MUSIKEN

TILL

SVENSKA MÄSSAN

Musiken

till

Svenska Mässan.

Bilaga till svenska kyrkans handbok.

Af Kongl. Maj:t gillad.

Pris Kr. 4,50.

STOCKHOLM
ABR. LUNDQUISTS KONGL. HOF-MUSIKHANDEL
GEORG ABR:SON LUNDQUISTS FÖRLAG.
Malmtorgsgatan № 8.

Göteborg, Alb. Lindstrand, Wilh. Löfgren.
Jönköping, Nordströmska Bokhandeln.
Christiania, C. Warmuth. Brödrene Hals' Musikhandel.
Carlstad, Hjalmar Petersson & C:ie
Helsingfors, Axel Lindgren. (Firma: Beuermanns Musikhandel.)

Vi OSCAR, med Guds nåde, Sveriges, Norges, Götes och Vendes Konung, göre veterligt: Sedan Vi, som den 1 Oktober 1894 i nåder stadfäst ny handbok för svenska kyrkan, den 16 November samma år uppdragit åt en komité att utarbeta en musikbilaga till nämnda handbok, samt denna komité afgifvit underdånigt förslag till en sådan bilaga, innehållande hufvudsakligen bearbetningar af inom svenska kyrkan under olika tider använd liturgisk musik, men derjemte upptagande dels bearbetningar ur liturgiska sångverk, brukade inom evangelisk-lutherska trossamfund i Tyskland, dels ock åtskilliga inom komitén utarbetade nya stycken,

så hafve Vi funnit godt att i nåder gilla omförmälda musikbilaga, som, då den nu af trycket utgifves, ställes till församlingarnas tjenst för att brukas vid den offentliga gudstjensten och andra i handboken upptagna heliga förrättningar.

Det alla, som vederbör, hafva sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hafve Vi detta med egen hand underskrifvit och med Vårt Kongl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 23 April 1897.

OSCAR.

(L. S.)

G. F. Gilljam.

INLEDNING.

Sedan genom nådigt beslut den 16 november 1894 uppdragits åt en komité, bestående af undertecknade, att utarbeta en musikbilaga till den af Kongl. Maj:t den 1 oktober samma år stadfästa handbok för Svenska Kyrkan, hafva komiterade till fullgörande af detta uppdrag afgifvit förslag, innefattande musik till samtliga de i nämnda handbok förekommande texter, som äro afsedda att sjungas.

Då den fastställda kyrkohandboken måste anses såsom bestämmande för så väl den allmänna gudstjänstens som våra öfriga kyrkliga handlingars innehåll och form, torde däraf följa, att en musikbilaga till densamma måste på det noggrannaste efterkomma handbokens anvisningar och ansluta sig till dess texter, sådana de föreligga, hvaraf ock blifvit gifven den ståndpunkt, komiterade måst intaga i förhållande till vissa skriftligen och muntligen till dem framställda önskningar och förslag, mest gående ut därpå, att musik skulle i den ifrågavarande bilagan meddelas dels till sådana liturgiska stycken, som af ett eller annat skäl icke alls blifvit i högmässoritualet upptagna, dels till sådana, rörande hvilka handboken uttryckligen föreskrifver, att de skola *läsas* eller *framsägas*, således icke sjungas. Så har t. ex. påyrkats, att musik måtte meddelas till den ur högmässoritualet uteslutna gammalkyrkliga *Introitus*-afdelningen, till det *Helig*, som i handboken blifvit ställdt vid den så kallade altartjänstens början, till *den apostoliska trosbekännelsen*, *kollekter, välsignelsen* o. s. v. Då emellertid dylika afvikelser från det till allmän efterrättelse fastställda ritualet redan i och för sig torde få anses otillåtna, samt hvarje komiterades steg i dylik riktning blott skulle gifvit uppslag till allehanda godtyckliga liturgiskt-musikaliska tilllägg och förändringar, hafva komiterade sett sig förhindrade att tillmötesgå dessa önskningar och förslag. Endast i några få fall hafva komiterade, då en i handboken meddelad anvisning synts dem otydlig, nödgats åt densamma gifva den tolkning, som enligt deras mening stått i bästa öfverensstämmelse med det helas anda och gammalt vedertaget bruk.

Då från äldre liturgiskt-musikaliska källor hämtad musik oftast haft en från närmast motsvarande stycken i handboken mer eller mindre afvikande text, har det för komiterade varit en grannlaga uppgift, som kräft mycken tid, att lämpa denna musik efter den nu föreliggande texten. Största svårigheten har i detta hänseende vållats af den i högmässogudstjänsten förekommande, alldeles nya texten: »Vi prisa Dig, vi tillbedja Dig», hvilken här trädt i stället för den urgamla, förut öfver allt och äfven inom svenska kyrkan i oförändrad form använda originaltexten till det *Gloria in excelsis* åtföljande *Laudamus*. Svårigheterna hafva här varit så betydande, att komiterade i musikbilagan endast kunnat upptaga några få bearbetningar af äldre laudamusmelodier och nödgats lämna den hithörande, äldre och nyare, rika musiklitteraturen för öfrigt oanvänd och i stället meddela hufvudsakligen nykomponerad musik.

Af handboken inhämtas, hurusom de delar af ritualet, särskildt högmässogudstjänsten, hvilka enligt lämnade anvisningar böra eller kunna musikaliskt utföras, äro dels sådana, till hvilka handboken själf lämnar text, dels sådana, hvilkas texter tillhöra den gällande psalmboken, dels ock slutligen att hänföra till hvad som i handboken benämnes: »någon kyrklig hymn, passande för den innevarande dagen», utan att närmare anvisning lämnats rörande texten därtill.

Af dessa tre grupper omfattar den första, hvad högmässoritualet angår, samtliga de stycken, som af ålder tillhört och ännu tillhöra högmässans stående form och som i äldre tider betecknades med den liturgiska termen *ordinarium missæ:* Kyrie, Gloria, Laudamus, Credo, Sanctus, Agnus Dei m. fl. Till samtliga hithörande, i strängaste bemärkelse liturgiska stycken bör gifvetvis bilagan innehålla musik.

De båda andra grupperna omfatta de i vidsträcktare mening liturgiska stycken, som växla för hvarje särskild sön- eller högtidsdag inom kyrkoåret och som trädt i stället för hvad i äldre tid benämndes *proprium de tempore,* det för hvarje särskild tid eller dag af kyrkoåret egendomliga. Den gammalkyrkliga mässordningens hithörande sångstycken: Introitus, Graduale med Halleluja, Tractus, Seqventia, Offertorium och Communio hafva i gammalluterska mässordningar delvis länge bibehållits, delvis efter hand utbytts mot *psalmer ur psalmboken* och mot *kyrkliga hymner, motetter* eller *kantater,* med texter antingen hämtade från nämnda gammalkyrkliga stycken, bibeln och psalmboken, eller ock nyförfattade. I enlighet härmed innehöllo alla äldre luterska psalmböcker, äfven den gamla svenska, anvisningar å de psalmer, förnämligast *gradualia*, som å hvarje särskild sön- eller högtidsdag borde vid gudstjänsten sjungas; och i afseende på den kyrkliga hymnen, motetten eller kantaten, gjorde sig krafvet på utpräglad liturgisk detempore-karakter ännu strängare gällande.

Då så väl psalmer som kyrkliga hymner enligt den nuvarande handbokens allmänna anvisningar skola vid gudstjänsten sjungas, torde äfven kunnat ifrågasättas, huruvida icke en *fullständig* musikbilaga till handboken bort omfatta musik jämväl till dessa, de förra så väl som de senare. Då emellertid komiterades uppdrag inskränkts till utarbetandet af en musikbilaga till den fastställda handboken för svenska

kyrkan, hafva komiterade — helst framläggandet af ett rikare urval af hymner och motetter för hela kyrkoårets sön- och helgdagar samt i synnerhet en revision af den svenska kyrkans koralbok skulle erfordrat en vida längre tid än som skäligen kunnat tillmätas utarbetandet af den ifrågavarande musikbilagan — ansett sig sakna befogenhet att sträcka sitt arbete inom dessa delar af kyrkosången vidare än till de i samma handbok uttryckligen nämnda psalmer. Dessa, som med afseende å den liturgiska användning, hvilken enligt handboken tillkommer dem, intaga en alldeles särskild ställning, äro *dels* den så kallade *Gloriaversen:* »Allena Gud i himmelrik» (sv. ps. n:r 24: 1), och *Credopsalmen:* »Vi tro på en allsmäktig Gud» (sv. ps. n:r 17) — såsom tillhörande det svenska högmässoritualets *ordinarium missæ*, borde musik till dessa icke saknas i musikbilagan — *dels* ock den uttryckligen såsom körsång vid biskopsinstallering och prästvigning i kyrkohandboken föreskrifna och äfven till texten upptagna psalmen: »O du, Helge Ande, kom till oss in», (sv. ps. n:r 132).

Hvad de kyrkliga hymnerna angå, torde önskvärdheten af en samling af dylika vara obestridlig, en åsikt, som dessutom vinner stöd af hvad i kyrkohandboken härom yttras å sid. 18. Af den rika och värdefulla skatt, som af dylika tonskapelser föreligger från äldre till nyare tider, skulle utan svårighet ett för vårt kyrkliga behof passande urval kunna göras. Samlandet af ett sådant äfvensom utarbetandet af en reviderad koralbok torde få anses önskvärda för ett fullständigt och helgjutet ordnande af vår svenska kyrkosång.

Såsom all sann kyrkomusik, så bör i synnerhet den liturgiska vara präglad af den rena och upphöjda anda, som kräfves lika mycket af gudstjänstens väsen och syftemål som af de heliga ord, åt hvilka den har att gifva ett i möjligaste grad motsvarande uttryck. Härom torde alla vara eniga; men ej så, då det gäller valet af för den svenska mässan lämpligt musikaliskt stoff och dettas behandling i harmoniskt och rytmiskt afseende.

Komiterade hafva varit af den åsikt, att detta val bör ske företrädesvis inom den luterska och särskildt den svenska kyrkans rikhaltiga äldre liturgiskt-musikaliska litteratur, så långt det i öfverensstämmelse med vårt nu gällande kyrkliga ritual låter sig göra. Nämnda litteratur visar sig nämligen vid närmare undersökning innehålla en värdefull skatt af sant liturgisk musik, som den luterska kyrkan tagit i arf från medeltidskyrkan och i sin mån ytterligare riktat. Denna till största delen från kristna kyrkans äldsta tider härrörande musik har vanligen efter påfven Gregorius den Store, en af dess tidigaste samlare och ordnare, blifvit benämnd *»den gregorianska sången»* och utgjorde vid reformationens början mässans och öfriga gudstjänsters musikaliska omklädnad.

Den ursprungliga gregorianska sången rör sig inom de åtta »kyrkotonerna», de sedermera så kallade kyrkotonarterna, utan taktmässig byggnad i helt och hållet fri rytm. Dess sannolikt uräldsta typ utgöres af de nio så kallade *»psalmtonerna»*, enkla, antifoniskt fördelade musikaliska formler, enligt hvilka davidiska psalmer och andra dylika texter reciterades, hufvudsakligen på *en* ton, den så kallade *dominanten*, med vissa typiska, melodiska och mera långsamt föredragna tongångar i början, midten och slutet, (»psalmodi»). Kring dessa psalmtoner grupperade sig de två stora hufvudafdelningarna af den liturgiska sången: *accentus* och *concentus*. Den förra, som kan sägas utgöra en förenklad psalmodi, består uti textens väl accentuerade reciterande, hufvudsakligen på en och samma ton med några smärre melodiska, oftast likartade höjningar och sänkningar vid vissa betonade ord eller stafvelser samt vid skiljetecken eller de särskilda frasernas slutfall. Den omfattar de så kallade lektions-, orations-, præfationstonerna m. fl., eller de olikartade formler, enligt hvilka prästen reciterande sjöng salutationer, bibeltexter, böner, præfationer, litanior m. m. Den senare, concentus, omfattar den gregorianska sångens mera egentligt musikaliska element och innehåller en mängd dels enklare dels mera rikt melismatiskt utbildade tonföljder af en säregen kärnfullhet. Såsom själfva namnet antyder, voro de alla ursprungligen afsedda för samfäld enstämmig kör. Sedan orgeln börjat användas vid gudstjänsten, och den kontrapunktiska tonsättningskonsten vunnit större utbildning, tillkom vid sidan af den enstämmiga, mera ursprungligt gregorianska sångformen, *»in chorali»*, hvilken tecknades i s. k. koralnotering, utan taktindelning och med noter utan bestämda tidsvärden (utan mensur), äfven en annan form, den flerstämmiga, kontrapunktiskt utbildade motettformen, *»in figurativis»*, tecknad i s. k. mensuralnotering med för densamma egendomlig taktbehandling och noter af bestämda tidsvärden. Den flerstämmiga motetten tillhörde egentligen högtidsdagarna, men kunde när som helst träda i stället för den vanliga unisona gregorianska sången eller omväxla med denna. I båda dessa former utfördes den liturgiska sången antingen af fast anställda korsångare eller af skolungdomen, hvilken erhöll en ganska grundlig undervisning i den liturgiska sångens teori och praxis.

I dessa liturgiskt-musikaliska former gjorde Luther och de luterska reformatorerna ingen annan ändring, än att vissa med den evangeliska åskådningen icke förenliga liturgiska stycken uteslötos, medan andra i afseende å texten omarbetades i lutersk anda.

Med hvilken kärlek och beundran Luther omfattade musiken i allmänhet såsom skön konst och i synnerhet den kyrkliga såsom ett medel att höja och försköna gudstjänsten, därom vittna många uttalanden i hans skrifter. Kraftigt förfäktade han den häfdvunna liturgiska musikens bevarande och användande i gudstjänsten, så väl *accentus* som *concentus*, den senare ej blott i den unisona gregorianska formen utan äfven i den flerstämmiga motettformen. I enlighet med denna åskådning utarbetades äfven reformationskyrkans gudstjänstordningar. I *Formula Missæ* af 1523 gaf Luther den efter honom benämnda kyrkan en mässordning, som i liturgiskt-musikaliskt hänseende nära anslöt sig till det förut bestående och i följd häraf var ganska rik. Den var närmast afsedd för domkyrkor och större stadskyrkor med rikare kyrkomusikaliska hjälpmedel och borde, efter hans egna bestämda uttalanden, ingalunda få undanträngas af den jämförelsevis enkla gudstjänstordning, som i

Deutsche Messe af 1526 erbjöds de smärre stads- och landsförsamlingarna, som af bristande resurser icke förmådde följa den rikare Formula Missæ. Under sextonde och sjuttonde århundradet, å vissa orter ännu långt in på det adertonde, utfördes också gudstjänsten i större stads- och domkyrkor, väsentligen enligt sistnämnda mässordning. De till *ordinarium missæ* hörande gamla sångstyckena sjöngos härvid alltjämt af kören antingen unisont gregorianskt eller i flerstämmig motettform. På samma sätt utfördes de till det liturgiska *proprium de tempore* hörande stycken, som från början oförändrade upptagits i den luterska gudstjänsten. Till och med nya detempore-psalmer (»das deutsche Kirchenlied») utfördes omväxlande unisont af församlingen och flerstämmigt af kören ensamt. På reformatorernas och kyrkostyrelsernas tillskyndelse försågs den luterska kyrkan efter hand med en allt rikare kyrkomusikalisk litteratur af dels gammal gregoriansk unison-sång, dels flerstämmig körsång.

Under 1600-talet framkallade behofvet att vinna ersättning för bortfallna gamla detempore-stycken småningom inom detta område åtskilliga nybildningar*), hvilka, påverkade af världsliga inflytanden, alltmera aflägsnade sig från häfdvunna liturgiska former och därför, genom det motstånd de från så väl strängt kyrkligt som pietistiskt håll uppväckte, slutligen kommo att utöfva en ödesdiger inverkan på hela den gamla liturgiska körsångens ställning i gudstjänsten.

Den pietistiska riktningen med sitt bristande sinne för en rikare liturgi och ännu mer den s. k. rationalismen, som i »upplysningens» intresse företog sig att omstörta alla bestående liturgiska former, verkade slutligen därhän, att den gamla liturgiska sången, särskildt körsången, nästan försvann ur gudstjänsten inom den luterska kyrkan.

Hvad Sverige vidkommer, gjorde sig här under reformationstidehvarfvet i det hela alldeles samma åskådning och praxis gällande som i Tyskland, hvarom 1571 års kyrkoordning bär tydligt vittnesbörd. Så väl af denna som af 1600-talets skolordningar och andra historiska urkunder framgår, att, ehuru så väl 1614 års handbok som dess föregångare föga eller intet därom förmäla, skolkören öfver allt, där sådan fanns, sjöng alla de gamla vanliga concentusstyckena ej blott enstämmigt gregorianskt utan äfven, åtminstone på högtidsdagar, i flerstämmig motettform, dels på latin dels på svenska. I landskyrkorna utfördes hithörande sångstycken under ledning af kyrkosångaren eller klockaren, vid högtiderna ej sällan med tillhjälp af »viaticerande» eller »terminerande» djäknar och studenter, då enstämmigt och på svenska. Församlingen lärde sig efter hand instämma och var, enligt *Nova Ordinantia ecclesiastica* af 1575, VIII art. III (handskr. B), redan då *»ther till wan, att hon icke allena troon, vthan och annadt, hvad påå förståndeligt måål i Coren siunges gerne medh siunger».*

Af en i arkivet till Bjuråkers kyrka i Helsingland funnen värdefull, men ty värr defekt handskrift framgår, hurusom svenska kyrkan tidigare än någon annan lutersk landskyrka — med all sannolikhet daterar sig handskriften från 1540-talet — ägt en synnerligen rikhaltig, till texter på modersmålet från gamla medeltida gregorianska sångverk bearbetad samling concentus-sånger. Alla senare dylika handskrifna eller tryckta svenska verk torde blott få anses såsom utdrag ur och afskrifter af den samling, som innehålles i nämnda handskrift.

De äldsta efter reformationen tryckta svenska samlingar af gregorianska concentus-sånger äro: *»Een liten songbook til at brukas j kyrkionne»* af 1553 och *»Liber Cantus»* af 1620 (Upsaliensis) och 1623 (Wexionensis), hvilka ännu påträffas i åtskilliga kyrkors arkiv. Vid sidan af dem användes dock ofta handskrifna sångverk med samma innehåll som de förra och ofta därjämte öfver hela kyrkoåret fördelade detempore-psalmer. Den sista inom vårt land utarbetade samling concentus-sånger i ursprunglig gregoriansk form är *»Then Swenska mässan»*, såsom bihang tillagd *»Then Swenska psalmboken»* af 1697 (koralpsalmboken) och liksom dennas koraler sannolikt redigerad af professor Harald Wallerius. (Sista upplagan tryckt 1774.)

I fråga om gregoriansk accentus-sång är svenska kyrkans äldre litteratur jemförelsevis fattig. I 1548 och 1557 års upplagor af *»Messan på Swensko»* finnes blott nattvardsmässan med tillhörande præfation. Föga mera innehålla 1614 och 1693 års handböcker. 1701 utgafs emellertid från Henrik Keysers tryckeri i Stockholm en vacker oktavupplaga af koralpsalmboken, hvilken jämte svenska mässan äfven innehåller såsom bilaga *»Allmänt Bruk at siunga Bönerna, Wälsignelsen, Epistlarna och Evangelierna; samt Brudmässan och Litanien.»*

Under 1700-talet utgåfvos inga nya bearbetningar af svenska mässan. Visserligen bibehöllo sig i vårt land intill 1811 de gammal liturgiska formerna, sådana de blifvit närmare bestämda i 1693 års handbok, och sådana liturgiska omstörtningar, som dem vi ofvan anfört från luterska kyrkan i Tyskland, förekommo ej hos oss; dock torde, till följd af kyrkomusikens efter hand äfven här inträffade förfall, flertalet af de gamla gregorianska concentus-sångerna hafva upphört att utföras, för att delvis ersättas af prästens framsägande af dithörande texter.

1799 utkom en, såsom det vill synas, af J. C. F. Hæffner i första hand utarbetad men sedermera af dåvarande organisten i Jakobs kyrka i Stockholm, krigsrådet O. Åhlström omredigerad upplaga af svenska mässan, hvilken i en efter 1811 års handbok lämpad form å nyo af trycket utkom 1818; och året förut, 1817, hade Hæffner i eget namn utgifvit en bearbetning af mässan.

Den äldre luterska kyrkans här ofvan i korthet framställda åskådning och praxis i fråga om gudstjänstens liturgiskt-musikaliska former utöfva onekligen på vår tids sträfvanden för kyrkosångens höjande, icke minst i afseende å den liturgiska sången i mera inskränkt bemärkelse, stort inflytande. Betydelsefulla resultat af dessa bemödanden utgöra de merendels mycket rikhaltiga musikbilagor till ny-

*) Hit hörde s. k. »dialogi», »concerti» och slutligen den ur dessa framgångna, i början af 18:de århundradet fullt utbildade »kyrkokantaten».

reviderade gudstjänstordningar, »agendor», inom flera luterska kyrkoprovinser i Tyskland, vid hvilkas utarbetande man flitigt rådfrågat och sökt tillgodogöra sig de rika kvarlefvor af gammal gregoriansk sång, som funnits att tillgå.

Komiterade hafva ansett sig äga så mycket starkare skäl att följa dessa föredömen, som ej mindre Åhlström och Hæffner i sina bearbetningar af svenska mässan, än äfven andra, hvilka i senare tid anslutit sig till dem, i själfva verket byggt på samma grund. Hvad som ingår i den Åhlströmska och i den Hæffnerska mässan är nämligen intet annat än kvarlefvor af svensk-luterska kyrkans ursprungligen ganska rika förråd af accentus- och concentus-sång. Af företalet till Hæffners mässa (sid. III.) synes, att Hæffner då hade för afsikt att utgifva ett andra häfte af svenska mässan, hvari han, bland annat, ämnade ur *»vår vanliga mässa i Psalmboken af 1695»* — härmed afsåg han förvisso bihanget till 1697 års koralpsalmbok — *»införa alla de Kyrier*), som finnas för hvarje Högtidsdag angifna, och hvilka från nyare tillsatser renade äro ohärmeliga mästerstycken af andlig musik, i synnerhet Kyrie Pentecostes och Agnus Dei»*. Af okänd anledning blef emellertid detta andra häfte af svenska mässan aldrig utgifvet. De citerade orden visa likväl, hurusom Hæffner förstod att fullt uppskatta ej mindre det musikaliska värdet af dessa gamla gregorianska melodier än äfven den välbehöfliga omväxling, som genom deras återupplifvande skulle tillföras gudstjänsten.

I dessa hänseenden delande Hæffners åsikter hafva komiterade i föreliggande musikbilaga sökt fullfölja den af honom framställda planen. Att arbetet härmed tagit större omfattning, än han torde hafva afsett, och äfven delvis gått i annan riktning, betingas dels af den grundligare kännedom, som genom nyare tiders forskningar vunnits om så väl gammal lutersk åskådning och praxis i allmänhet som den gregorianska sångens ursprungliga beskaffenhet, dels ock af vår tids berättigade fordran på en friare och rikare behandling af det gifna materialet.

Vid utarbetandet af den accentus- och concentus-sång, musikbilagan upptager, hafva komiterade, i enlighet med sin ofvan utvecklade ståndpunkt, hufvudsakligen anlitat luterska kyrkans äldre liturgiskt-musikaliska litteratur, i första rummet den, som varit använd *i svenska kyrkan,* och därnäst den inom olika protestantiska *tyska kyrkoprovinser* och bland *böhmiska* och *mähriska bröderna* förekommande. Jämte detta material hafva äfven några andra äldre och nyare liturgiska musikverk anlitats. Ofvannämnda äldre svenska sångverk efter reformationen hafva komiterade haft att tillgå i original, hvaremot af de tyska endast några få varit i original tillgängliga. Hvilka dessa såsom källor begagnade arbeten äro, framgår af den bifogade litteraturförteckningen.

Alla äldre luterska gregorianska sångverk meddela blott själfva melodierna och dessa alltid i koralnotering med s. k. *neumer* af senare romansk eller gotisk typ, på fyra linier utan förteckningar eller taktindelning och med gamla C- eller F-klaver, som ofta flyttas från en linie till en annan, allt i öfverensstämmelse med den gregorianska sångens väsen och traditioner. I 1697 års Svenska Mässa är koralnoteringen utbytt mot mensuralnoteringens brevis- och semibrevisnoter på fem linier. I några nyare tyska liturgiska sångverk har denna gamla koralnotering vid accentus-sången bibehållits, i andra har man uteslutande användt den moderna helnoten. Komiterade hafva emellertid ansett tjänligast att alltigenom, äfven vid accentus-sång, begagna moderna noter af olika valörer, dock företrädesvis de högre: helnoten, halfnoten och fjärdedelsnoten.

Af de stycken, som af ålder tillhört den gregorianska *accentus-sången*, böra eller kunna enligt handbokens anvisning numera blott följande af prästen sjungas: »Herren vare med Eder» (Salutation), »Ära vare Gud i höjden» (Gloria), Nattvardsmässan, »Tackom och lofvom» (Benedicamus) samt Litanian, Brudmässan och Begrafningsmässan. Af Gloria tillhörde sedan gammalt blott de ofvan citerade orden prästens accentus-sång, medan däremot fortsättningen: »och frid på jorden» o. s. v. i anslutning till det efterföljande Laudamus sjöngs af kören. Endast vid dessa stycken hafva komiterade ansett den gregorianska sångens fria rytm böra bibehållas utan taktindelning; och den fria deklamation, hvarmed deras text bör föredragas, torde äfven för den ensamt sjungande prästen vara lätt att iakttaga. För att äfven för ögat åskådliggöra den skillnad mellan kortare och längre toner, som betingas af dels meningsaccenten, dels stafvelsekvantiteten, dels det lugnare föredrag, som bör iakttagas vid slutfallen före de större skiljetecknen, hafva komiterade användt: för det rörligare föredraget dels fjärdedels noten, dels brevisnoten |o|, då flere ord sjungas reciterande på en och samma ton; för slutfallen och de ord eller stafvelser, som i följd af starkare framträdande kvantitet eller accent kräfva något längre uthållna toner, hel- och halfnoten, hvarvid dock alltid bör ihågkommas, att dessa olika noter i förhållande till hvarandra ej få tillmätas vanliga tidsvärden, och att föredraget alltid bör söka efterlikna ett naturligt, tydligt och värdigt uppläsande af texten. Af ålder hafva hithörande stycken utförts utan beledsagande af orgel, och sker så ännu enligt åtskilliga nyare tyska agendor; men komiterade hafva funnit tjänligt att låta orgeln här och där med några få svaga ackorder understödja sången för att hålla den uppe i rätt ton.

Till det gamla *concentus* höra följande i handboken upptagna stycken: »Herre förbarma dig» (Kyrie), »Vi prisa Dig» (en alldeles ny form för det gamla Laudamus), Helig (Sanctus) och »O Guds Lamm» (Agnus Dei). Hit kunna ock räknas de korta responsorier, som ansluta sig till prästens accentus-sång vid Salutationer, Benedicamus m. fl.

Alla dessa stycken voro, såsom ofvan är visadt, ursprungligen och äfven i den äldre luterska kyrkan *körsånger* med olika musik för kyrkoårets särskilda tider, hvarvid de stora högtiderna (»in summis festis») i synnerhet utmärktes framför de vanliga trinitatissöndagarna (»in dom-

*) Detta var förr den gemensamma benämningen på samtliga till *ordinarium missæ* hörande gregorianska concentus-sånger, således ej blott det i spetsen ställda Kyrie utan äfven Gloria med Laudamus (hvilka stycken stodo i omedelbart sammanhang med Kyrie), Sanctus och Agnus dei.

minicis infra annum»). Denna omväxling af olika musik till samma stående texter härleder sig ytterst från behofvet att gifva uttryck åt den olika karakter och stämning, som utmärker hvarje särskild tid af kyrkoåret, och innebär äfven en tillämpning af den utaf Luther varmt hyllade liturgiska grundsats, som förbjuder tröttande enformighet.

Det är ofvan nämndt, hurusom Hæffner, då han genom utgifvande af sin mässa sökte höja den liturgiska sången inom vår kyrka ur det förfall, hvari den råkat under senare hälften af 1700-talet, åsyftat att återupplifva denna omväxling af olika melodier för samma stycken, ehuru hans afsikt ej kom till utförande.

Komiterade hafva i detta afseende upptagit gammal tradition och i musikbilagan meddelat olika alternativ för hvarje särskildt stycke, så att hvar tid inom kyrkoåret måtte efter hand få sin särskilda henne utmärkande musik. Då afseende härvid helt naturligt måste fästas vid olika församlingars olika resurser, hafva komiterade meddelat dels enklare, äfven för unison sång med orgel lämpliga stycken, dels andra mera fordrande, af hvilka somliga för att värdigt utföras göra anspråk på ganska rika hjälpmedel. Sådana torde emellertid inom de större stadsförsamlingarna och nog äfven å åtskilliga andra ställen stå att vinna, särskildt för kyrkoårets stora högtider, de årligen återkommande reformations-, missions- och tacksägelsedagarne samt för tillfälliga kyrkliga fester, och det skulle otvifvelaktigt kunnat anses såsom en brist hos musikbilagan, därest den ej tillgodosett behofvet af lämpliga stycken äfven för dylika tillfällen.

Anvisningar, för hvilka tider eller dagar de olika alternativen äro afsedda, lämnas i det tematiska registret. Meningen är dock ej att dessa anvisningar genast i allo skola efterkommas, eller att därmed all frihet skulle vara utesluten att, där omständigheterna så göra det lämpligt, för en viss tid eller dag välja andra stycken än de särskildt anvisade.

De flesta af dessa stycken äro, såsom redan nämnts, hämtade ur luterska kyrkans äldre sångverk, men hafva alla måst mer eller mindre bearbetas. Originalens texter skilja sig ofta ganska betydligt från dem, handboken upptager, och hvad de tyska eller latinska angå, har olikheten i språket vållat svårigheter. Den helt och hållet obundna rytm, som ursprungligen tillhört äfven dessa sånger, hafva komiterade icke ansett sig kunna bibehålla. Vare sig utförandet sker af kören eller af församlingen eller af båda tillsammans med eller utan orgel, torde en fast och god samsjungning svårligen kunna åstadkommas, med mindre musiken är behandlad i taktmässig form. Vid fastställande af denna hafva komiterade bemödat sig att med möjligaste trohet återgifva den i dessa melodier ursprungligen inneboende rytmen och därför äfven valt den taktart, som för detta ändamål synts lämpligast.

Flera stycken hafva blifvit till komiten inlämnade af enskilda komiteledamöter eller utomstående tonsättare, och åtskilliga af dessa kompositioner hafva efter genomgången granskning upptagits i musikbilagan.

Så väl i Hæffners och Åhlströms bearbetningar af svenska mässan som i nyare tyska musikbilagor äro samtliga concentus-sånger behandlade i flerstämmig, vanligen fyrstämmig sångsats; och komiterade hafva ansett sig äga så mycket mindre skäl att afvika från denna i nyare tid häfdvunna harmoniska behandling, som hithörande stycken ursprungligen och egentligen äro körsånger.

Om körens berättigande vid lutersk gudstjänst bör, med den äldre luterska kyrkans under minst två århundraden gifna föredöme, ej föreligga någon tvekan; och en lyftning af vår kyrkosång är, efter komiterades förmenande, ej möjlig att åstadkomma, med mindre den gamla liturgiska körsången, så långt görligt är, återupprättas. Är det ej möjligt att upprätta flerstämmigt sjungande kyrkokörer, torde i de allra flesta fall kunna åstadkommas mindre unison-körer af särskildt härför öfvade skolbarn eller andra församlingsmedlemmar, som intressera sig för kyrkosången, och med ledning af dessa körer, äfvensom af orgeln, bör församlingen snart vara i stånd att instämma och sjunga de i musikbilagan upptagna enklare concentus-sångerna, hvilkas melodier ingalunda äro svåra att utföra.

Stockholm i mars 1896.

GUNNAR WENNERBERG.

CONRAD NORDQVIST. RICHARD NORÉN. JOHAN LINDEGREN.

Gustaf Smith.

Litteraturförteckning,

upptagande den liturgisk-musikaliska litteratur i tryck och handskrift, hvilken komiterade vid utarbetandet af musikbilagan dels användt såsom källor i första eller andra hand, dels af andra skäl ansett sig böra rådfråga.

A. Äldre svensk liturgisk-musikalisk litteratur i mera ursprunglig gregoriansk form.

1. **Svensk Mässbok;** handskrift före 1550; tillhörig Bjuråkers kyrka i Helsingland; liten folio med titlar i rödt. Ursprungsbeteckning: *Bj. Hds.* (= Bjuråkers handskriften). Defekt i början och slutet. Om dess betydelse för senare dylika verk se inledningen!

2. **Ordo canendi in templo seu regulæ Choristis servandæ;** handskrift från omkring midten af 1500-talet; liten kvart; tillhör kongl. biblioteket; rik på historiskt upplysande anvisningar till musiken.

3. **Een liten Songbook til at brukas j kyrkionne;** i två olika editioner, en äldre i liten folio och en yngre i liten kvart, den senare tryckt (antagligen i Stockholm) 1553, den förra någon tid förut, möjligen samma år (folioupplagan liknar närmast Bjuråkershandskriften). Ursprungsbeteckning: *L. S.* Kongl. biblioteket. Ett användt ex. tillhör Arbrå kyrka i Helsingland.

4. **"Vid thetta settet holles een Ewangelisk messa på swensko";** några blad i handskrift, liknande Bjuråkershandskriften, insatta i ett ex. af 1526 års nya Testamente; tillhör kongl. biblioteket.

5. **Messan på Swensko,** förbättrat; Stockholm 1557; innehåller liksom 1548 års sv. mässa musik (noter skrifna på 4 tryckta linier) endast till nattvardsmässan; liten kvart; tillhör kongl. biblioteket.

6. **Hand-Bok,** Ther vthi är författadt, Huruledes Gudztiensten, med Christelige Ceremonier och kyrckiosedher, vthi wåra Swenska Församlingar skal blifwa hållin och förhandladt; tryckt i Upsala 1614 (senare upplagor 1637 m. fl.); liten kvart; musiken såsom i föregående med ett tillägg »pro exitu», dock tryckta noter.

7. **En lijten Sångebook, huruledes Messan skal hållas, läsas eller siungas på Lappesko,** stält och sammansatt aff Nicolao Andreae, pastore in Pitha; tryckt i Stockholm 1619; ansluter sig närmast till n:r 3; tillhör kongl. biblioteket.

8. **Liber Cantus,** in qvo glorificationes, hoc est: Kyrie et Venite, nec non Seqventiæ ac Antiphonæ — — — etiam cantus ecclesiasticus sive Gregorianus etc.; tryckt i Upsala 1620; tvärkvart; innehåller mässans gregorianska körsånger med svensk text, »matutinens» och »vesperns» dito med latinsk text; torde böra till skillnad från nästföljande böra kallas: »Upsaliensis»; tillhör kongl. biblioteket men finnes äfven i många kyrkor (ett ex. Helsing—Tuna kyrka). Ursprungsbeteckning: *L. C.*

9. **Liber Cantus,** etc. med lika titel som föregående men med delvis ganska olika innehåll; omfattar äfven »matutinen» och »vespern»; tryckt i Upsala 1623; tvärkvart; utarbetad och utgifven af dåvarande pastor, sedermera biskopen i Vexiö Nils Krok och dedicerad »till alla kyrkor i Vexiö stift, på thet en skön Symphonia måtte höras vthi alla Församlingar»; torde till åtskillnad från föregående böra kallas: »Vexionensis»; tvärkvart; tillhör kongl. biblioteket men finnes äfven i musikaliska akademiens bibliotek.

10. **Sångbok i handskrift,** signerad: »Michaelis-messe-afton 1675»; vacker handskrift, innehållande: I. Dhen Swenska Mässan; II. Gradualia på alla Söndagar Åhret omkring; III. Jule-Psalmerna o. s. v. efter kyrkoåret ordnade melodier med underlagd text (en strof); liten kvart; tillhör kongl. biblioteket.

11. **Mässbok i handskrift,** signerad: Petrus Joannis Grevillius d. 14 Maij 1676; innehållande jämte mässans sånger åtskilliga andra i psalmböckerna icke upptagna sånger, mycket liten kvart; tillhör kongl. biblioteket.

12. **Hand-Bok,** Ther vti är författat, huruledes Gudztiensten — — — vti våra Swenska Församlingar skal blifwa hållen; tryckt i Stockholm 1693; till musiken öfverensstämmande med 1614 års handbok; medelstor kvart.

13. **"Then Svenska Mässan,"** bihang till **"Then Svenska Psalmboken"** (koralpsalmboken) tryckt i Stockholm 1697; medelstor kvart; antagligen redigerad af densamme, som redigerat musiken till psalmboken, nämligen Harald Wallerius, matem. professor och director musices et cantus vid Upsala universitet; ansluter sig nära till n:r 8 och 9; ursprungsbeteckning: *S. M.* (= svenska mässan af 1697). Finnes i de flesta kyrkor. En upplaga af 1774 är alldeles lika.

14. **»Allmänt Bruk at siunga Bönerna, Wälsignelsen, Epistlarna och Evangelierna samt Brudmässan och Litanien»;** ett efter **»Then Svenska Mässan»** (alldeles = föregående) ytterligare tillagdt bihang till den hos H. Keyser, Stockholm 1701 tryckta vackra oktavupplagan af förenämnda koralpsalmbok.

15. **Melodipsalmbok i handskrift,** signerad: ERICUS HEDMAN, anno 1746; innehåller jämte *psalmmelodierna* i enlighet med 1697 års koralpsalmbok äfven *Svänska Mässan* m. m.; exemplaret funnet i Helsingland 1862; låg tvärkvart; ansluter sig noga till den under n:r 14 omnämnda Keyserska koralpsalmboken

27 b. **Musica divina,** Wolfenbüttel (1620); ursprungsbeteckning: *M. D.* Eftertryck.

28. **Nürnberger Agendenbüchlein,** Nürnberg 1639; ursprungsbeteckning: *N. A.*; endast i eftertryck.

B. Äldre tysk liturgisk-musikalisk litteratur i mera ursprunglig gregoriansk form.

16. **Teutsch Kirchenampt** mit lobgesengen und göttlichen Psalmen, wie es die gemein zu Strassburg singt; getenckt by WOLFF KÖPPHEL 1525; facsimileexemplar efter det 1870 vid Strassburgs bombardering uppbrunna enda kända originalexemplaret.

17. **Deutsche Messe und Ordnung Gottesdiensts,** zu Wittenberg fürgenommen. MARTIN LUTHER, 1526; kvart; ett nyare aftryck användt.

18. **Geistliche Lieder,** gebessert und gemehret zu Wittenberg, D:r MARTIN LUTHER. Item **die Ordnung der deutschen Mess;** Leipzig, VALENTIN SCHUMANN 1539; ursprungsbeteckning: *V. S.*; endast tillgänglig i eftertryck.

19. **Brandenburg—Nürnberger Kirchenordnung** 1533, 1536, 1564; ursprungsbeteckning: *Brd. NB.*; endast i eftertryck.

20. **Preussische Kirchenordnung** 1525, 1544, 1558. Ursprungsbeteckning: *Prs.* Eftertryck.

21. **Cantiones ecclesiasticæ latinæ,** per JOH. SPANGENBERGIUM; **Kirchengesenge Deutsch** auf die Sonntage und furnemliche Feste durchs ganze Jar; durch JOH. SPANGENBERG verfasst; Magdeburg 1545 (»jussu et instinctu venerabil. patris nostri D. MART. LUTHER»). Ursprungsbeteckning: *Spb.*; eftertryck.

22. **Psalmodia, hoc est Cantica Sacra** veteris ecclesiæ selecta, qvo ordine et melodiis per totius anni curriculum vsitate solent in Templis etc. — — — — per LUCAM LOSSIUM (LUCAS LOSSIUS, en af tidens mest framstående skolmän, konrektor vid Lüneburger-Johanneum, † 1582), med företal af FILIP MELANCHTHON; 3:e delen innehåller »cantiones missæ seu sacri, ut vocant»; tryckt i Nürnberg 1553 och i Wittenberg 1561, 1569, 1580; ett ex. af sistnämnda upplaga, tillhörigt G. Wennerberg, har af komiterade användts. Ursprungsbeteckning: *L. L.*

23. **Ein Gesangbuch der Brüder inn Behemen und Merherrn,** die man auss hass und neyd Pickharden, Waldenses etc. nennet; Nürnberg 1544; tillökta upplagor 1566, 1575, 1580, 1583 m. fl.; Böhmiska Brödernas sångbok; ursprungsbeteckning: *B. B.*; endast i eftertryck.

24. **Kirchenordnung,** wie es in des Durchl. Herrn WOLFGANGS, Pfalzgraven bey Rhein etc.; 1570; ursprungsbeteckning: *Pf. K. O.*

25. **Missale, hoc est Cantica, Preces et Lection. sacræ,** qvæ ad Missæ officium ex pio primævæ Ecclesiæ instituto, in templis Christianorum cantari usitate solent — — — — — collectæ ac in duas partes ordine distributæ a MATHAEO LUDECO. (MATHIAS LUDECUS, evangelisk biskop i Havelberg, † 1606); Wittenberg 1589; endast i eftertryck. Ursprungsbeteckning: *Ldc*; endast i eftertryck.

26. **Officia Missæ;** Hof 1605. Ursprungsbeteckning: *O. M.*; eftertryck.

27 a. **Missodia Sionia,** continens **Cantiones sacras** ad officium qvod vocant Summum, ante meridiem in Ecclesia usitatas, eujusmodi sunt: Kyrie, Gloria etc.; per Harmoniam II. III. IV. V. VI. et VIII vocibus etc.; MICHAEL PRÆTORIUS, Wolfenbüttel 1611. Finnes i Upsala bibliotek.

C. Äldre liturgisk-musikalisk litteratur i flerstämmig körbehandling ("in figurativis", s. k. "körmässor" m. m.).

Hit höra:

a) **Den ofantligt rika samling dylika verk,** *som förvaras i Upsala universitets bibliotek,* dels i tryckta originalupplagor från 1500- och 1600-talet, dels i handskrift från samma eller något senare tid, oftast med latinsk, stundom med tysk eller svensk text. (Jämför den af bibliotekarien Dr. A. LAGERBERG utarbetade stora katalogen i handskrift) Komiterade, som tagit närmare eller flyktigare kännedom om dessa verk, hafva i allmänhet funnit deras innehåll oanvändbart för denna musikbilaga, till följd af dels den latinska textens nära samband med musiken, hvarigenom dess lämpande till vår svenska text erbjuder betydande svårigheter, dels de stora fordringar, dessa körsånger, ofta för sex, åtta à tolf stämmor, ställa på den sjungande kören. Af denna anledning torde de ej här behöfva närmare angifvas.

b) **Åtskilliga större eller mindre nyare samlingsverk** af framstående äldre tonsättares förnämsta alster, stundom föreliggande i dyrbara praktupplagor, såsom KARL PROSKES, 12 digra band omfattande »*Musica divina*»; FRANZ VON COMMERS »*Musica sacra*»; *Berlinerdomkörens stora* »*Musica Sacra*» m. fl., alla i modernt eftertryck. Hit kan äfven räknas den af J. P. CRONHAMN utgifna svenska samlingen »*Musica Sacra.*» Dessa och flere andra af de förnämsta utländska kyrkokörer numera använda moderna samlingsverk af äldre kyrkomusik hafva komiterade genomgått, och ur dem äro några få stycken upptagna (af PALESTRINA, LOTTI, LEO HASLER). Att icke flere upptagits, härrör hufvudsakligen af samma skäl, som ofvan vid a) äro angifna.

D. Nyare svensk liturgisk-musikalisk litteratur i mera modern bearbetning för en- eller flerstämmig sång med orgel.

29. **Then Swenska Psalm-Boken, inrättad till Song och Orgel-Wärck.** Med tillökning af **Kyrier, Sanctus Dominicale** etc. (hela »Then Swenska Mässan»). Anno 1744 till nogon del förbättrade af CHRISTIAN GUSTAF ROMAN, Dir. Cant. et Mus. Gymnas. Aros. (Westerås); handskrift med tryckt titelblad; stor tvärkvart; tillhör Musikal. akademiens bibliotek.

30. **Svenska Mässan med därtill hörande Svar och Sånger, fyrstämmigt satte;** uti Konungens höga närvaro vid högtidligheter i Kongl. Slotts-Capellet uppförde; Stockholm 1799; ursprungligen utarbetad af J. C. F. HÆFFNER enligt dennes egen uppgift men slutligen redigerad och utgifven af O. ÅHLSTRÖM, organist i St. Jakobs kyrka; kallades därför liksom n:r 32 den »*Åhlströmska Mässan*»; ursprungsbeteckning: *Åm.*

31. **Svenska Mässan,** utgifven af JOHAN CHRISTIAN FR. HÆFFNER; Upsala 1817; privat arbete, tillegnadt dåvarande hertigen af Södermanland, FRANS JOSEF OSKAR, sedermera Konung OSKAR I, men aldrig officielt antaget eller stadfäst; utom prästens sång i fyrstämmig körsättning i strängare kyrkostil; vanligen kallad »*Hæffners Mässa*»; ursprungsbeteckning: *Hr*; äfven senare upplagor.

32. Svenska Mässan med nödige Förändringar föranledde af 1809 års kyrkohandbok; Stockholm 1818; redigerad och utgifven af ofvannämnde O. Åhlström, ehuru utan hans namn. Jfr n:r 30 härofvan! Ursprungsbeteckning: *Åm.* Har haft nära nog lika stor spridning och användning som »Hæffners mässa».

33. Svensk Messa, utgifven af J. Fredr. Törnvall (organist vid Linköpings domkyrka); Stockholm 1863; tvenne delar, en för altaret, en för läktaren; ansluter sig helt och hållet till »Hæffners mässa», af hvilken den blott är en annan redaktion.

Utom denna redaktion af Hæffners mässa gifves det också en mängd nyare eftertryck af densamma. Bland dessa må särskildt nämnas bihanget till den allmänt kända och använda koralpsalmboken, utgifven af kyrkoh. P. Pettersson i Rättvik, där äfven vissa stycken upptagits ur »Åhlströmska Mässan».

34. Messbok till den år — — — 1811 af kongl. maj:t i nåder påbudna kyrkohandboken med sedermera vidtagna och påbudna förändringar, af C. R. Humbla, organist i St. Katarina kyrka, Stockholm 1873 och 1874; 2:ne delar, af hvilka den senare blott innehåller kollekter och böner; på grundvalen af Hæffner men själfständigt redigerad och åtskilligt utvidgad; stor kvart.

35. Mässbok till »Handbok för svenska kyrkan stadfäst af konungen 1894», (privatim) utgifven af Josef Lind, docent vid Lunds universitet, vikar. organist vid Lunds domkyrka; Lund 1894; oktav; byggd på Hæffner men med åtskillig nykomponerad musik, själfständigt redigerad, mestadels utan taktbehandling.

36. Svenska Mässan, lämpad till texten i nya kyrkohandboken. Förslag af O. Byström, professor; Stockholm 1894; originelt redigerad direkt från gamla gregorianska källor; behandlad för enstämmig sång med obligat orgelackompanjemang i kyrkostil; liten tvärkvart.

37. Musik till svenska kyrkans högmässa, brudmässan och begrafningsmässan, utgifven af N. Edlund, organist i Bollnäs; Stockholm 1895; stor hög kvart; ansluter sig till Hæffners mässa, men själfständigt redigerad och med många af utgifvaren nykomponerade stycken.

Några ytterligare arbeten, utgörande väsentligen blott Hæffners mässa lämpad för 1894 års handbok, torde kunna förbigås.

38. Brudmessa af C. P. Hultstedt, organist; Stockholm 1888.

---

39. Här bör slutligen nämnas en alltigenom nykomponerad **körmässa** under titel: **Liturgiska sånger,** komponerade för blandad kör med orgelackompanjemang af C. W. Rendahl, organist vid domkyrkan i Karlstad; vanligt stort notformat; utan tryckår; behandlingen i mera modernt kyrklig stil.

E. Nyare tysk liturgisk-musikalisk litteratur på gammal gregoriansk grund för en- eller flerstämmig sång med eller utan orgel.

40. Liturgie lutherischer Gemeindegottesdienste, herausgegeben von Friderich Hommel, kreis- und Stadtgerichtassessor zu Erlangen; Nördlingen 1851; musik på gammal gregoriansk grund; hög kvart; har betydelse såsom banbrytande för nutidens kyrkomusikaliska sträfvanden på detta område.

41. Kern des deutschen Kirchengesangs, vierte Abtheilung CXX liturgische Weisen enhaltend; utgifven af D:r Friedrich Layriz, Pfarrer zu Schwaningen (Bayern); Nördlingen 1855; stor kvart; ursprungsbeteckning; *Lrz.* L. var en af de förste, som i skrift och handling verkade för kyrkosångens restaurerande på gammallutersk grund; † 1859.

42. Agenden-Kern für die evangelisch-lutherische Kriche in Bayern; Nürnberg 1856; medelstor kvart.
Musikalischer Anhang dazu, Nördlingen 1856.

43. Musikalischer Anhang zur Agende für die evang. luth. Kirche in Bayern; revidirte und ergänzte Anflage des musikalischen Anhangs zum Agendenkern von 1856; Erlangen 1883; medelstor kvart, 142 sidor; uteslutande byggd på gammal gregoriansk grund; den harmoniska behandlingen i mycket sträng gammalkyrklig stil (af prof. Herzog).

44. Schatz des liturgischen Chor- und Gemeindegesangs nebst den Altarweisen in der deutschen evangelischen Kirche aus den Quellen vonehmlich des 16. und 17. Jahrhunderts geschöpft mit den nöthigen geschichtlichen und praktischen Erläuterungen versehen und unter musikalischen Redaktion von Friedrich Riegel, Professor am Conservatorium, Cantor u. Organist an d. protestant. Kirche zu München, für den Gebrauch in Stadt- u. Landkirchen herausgegeben von Dr. Ludvig Schöberlein, Professor an der universitet Göttingen; Göttingen 1865. — Ett hufvudverk rörande den äldre luterska kyrkosången af största betydelse; den harmon. behandlingen i strängaste kyrkostil; 3 digra band i imperialoktav; källverk i andra hand.

45. Cantionale für die evangelisch-lutherischen Kirchen im Grossherzogthum Mecklenburg-Schwerin; det berömda »Mecklenburger-Cantionalet»; 2:ne delar i folio (rödt och svart tryck), redigerade af professor Otto Kade; Schwerin 1880. — Utdrag därur utgifna af Max Herold. Åtskilliga af mässans hufvudnummer för stor kör i sträng polyfon kyrkostil och ganska svåra.

46. Choragende für die evangelische Landeskirche im Grossherzogthum Sachsen (Weimar); Weimar 1892; — innehållsrik samling liturgiska sånger för hufvud- och bigudstjänsterna, mestadels i dubbel körbehandling, nämligen dels för blandad kör, dels för trestämmig barnkör; det hela ordnadt efter kyrkoåret; den harmoniska sättningen enklare och modernare än de föregående.

47. Gottesdienstordnung für die evangelisch-lutherische Kirche der Provins Schleswig-Holstein; musikalisch bearbeitet von der liturgischen Kommission etc.; 1:e Abtheilung: **Hauptgottesdienst;** 2:e Abth.: **Nebengottesdienste;** imperialoktav; Flensburg 1893; med rika körsatser för blandad kör; behandlingen i sträng gammalkyrklig stil; ett ganska omfångsrikt verk.

48. Liturgie für den evangelisch-lutherischen Hauptgottesdienst der Sonn- und Festtage des Kirchenjahrs für gemischten Chor, Gemeinde und Orgel von J. Bartens, organist; Gütersloh 1890; ett mycket spridt och användt arbete; hög kvart; behandlingen mera modern än i föregående.

49. Manuale Chorale Volksausgabe; Regensburg 1886.

F. Äldre och nyare dansk och norsk liturgisk-musikalisk litteratur.

50. Gradual eller Almindelig Sangbog sammanskriwen af Niels Jespersen; Kiøbenhavn 1573; tillhör kongl. biblioteket.

51. Messebog ved Viggo Sanne, kantor ved vor Frue Kirke; Kiøbenhavn 1879; kvart; omfattar företrädesvis prästens altarsång; utan allt ackompanjemang.

52. Musik till Den nye Høimesseliturgi. Christiania; utan tryckår; tvärkvart; följes f. n. i Norge.

FÖRKORTNINGAR

vid angifvande af ursprunget till i musikbilagan upptagna stycken.

B. A. = Bayerska Agendans Musikbilaga (1856, 1883).
B. B. = Bömiska Brödernas sångbok (1566, 1580, 1606).
Bj. hds. = Bjuråkers-handskriften. (Från midten af 1500-talet.)
Brd. Nb = Brandenburg-Nürnbergska Kyrkoordningen (1533).
D. M. = Deutsche Messe, Luther (1526).
G. L. = Geistliche Lieder von Dr. M. Luther (Val. Bapst, 1545).
Gr. R. = Graduale Romanum (1653).
Hr. = Hæffners Mässa (1817).
Km. = Inom komitén utarbetadt stycke.
L. C. = Liber Cantus (1620, 1623).
Ldc. = Ludecus, Missale (1589).
L. L. = Lucas Lossius, Psalmodia (1553, 1580).
Lrz. = Layriz, Kern des deutschen ev. Kirchengsangs (1855).
L. S. = En liten Sångbok (1553).
M. C. = Manuale Chorale (Regensburg 1886).
M. D. = Musica Divina, (Wolfenbüttel 1620).
Mrk. = Mark-Brandenburgska kyrkoordningen (1540).
N. A. = Nürnberger-Agendan (1639).
O. M. = Officia Missæ (Hof 1605).
Pf. K. O. = Pfalziska Kyrkoordningen (1570).
Prs. = Preussiska Kyrkoordningen (1558).
S. M. = Svenska Mässan (1697, 1701).
Spb. = Spangenberg, Kirchengesänge (1545).
W. S. = Walentin Schumann, Geistliche Lieder (1539).
Åm = Åhlströms Mässa (1818).

Stockholm, tryckt hos P. Palmquists Aktiebolag, 1896.

Tematisk öfversikt

jämte fördelning å kyrkotider och högtidsdagar.*)

Herre förbarma Dig. (Kyrie.)

N:o 1 a. Advent.

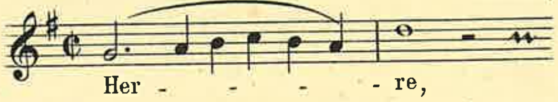

N:o 1 b.

N:o 2. Advent. Jul.

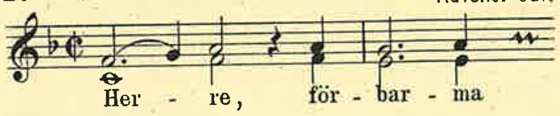

N:o 3 a. Fastlagstiden.

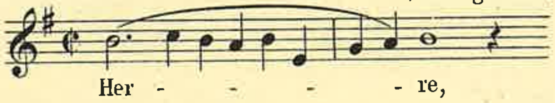

N:o 3 b.

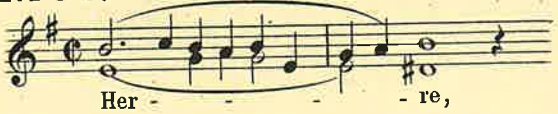

N:o 4. Långfredagen.

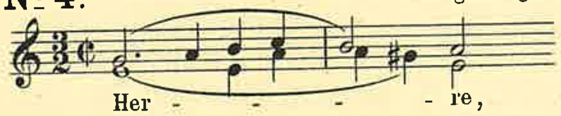

N:o 5. Reformationsfest. Påsk.

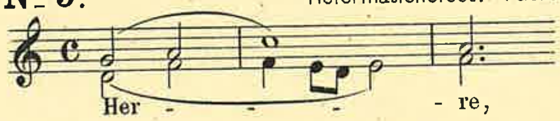

N:o 6. Pingst, Trinitatis.

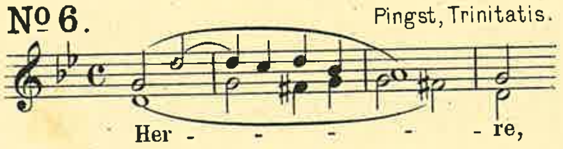

N:o 7. Trinitatis.

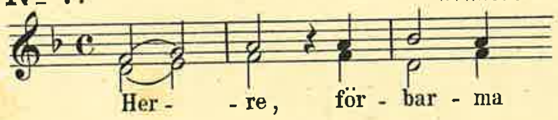

N:o 8. Långfredagen.

N:o 9.

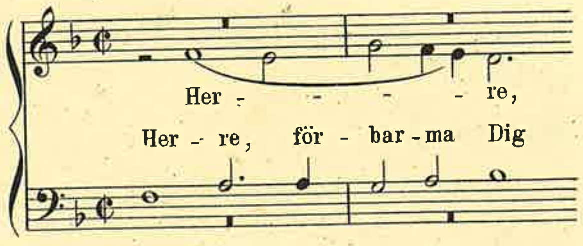

N:o 10.

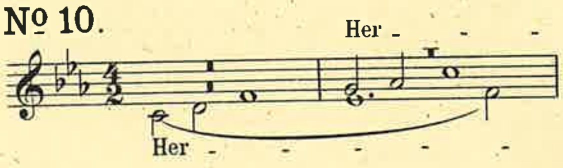

N:o 11.

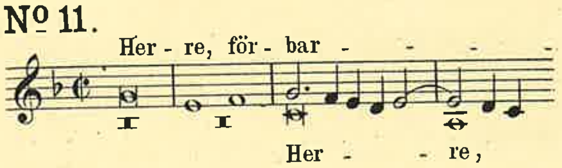

Ära vare Gud. (Gloria.)

N:o 12 a. Fastlagstiden.

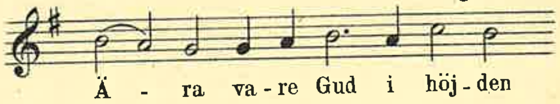

N:o 12 b.

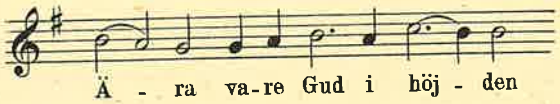

N:o 13. Advent.

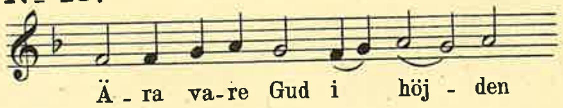

N:o 14. Advent. Jul.

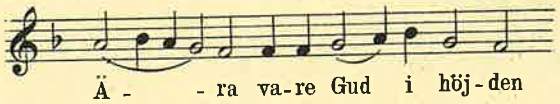

*) Då inom någon afdelning anvisning ej lemnats, i fråga om hvilka stycken böra sjungas under Trinitatistiden, må för denna tid fritt val ega rum emellan samtliga å afdelningen förekommande stycken.

Stich und Druck von C. G. Röder, Leipzig.

Nº 15. Trinitatis.

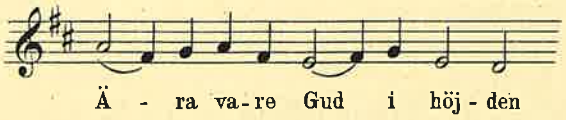

Nº 16. Pingst.

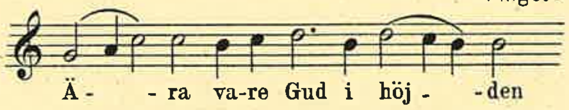

Nº 17. Påsk.

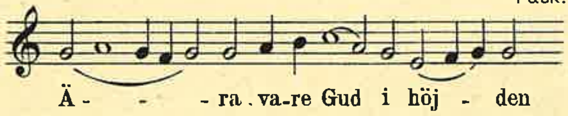

Nº 18. Jul.

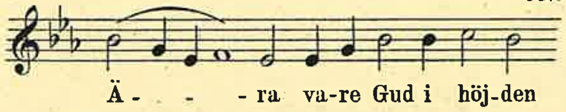

Nº 19. Reformations- Missions- Tacksägelsedagen.

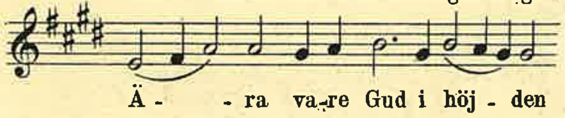

Allena Gud i himmelrik. (Sv. ps. 24.)

Nº 20 a.

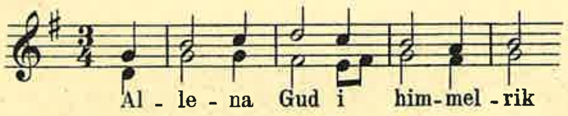

Nº 20 b.

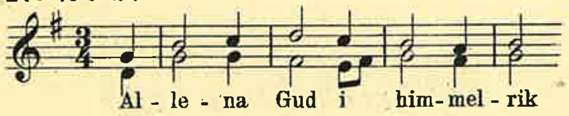

Vi prisa Dig. (Laudamus.)

Nº 21. Adventsöndagen, Juldagen och Nyårsdagen.

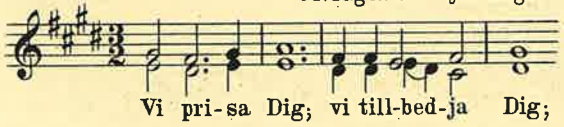

Nº 22. Påskdagen, Himmelsfärds - dagen, Reformationsdagen.

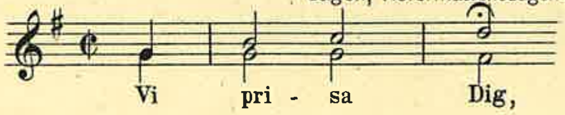

Nº 23 a. Pingstdagen, Trefaldighetssöndagen.

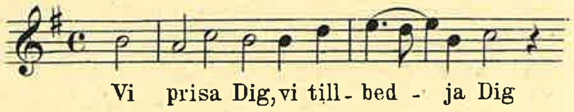

Nº 23 b.

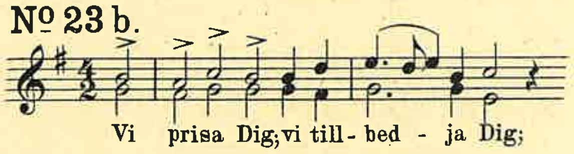

Nº 23 c.

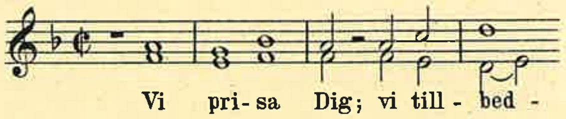

Nº 24. Missions- och Tacksägelsedagarne.

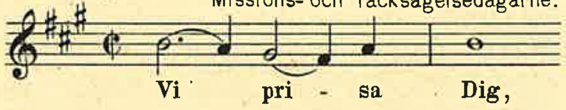

Nº 25. Missions- och Tacksägelsedagarne.

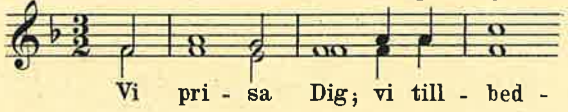

Nº 26. Juldagen, Nyårsdagen.

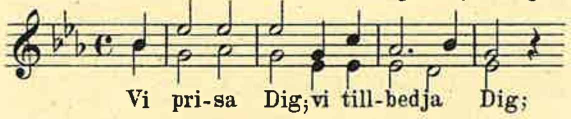

Nº 27. Påskdagen, Reformations- dagen, Himmelsfärdsdagen.

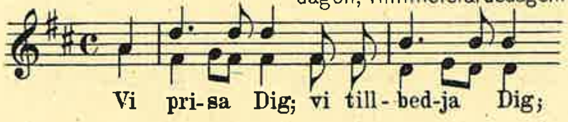

Nº 28. Missions- och Tacksägelsedagarne.

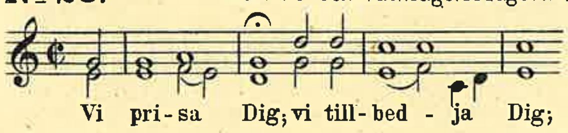

Nº 29. Himmelsfärdsdagen, Pingst, Trefaldighetssöndagen, Missionsdagen.

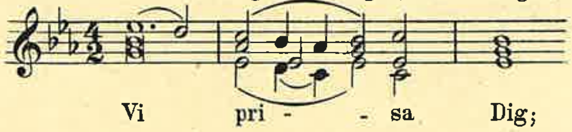

Nº 30. Adventsöndagen, Juldagen och Nyårsdagen.

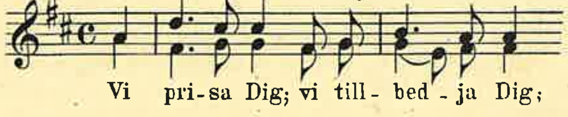

Nº 31. Påskdagen, Reformationsdagen och Himmelsfärdsdagen.

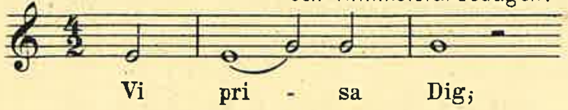

Nº 32.
Påskdagen, Pingstdagen, Trefaldighetssöndagen, Missionsdagen.

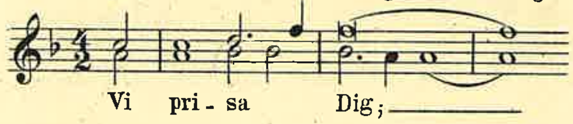

Nº 33.

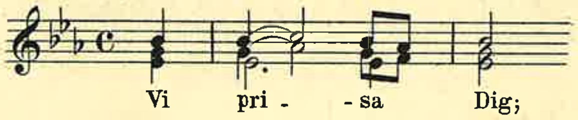

Nº 34.

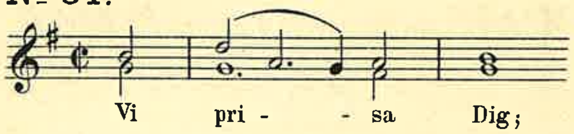

Nº 35.

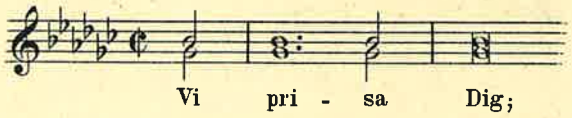

Herren vare med eder. (Salutation.)
med tillhörande: Låtom oss bedja. (Oremus.)

Nº 36.
Högtidsdagar.

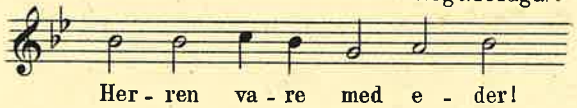

Nº 37.
Fastlagstiden.

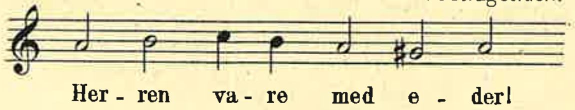

Nº 38.
Fastlagstiden.

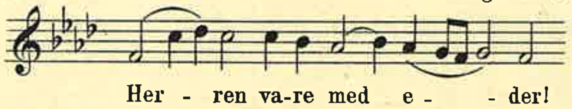

Nº 39.
Vanliga söndagar.

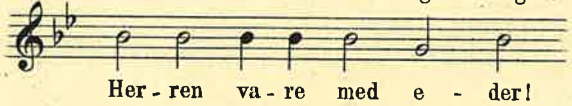

Nº 40. (enkla Amen.) se pag. 51.

Vi tro på en allsmäktig Gud. (Credopsalmen.)

Nº 41.
Antingen:

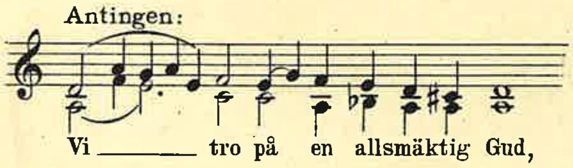

Eller:

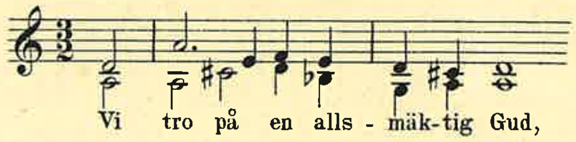

Nº 42.

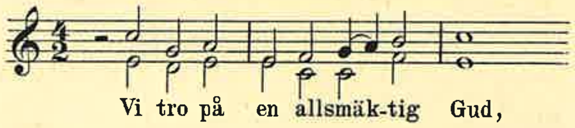

Nº 43.

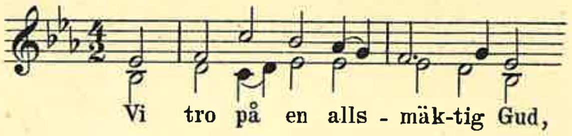

Nattvardsmässa. (G dur.)

Nº 44.
Sursum corda. Advent. Trettondagstiden.

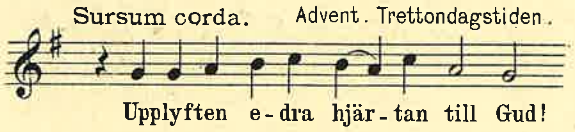

Præfation *a* och *b*.

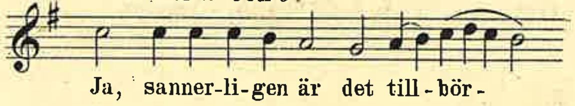

Instiftelseorden.

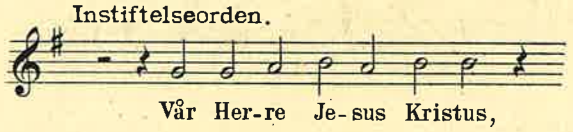

Nattvardsmässa. (G moll.)

Nº 45.
Sursum corda. Fastlagstiden.

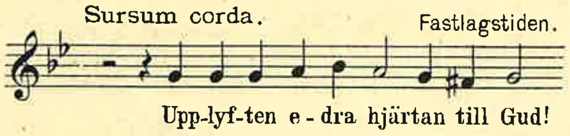

Præfation *a* och *b*.

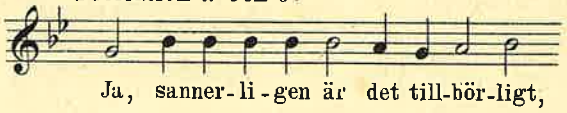

Instiftelseorden, mel. *a*.

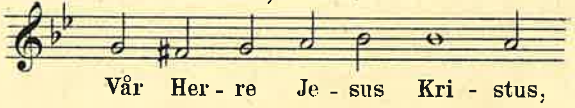

Abr. L. 2995 Stich und Druck von C. G. Röder, Leipzig.

Instiftelseorden, mel. *b.*

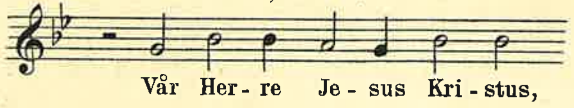

Nattvardsmässa. (F dur.)

Nº 46.

Sursum corda. Påsk, Pingst, Trinitatis.

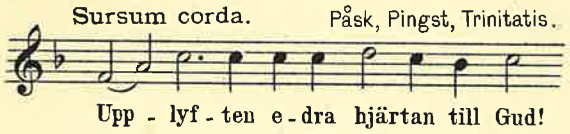

Præfation.

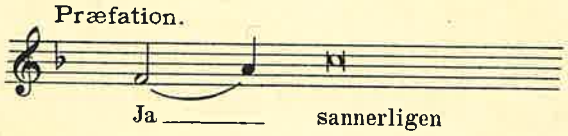

Instiftelseorden.

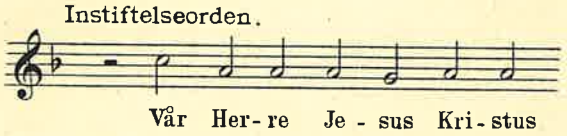

Helig. (Sanctus.)

Nº 47.

Påsk, Pingst.

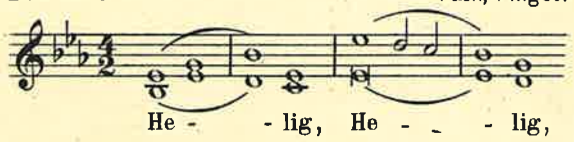

Nº 48.

Advent, Jultid.

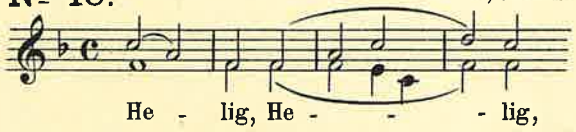

Nº 49.

Advent, Jul.

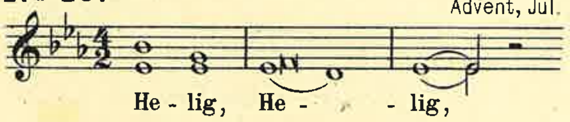

Nº 50.

Påsk, Pingst.

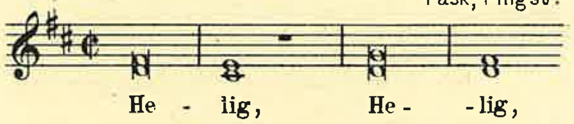

Nº 51 a.

Fastlagstiden.

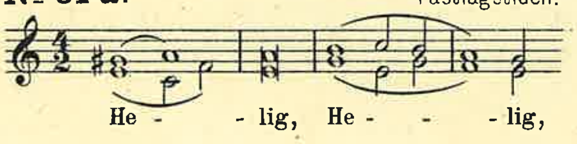

Nº 51 b.

Fastlagstiden.

Nº 51 c.

Fastlagstiden.

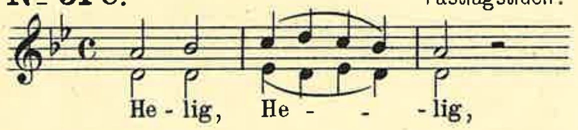

Nº 52.

Fastlagstiden.

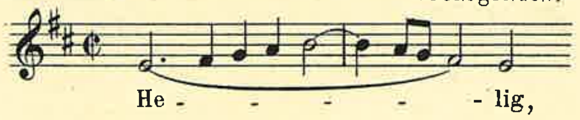

Nº 53.

Påsk, Pingst.

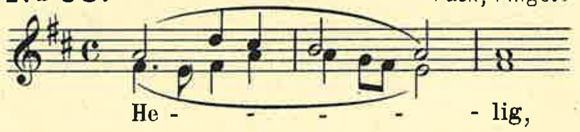

Nº 54.

Påsk, Pingst.

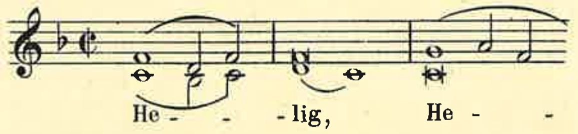

Nº 55.

Advent, Jul.

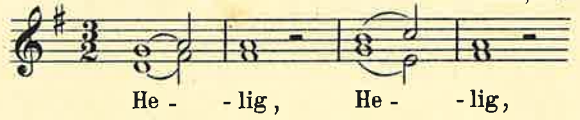

Herrens frid. (Pax.)

Nº 56.

Påsk, Pingst, Trinitatis.

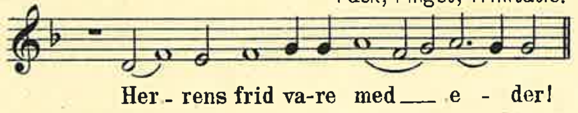

Nº 57.

Påsk, Pingst, Trinitatis.

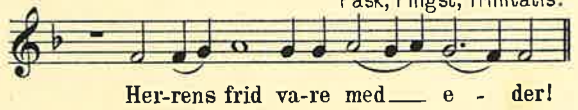

Nº 58.

Advent, Jultid.

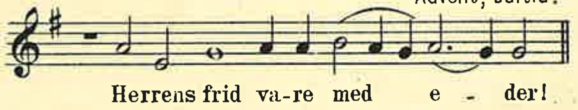

Nº 59.

Fastlagstiden.

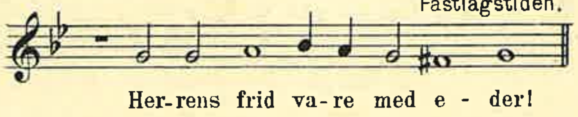

O Guds Lamm. (Agnus Dei)

№ 60 a. Advent, Jul.

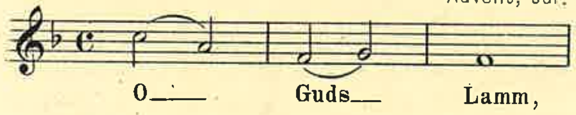

№ 60 b.

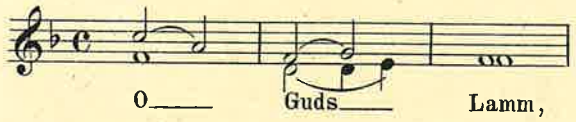

№ 61. Advent, Jul.

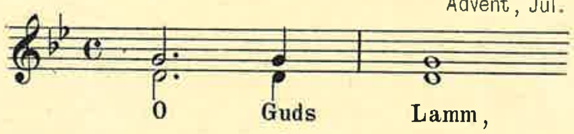

№ 62. Advent, Jul.

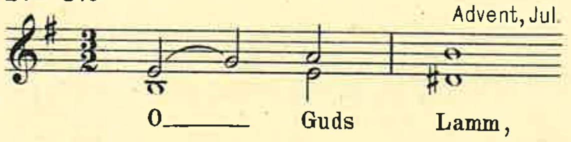

№ 63. Fastlagstiden.

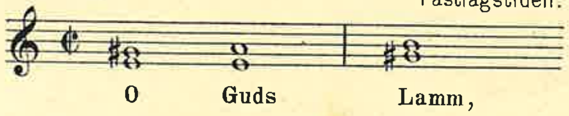

№ 64 a. Fastlagstiden.

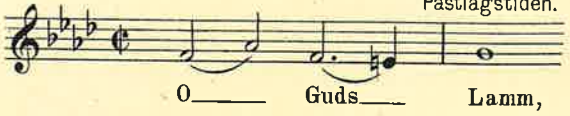

№ 64 b.

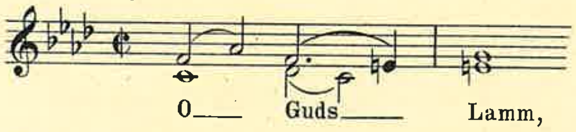

№ 65. Påsk. Pingst.

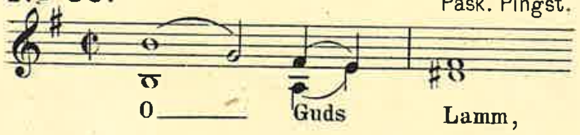

№ 66. Fastlagstiden.

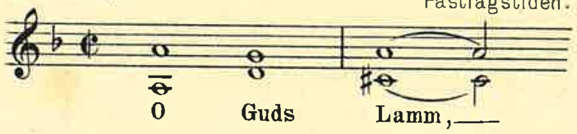

№ 67. Fastlagstiden.

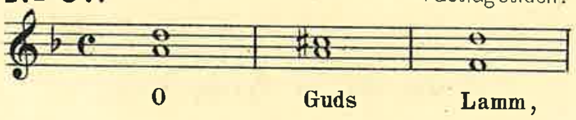

№ 68. Påsk, Pingst.

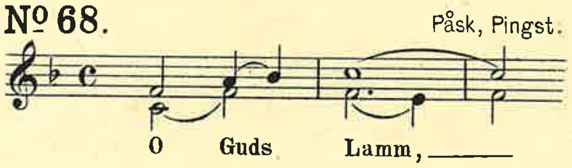

№ 69. Påsk, Pingst.

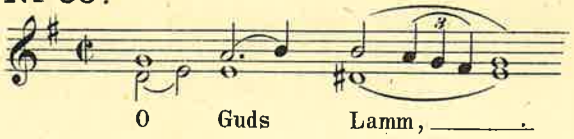

Tackom och lofvom. (Benedicamus.)

№ 70. Trinitatistiden.

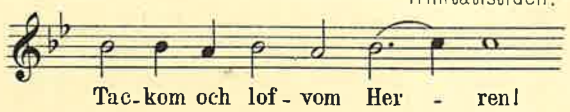

Eller:

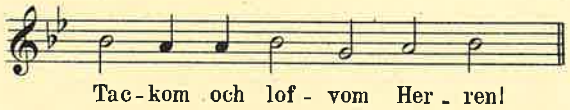

№ 71. Advent. Jul.

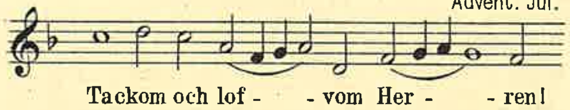

№ 72. Fastlagstiden.

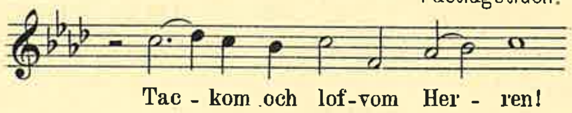

№ 73. Påsk, Pingst.

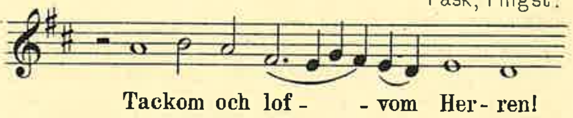

№ 74. Påsk, Pingst.

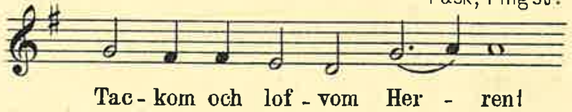

№ 75. Trinitatistiden.

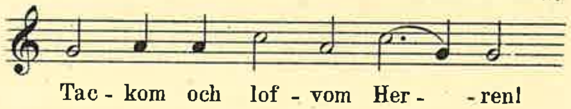

Amen (det trefaldiga).

№ 76 a. Advent, Jul.

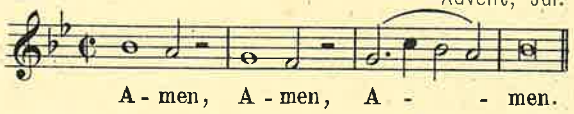

b. Påsk, Pingst.

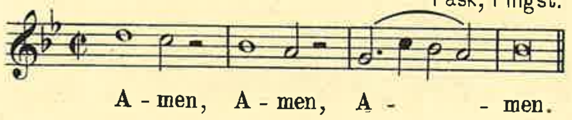

c.

Advent, Jul.

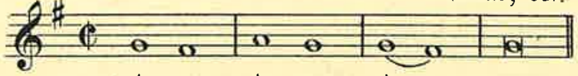

A- men, A - men, A - - men.

d.

Fastlagstiden.

A - men, A - men, A - - men.

e.

Påsk, Pingst.

A - men, A - men, A - - men.

f.

Trinitatistiden.

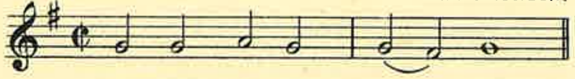

A - men, A - men, A - - men.

Litania.(i. F.)

Nº 77.

E - vi - ge, alls-mäk - ti - ge Gud!

Litania. (C moll.)

Nº 78.

E - vi - ge, allsmäk - ti - ge Gud!

Litania. (Frygisk.)

Nº 79.

E - vi - ge, alls - mäk - ti - ge Gud!

Brudmässa. (G dur.)

Nº 80.

Salutation.

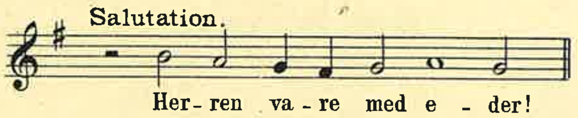

Her - ren va - re med e - der!

Sursum corda.

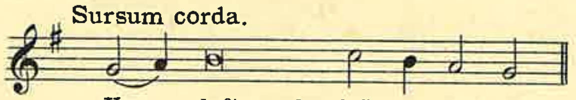

Upp - lyften edra hjär - tan till Gud!

Brudvälsignelsen.

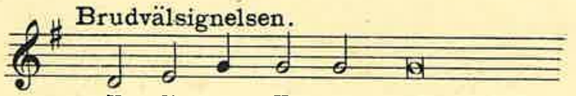

He - li - ge Her - re, allsmäktige

Brudmässa. (F dur.)

Nº 81.

Salutation.

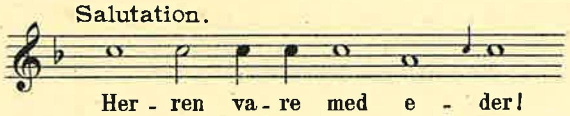

Her - ren va - re med e - der!

Sursum corda.

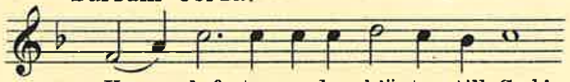

Upp - lyf - ten e - dra hjärtan till Gud!

Brudvälsignelsen.

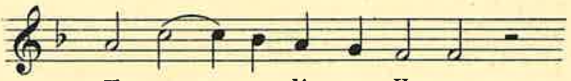

He - - li - ge Her - re,

Begrafningsmässa. (F moll.)

Nº 82.

Salutation.

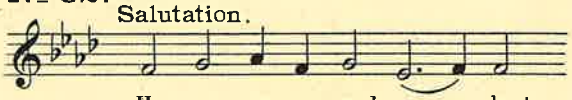

Her - ren va - re med e - - der!

Begrafningsbön.

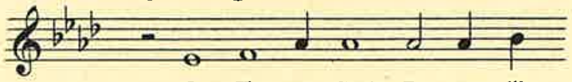

O Her - re Gud! Du, som - för

Begrafningsmässa. (A moll.)

Nº 83.

Salutation.

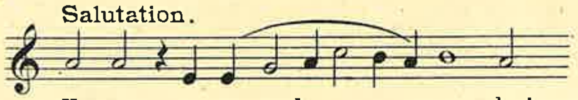

Her - ren va - re med ______ e - der!

Begrafningsbön.

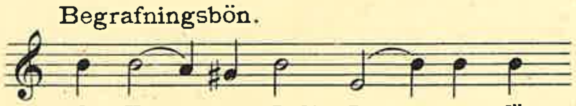

O Her - re Gud! Du, som - för

O, du Helge Ande, kom.

Nº 84.

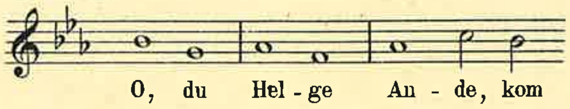

O, du Hel - ge An - de, kom

Herre, förbarma Dig. (Kyrie.)

1a.

N. A.

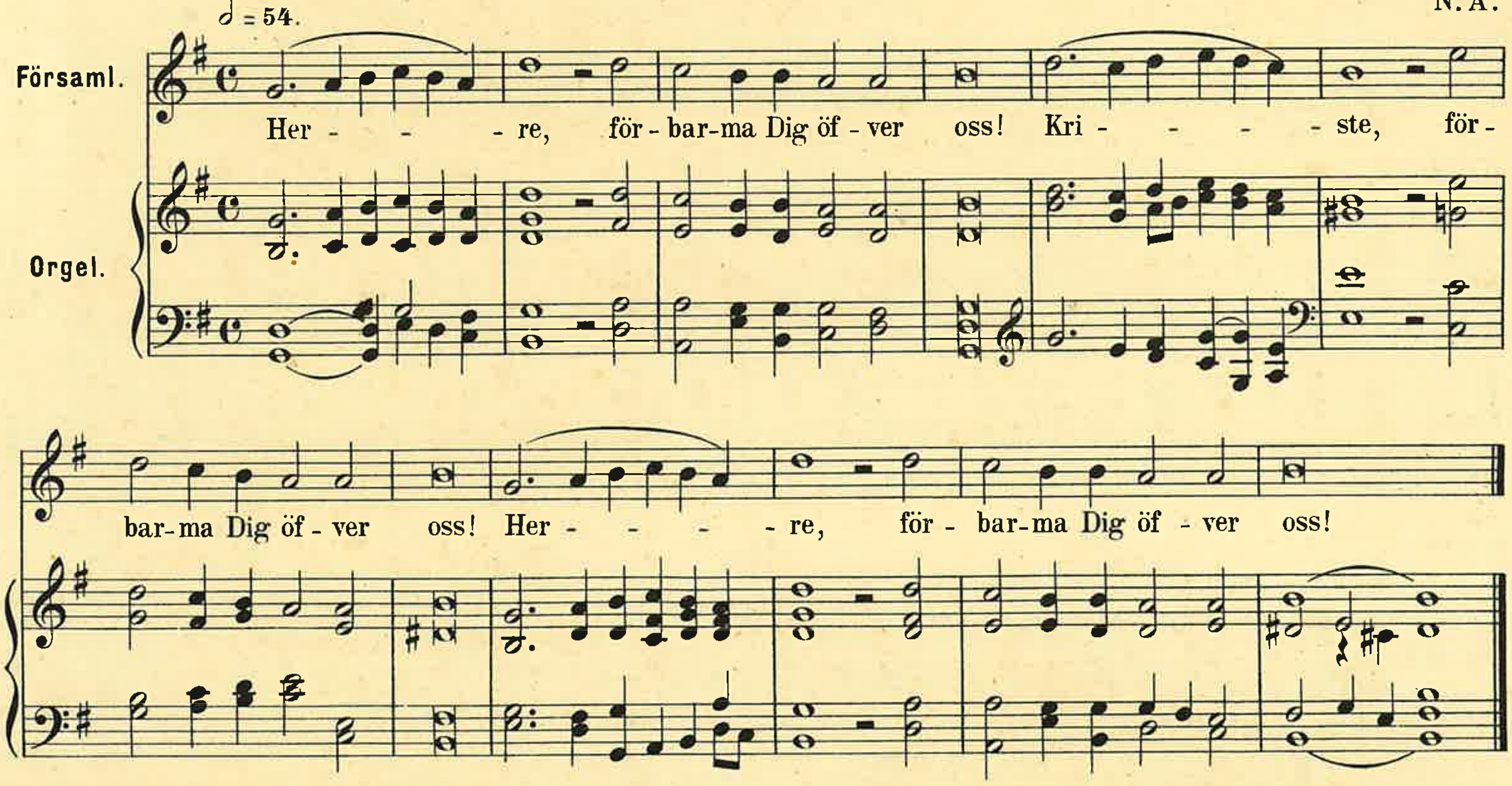

1b.

N. A.

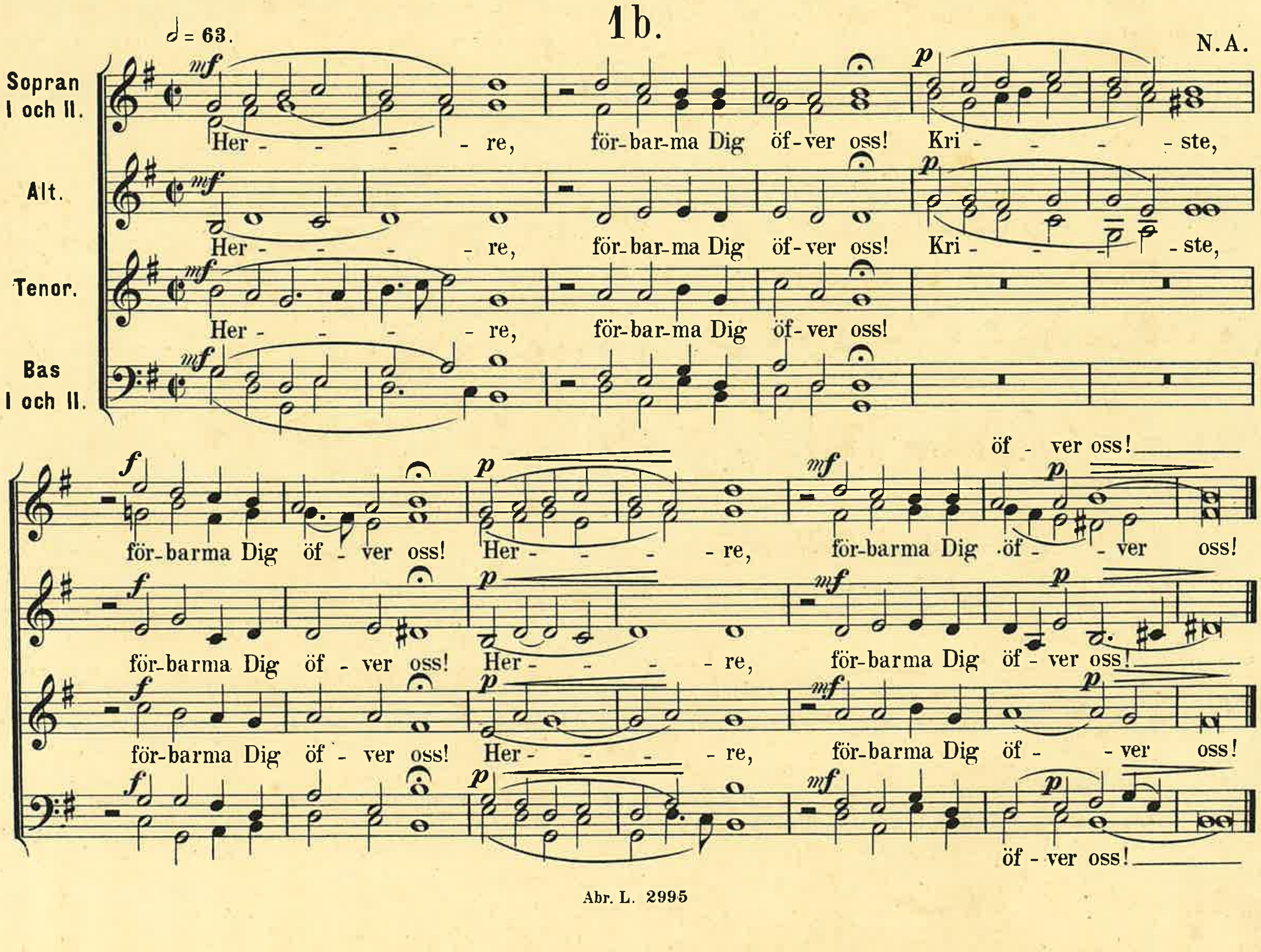

2.

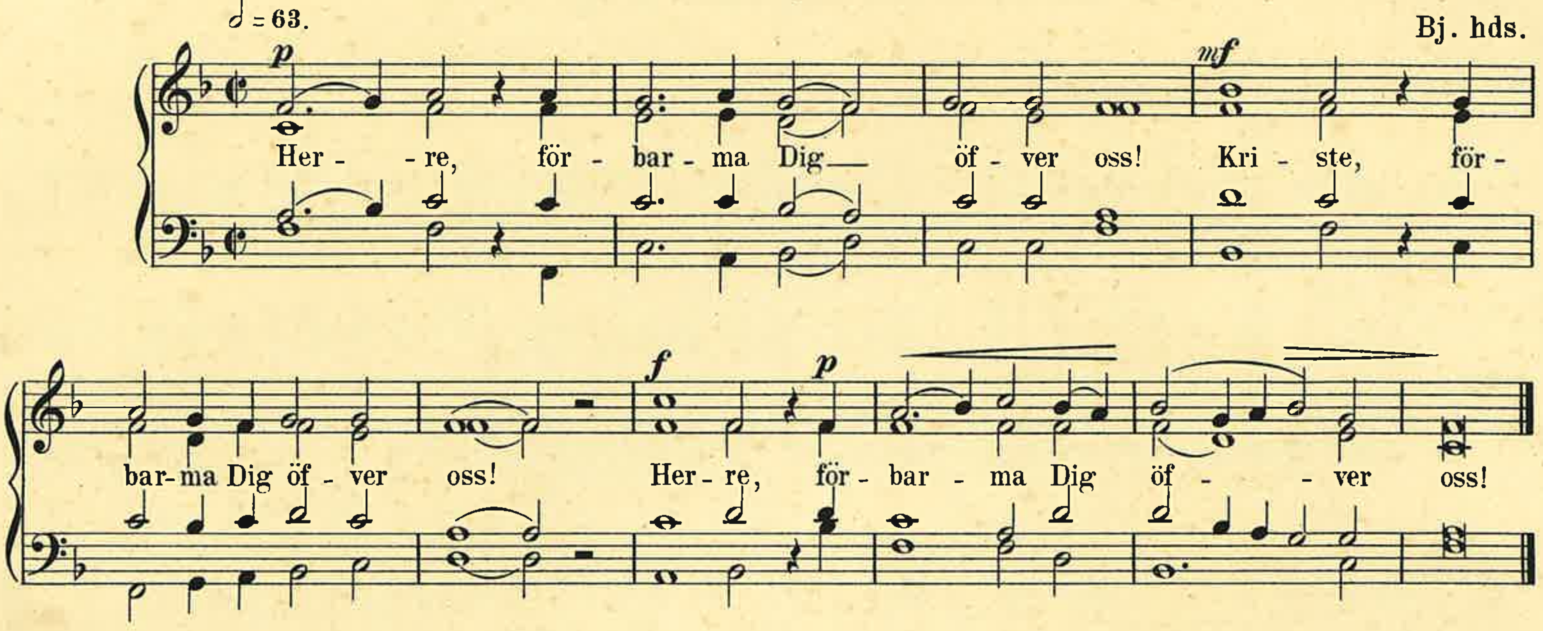
𝅗𝅥 = 63.
Bj. hds.
Her - - re, för - bar - ma Dig öf - ver oss! Kri - ste, för -
bar - ma Dig öf - ver oss! Her - re, för - bar - ma Dig öf - - ver oss!

3a.

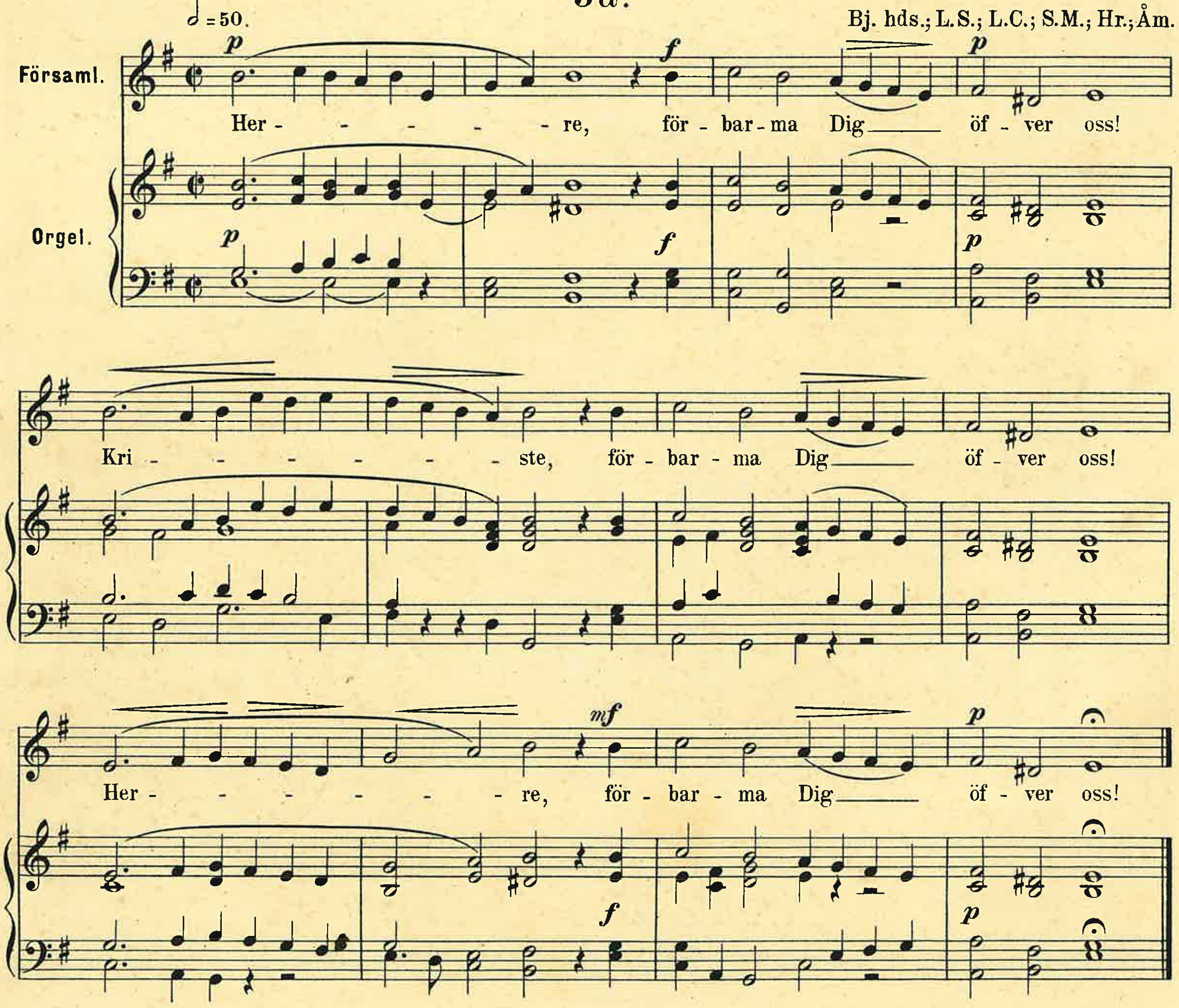
𝅗𝅥 = 50.
Bj. hds.; L.S.; L.C.; S.M.; Hr.; Åm.
Församl.
Orgel.
Her - - - - - re, för - bar - ma Dig öf - ver oss!
Kri - - - - - - ste, för - bar - ma Dig öf - ver oss!
Her - - - - - - re, för - bar - ma Dig öf - ver oss!

3b.

𝅗𝅥 = 50. Bj. hds.; L.S.; L.C.; S.M.; Hr.;Åm.

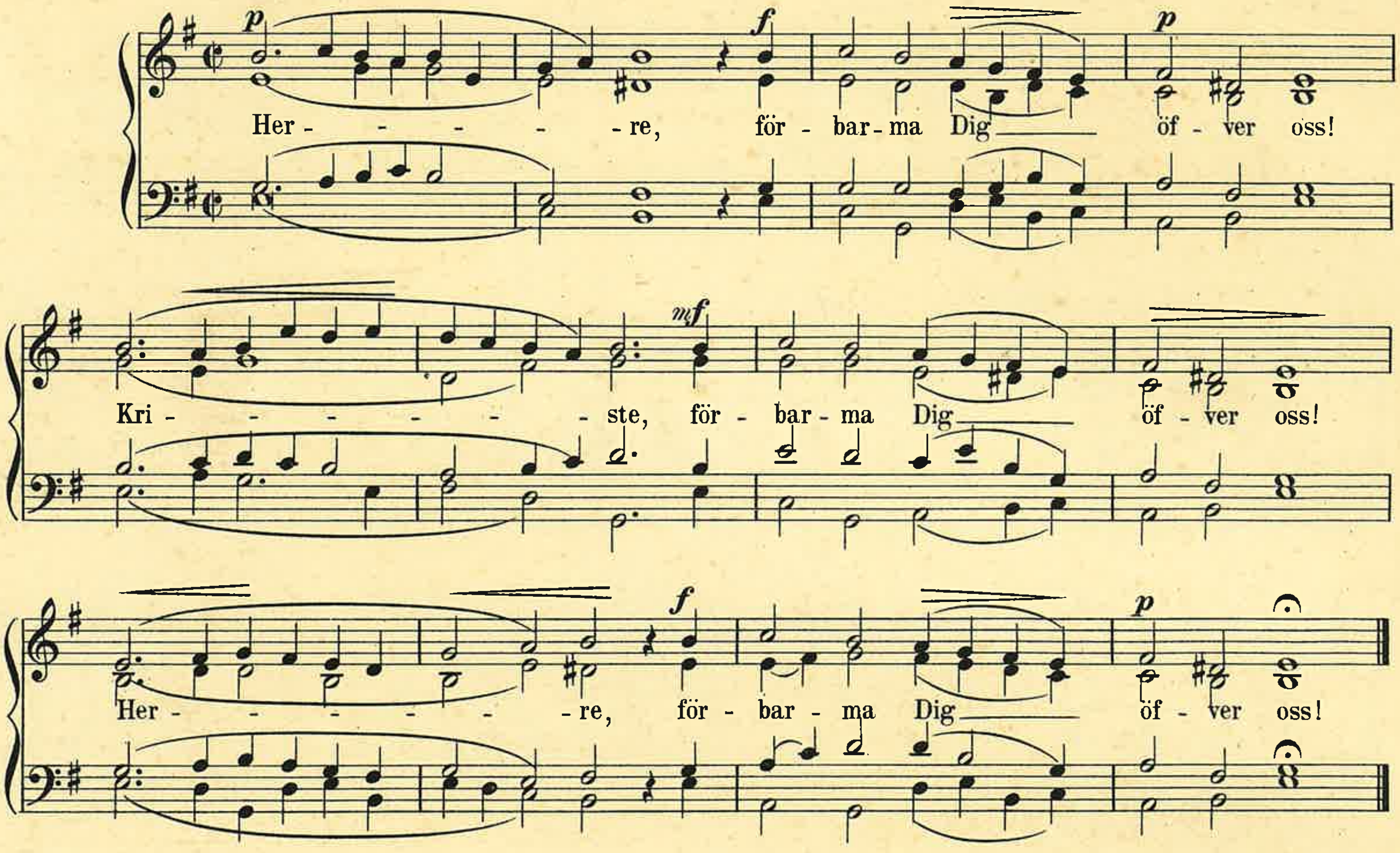

4.

𝅗𝅥 = 54. Bj. hds.; S.M.

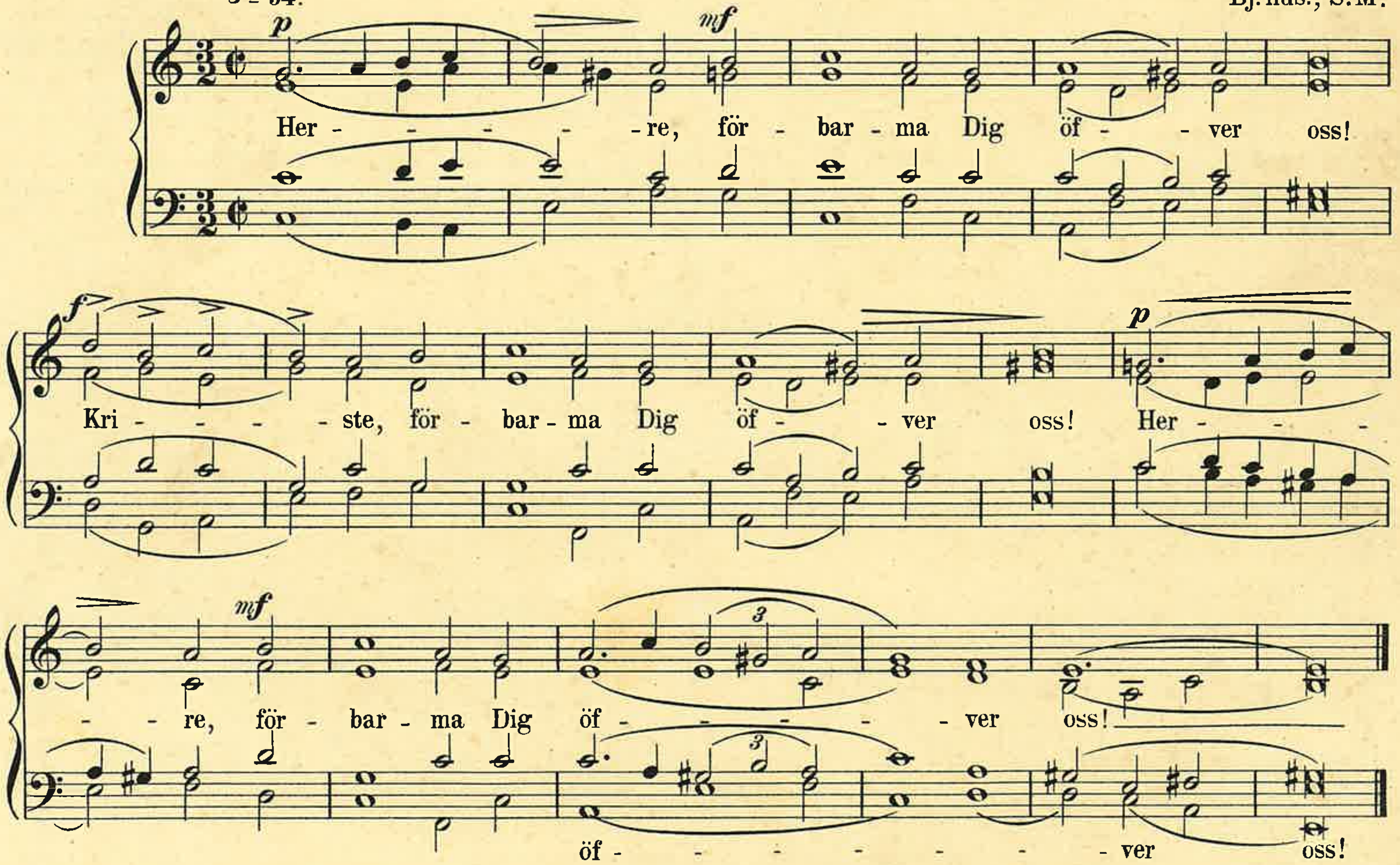

5.

♩ = 88. Spb., L L.; Ldc.; L.S.; L.C.; S.M.

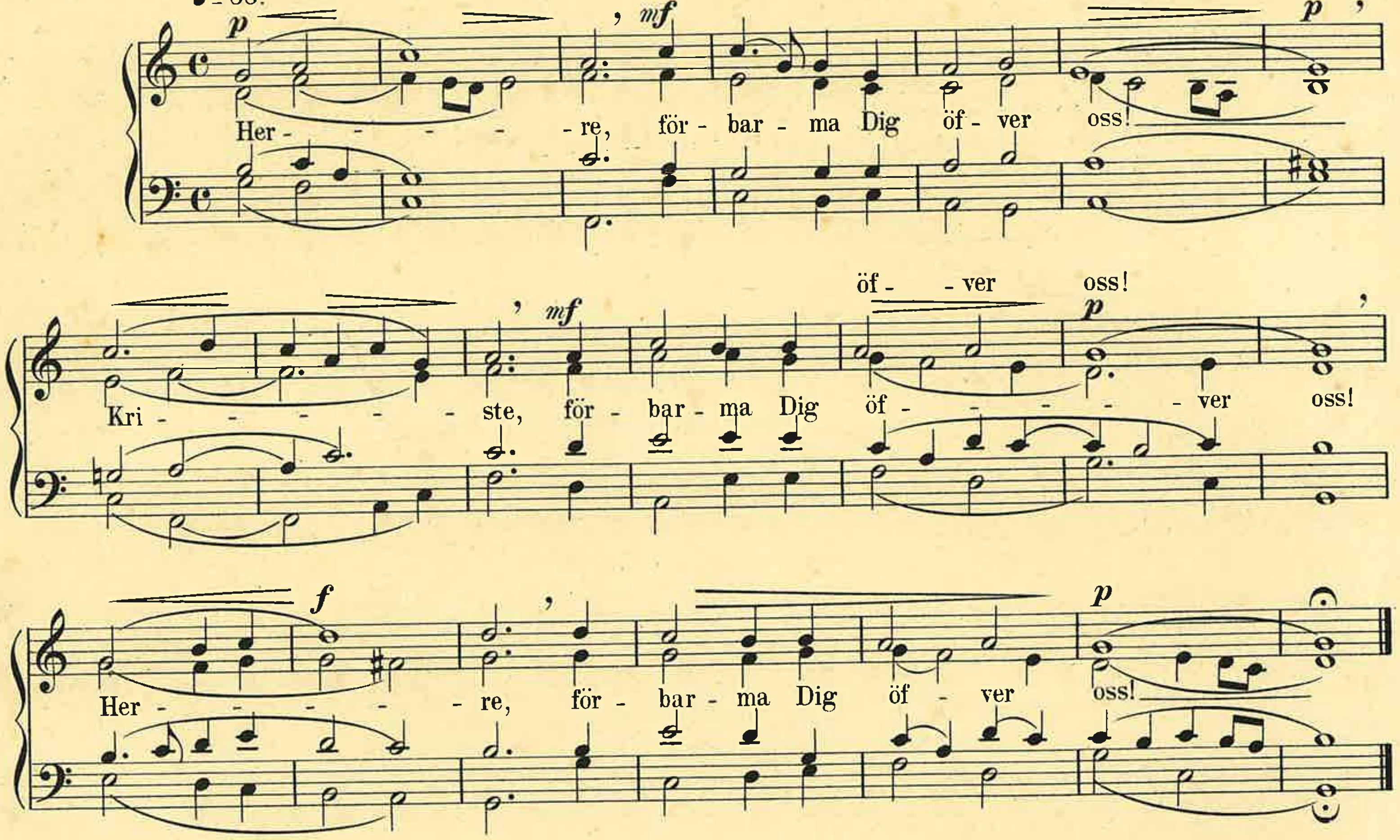

6.

♩ = 80. B.B.

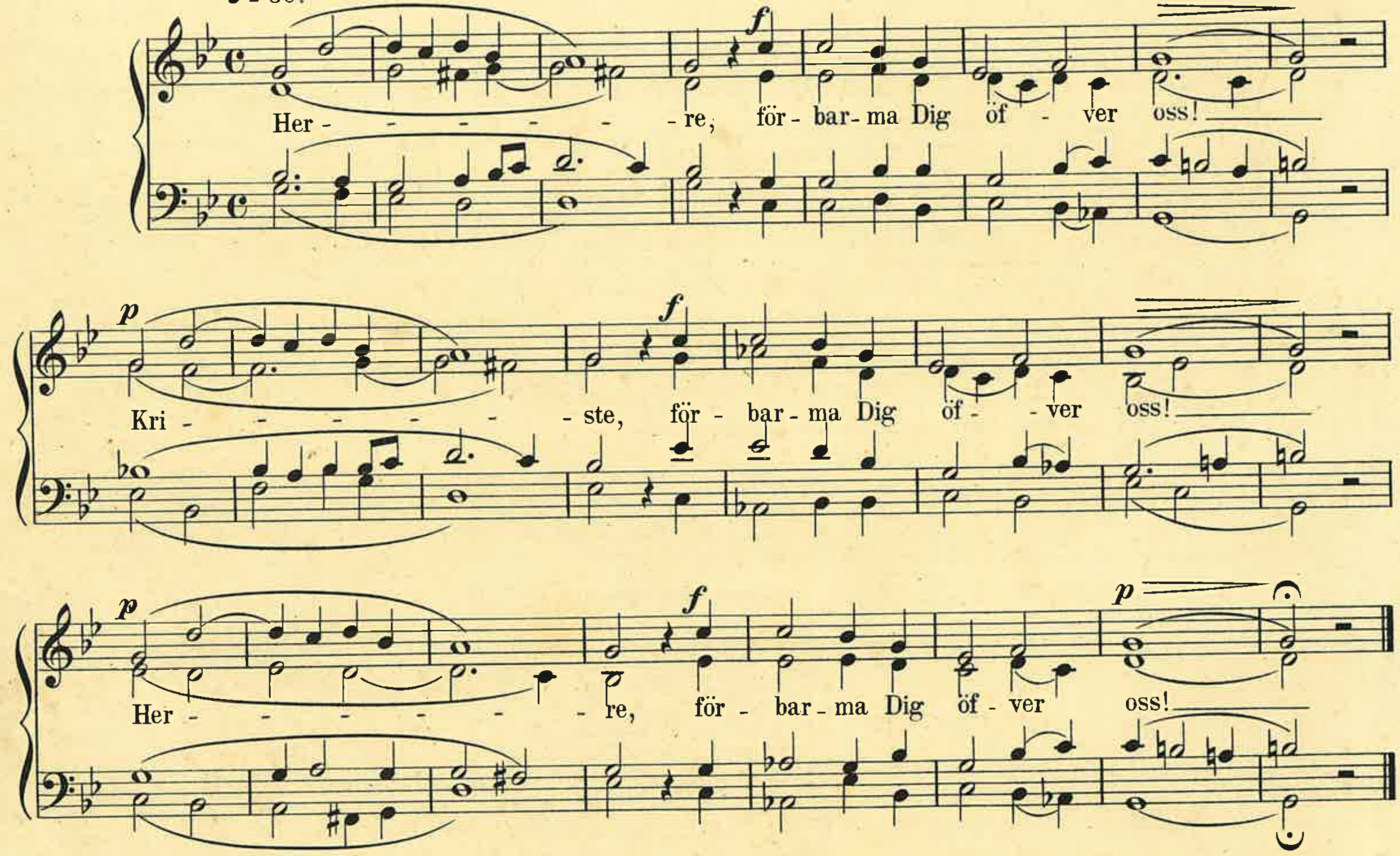

7.

♩ = 80.

O.M.; N.A.

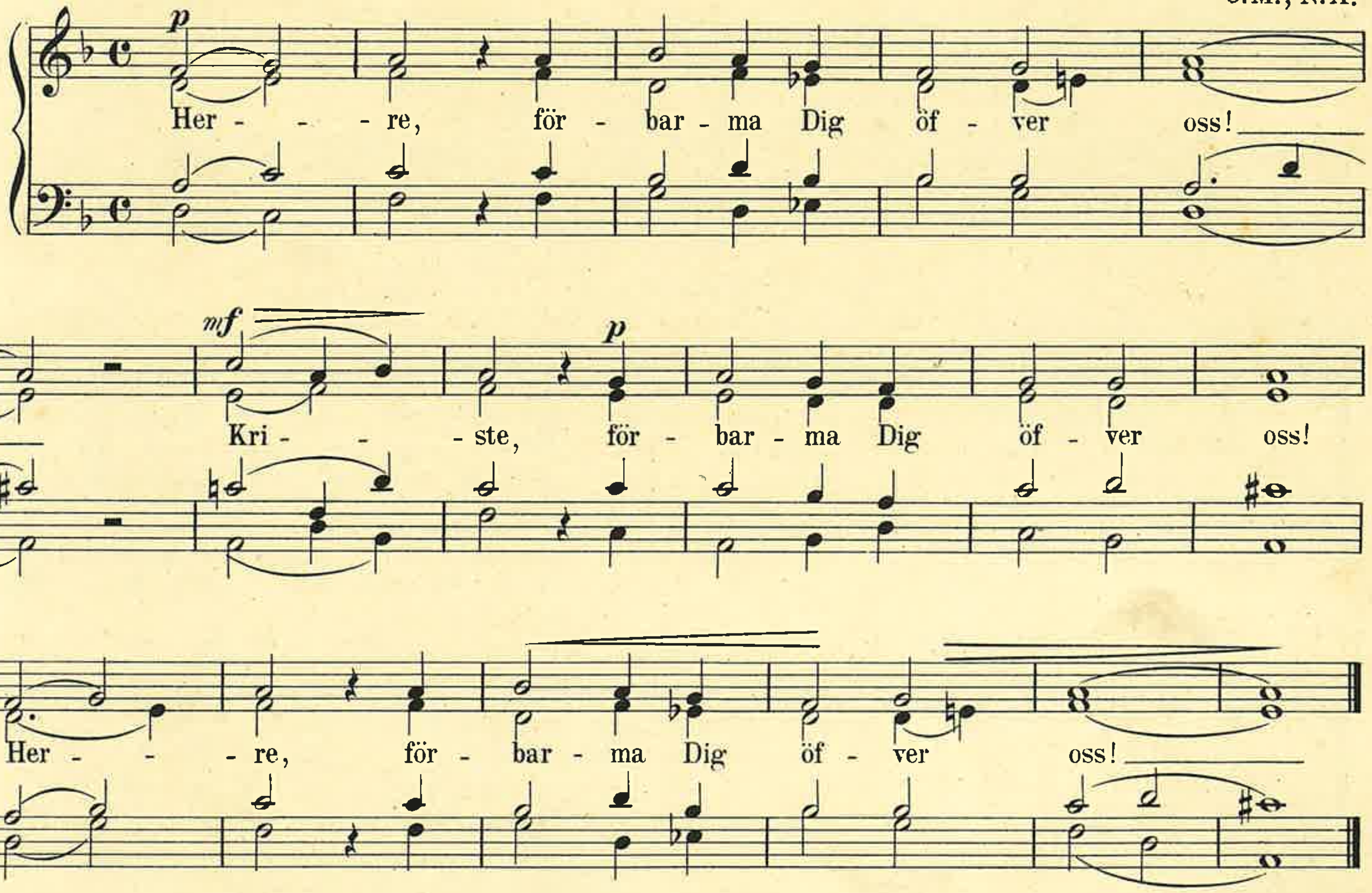

8.

♩ = 88.

Palestrina.

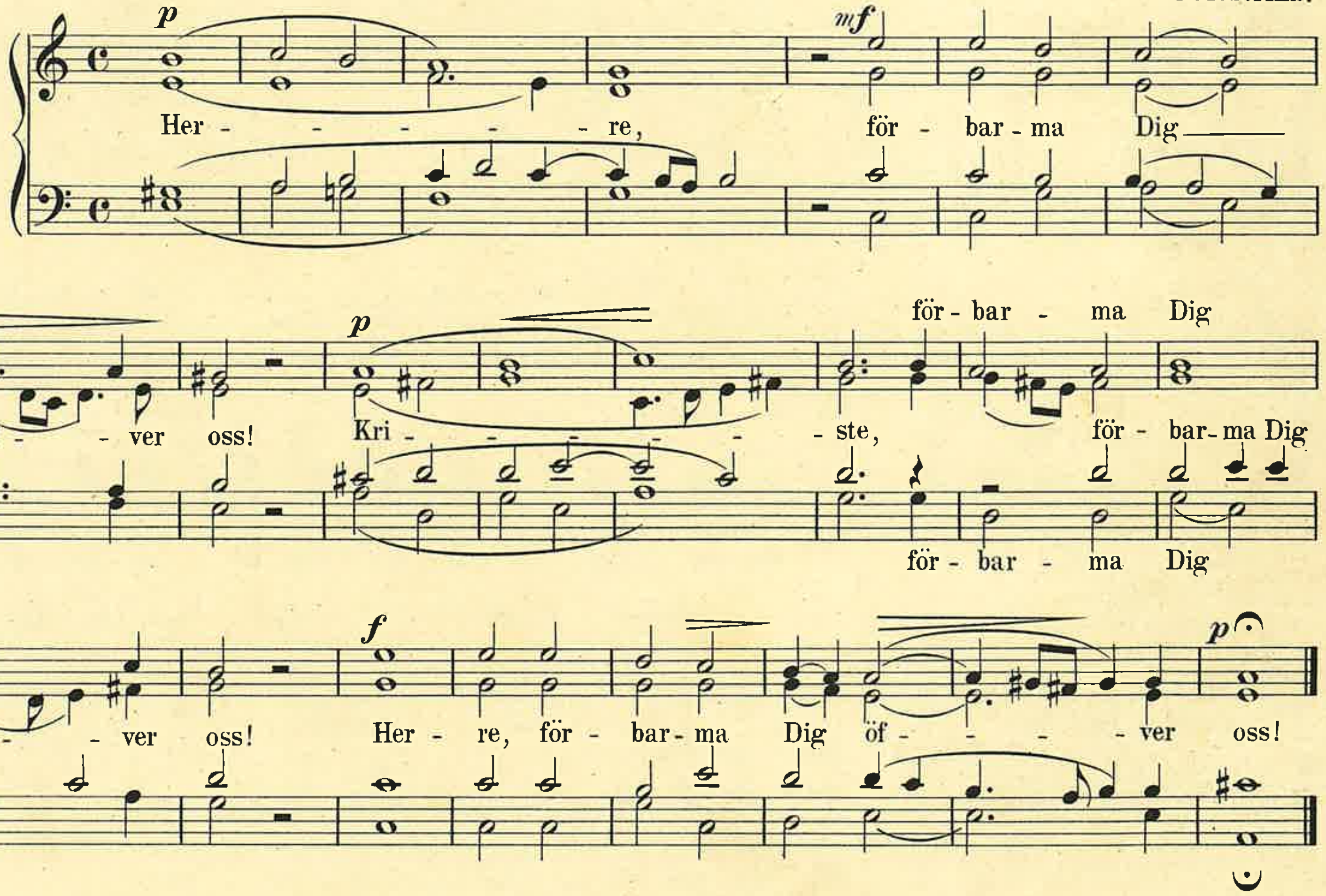

9.

Ant. Lotti.

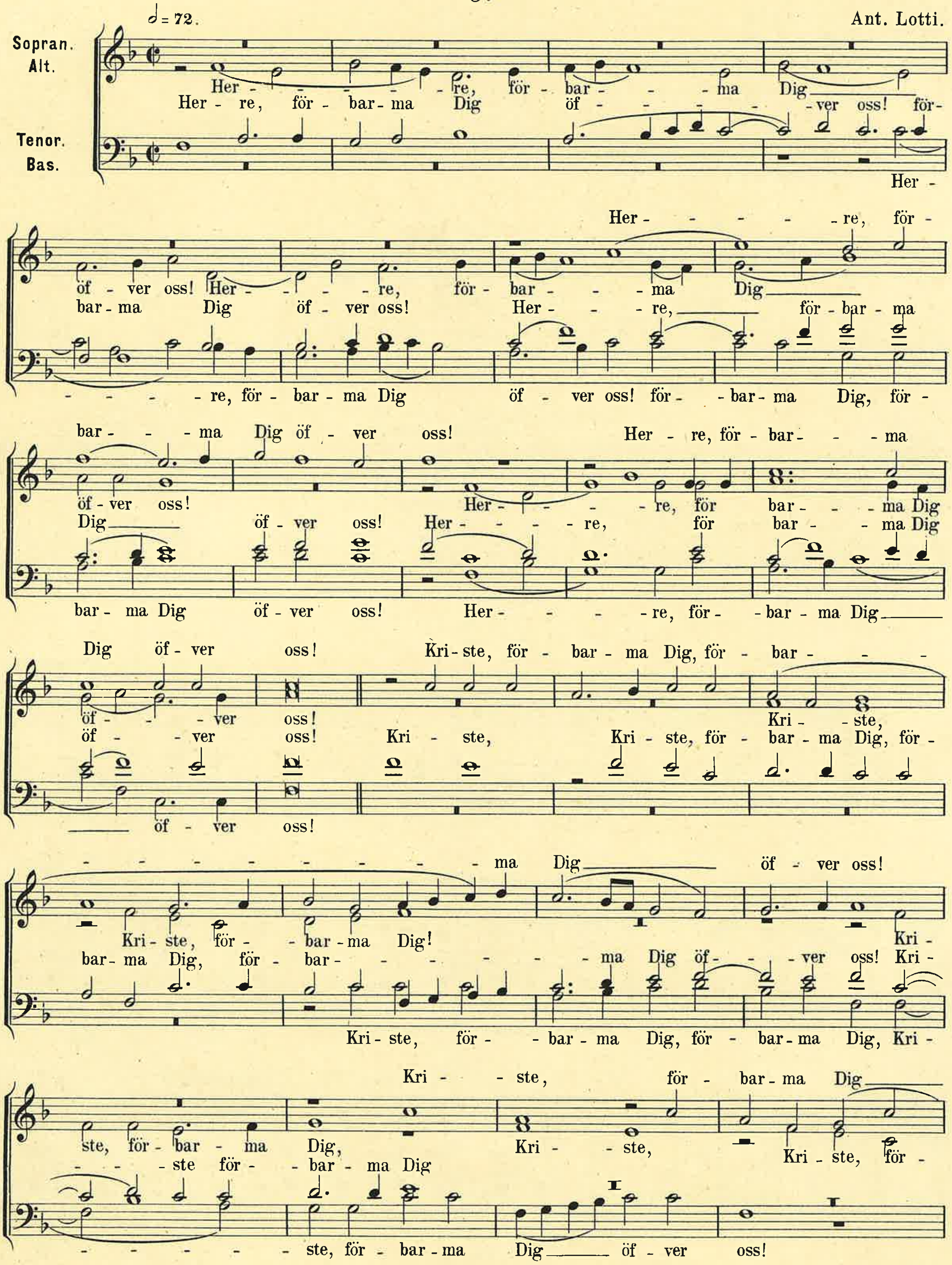
Sopran.
Alt.
Tenor.
Bas.
= 72.
Her - re, för - bar - ma Dig öf - ver oss!
Kri - ste, för - bar - ma Dig, för - bar - ma Dig öf - ver oss!

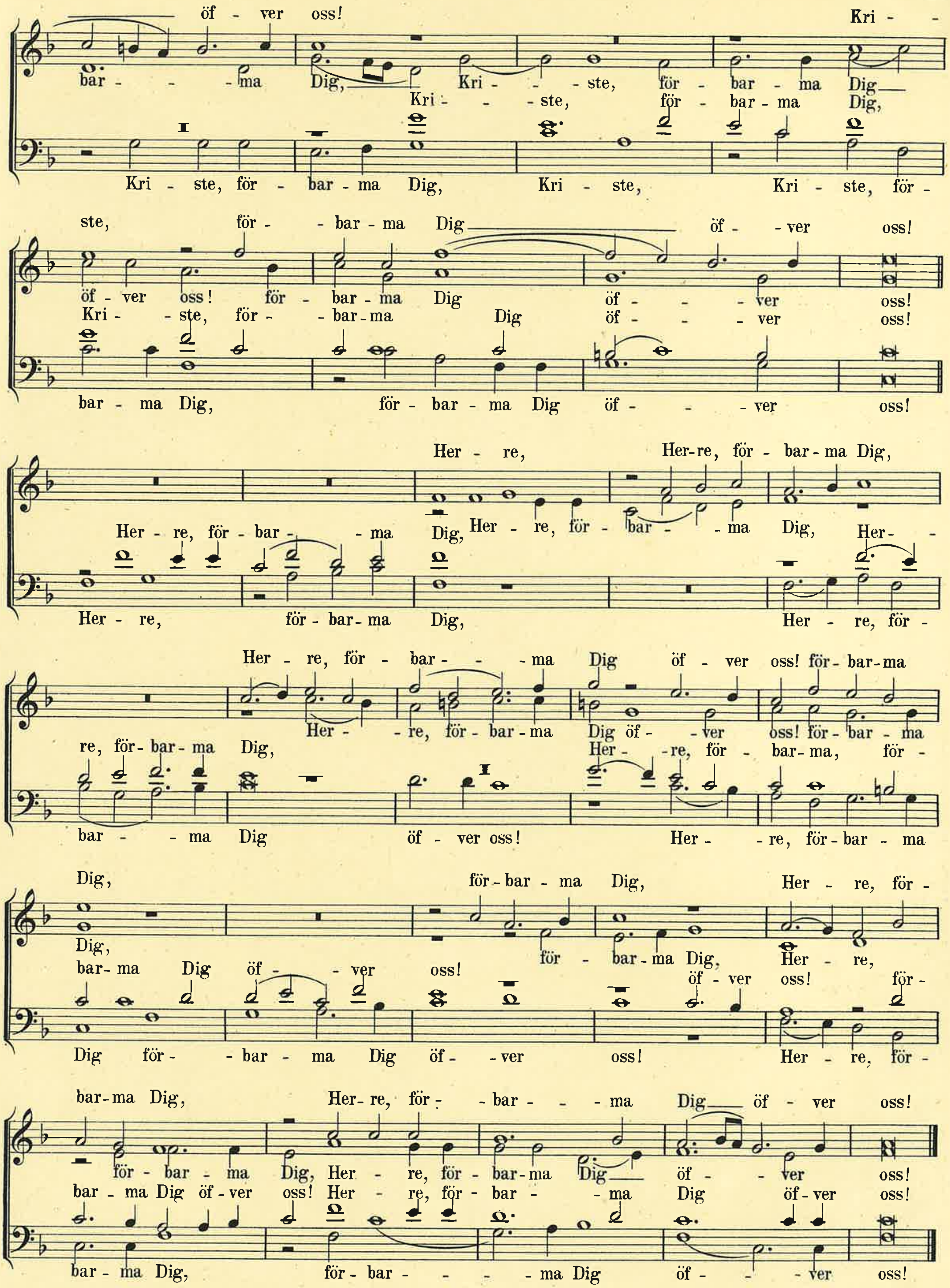
öf - ver oss! Kri -
bar - - ma Dig, Kri - - ste, för - bar - ma Dig
Kri - - ste, för - bar - ma Dig,
Kri - ste, för - bar - ma Dig, Kri - ste, Kri - ste, för -
ste, för - - bar - ma Dig öf - - ver oss!
öf - ver oss! för - bar - ma Dig öf - - ver oss!
Kri - - ste, för - - bar - ma Dig öf - - - ver oss!
bar - ma Dig, för - bar - ma Dig öf - - - ver oss!
Her - re, Her-re, för - bar - ma Dig,
Her - re, för - bar - - ma Dig, Her - re, för - bar - - ma Dig, Her -
Her - re, för - bar - ma Dig, Her - re, för -
Her - re, för - bar - - - ma Dig öf - ver oss! för - bar - ma
Her - - re, för - bar - ma Dig öf - - ver oss! för - bar - ma
re, för - bar - ma Dig, Her - - re, för - bar - ma, för -
bar - - ma Dig öf - ver oss! Her - - re, för - bar - ma
Dig, för - bar - ma Dig, Her - re, för -
Dig, för - bar - ma Dig, Her - re,
bar - ma Dig öf - - ver oss! öf - ver oss! för -
Dig för - - bar - ma Dig öf - - ver oss! Her - re, för -
bar - ma Dig, Her - re, för - - bar - - - ma Dig öf - ver oss!
för - bar - ma Dig, Her - re, för - bar - ma Dig öf - - ver oss!
bar - ma Dig öf - ver oss! Her - re, för - bar - - ma Dig öf - ver oss!
bar - ma Dig, för - bar - - - - ma Dig öf - - - ver oss!

10.

Km.

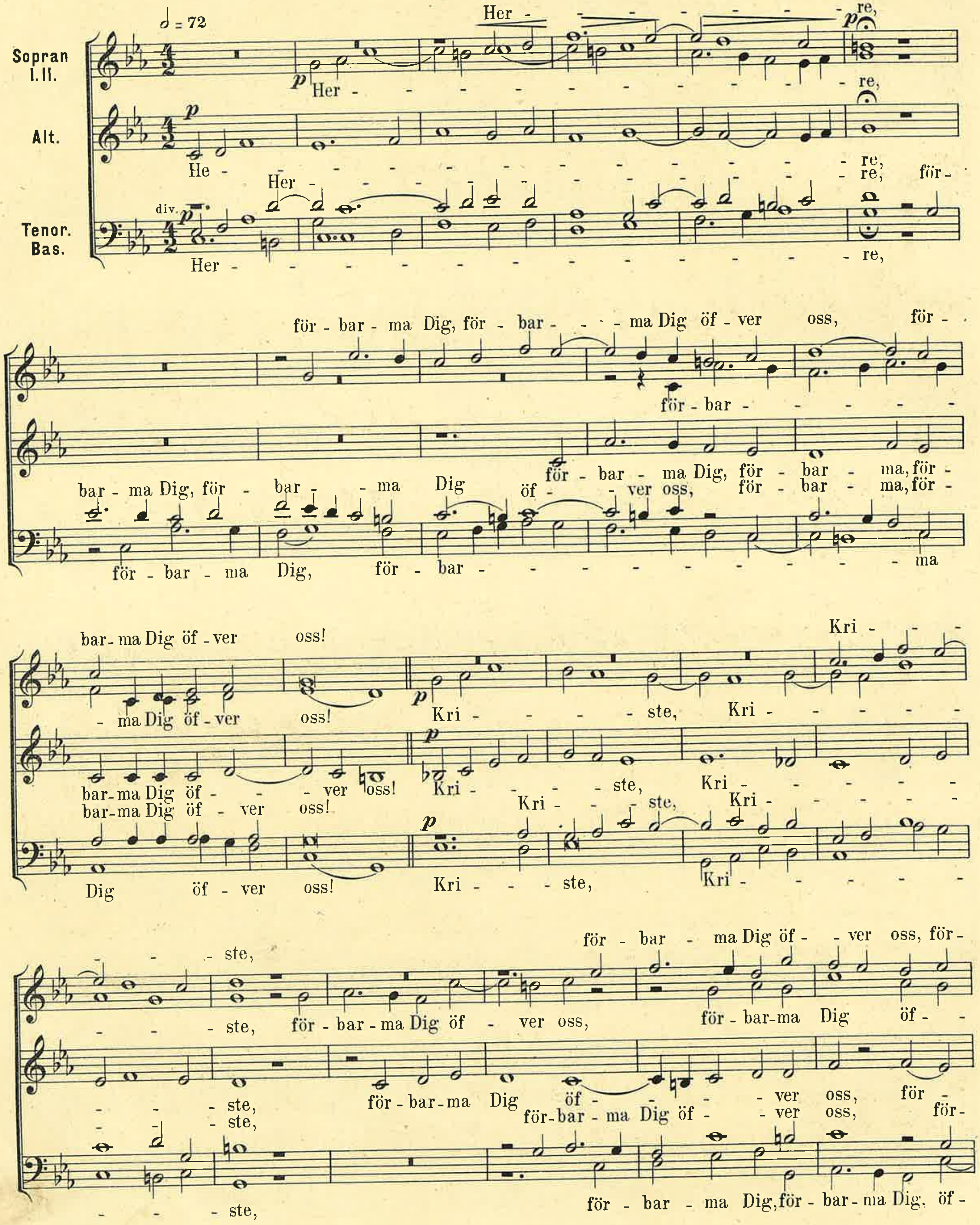

𝅗𝅥 = 72
Sopran I. II.
Alt.
Tenor. Bas.
div.
Her - - - - - - - re,
Her - - - - - - - - - - - - re,
He - - - - - - - - - - - re,
Her - - - - - - - - - - - - - re, för-
Her - - - - - - - - - - - - - - re,
för - bar - ma Dig, för - bar - - - ma Dig öf - ver oss, för -
för - bar - - - - - -
bar - ma Dig, för - bar - - ma Dig öf - - ver oss, för - bar - ma, för -
för - bar - ma Dig, för - bar - ma Dig, för - bar - ma, för -
för - bar - ma Dig, för - bar - - - - - - - - - - - ma
bar - ma Dig öf - ver oss!
Kri - - -
- ma Dig öf - ver oss! Kri - - - - ste, Kri - - - - - -
bar - ma Dig öf - - ver oss! Kri - - - ste, Kri - - - - - -
bar - ma Dig öf - ver oss! Kri - - - ste, Kri - - - - - - -
Dig öf - ver oss! Kri - - - ste, Kri - - - - - - -
- - - ste,
för - bar - ma Dig öf - - ver oss, för -
- - - ste, för - bar - ma Dig öf - ver oss, för - bar - ma Dig öf - -
- - - ste, för - bar - ma Dig öf - - - ver oss, för -
- - - ste, för - bar - ma Dig öf - - ver oss, för -
- - - ste, för - bar - ma Dig, för - bar - ma Dig, öf -

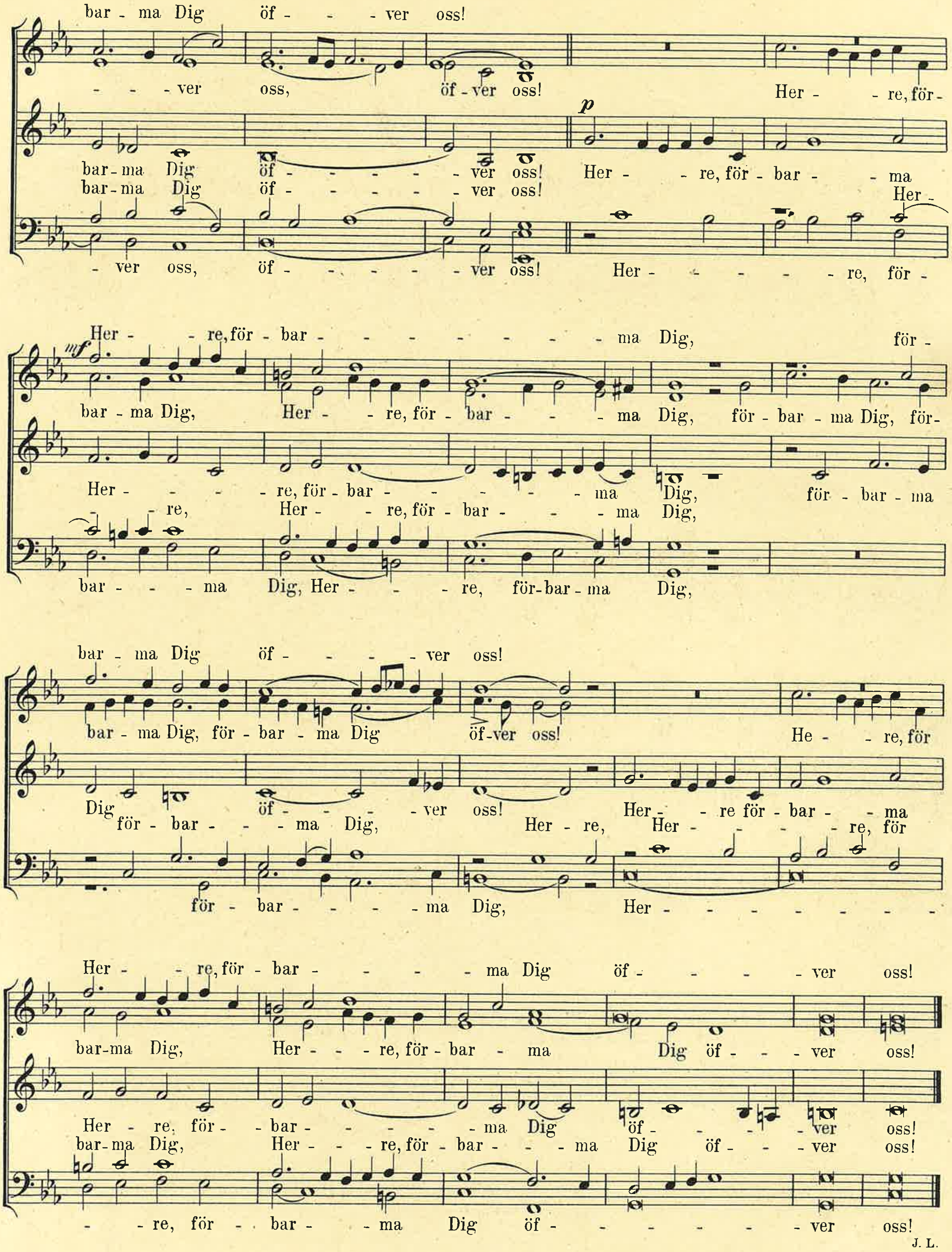
bar - ma Dig öf - - - ver oss!
- - - ver oss, öf - ver oss! Her - - re, för -
bar - ma Dig öf - - - - - - ver oss! Her - - re, för - bar - - ma
bar - ma Dig öf - - - - - - ver oss! Her -
- ver oss, öf - - - - - - ver oss! Her - - - - - re, för -
Her - - re, för - bar - - - - - - - - ma Dig, för -
bar - ma Dig, Her - - re, för - bar - - - ma Dig, för - bar - ma Dig, för -
Her - - - - re, för - bar - - - - - ma Dig, för - bar - ma
- - re, Her - - re, för - bar - - - ma Dig,
bar - - - ma Dig, Her - - - re, för - bar - ma Dig,
bar - ma Dig öf - - - - ver oss!
bar - ma Dig, för - bar - ma Dig öf - ver oss! He - - re, för
Dig öf - - - - ver oss! Her - - re för - bar - - ma
för - bar - - - ma Dig, Her - re, Her - - - - - re, för
för - bar - - - - ma Dig, Her - - - - - - - -
Her - - re, för - bar - - - - - ma Dig öf - - - - - ver oss!
bar - ma Dig, Her - - - re, för - bar - ma Dig öf - - - ver oss!
Her - re, för - - bar - - - - - - ma Dig öf - - - - - ver oss!
bar - ma Dig, Her - - - re, för - bar - - - ma Dig öf - - - ver oss!
- - re, för - - bar - - ma Dig öf - - - - - - - - - ver oss!
J. L.

11.

Palestrina.

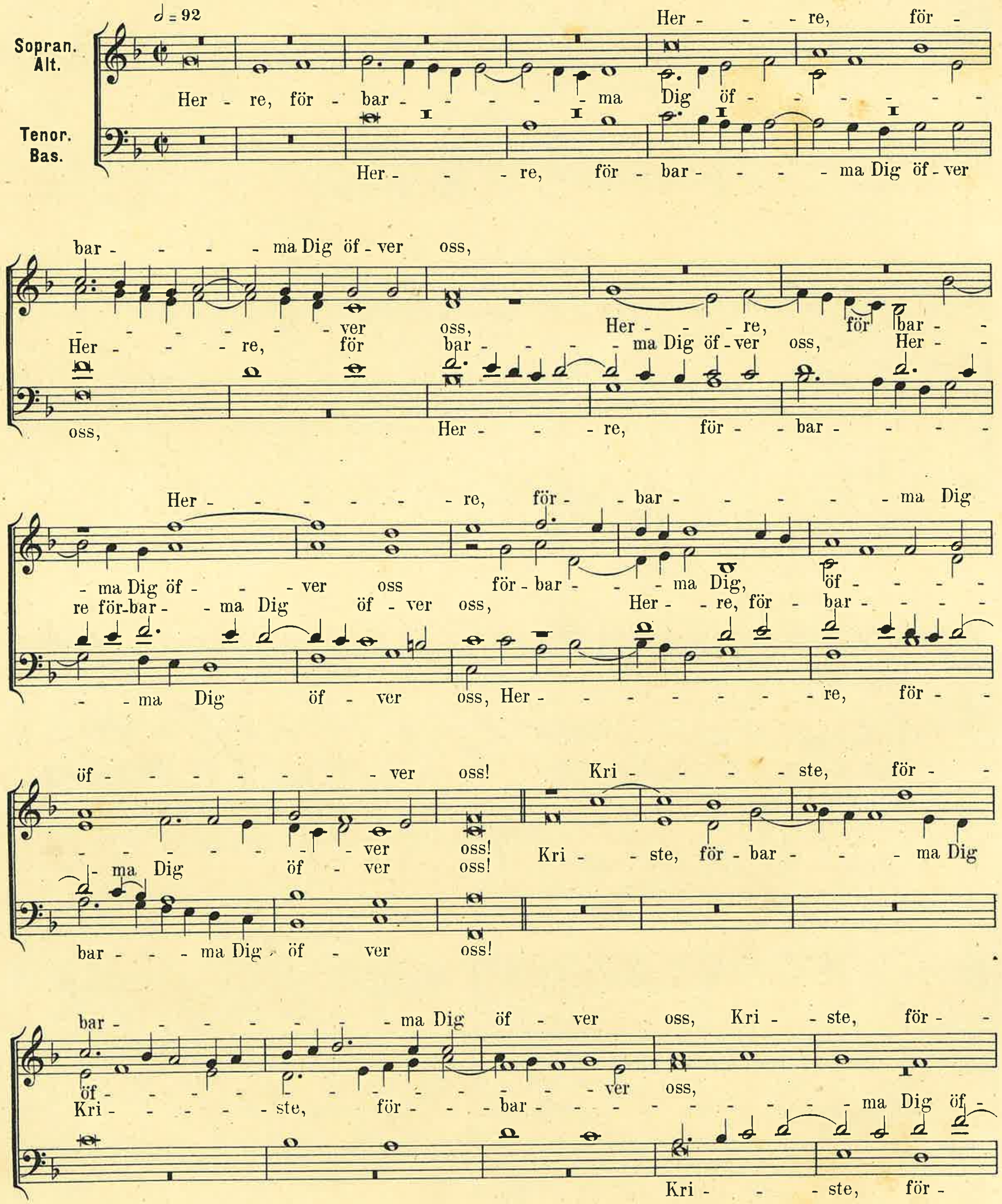

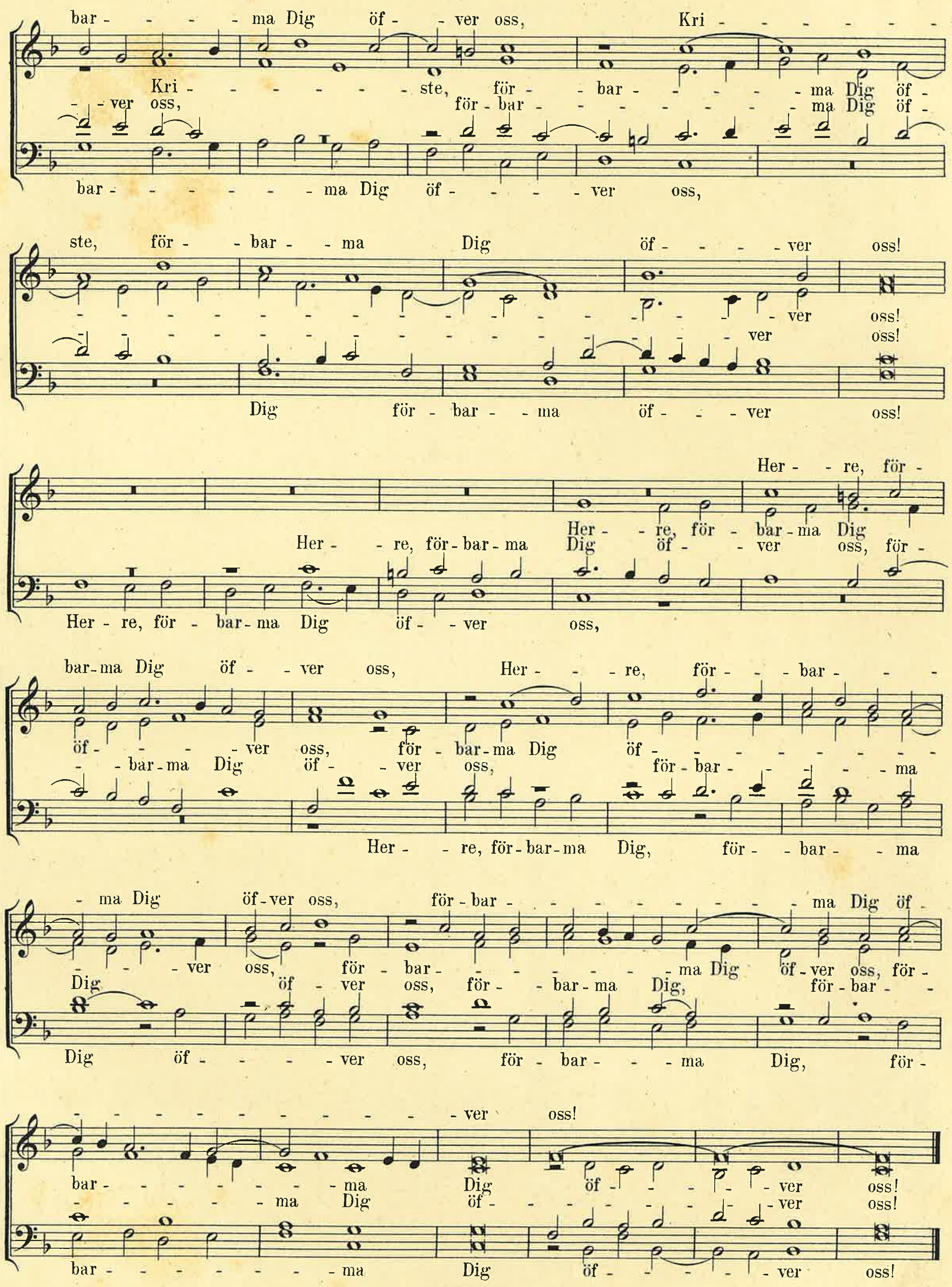
bar - - - - ma Dig öf - - ver oss, Kri - - - - - - - -
Kri - - - - - - - - ste, för - - bar - - - - - ma Dig öf -
- - ver oss, för - bar - - - - - - - - - - ma Dig öf -
bar - - - - - - - - ma Dig öf - - - - - ver oss,
ste, för - - bar - - ma Dig öf - - - - ver oss!
- - - - - - - - - - - - - - - - - - - ver oss!
- - - - - - - - - - - - - - - - - - ver oss!
Dig för - bar - - ma öf - - - ver oss!
Her - - re, för -
Her - - re, för - bar - ma Dig
Her - - re, för - bar - ma Dig öf - - ver oss, för -
Her - re, för - bar - ma Dig öf - - ver oss,
bar - ma Dig öf - - ver oss, Her - - - re, för - - - bar - - -
öf - - - - ver oss, för - bar - ma Dig öf - - - - - - - - - - -
- - bar - ma Dig öf - - ver oss, för - bar - - - - ma
Her - - re, för - bar - ma Dig, för - - bar - - ma
- ma Dig öf - ver oss, för - bar - - - - - - - - - - ma Dig öf -
- - - ver oss, för - bar - - - - - - - - ma Dig öf - ver oss, för -
Dig öf - ver oss, för - - bar - ma Dig, för - bar - -
Dig öf - - - - - ver oss, för - bar - - - ma Dig, för -
- - - - - - - - - - - - - ver oss!
bar - - - - - - - - - ma Dig öf - - - - - ver oss!
- - - - - - ma Dig öf - - - - - - - - - ver oss!
bar - - - - - - - - - ma Dig öf - - - - - - ver oss!

Ära vare Gud. (Gloria.)

12 a.

Bj. hds., L.S.; L.C.; S.M.; Hr.; Åm.
Yngre tradition.

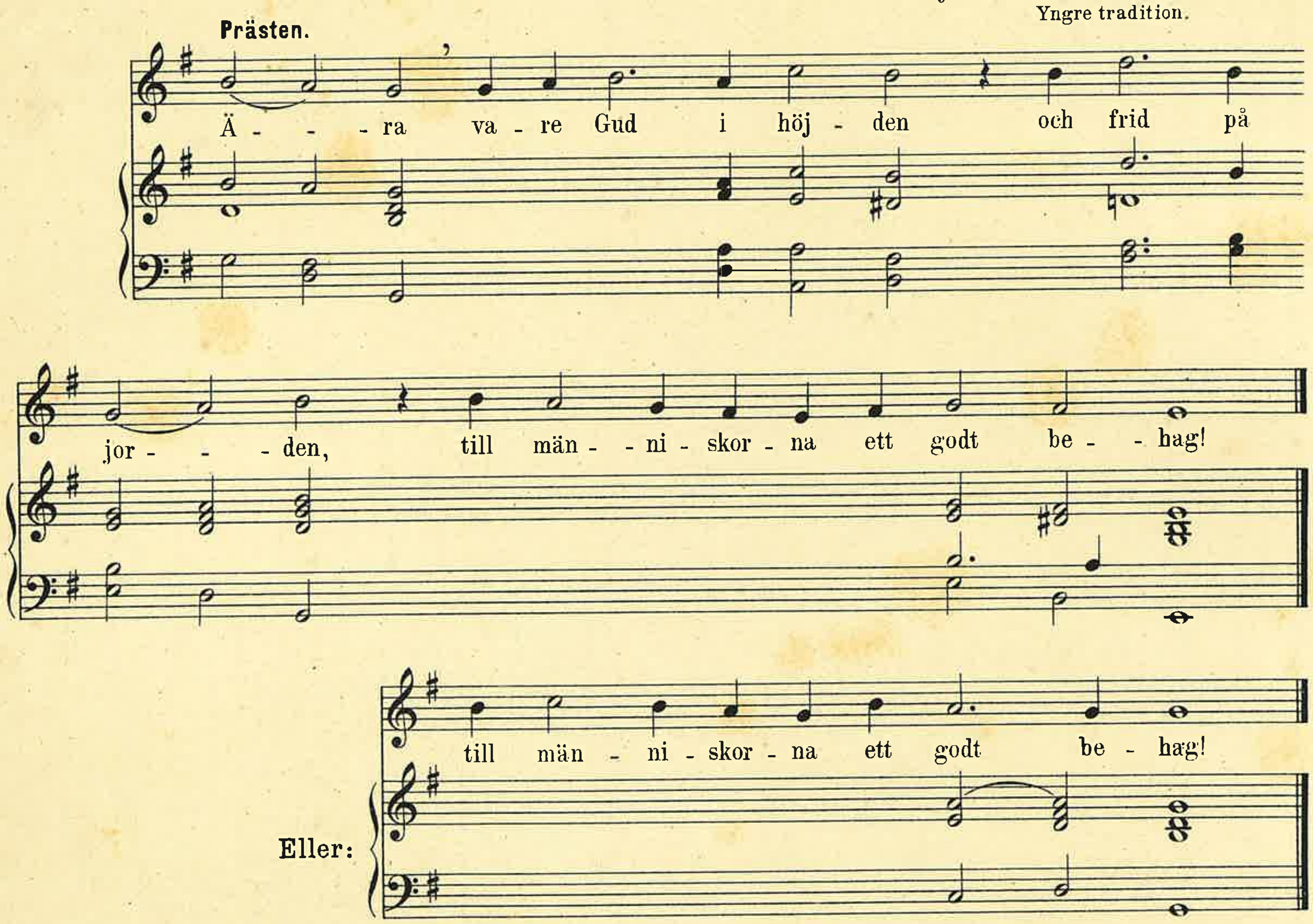

12 b.

Bj. hds.; L.C.; S.M.
Äldre tradition.

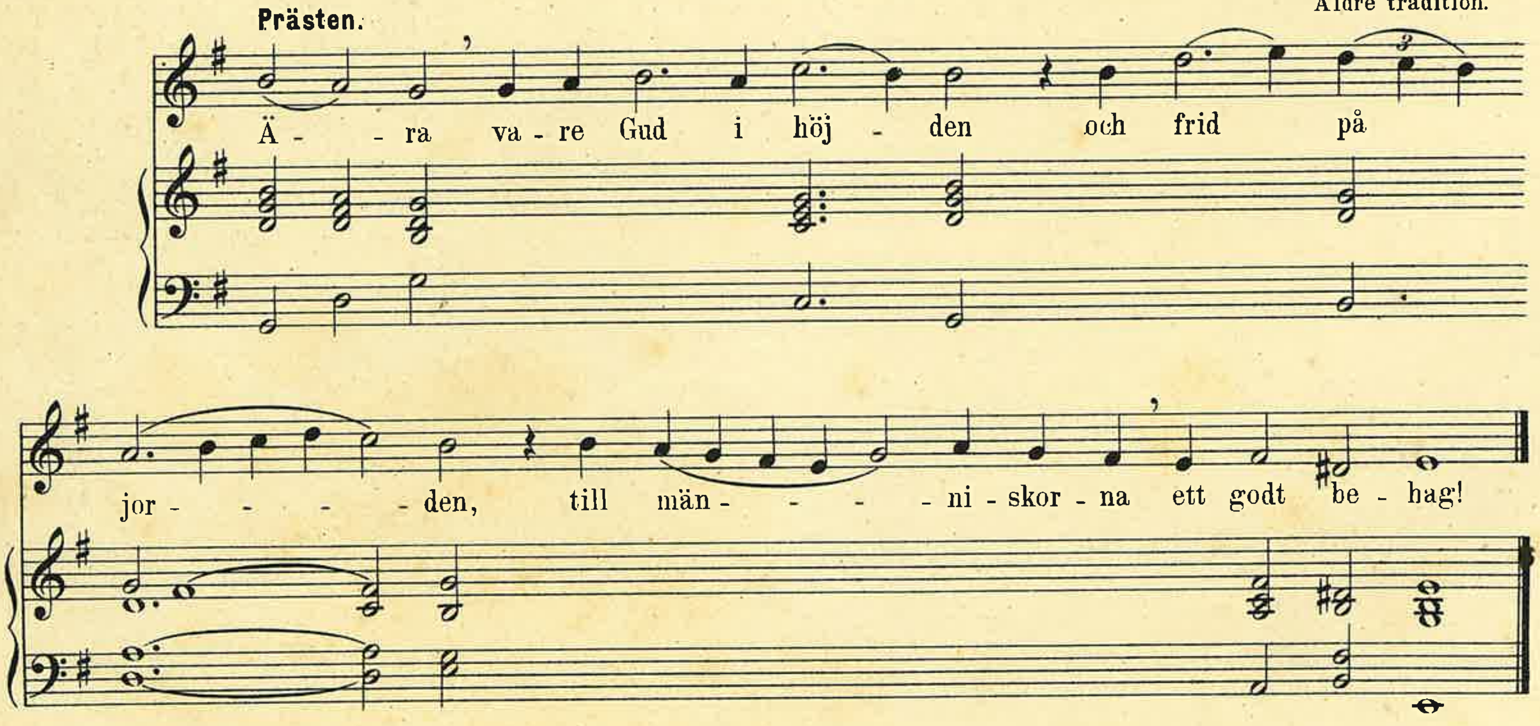

13.

Prästen. L. L.

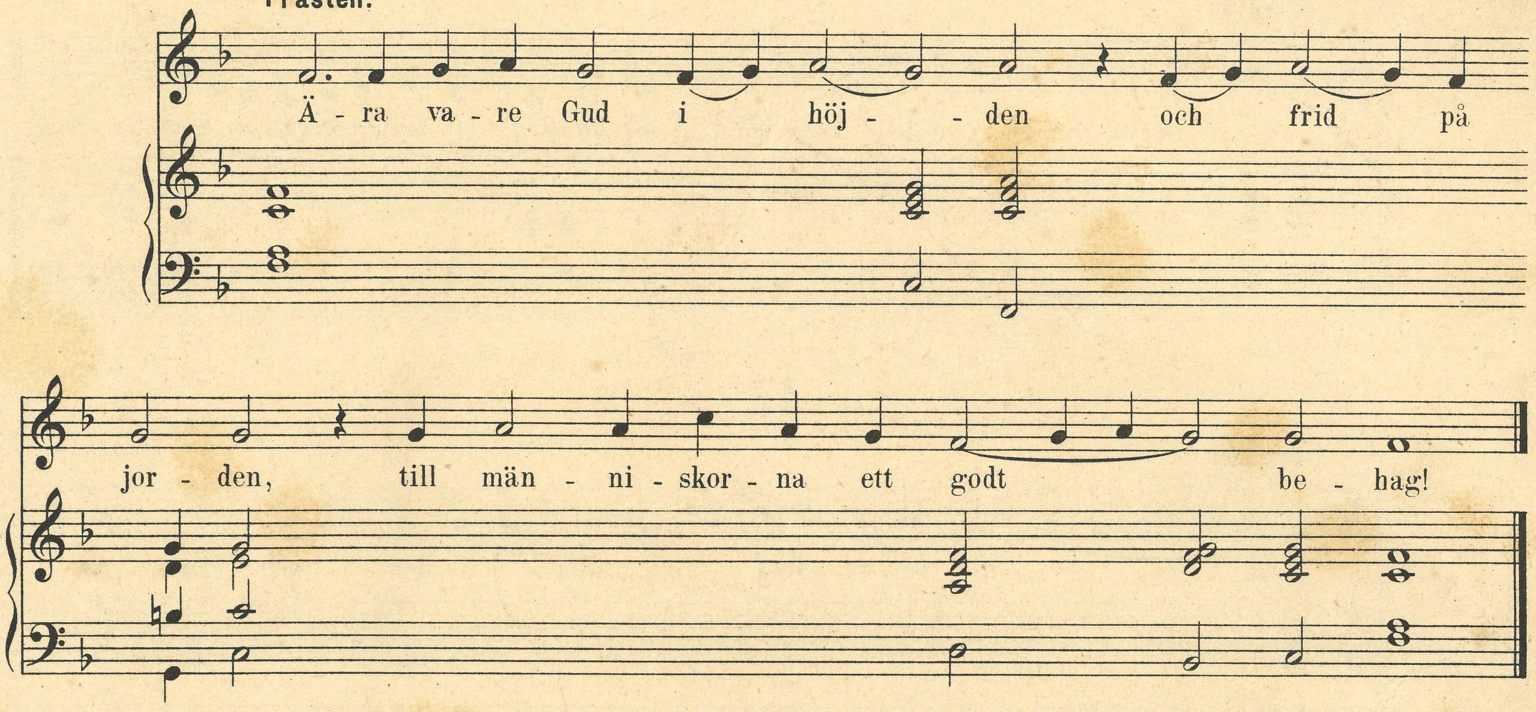

14.

Prästen. Pf. K. O.

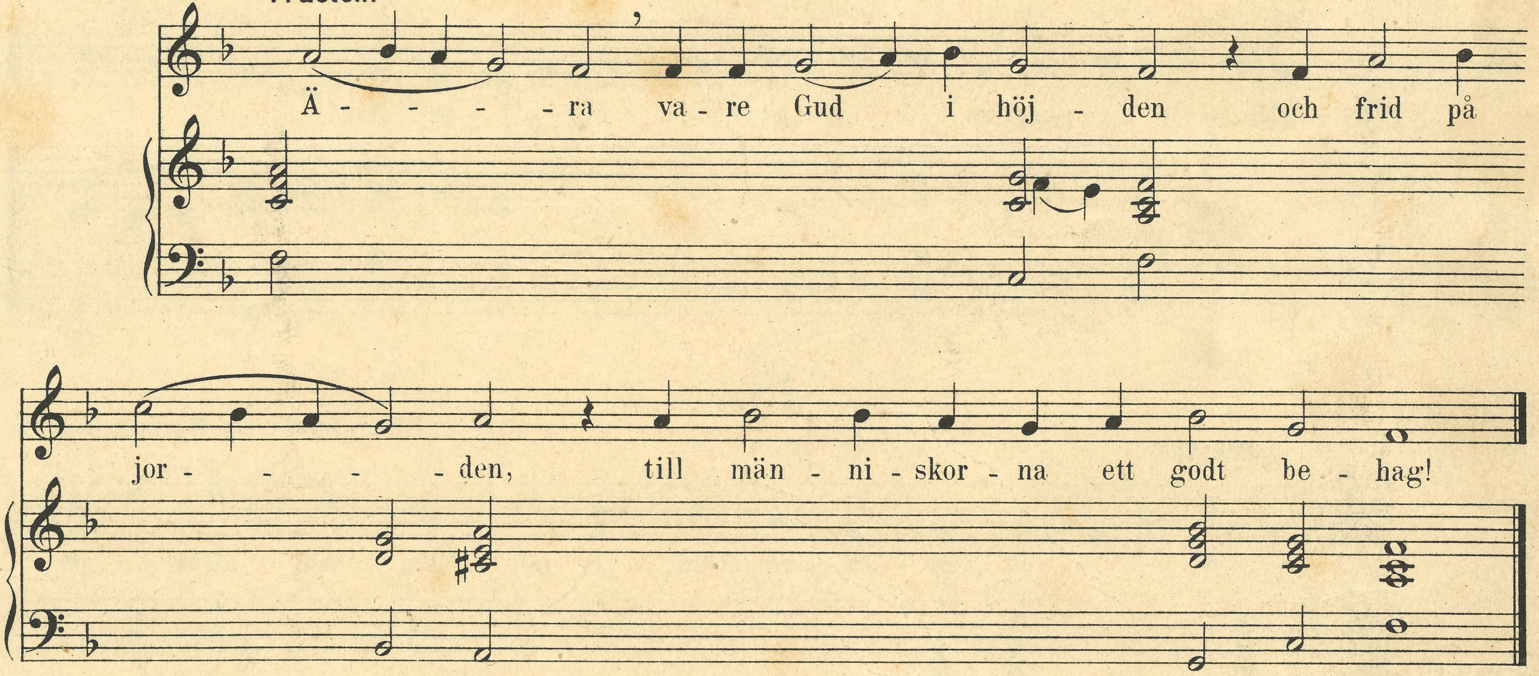

15.

Prästen. Spb.

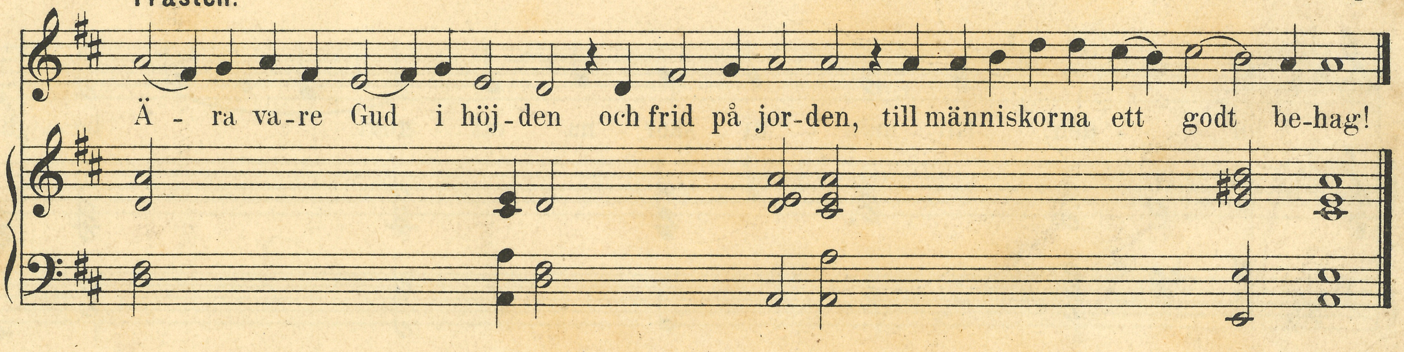

16.

L. L.

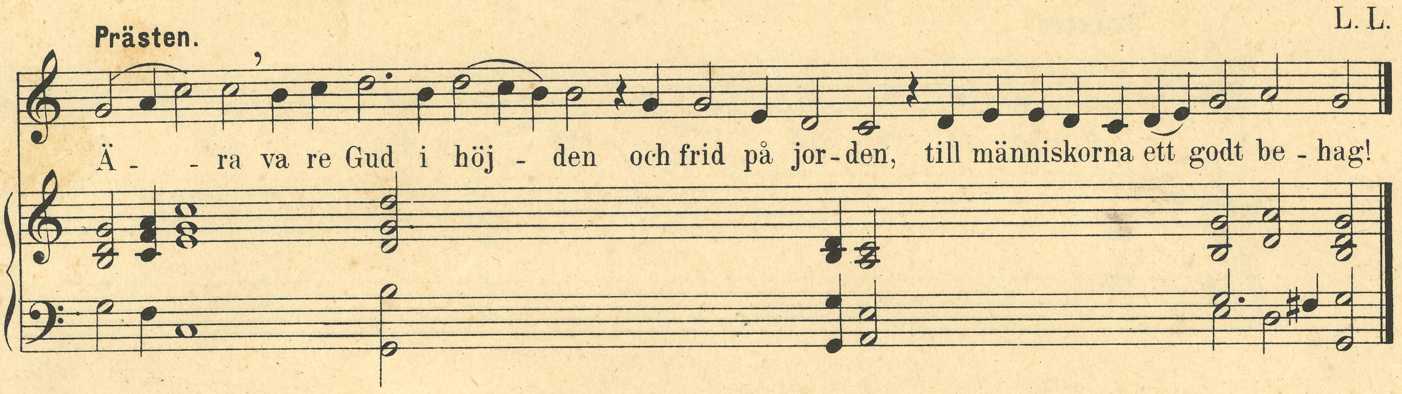

17.

M. C.

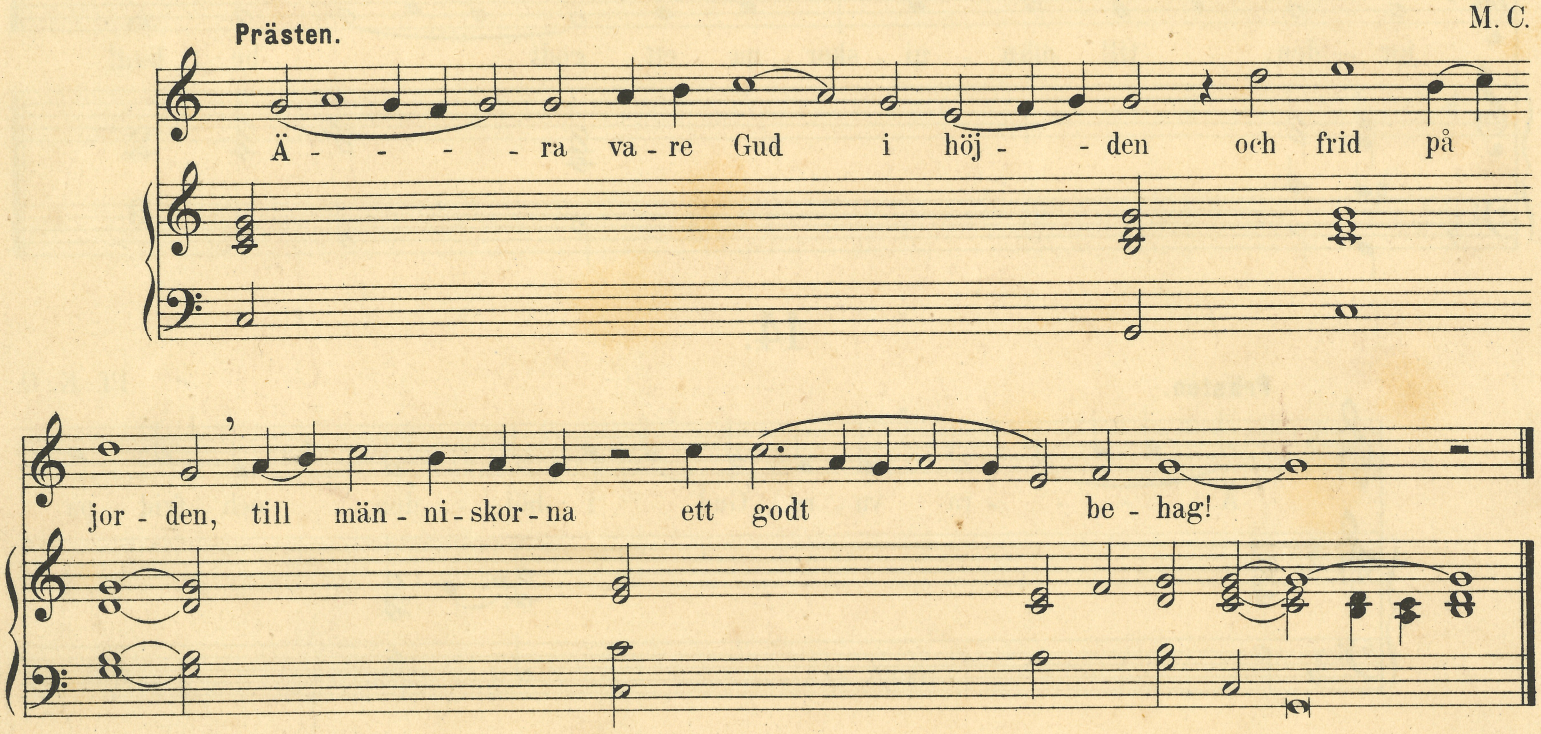

18.

Efter motiv ur Bj. hds. o. M. C.

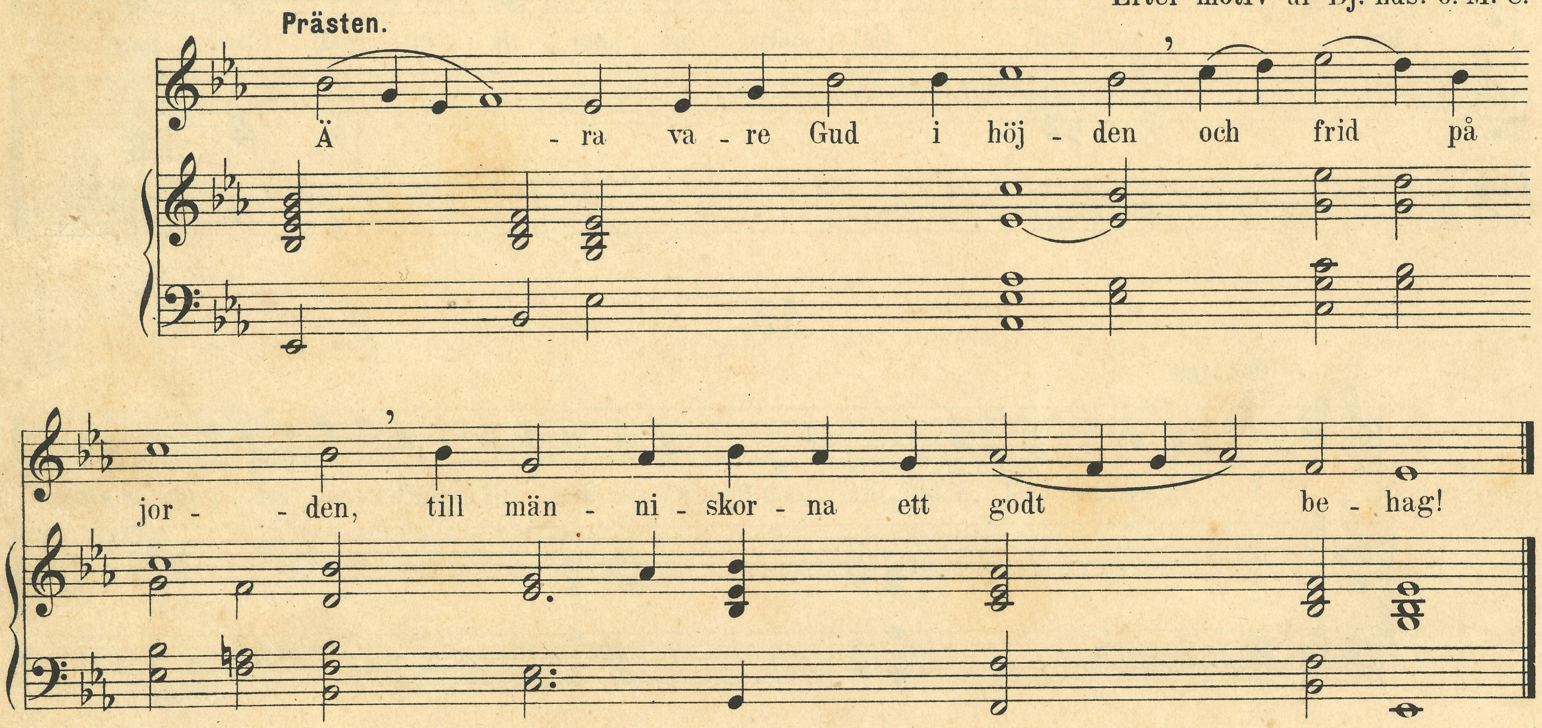

19.

L. L.; M. D.; N. A.; Gr. R.

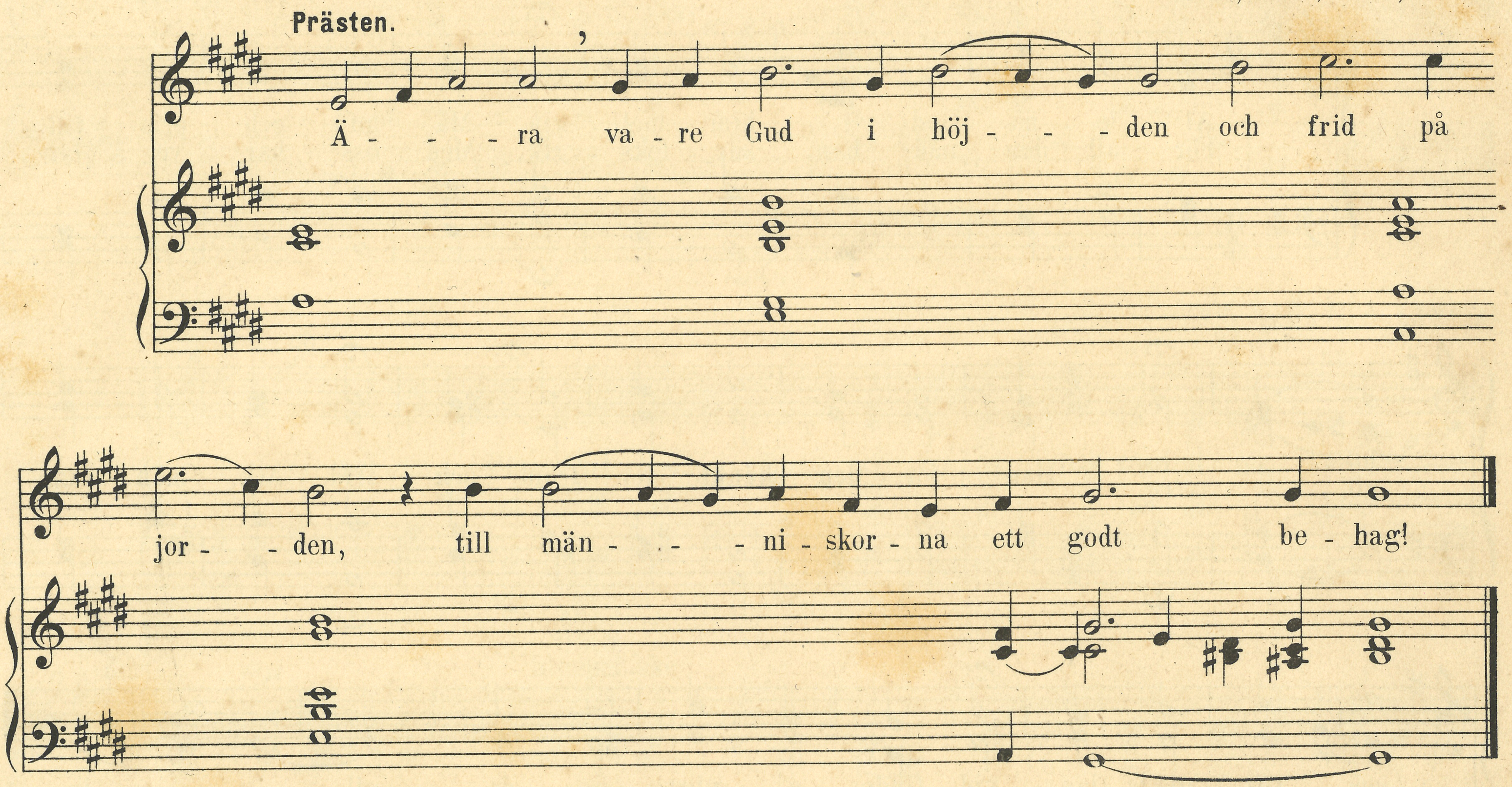

Allena Gud i himmelrik.

20 a.

Nikolaus Decius? W. S.

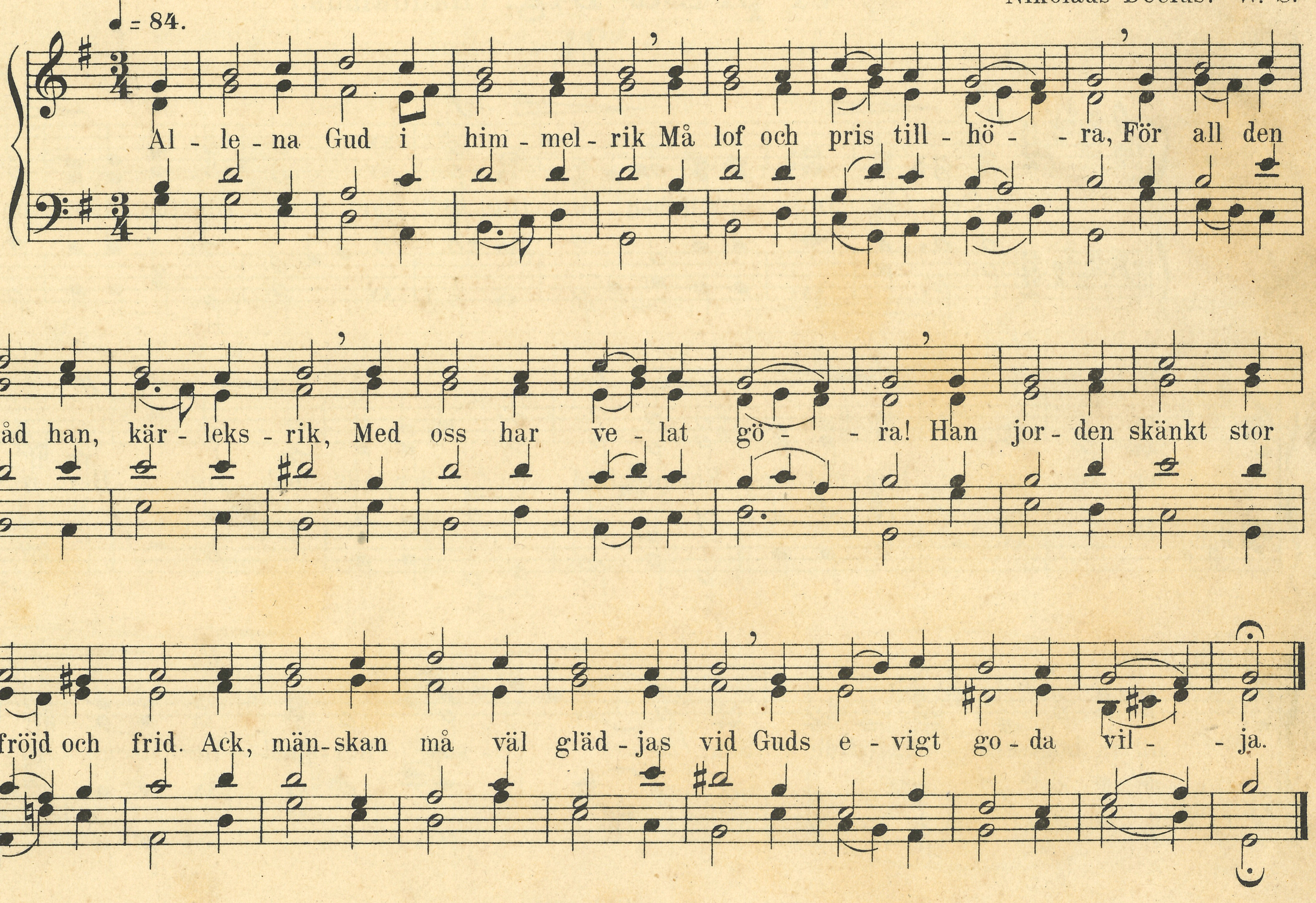

20 b.

Bearbetad af Hertigen af Östergötland
Oscar Fredrik.

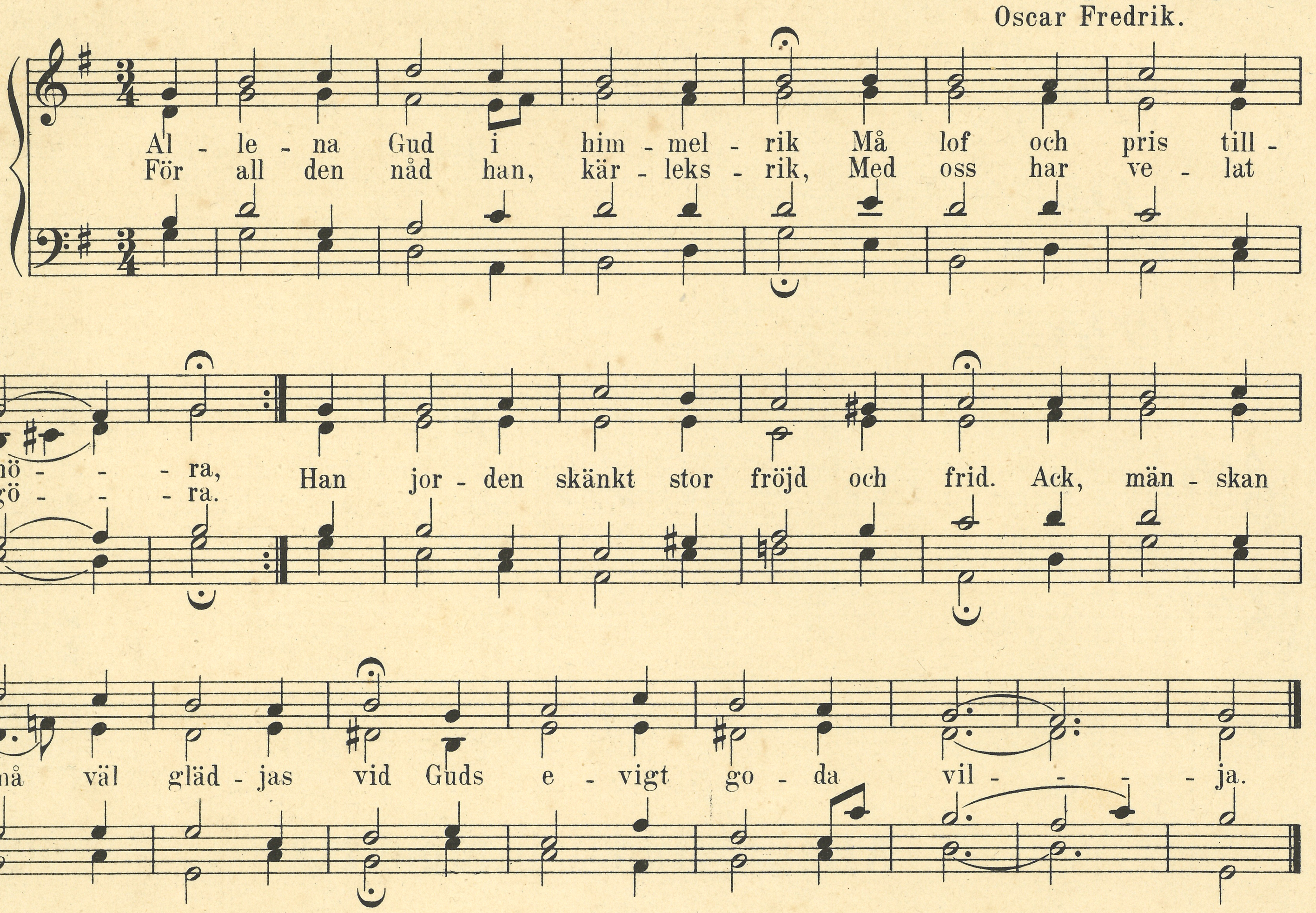

Vi prisa Dig. (Laudamus.)

21.

Efter. L. L.

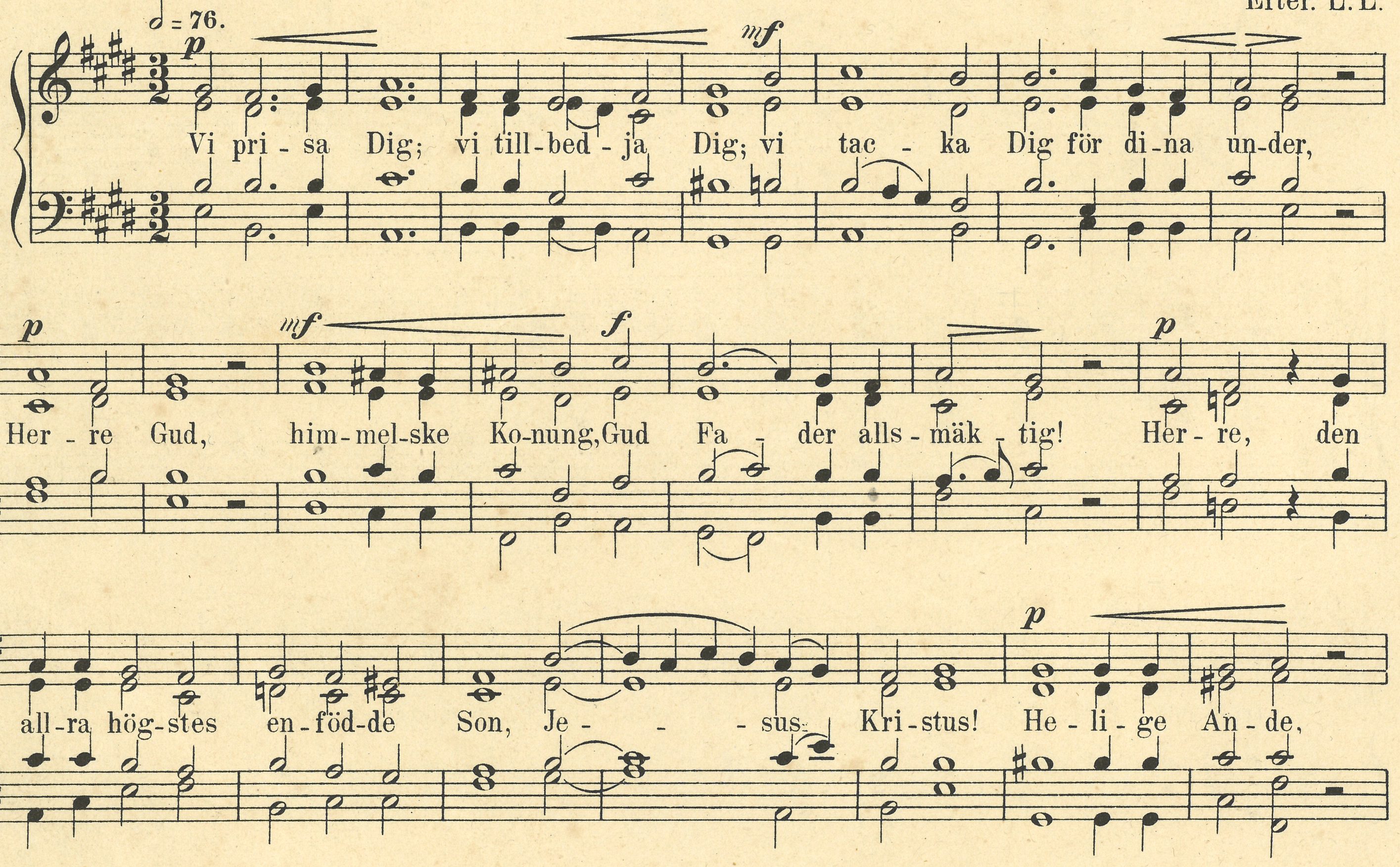

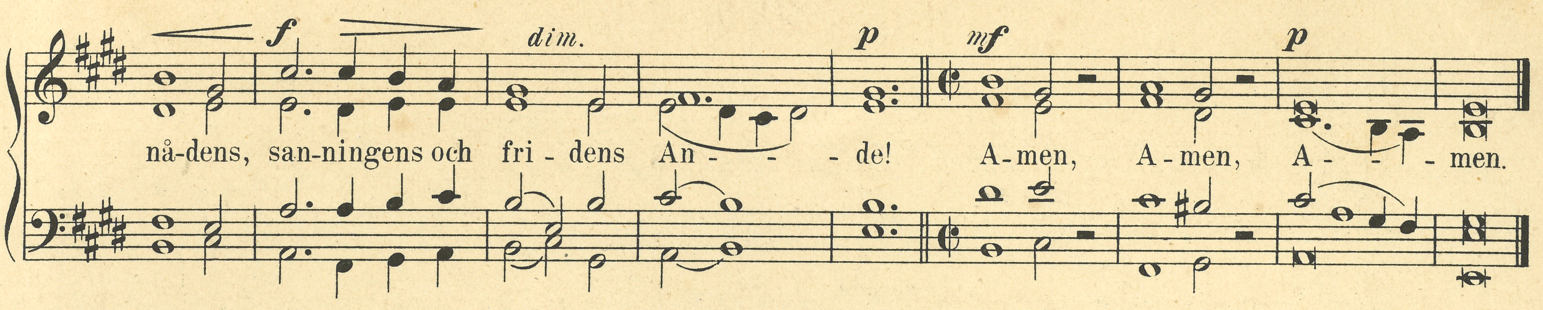

22.

Pf. K. O.; B. A. (delvis).

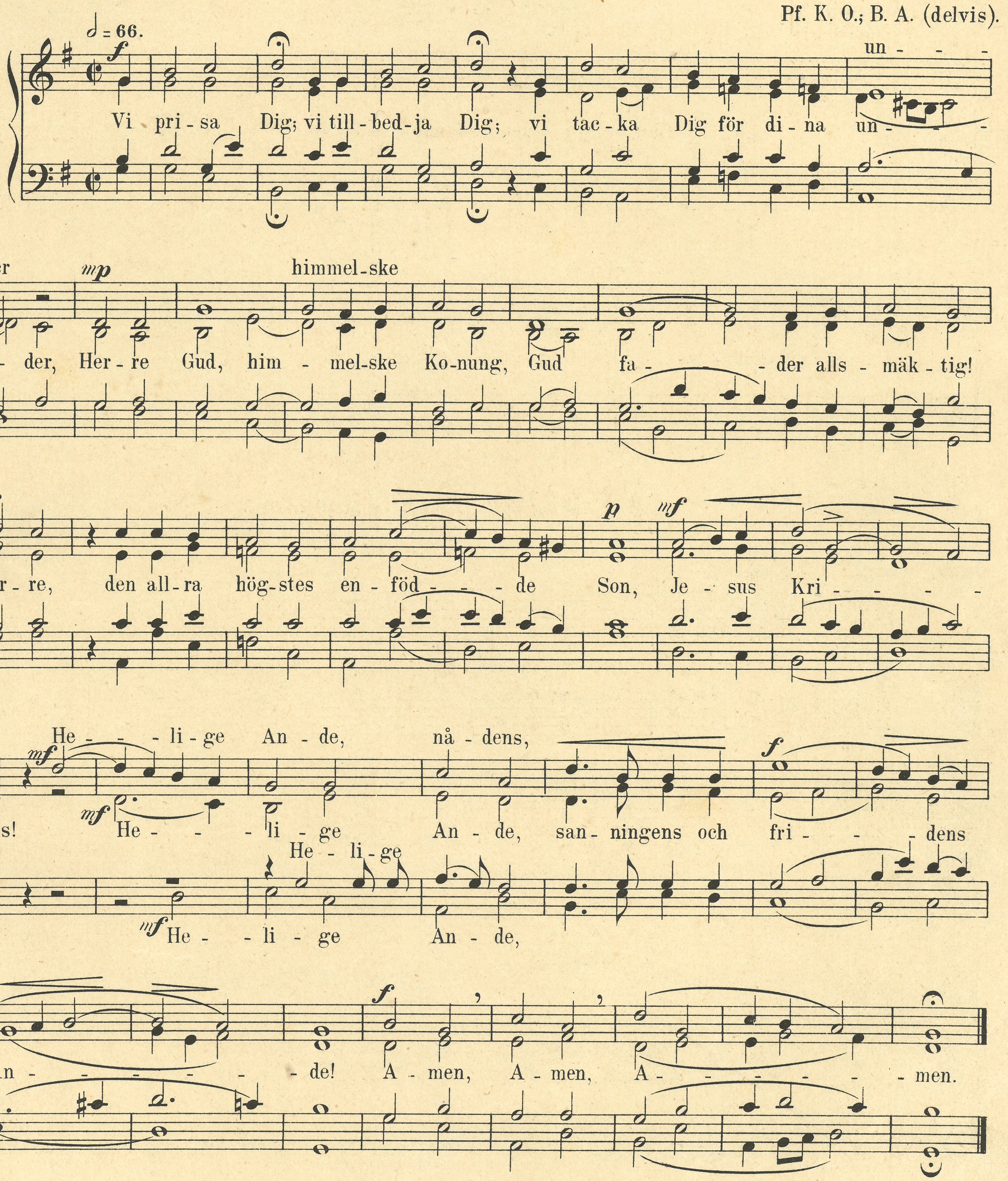

23 a.

Bj. hds.; L. S.; L. C.; S. M.

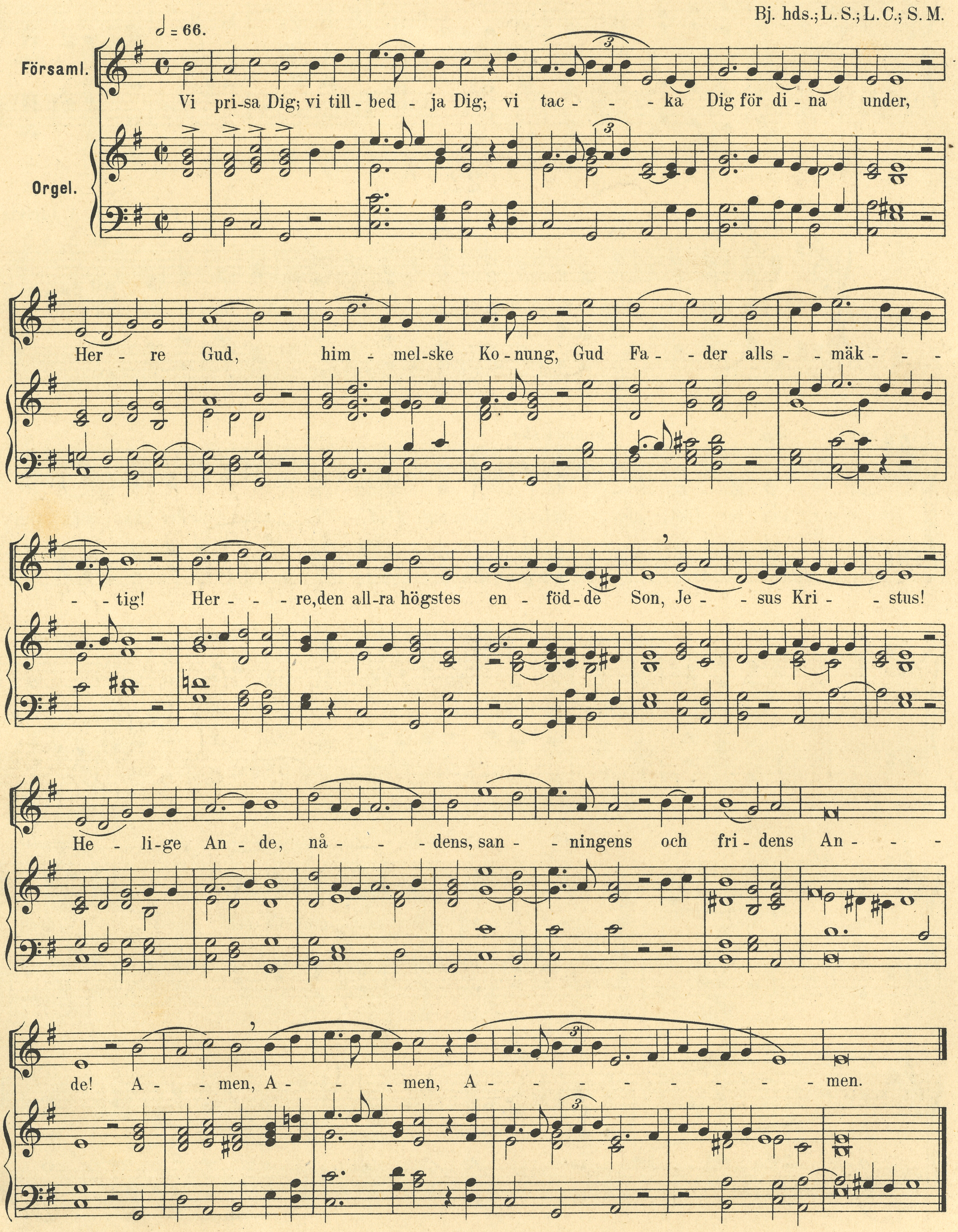

23 b.

Bj. hds.; L. S.; L. C.; S. M.

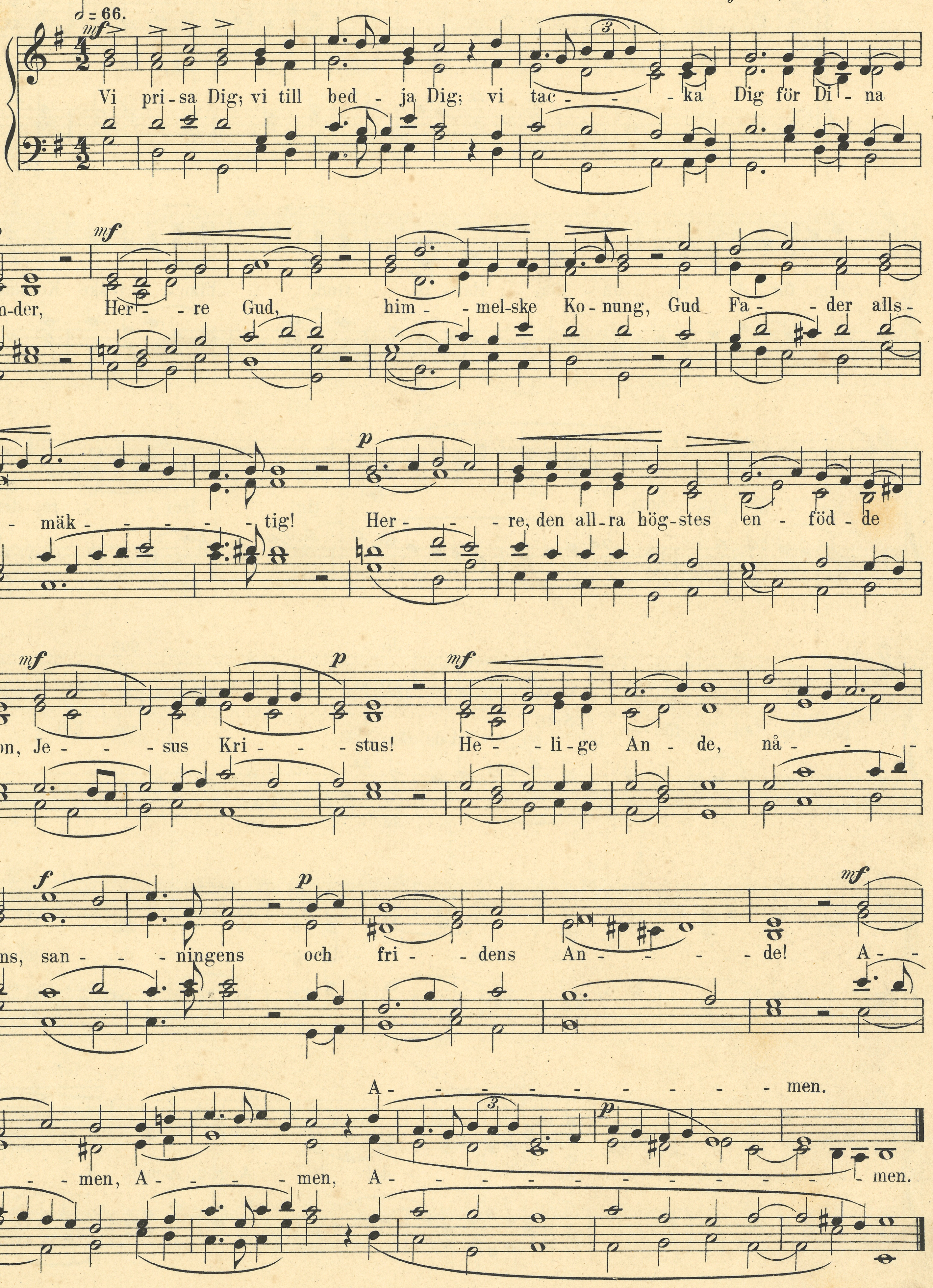

23 c.

Bj. hds.; L. S.; L. C.; S. M.

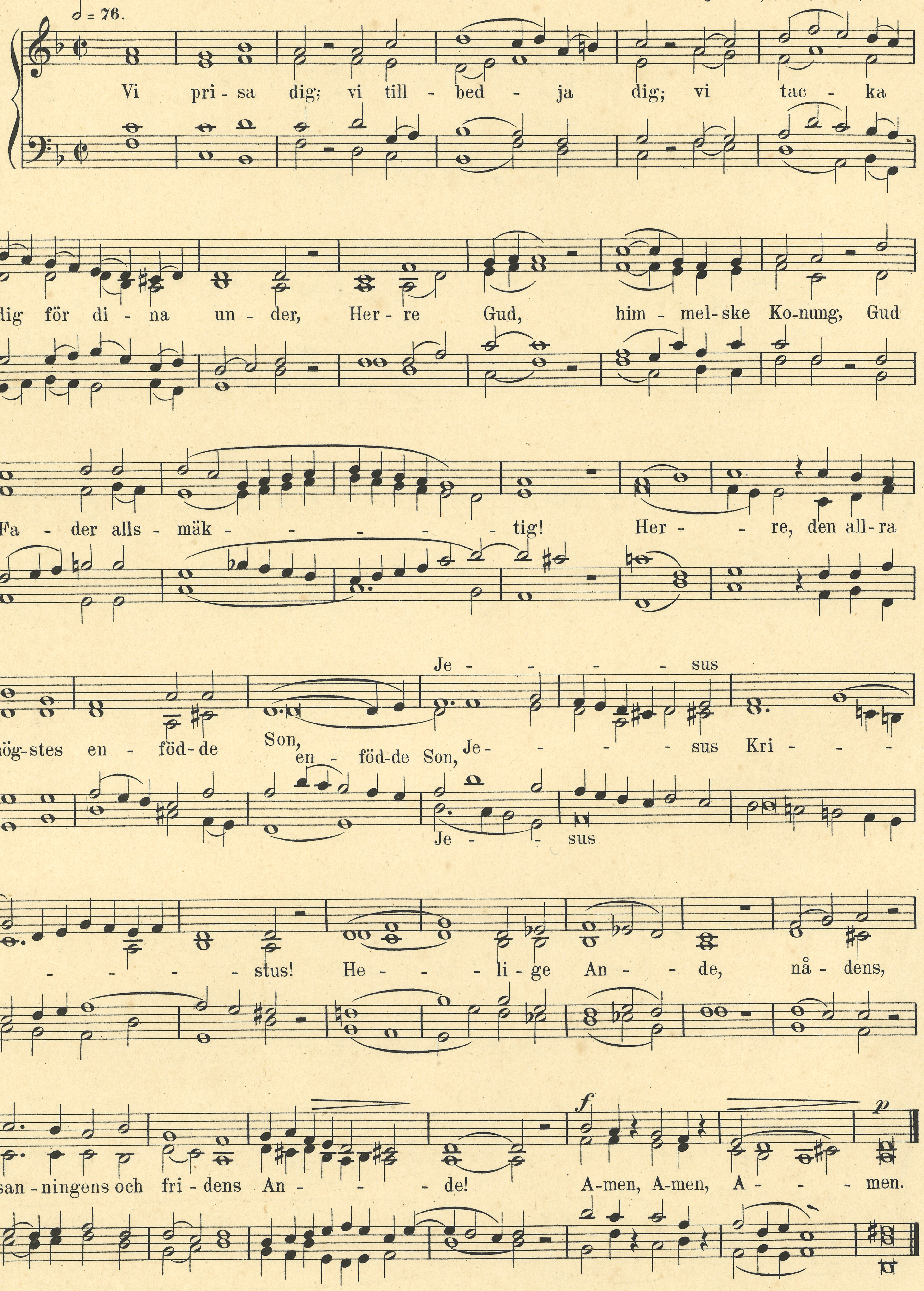

24.

Gr. R.

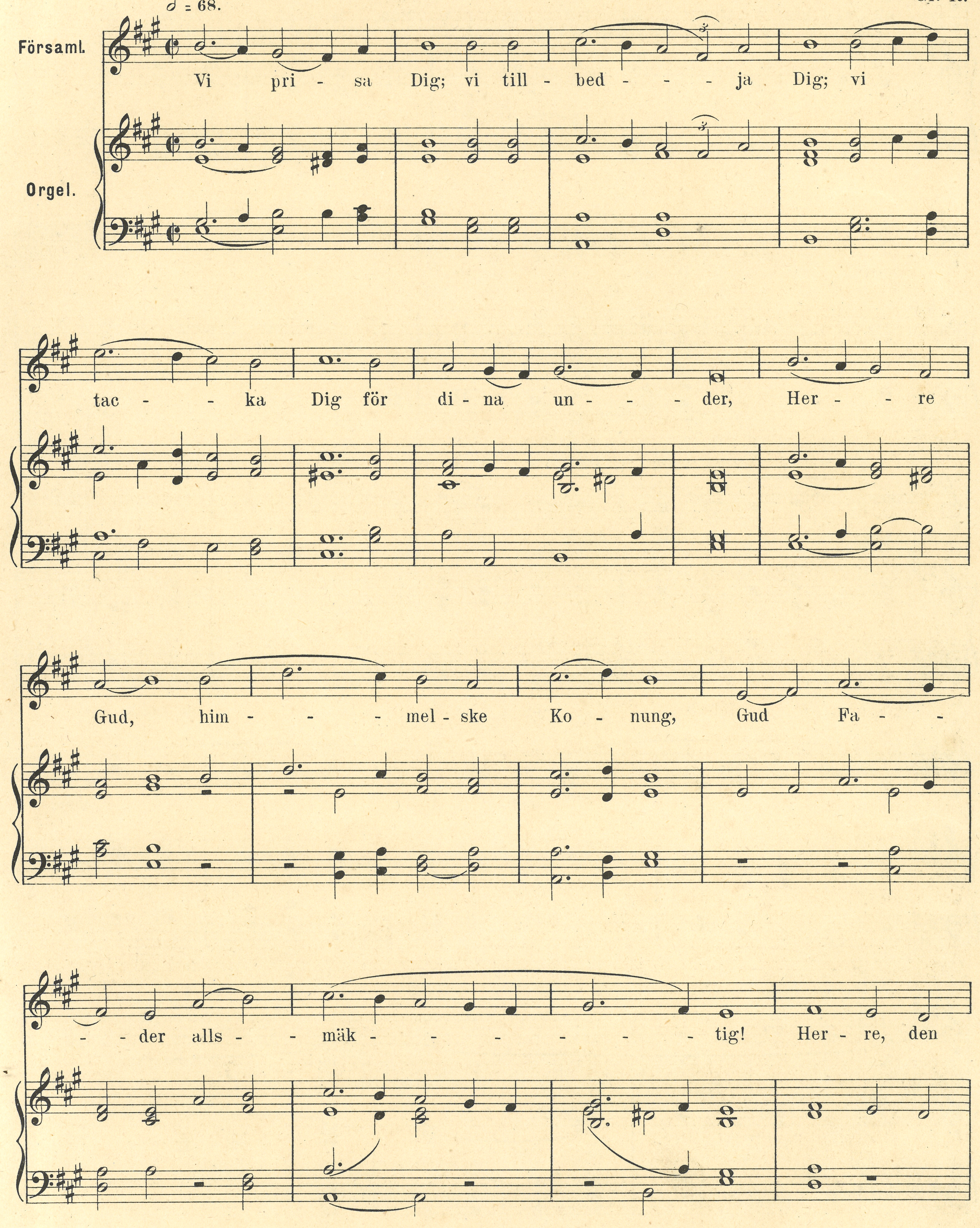

𝅗𝅥 = 68.
Församl.
Orgel.
Vi pri - sa Dig; vi till - bed - - - ja Dig; vi
tac - - ka Dig för di - na un - - - der, Her - - re
Gud, him - - - mel - ske Ko - nung, Gud Fa - -
- der alls - - mäk - - - - - - tig! Her - re, den

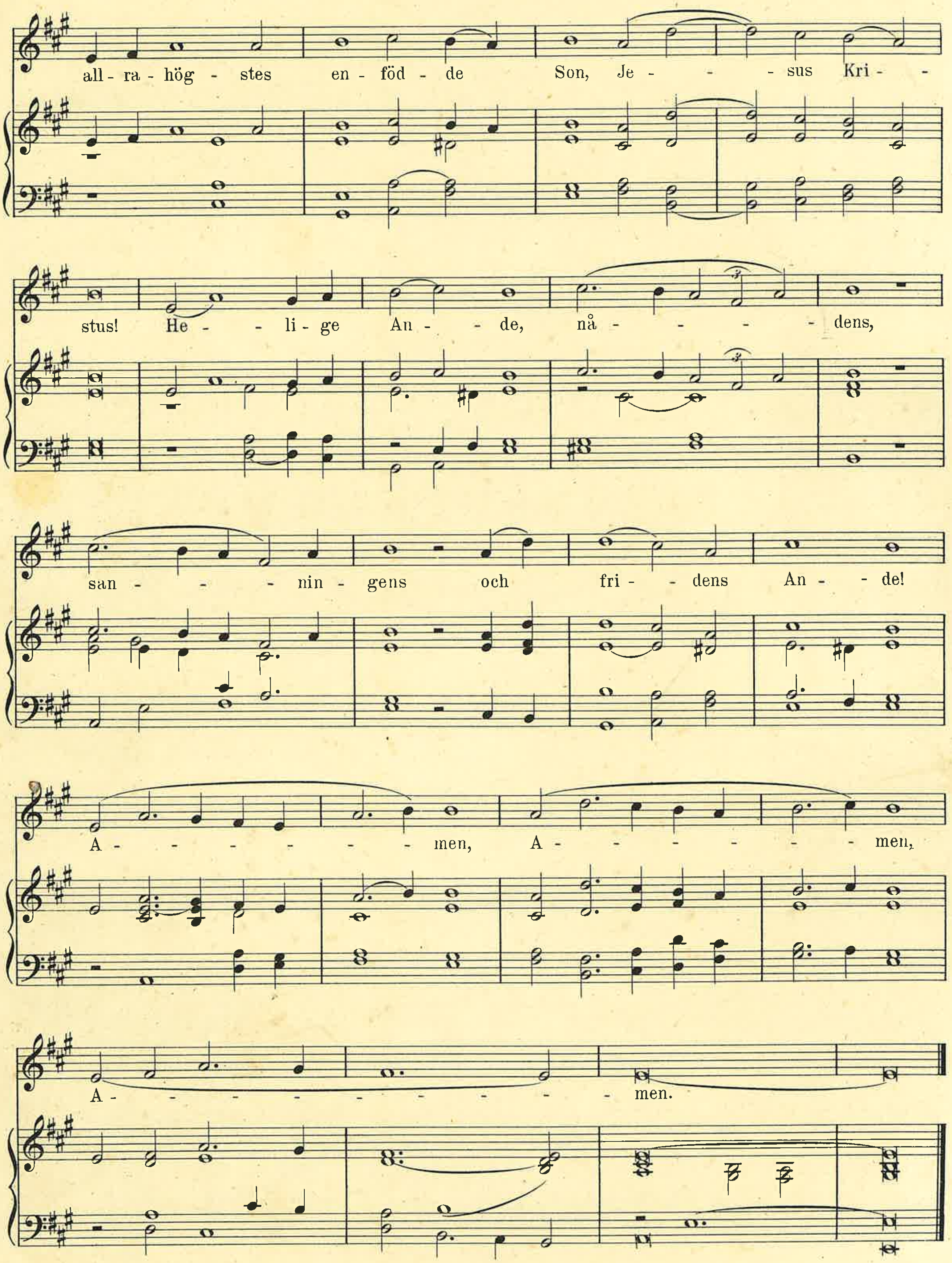
all - ra - hög - stes en - föd - de Son, Je - - - sus Kri - -
stus! He - - li - ge An - - de, nå - - - - - dens,
san - - - nin - gens och fri - - dens An - - de!
A - - - - - - - men, A - - - - - - men,
A - - - - - - - - - men.

25.

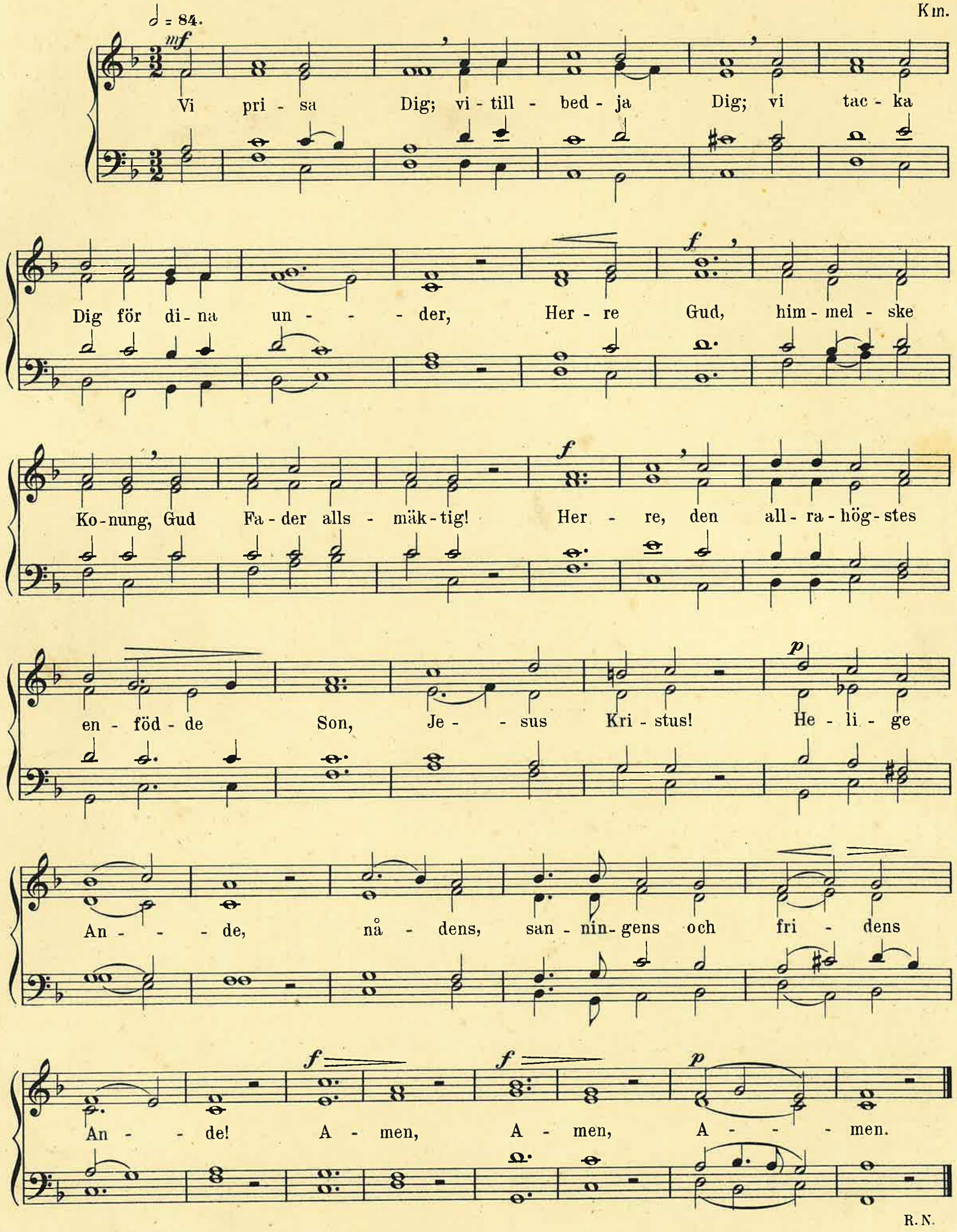

𝅗𝅥 = 84.
Km.
mf
Vi pri - sa Dig; vi - till - bed - ja Dig; vi tac - ka
Dig för di - na un - - - der, Her - re Gud, him - mel - ske
f
Ko - nung, Gud Fa - der alls - mäk - tig! Her - re, den all - ra - hög - stes
f
en - föd - de Son, Je - - sus Kri - stus! He - li - ge
p
An - - de, nå - dens, san - nin - gens och fri - dens
An - - de! A - men, A - men, A - - - men.
f
f
p
R. N.

26.

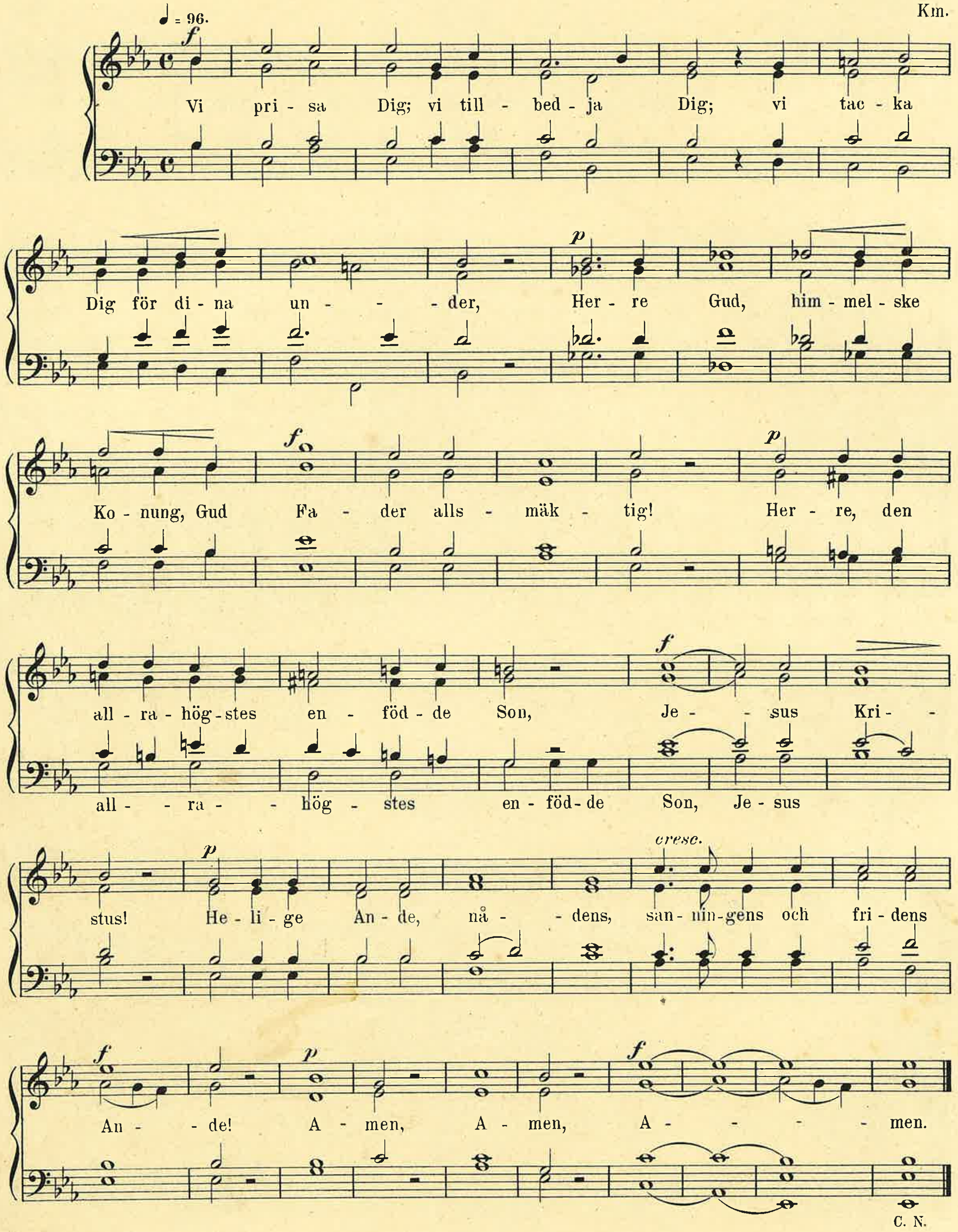
= 96.
Km.
Vi pri - sa Dig; vi till - bed - ja Dig; vi tac - ka
Dig för di - na un - - der, Her - re Gud, him - mel - ske
Ko - nung, Gud Fa - der alls - mäk - tig! Her - re, den
all - ra - hög - stes en - föd - de Son, Je - - sus Kri - -
all - - ra - - hög - stes en - föd - de Son, Je - sus
stus! He - li - ge An - de, nå - - dens, san - nin - gens och fri - dens
cresc.
An - - de! A - men, A - men, A - - - - men.
C. N.

27.

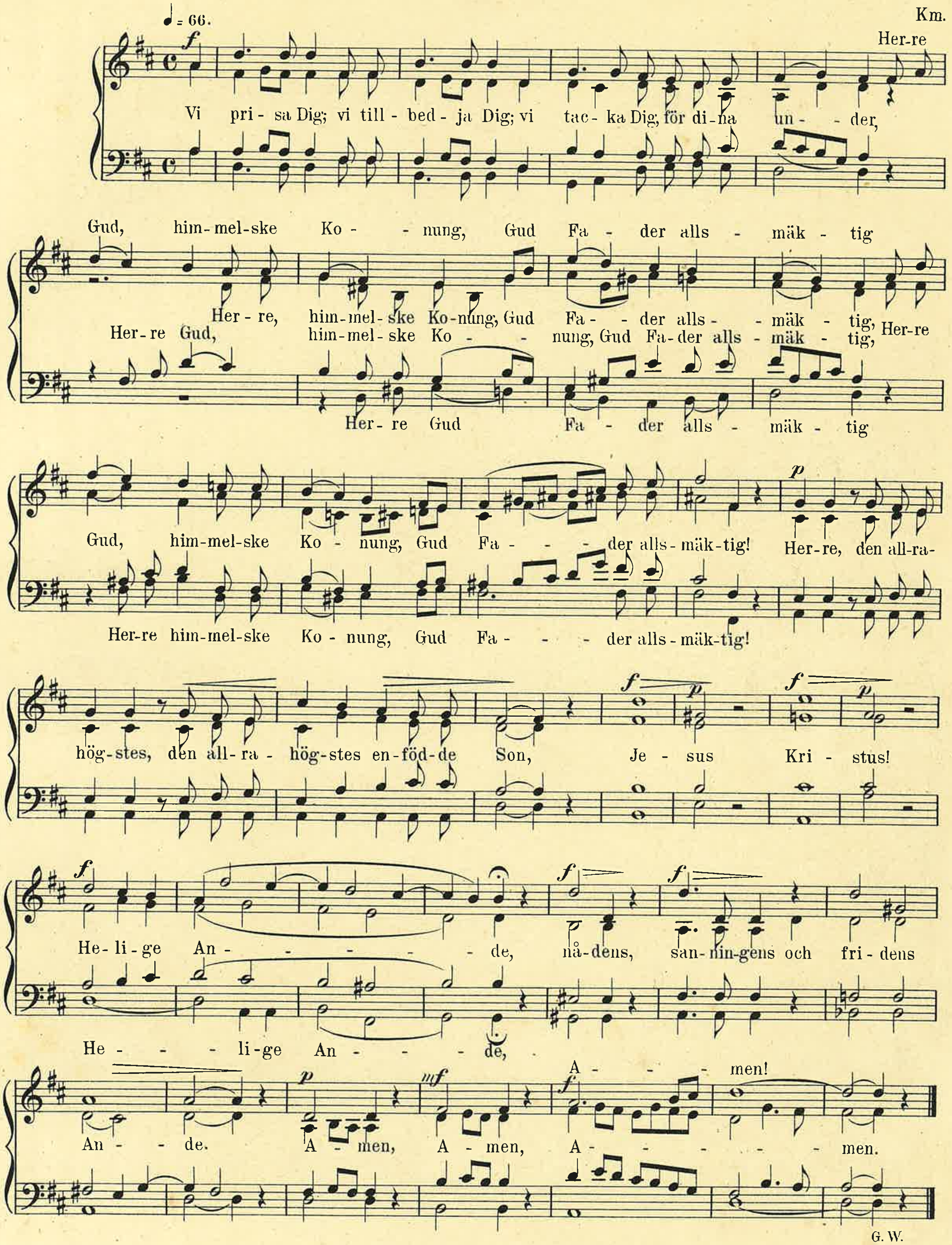
♩= 66.
Km.
Her-re
Vi pri-sa Dig; vi till-bed-ja Dig; vi tac-ka Dig, för di-na un-der,
Gud, him-mel-ske Ko-nung, Gud Fa-der alls-mäk-tig
Her-re, him-mel-ske Ko-nung, Gud Fa-der alls-mäk-tig,
Her-re Gud, him-mel-ske Ko-nung, Gud Fa-der alls-mäk-tig, Her-re
Her-re Gud Fa-der alls-mäk-tig
Gud, him-mel-ske Ko-nung, Gud Fa-der alls-mäk-tig! Her-re, den all-ra-
Her-re him-mel-ske Ko-nung, Gud Fa-der alls-mäk-tig!
hög-stes, den all-ra-hög-stes en-föd-de Son, Je-sus Kri-stus!
He-li-ge An-de, nå-dens, san-nin-gens och fri-dens
He-li-ge An-de,
A-men!
An-de. A-men, A-men, A-men.

G. W.

28.

John Morén.

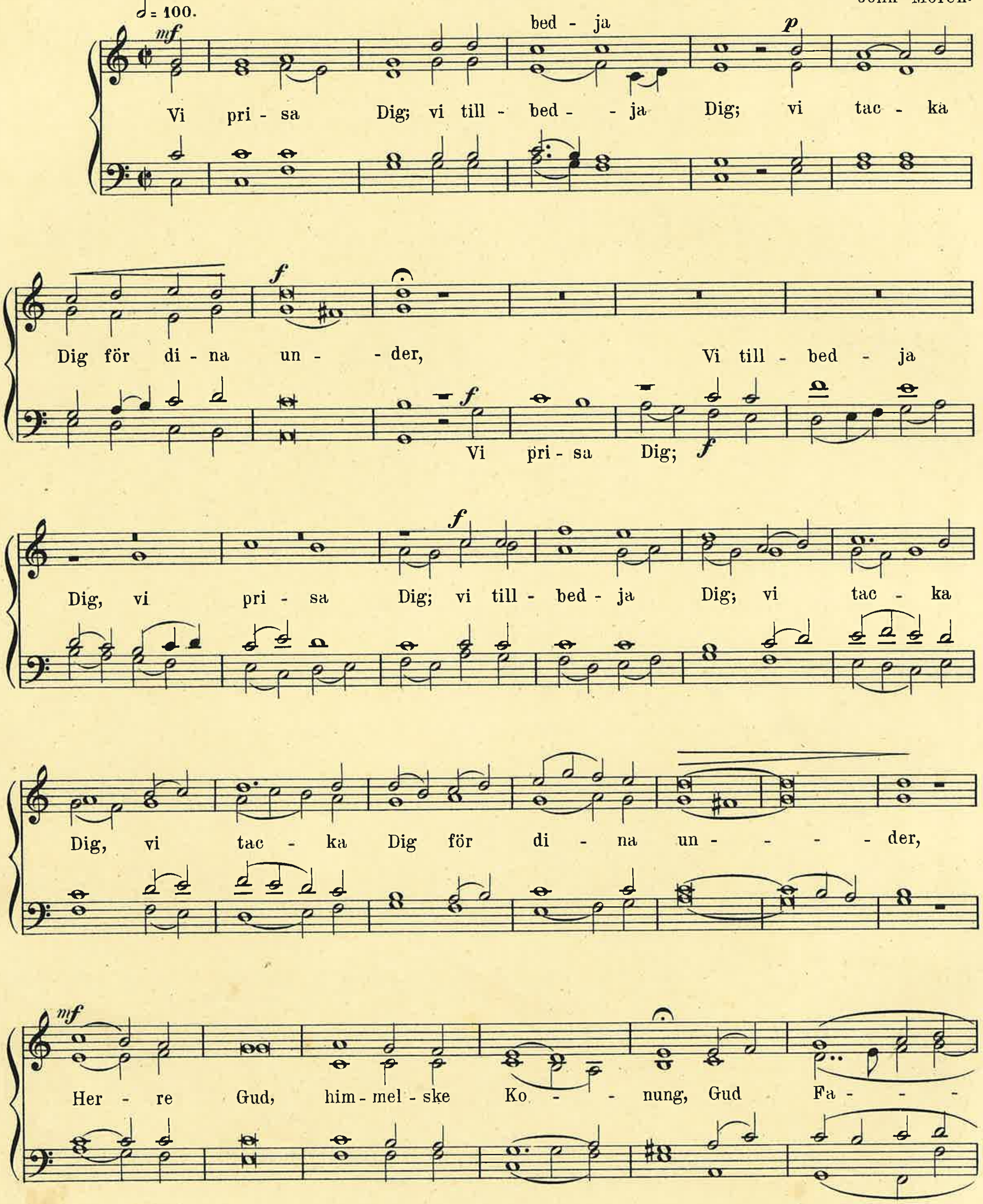

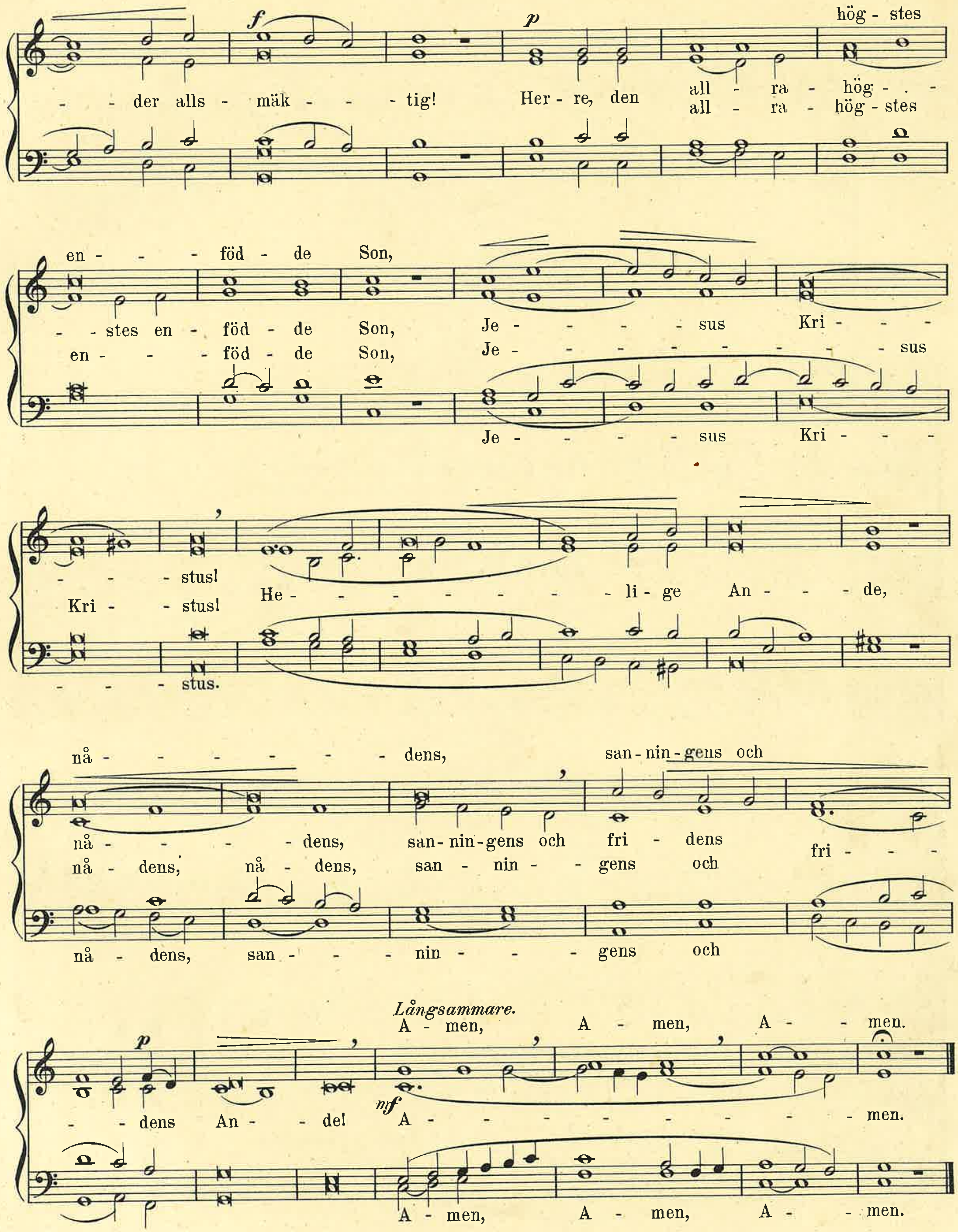
hög - stes
- - der alls - mäk - - - tig! Her - re, den all - ra - hög - . -
all - ra - hög - stes
en - - - föd - de Son,
- - stes en - föd - de Son, Je - - - - - sus Kri - - -
en - - - föd - de Son, Je - - - - - - - - - sus
Je - - - - - sus Kri - - -
- - - stus!
Kri - - stus! He - - - - - - - li - ge An - - - de,
- - - stus.
nå - - - - - - - dens, san - nin - gens och
nå - - - - - dens, san - nin - gens och fri - dens
nå - dens, nå - dens, san - nin - - gens och fri - - -
nå - dens, san - - - nin - - - gens och
Långsammare.
A - men, A - men, A - - men.
- - dens An - - de! A - - - - - - - - - men.
A - men, A - men, A - - men.

29.

Km.

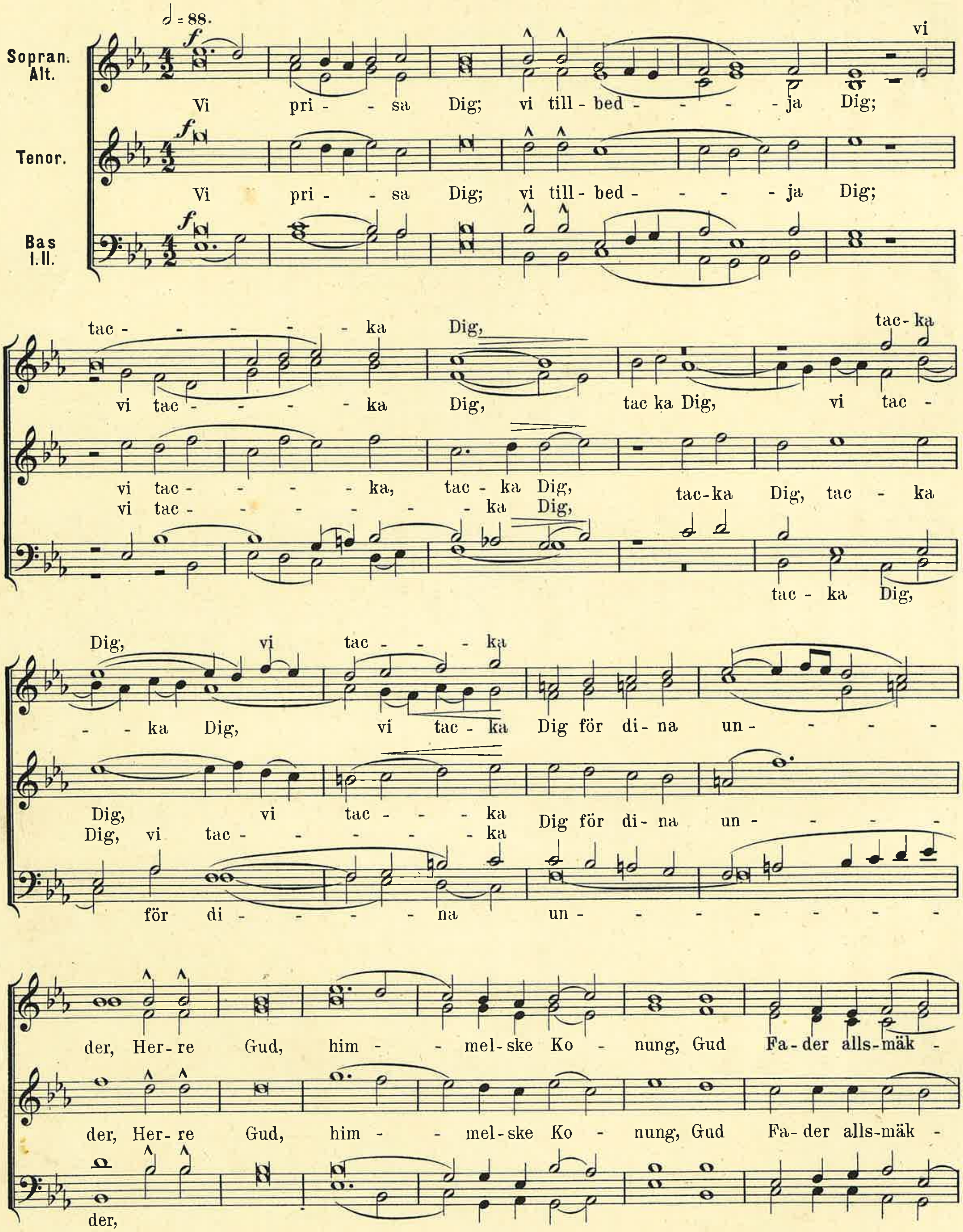
𝅗𝅥 = 88.
Sopran. Alt.
Tenor.
Bas I. II.
Vi pri - - sa Dig; vi till - bed - - - - ja Dig; vi
vi tac - - - - - ka Dig, tac ka Dig, vi tac -
vi tac - - - - ka, tac - ka Dig, tac-ka Dig, tac - ka
vi tac - - - - - - - ka Dig,
tac - ka Dig,
tac - - - - - ka Dig, tac-ka
Dig, vi tac - - - ka
- - ka Dig, vi tac - ka Dig för di - na un - - - -
Dig, vi tac - - - ka Dig för di - na un - - - -
Dig, vi tac - - - - - ka
för di - - - - na un - - - - - - -
der, Her - re Gud, him - - mel - ske Ko - nung, Gud Fa - der alls - mäk -
der,

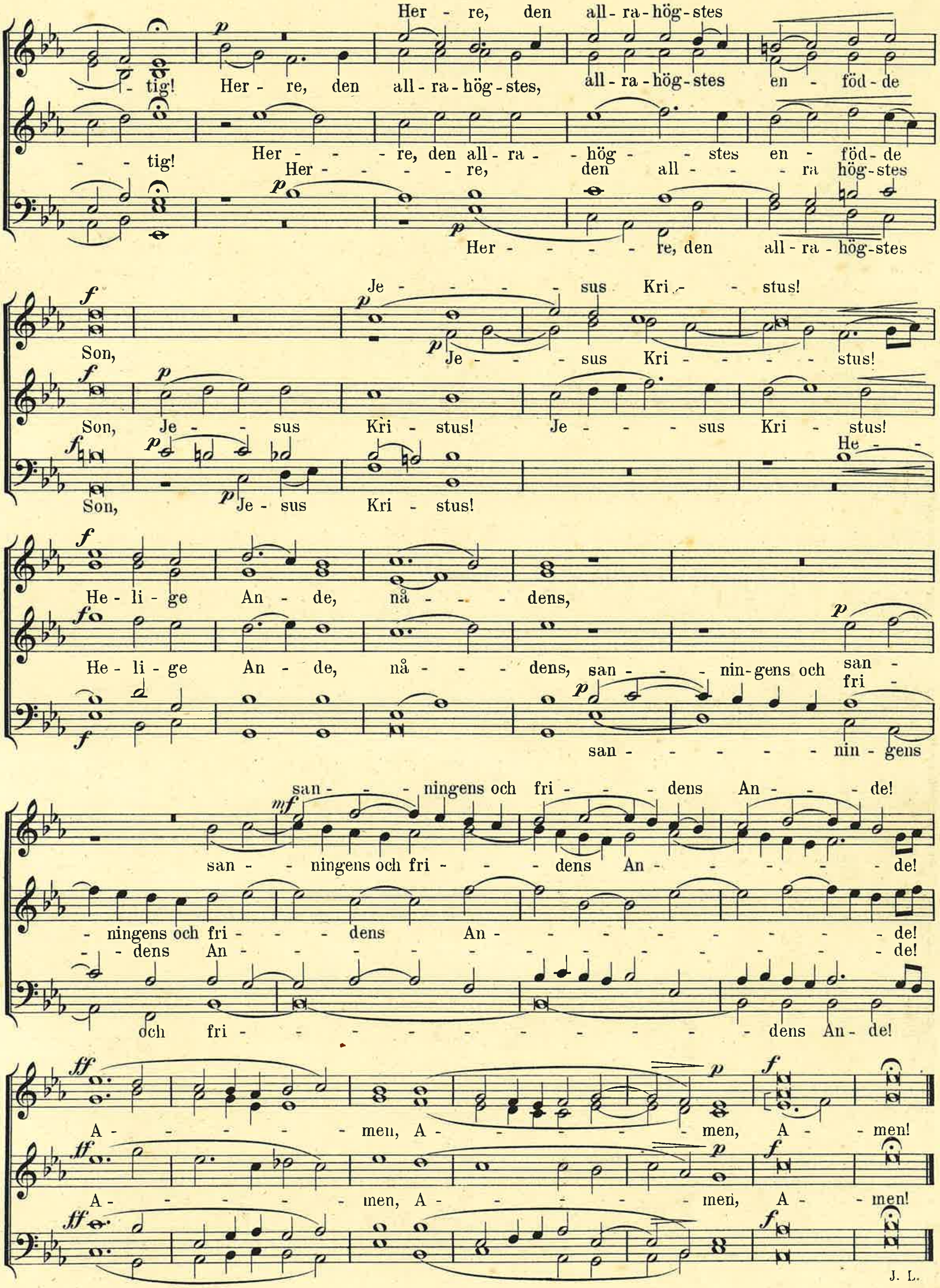
Her - re, den all - ra - hög - stes
- tig! Her - re, den all - ra - hög - stes, all - ra - hög - stes en - föd - de
- tig! Her - - re, den all - ra - - hög - - stes en - föd - de
Her - - - - re, den all - - - ra hög - stes
Her - - - - re, den all - ra - hög - stes
Je - - - - sus Kri - - stus!
Son, Je - - sus Kri - - - - - stus!
Son, Je - - sus Kri - stus! Je - - - sus Kri - stus!
He -
Son, Je - sus Kri - stus!
He - li - ge An - de, nå - - - dens,
He - li - ge An - de, nå - - - dens, san - - - nin - gens och san -
fri -
san - - - - - - nin - gens
san - - - ningens och fri - - - dens An - - - de!
san - - ningens och fri - - - dens An - - - - - de!
- ningens och fri - - - dens An - - - - - - - - - de!
- - dens An - - - - - - - - - - de!
och fri - - - - - - - - - - - dens An - de!
A - - - - - - men, A - - - - - - - men, A - men!
A - - - - - - men, A - - - - - - men, A - men!

J. L.

30.

Km.

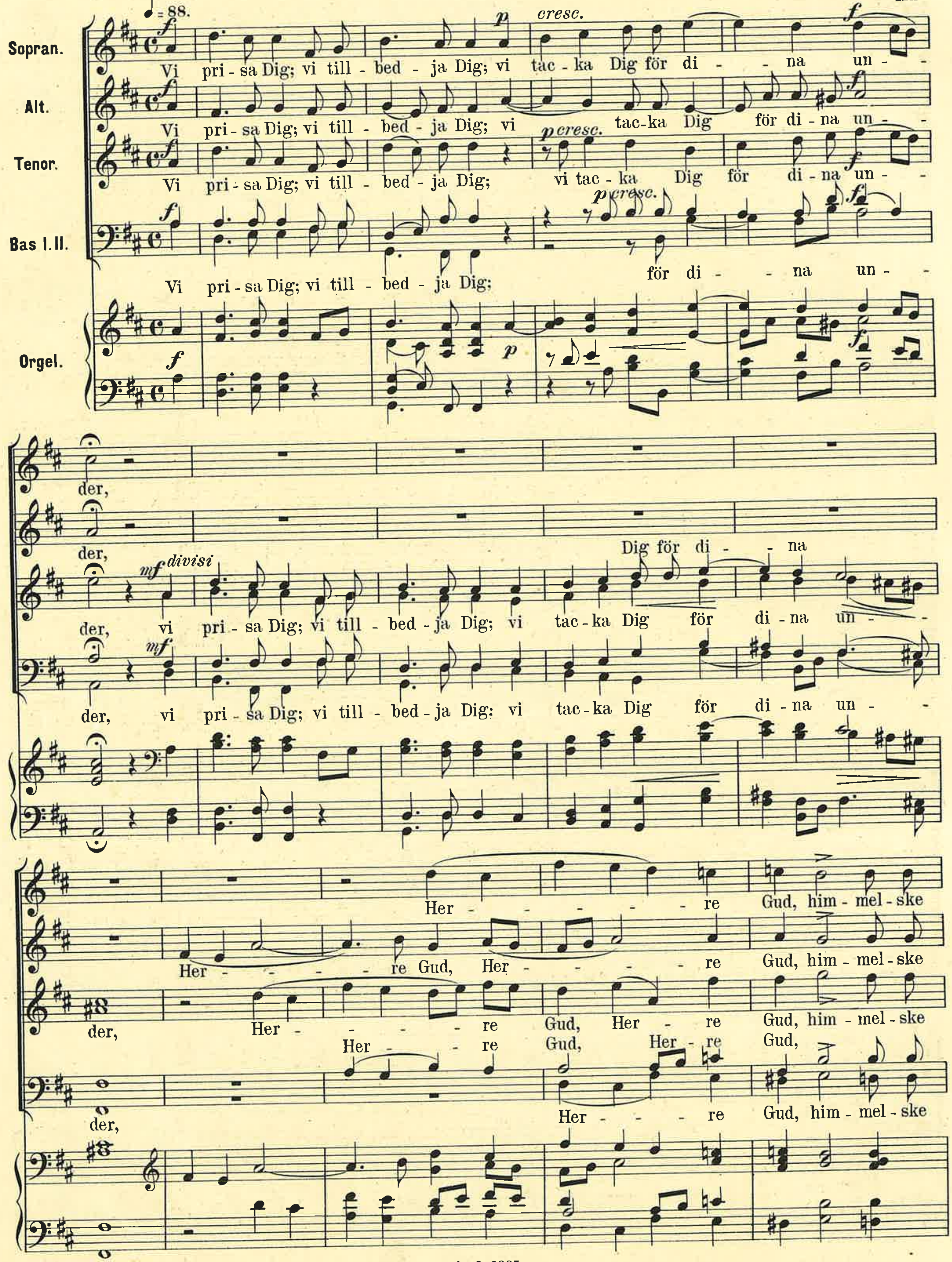
♩= 88.
Sopran.
Alt.
Tenor.
Bas I. II.
Orgel.
f
p
cresc.
p cresc.
mf
divisi
Vi pri - sa Dig; vi till - bed - ja Dig; vi tac - ka Dig för di - - na un - -
Vi pri - sa Dig; vi till - bed - ja Dig; vi tac-ka Dig för di - na un - -
Vi pri - sa Dig; vi till - bed - ja Dig; vi tac - ka Dig för di - na un - -
Vi pri - sa Dig; vi till - bed - ja Dig; för di - - na un - -
der,
der,
Dig för di - - na
der, vi pri - sa Dig; vi till - bed - ja Dig; vi tac - ka Dig för di - na un - -
der, vi pri - sa Dig; vi till - bed - ja Dig; vi tac - ka Dig för di - na un - -
Her - - - - - - re Gud, him - mel - ske
Her - - - - - re Gud, Her - - - - - re Gud, him - mel - ske
der, Her - - - - re Gud, Her - re Gud, him - mel - ske
Her - - re Gud, Her - re Gud,
der, Her - - - re Gud, him - mel - ske

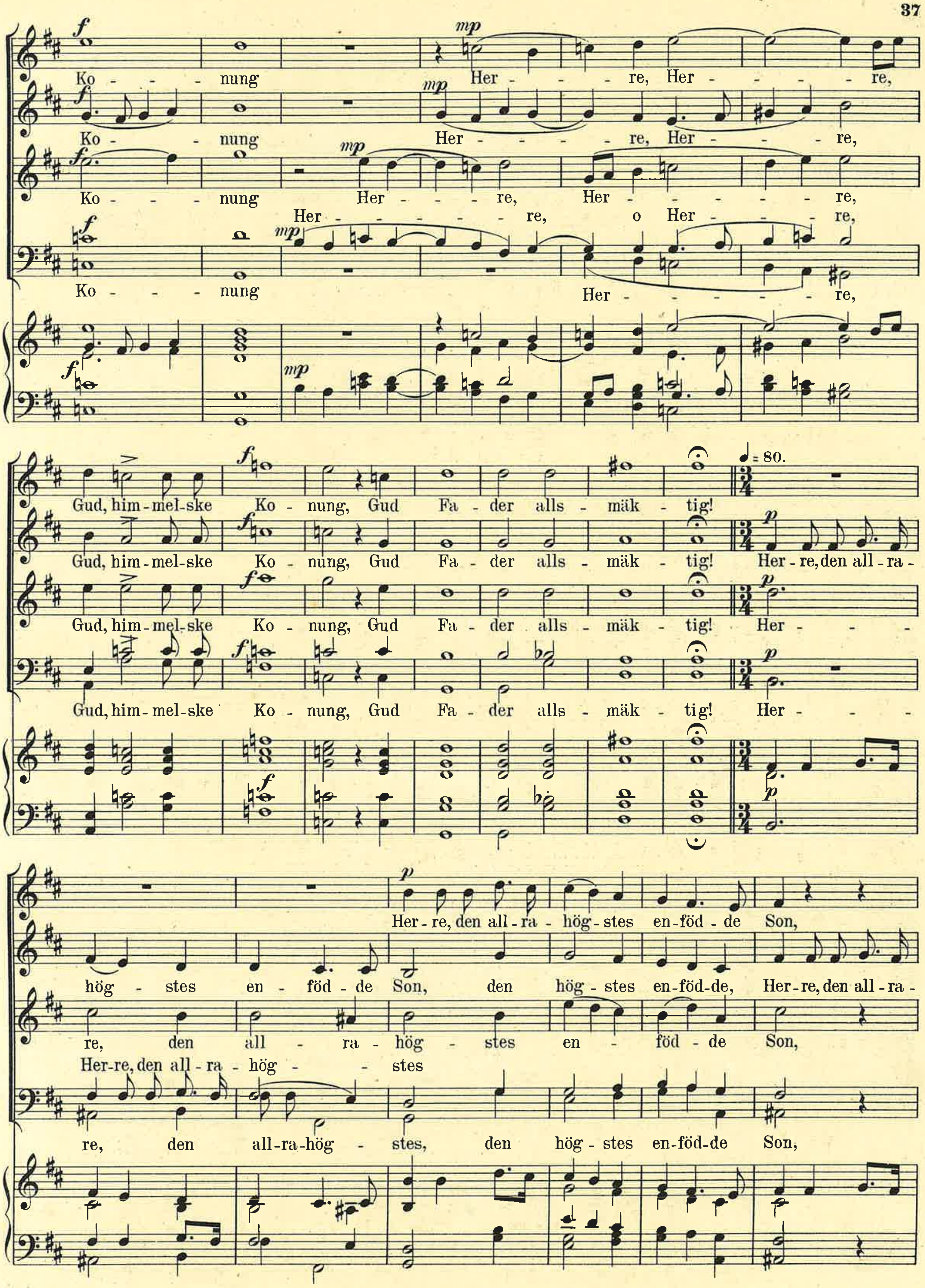
f
mp
Ko - - - nung Her - - - re, Her - - - re,
Ko - - nung Her - - - - re, Her - - - re,
Ko - - - nung Her - - - re, Her - - - - re,
Her - - - - - re, o Her - - - re,
Ko - - - nung Her - - - - - - re,
Gud, him-mel-ske Ko - nung, Gud Fa - der alls - mäk - tig!
Gud, him-mel-ske Ko - nung, Gud Fa - der alls - mäk - tig! Her-re, den all-ra -
Gud, him-mel-ske Ko - nung, Gud Fa - der alls - mäk - tig! Her - - -
Gud, him-mel-ske Ko - nung, Gud Fa - der alls - mäk - tig! Her - - -
♩= 80.
p
Her-re, den all-ra - hög - stes en-föd - de Son,
hög - stes en - föd - de Son, den hög - stes en-föd-de, Her-re, den all-ra -
re, den all - ra - hög - stes en - föd - de Son,
Her-re, den all-ra - hög - - stes
re, den all-ra-hög - stes, den hög - stes en-föd-de Son,

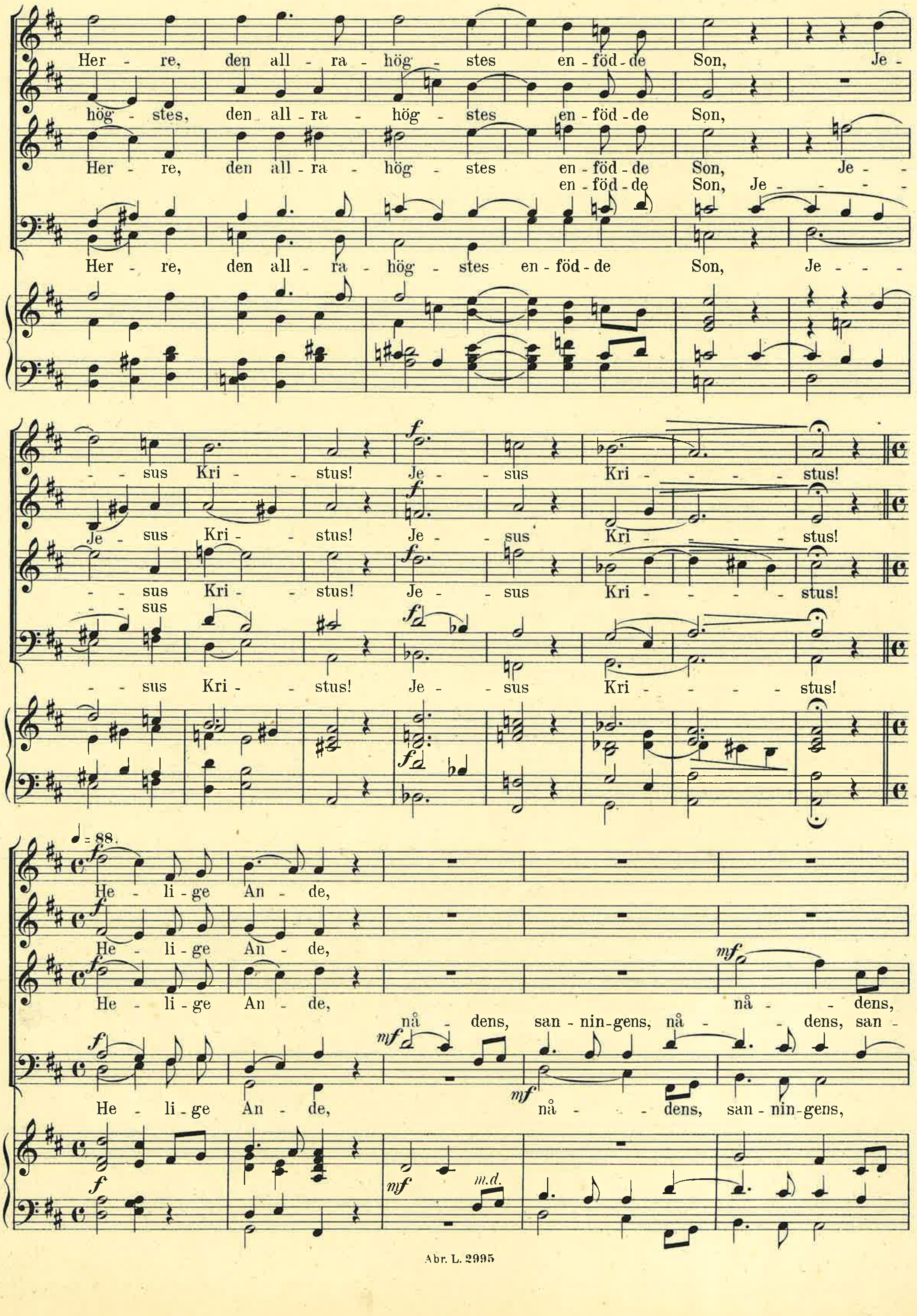
Her - re, den all - ra - hög - stes en - föd - de Son, Je -
hög - stes, den all - ra - hög - stes en - föd - de Son,
Her - re, den all - ra - hög - stes en - föd - de Son, Je -
en - föd - de Son, Je -
Her - re, den all - ra - hög - stes en - föd - de Son, Je -
- sus Kri - stus! Je - sus Kri - stus!
Je - sus Kri - stus! Je - sus Kri - stus!
- sus Kri - stus! Je - sus Kri - stus!
- sus
- sus Kri - stus! Je - sus Kri - stus!
♩= 88.
He - li - ge An - de,
He - li - ge An - de,
He - li - ge An - de, nå - dens,
nå - dens, san - nin - gens, nå - dens, san -
He - li - ge An - de, nå - dens, san - nin - gens,
m.d.

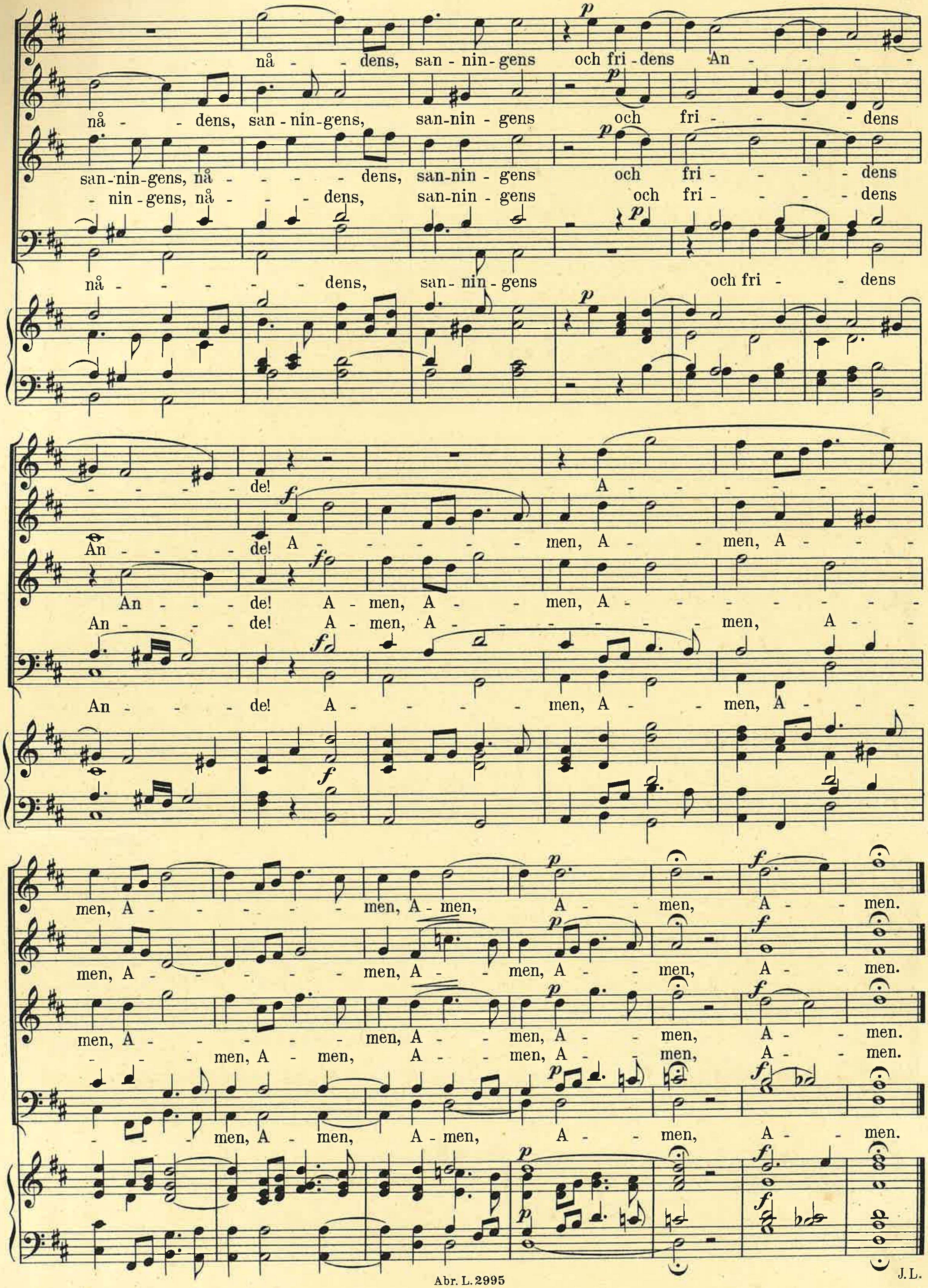
nå - - dens, san - nin - gens och fri - dens An - - - -
nå - - dens, san - nin - gens, san - nin - gens och fri - - - - dens
san - nin - gens, nå - - - - dens, san - nin - gens och fri - - - - dens
- nin - gens, nå - - - - dens, san - nin - gens och fri - - - - dens
nå - - - - - - dens, san - nin - gens och fri - - dens
- - - de! A - - - - - - -
An - - - - de! A - - - - - men, A - - men, A - - -
An - - - de! A - men, A - - men, A - - - - - - - -
An - - - de! A - men, A - - - - - - - - men, A - -
An - - - de! A - - - - - men, A - - men, A - - -
men, A - - - - - - men, A - men, A - - men, A - - men.
men, A - - - - - - men, A - - men, A - - men, A - - men.
men, A - - - - - - men, A - - men, A - - men, A - - men.
- - - men, A - men, A - - men, A - - men, A - - men.
- - - men, A - men, A - men, A - - men, A - - men.

J.L.

31.

C. W. Rendahl.

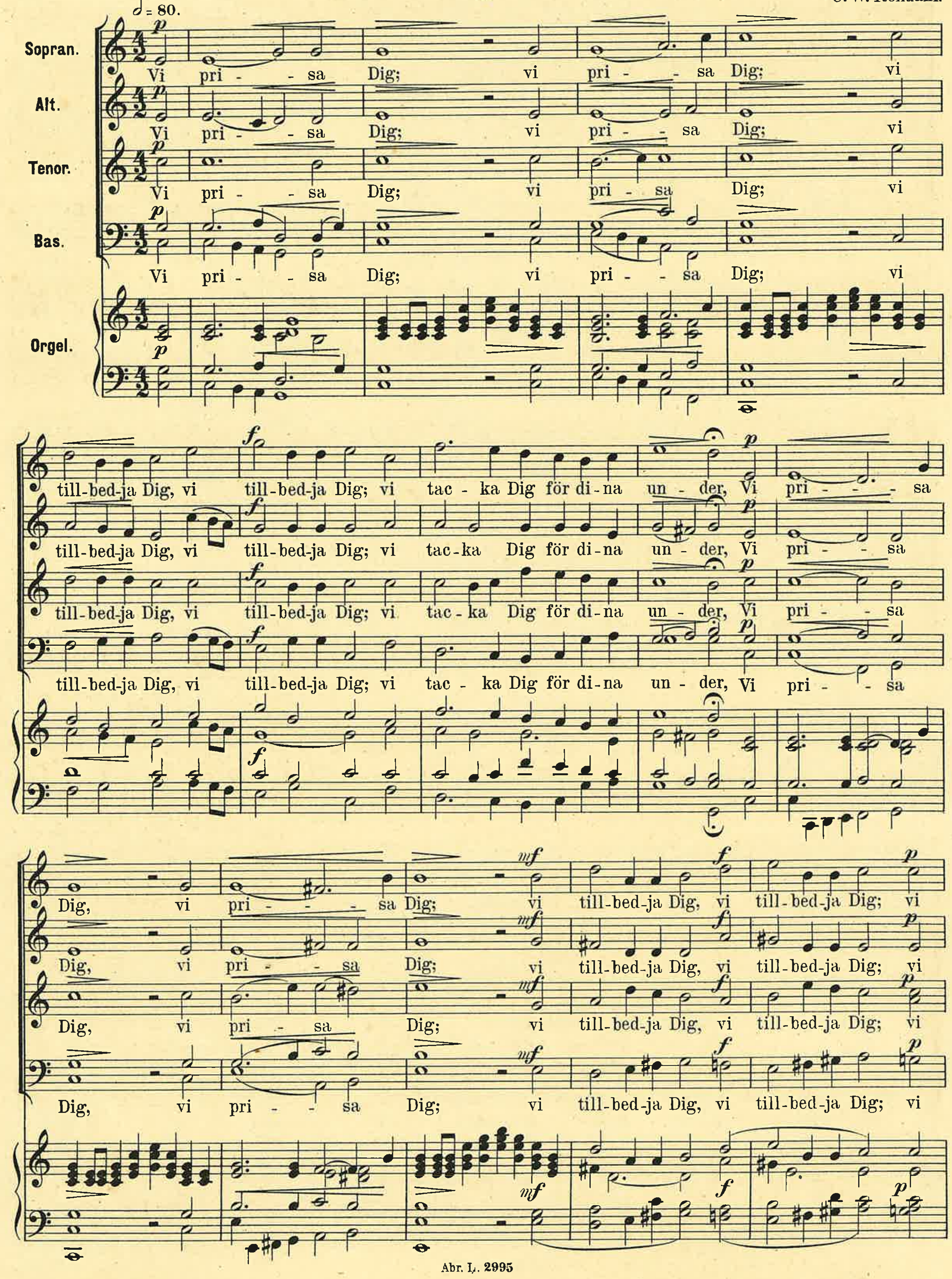

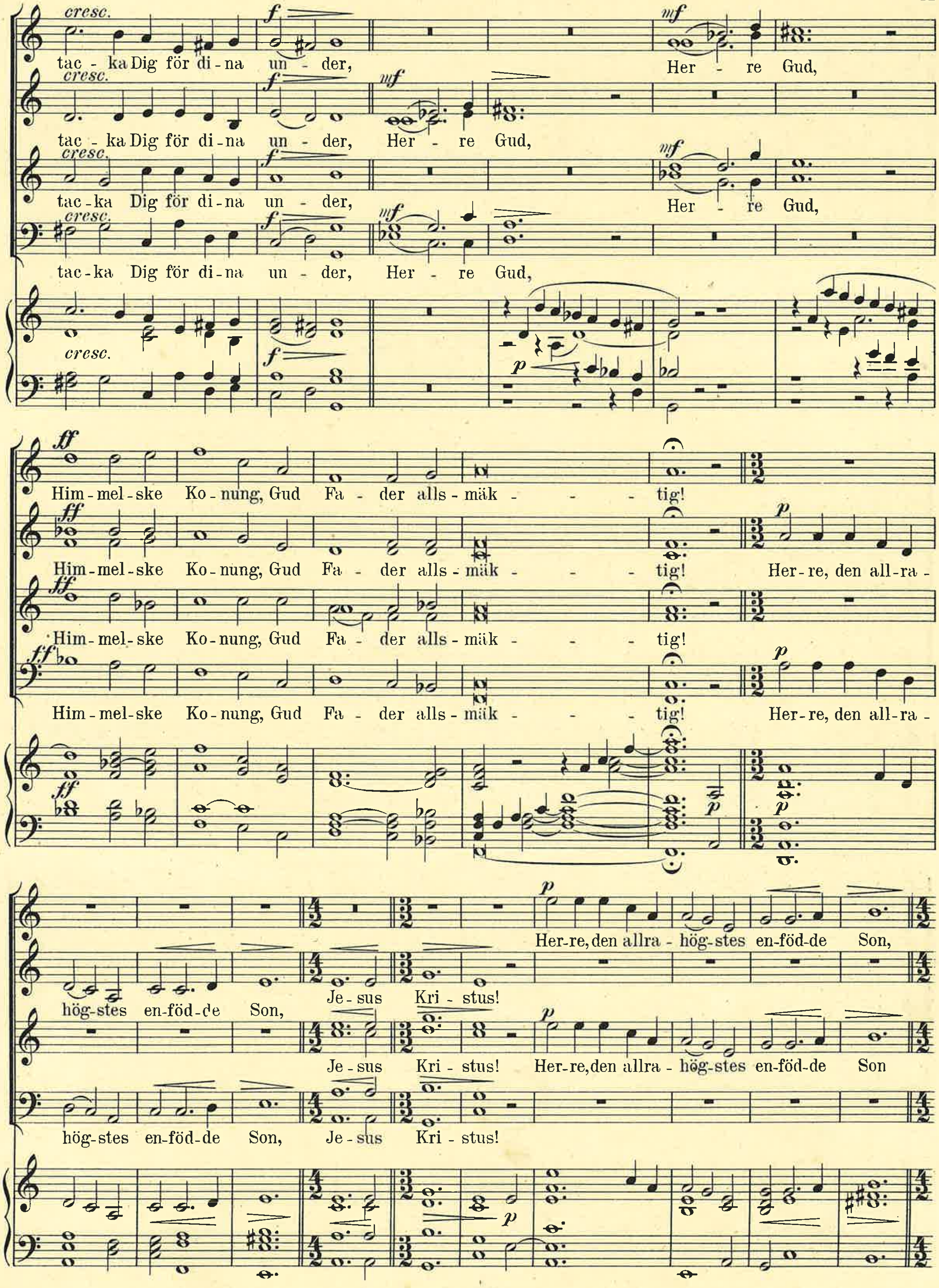
tac - ka Dig för di - na un - der, Her - re Gud,
tac - ka Dig för di - na un - der, Her - re Gud,
tac - ka Dig för di - na un - der, Her - re Gud,
tac - ka Dig för di - na un - der, Her - re Gud,
Him - mel - ske Ko - nung, Gud Fa - der alls - mäk - - - tig!
Him - mel - ske Ko - nung, Gud Fa - der alls - mäk - - - tig! Her - re, den all - ra -
Him - mel - ske Ko - nung, Gud Fa - der alls - mäk - - - tig!
Him - mel - ske Ko - nung, Gud Fa - der alls - mäk - - - tig! Her - re, den all - ra -
Her - re, den allra - hög - stes en - föd - de Son,
hög - stes en - föd - de Son, Je - sus Kri - stus!
Je - sus Kri - stus! Her - re, den allra - hög - stes en - föd - de Son
hög - stes en - föd - de Son, Je - sus Kri - stus!

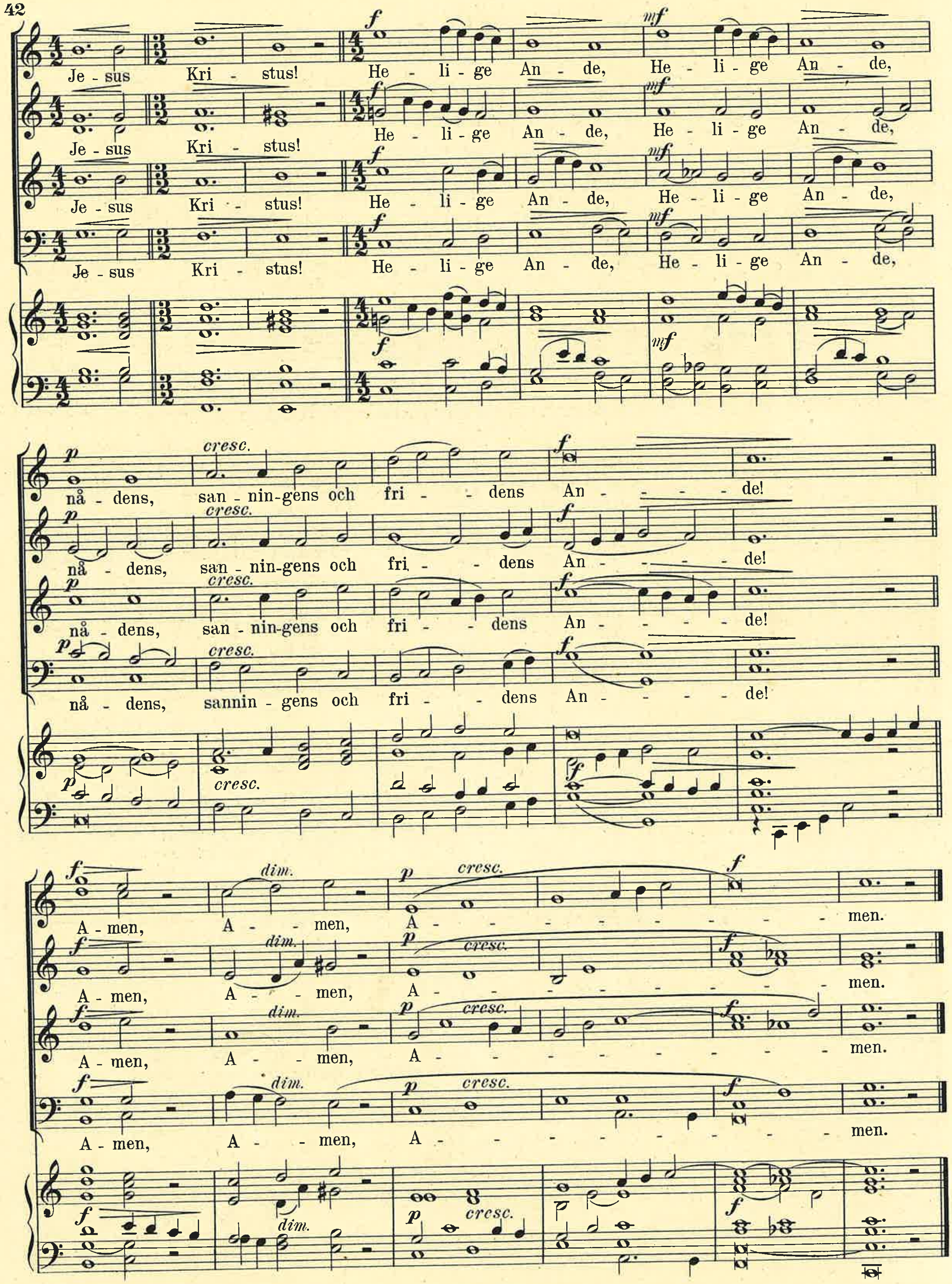
Je - sus Kri - stus! He - li - ge An - de, He - li - ge An - de,
nå - dens, san - nin-gens och fri - dens An - de!
nåd - dens, sannin - gens och fri - dens An - de!
A - men, A - men, A - men.
cresc.
dim.

32.

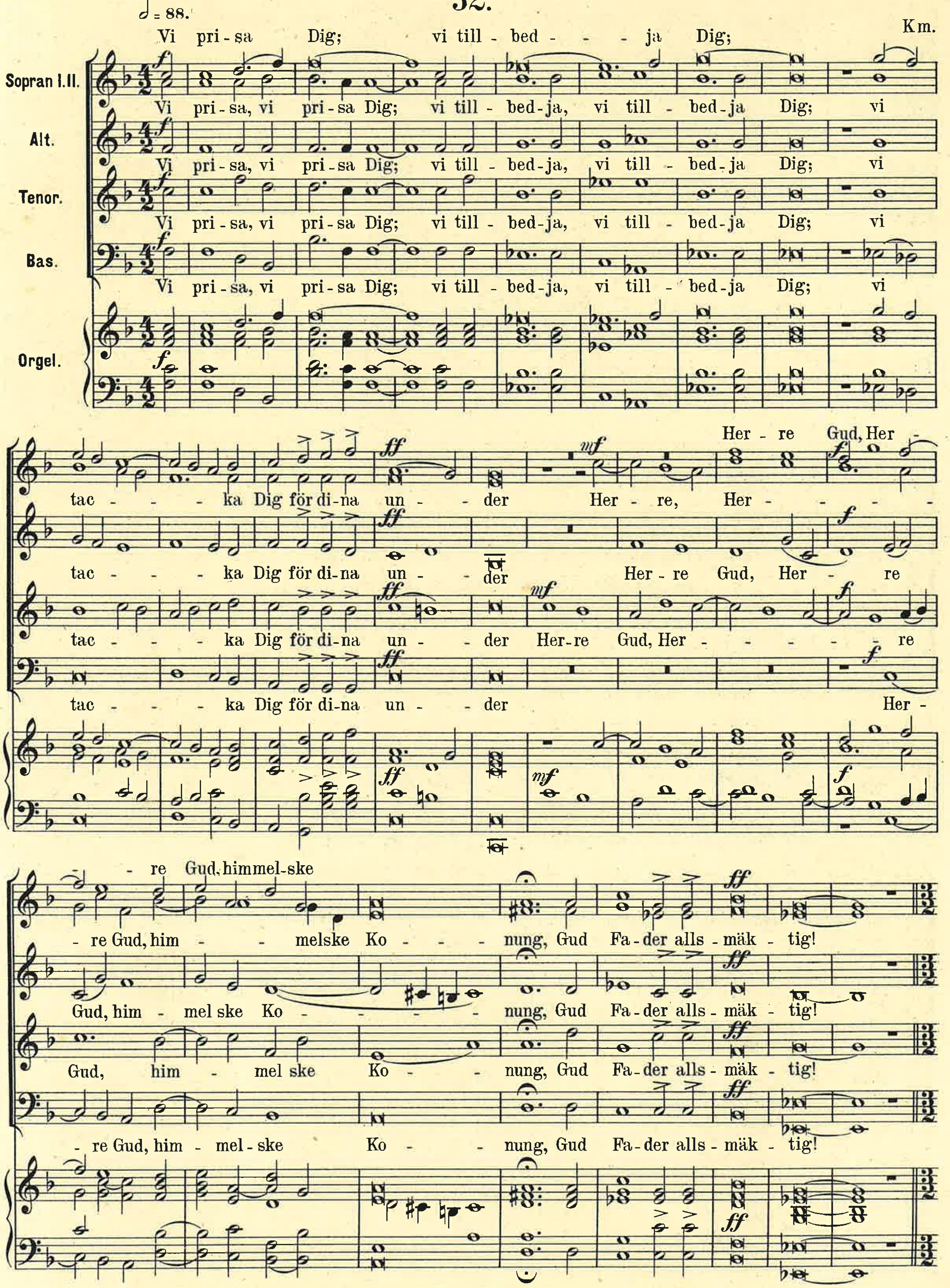
= 88.
Km.
Sopran I.II.
Alt.
Tenor.
Bas.
Orgel.
Vi pri-sa Dig; vi till-bed - - - ja Dig;
Vi pri-sa, vi pri-sa Dig; vi till-bed-ja, vi till-bed-ja Dig; vi
tac - - - ka Dig för di-na un - - der
Her - re Gud, Her - - re Gud, himmel-ske
Her - re, Her - - - - -
Her - re Gud, Her - re
Her-re Gud, Her - - - - - re
Her -
- re Gud, him - - melske Ko - - - nung, Gud Fa-der alls-mäk - tig!
Gud, him - mel ske Ko - - - - - nung, Gud Fa-der alls-mäk - tig!
Gud, him - mel ske Ko - - nung, Gud Fa-der alls-mäk - tig!
- re Gud, him - mel-ske Ko - - nung, Gud Fa-der alls-mäk - tig!

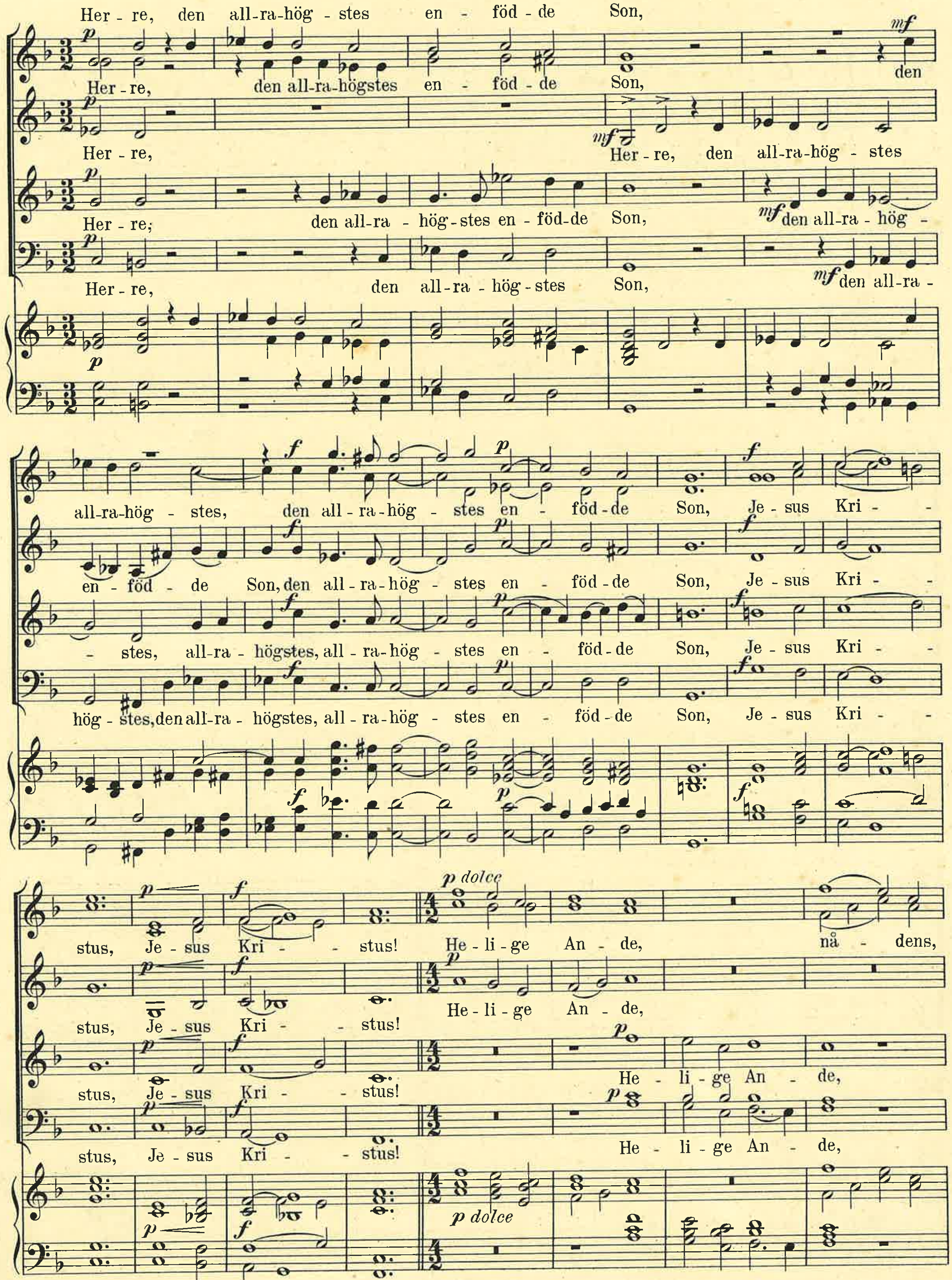
Her - re, den all-ra-hög - stes en - föd - de Son,
Her - re, den all-ra-högstes en - föd - de Son,
Her - re, Her - re, den all-ra-hög - stes
Her - re; den all-ra - hög-stes en - föd-de Son, den all-ra - hög -
Her - re, den all-ra - hög-stes Son, den all-ra -
all-ra-hög - stes, den all - ra-hög - stes en - föd-de Son, Je-sus Kri -
en - föd - de Son, den all-ra-hög - stes en - föd-de Son, Je - sus Kri -
- stes, all-ra - högstes, all - ra-hög - stes en - föd-de Son, Je - sus Kri -
hög - stes, den all-ra - högstes, all - ra-hög - stes en - föd-de Son, Je - sus Kri -
stus, Je - sus Kri - stus! He - li - ge An - de, nå - dens,
stus, Je - sus Kri - stus! He - li - ge An - de,
stus, Je - sus Kri - stus! He - li - ge An - de,
stus, Je - sus Kri - stus! He - li - ge An - de,
p
mf
f
p dolce

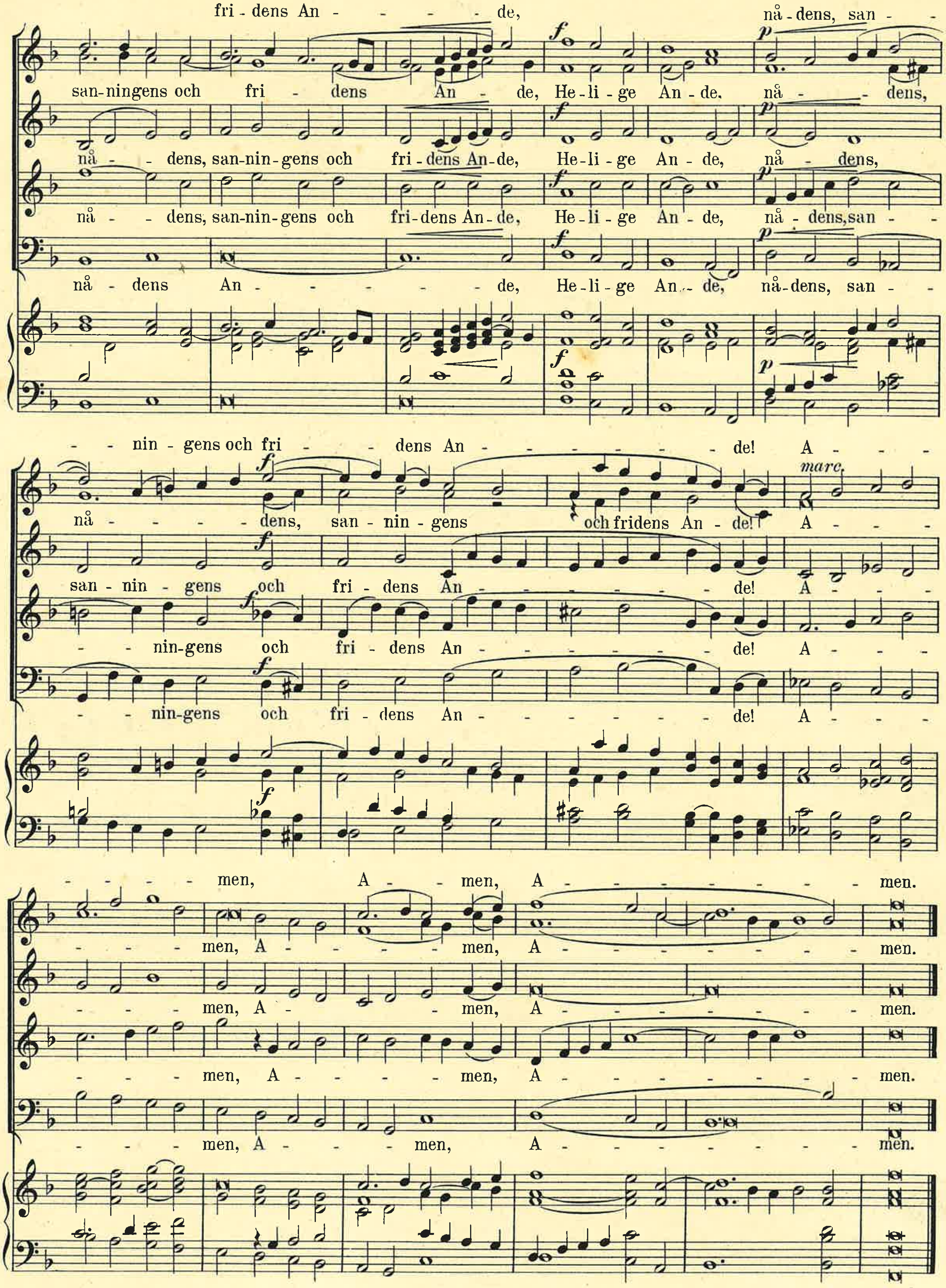
fri - dens An - - - - de, nå - dens, san - -
san-ningens och fri - dens An - de, He-li-ge An-de, nå - - dens,
nå - - dens, san-nin-gens och fri-dens An-de, He-li-ge An - de, nå - dens,
nå - - dens, san-nin-gens och fri-dens An-de, He-li-ge An - de, nå - dens, san - -
nå - dens An - - - - - - de, He-li-ge An - de, nå-dens, san - -
- - nin - gens och fri - - dens An - - - - - - - de! A - - - -
nå - - - - - dens, san - nin - gens och fridens An - de! A - - - -
san - nin - gens och fri - dens An - - - - - - - - de! A - - - -
- - nin-gens och fri - dens An - - - - - - - - de! A - - - -
- - nin-gens och fri - dens An - - - - - - - - de! A - - - -
marc.
- - - - - men, A - - men, A - - - - - - - - - - men.
- - - - men, A - - - - - men, A - - - - - - - - - - - men.
- - - - men, A - - - - men, A - - - - - - - - - - - men.
- - - - men, A - - - - - - men, A - - - - - - - - - - - men.
- - - - men, A - - - - men, A - - - - - - - - - - - - men.

33.

Km.

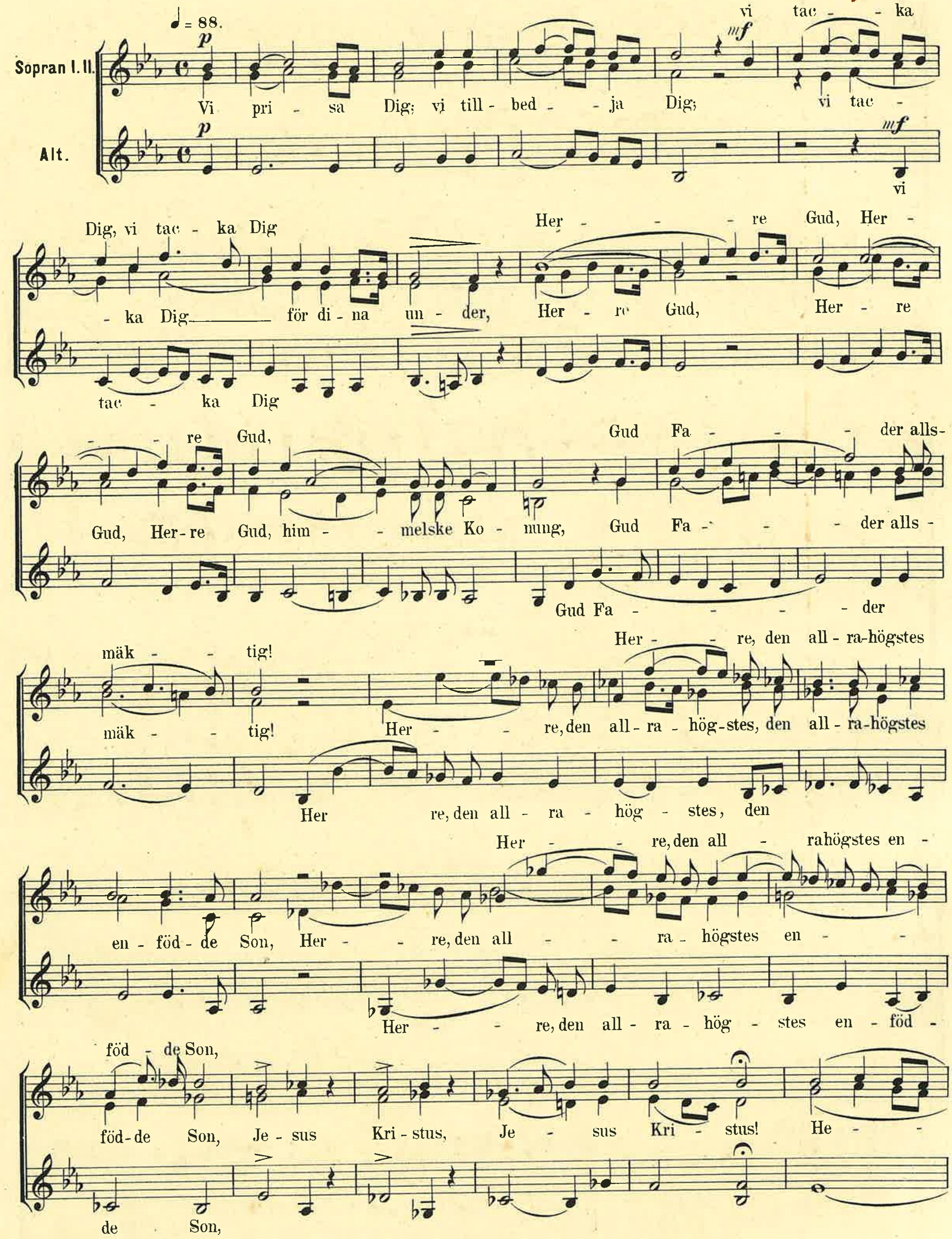
♩ = 88.
Sopran I. II.
Alt.
p
mf
vi tac - - ka
Vi pri - sa Dig; vi till - bed - - ja Dig; vi tac -
vi
Dig, vi tac - ka Dig
Her - - - re Gud, Her -
- ka Dig för di - na un - der, Her - re Gud, Her - re
tac - ka Dig
- - re Gud, Gud Fa - - - der alls-
Gud, Her - re Gud, him - - melske Ko - nung, Gud Fa - - - der alls -
Gud Fa - - - - der
mäk - - tig! Her - - re, den all - ra-högstes
mäk - - tig! Her - - re, den all - ra - hög - stes, den all - ra-högstes
Her re, den all - ra - hög - stes, den
Her - - re, den all - rahögstes en -
en - föd - de Son, Her - - re, den all - - ra - högstes en -
Her - - re, den all - ra - hög - stes en - föd -
föd - de Son,
föd - de Son, Je - sus Kri - stus, Je - sus Kri - stus! He -
de Son,

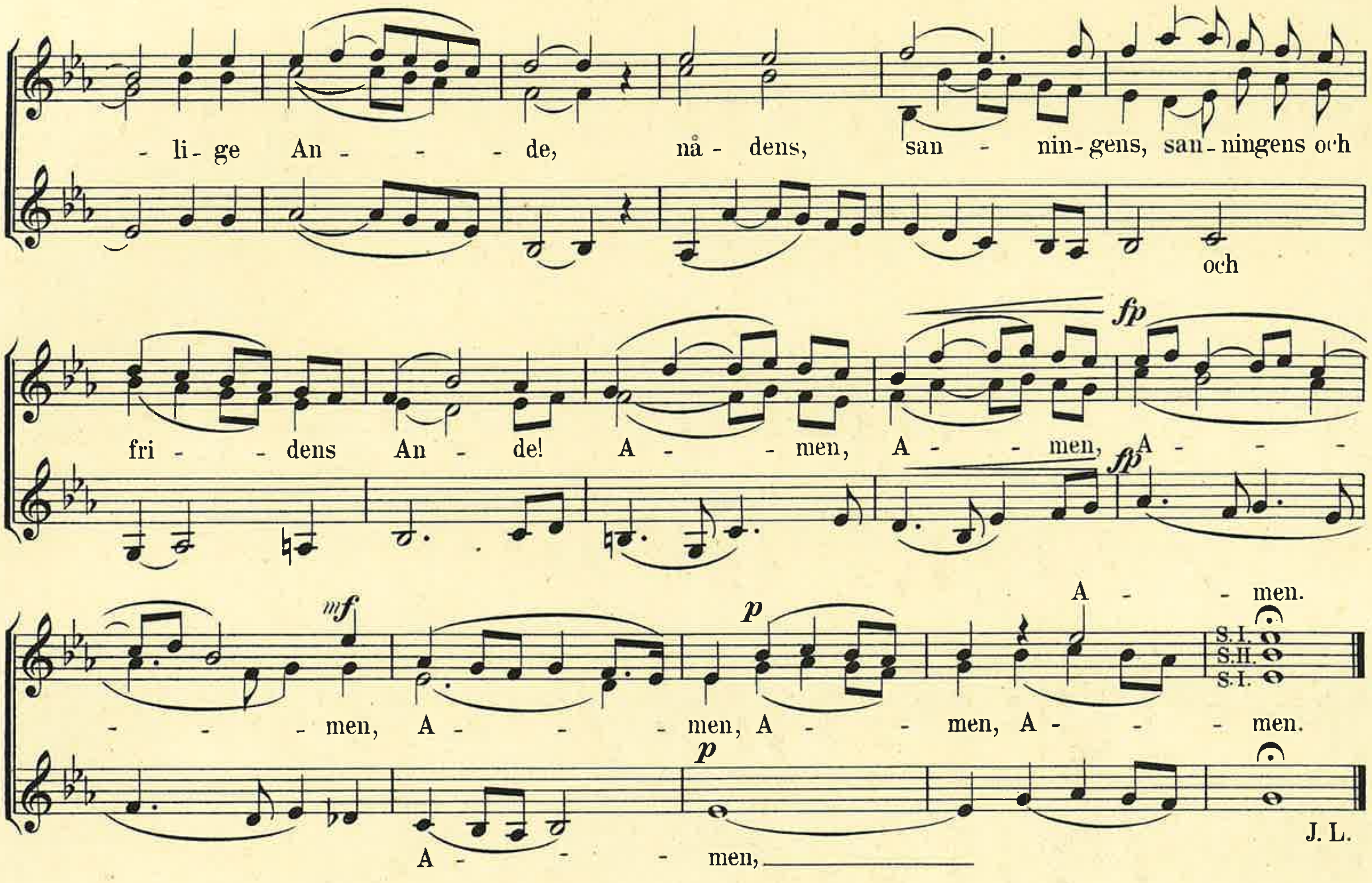
- li- ge An - - - - de, nå - dens, san - nin-gens, san-ningens och
och
fri - - dens An - de! A - - men, A - - men, A - - -
fp
fp
mf
p
p
- - - men, A - - - men, A - - - men, A - - - men.
A - - men.
S. I.
S. II.
S. I.
A - - - men,
J. L.

34.

Km.

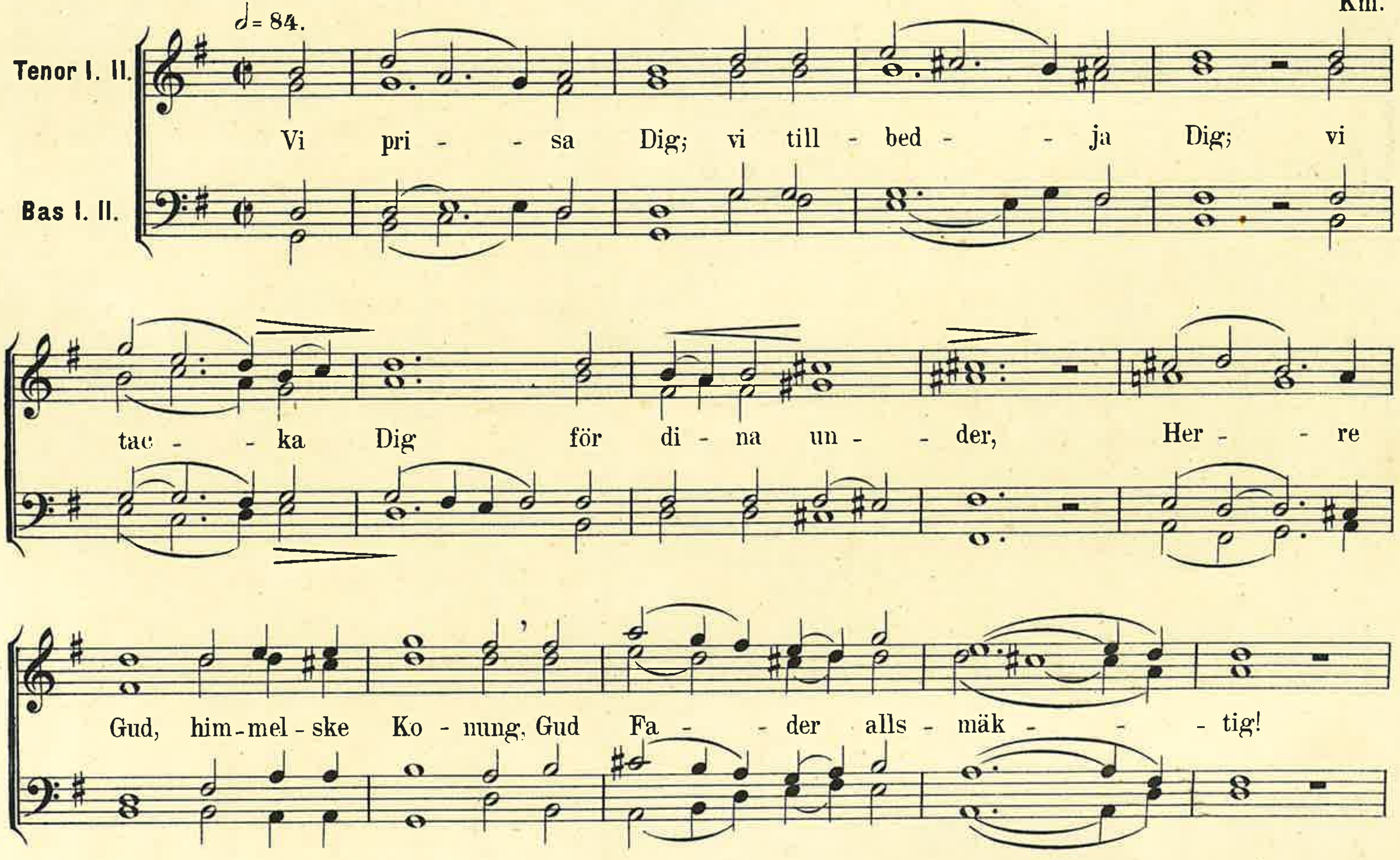
= 84.
Tenor I. II.
Bas I. II.
Vi pri - - sa Dig; vi till - bed - - ja Dig; vi
tac - - ka Dig för di - na un - - der, Her - - re
Gud, him-mel-ske Ko - nung, Gud Fa - - der alls - mäk - - - tig!

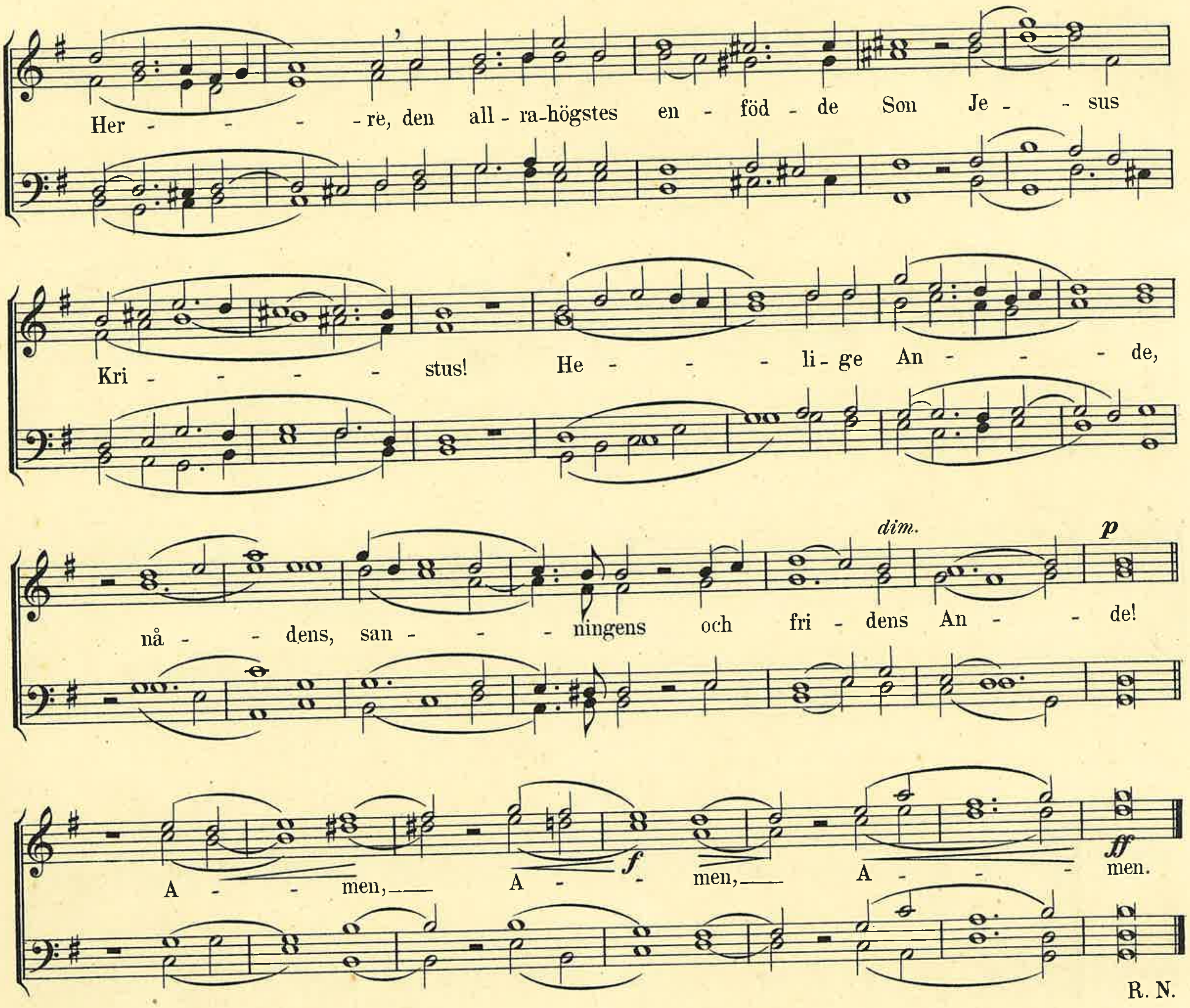
Her - - - - re, den all - ra-högstes en - föd - de Son Je - - sus
Kri - - - - - stus! He - - - li - ge An - - - - de,
dim.
p
nå - - dens, san - - - - ningens och fri - dens An - - de!
f
ff
A - - - men, A - - men, A - - - men.

R. N.

35.

Km.

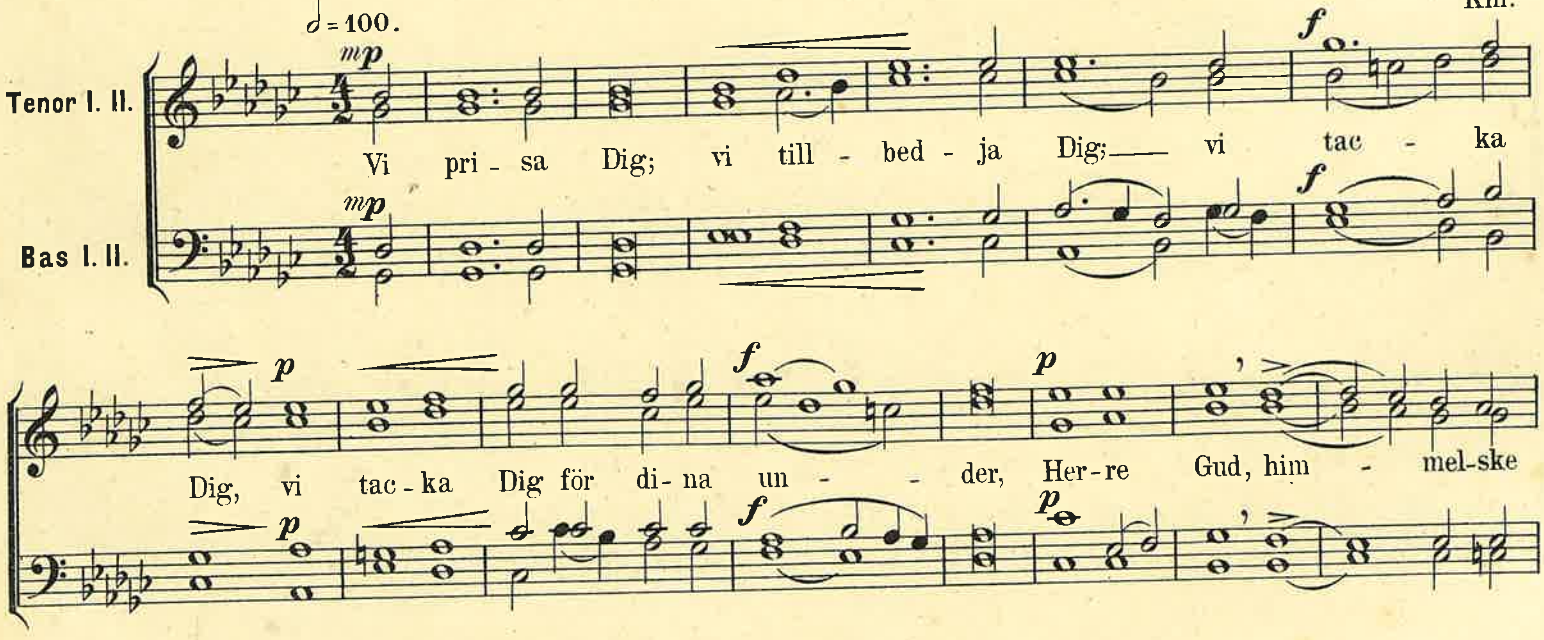
𝅗𝅥 = 100.
mp
Tenor I. II.
Bas I. II.
f
Vi pri - sa Dig; vi till - bed - ja Dig; vi tac - ka
p
f
p
Dig, vi tac - ka Dig för di - na un - - der, Her - re Gud, him - mel-ske

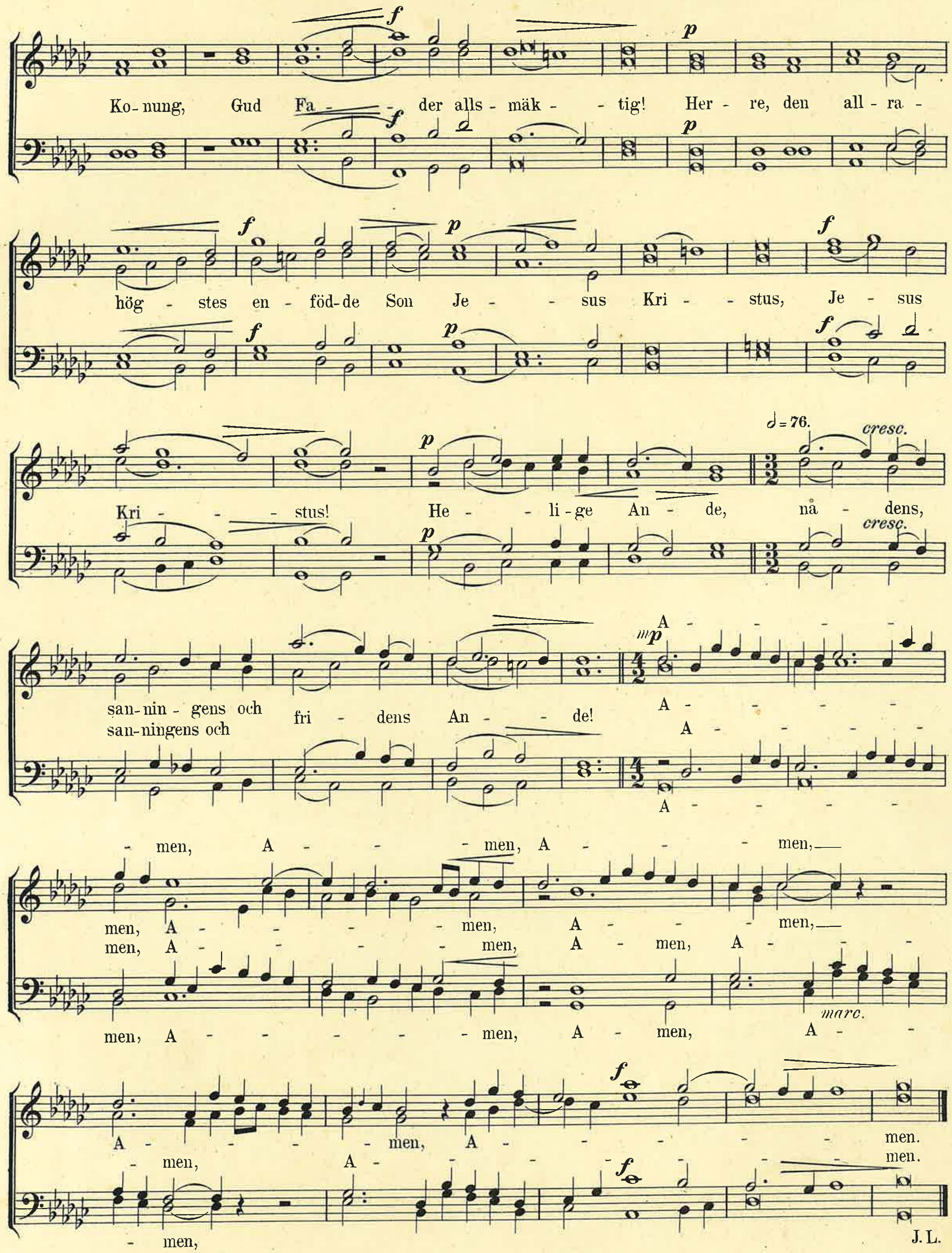
Ko-nung, Gud Fa - der alls - mäk - tig! Her - re, den all - ra -
hög - stes en - föd - de Son Je - sus Kri - stus, Je - sus
Kri - stus! He - li - ge An - de, nå - dens,
san - nin - gens och fri - dens An - de!
san - ningens och
A - men, A - men, A - men,
men, A - men, A - men,
men, A - men, A - men, A -
men, A - men, A - men, A -
A - men, A - men.
men, A - men.
men,
cresc.
marc.
J. L.

Herren vare med eder (Salutation).

36.

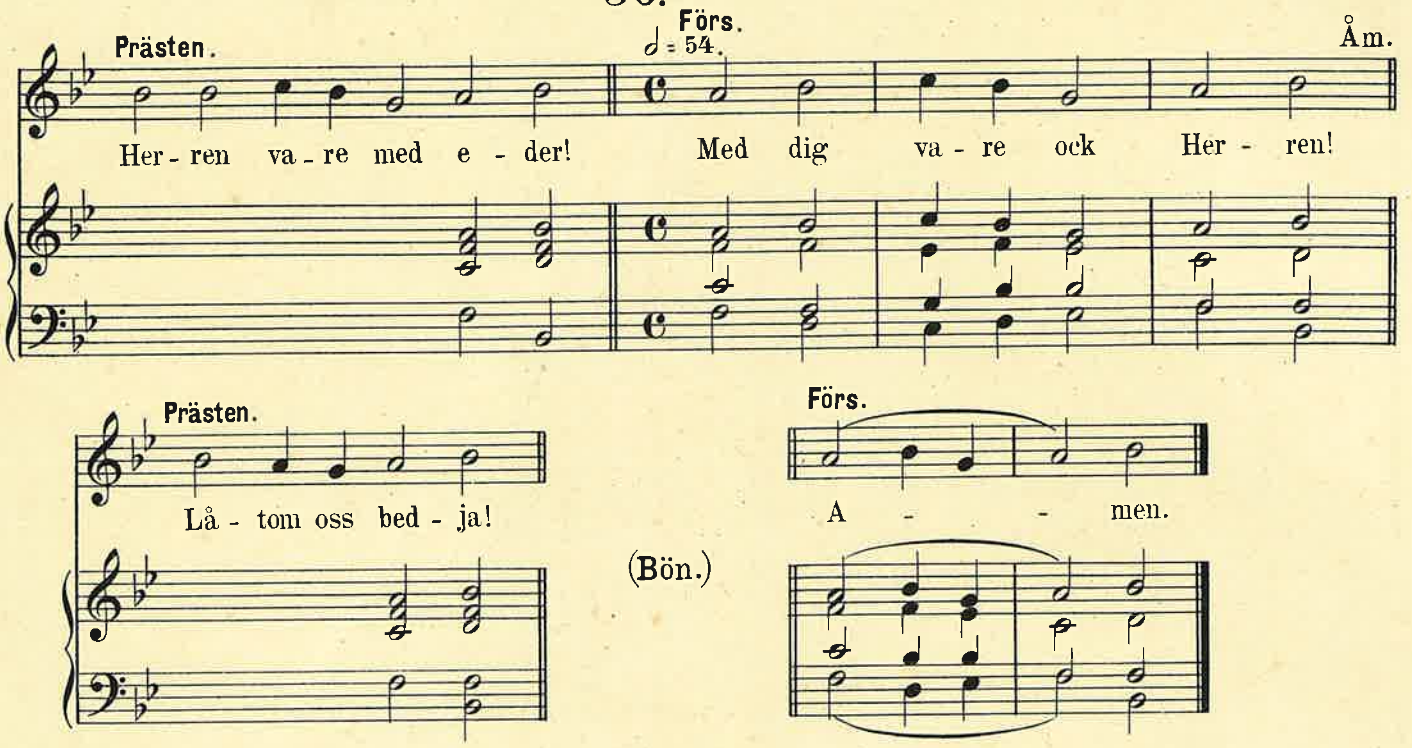

37.

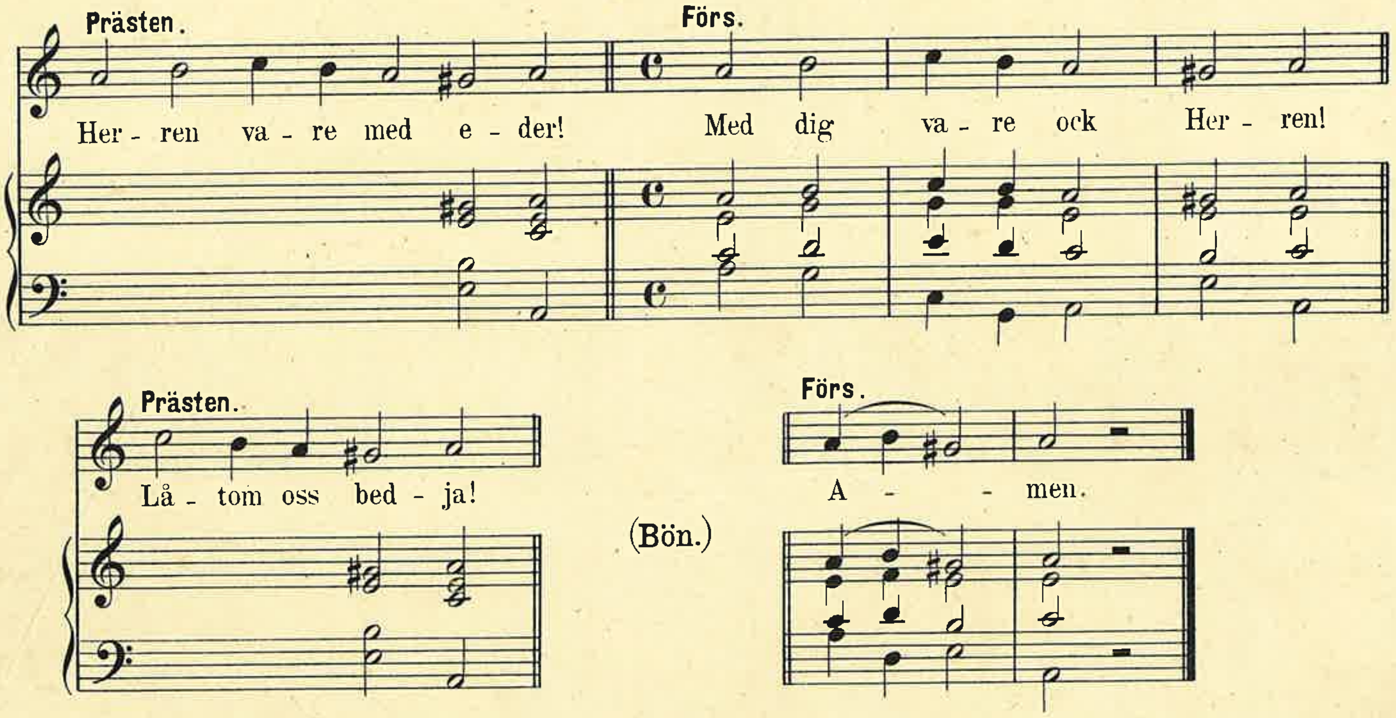

38.

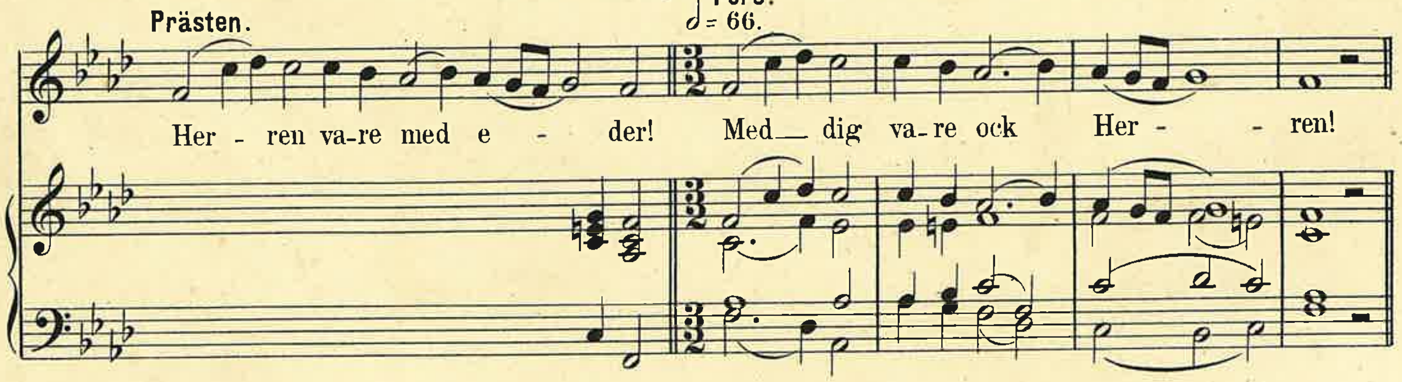

Abr. L. 2995

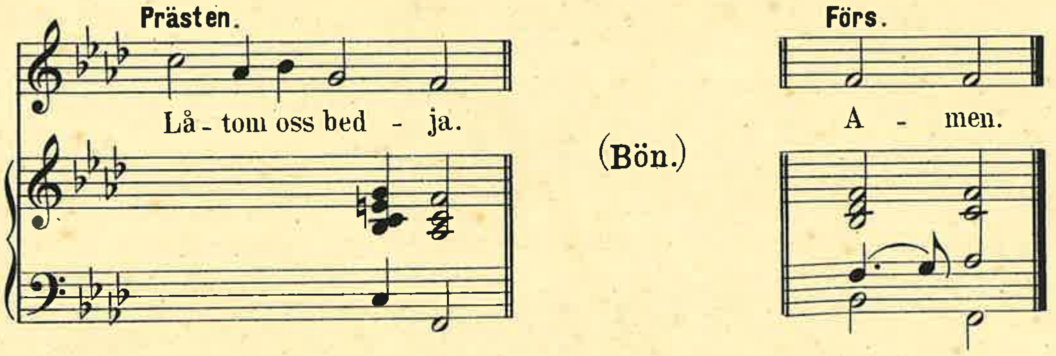

39.

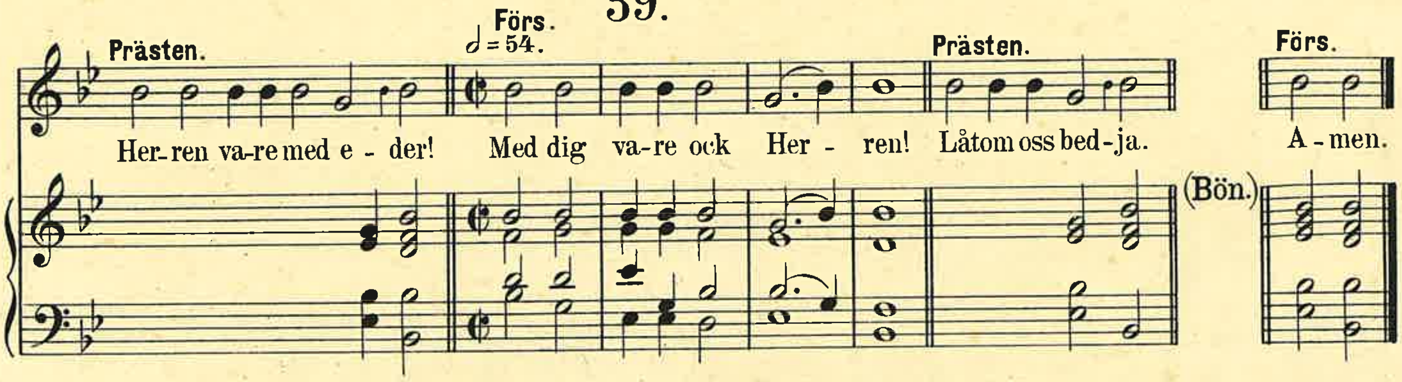

Det enkla Amen.

40.

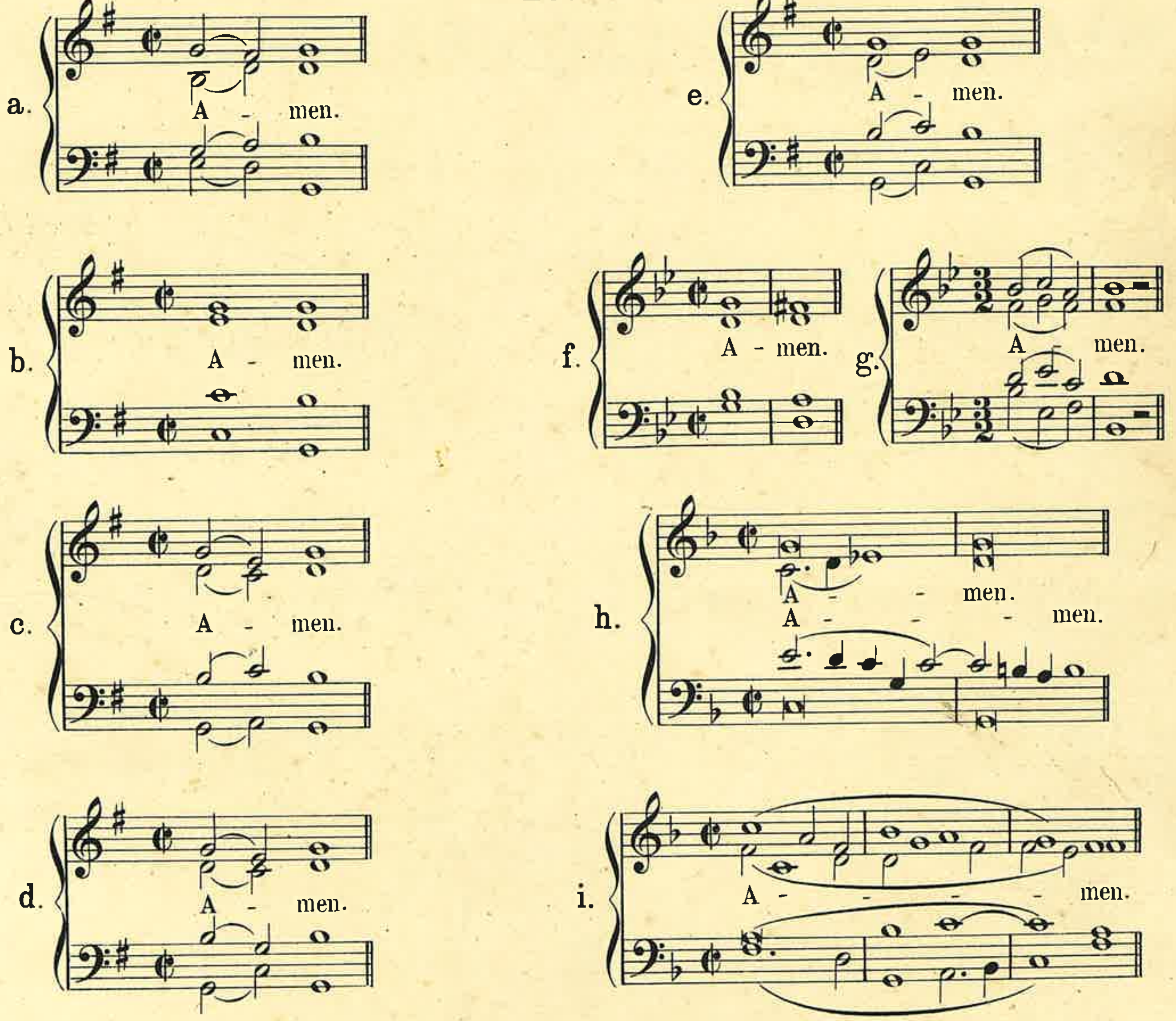

Vi tro på en allsmäktig Gud (Credo).

41.

Luther, efter förebild från början af 1400-talet.

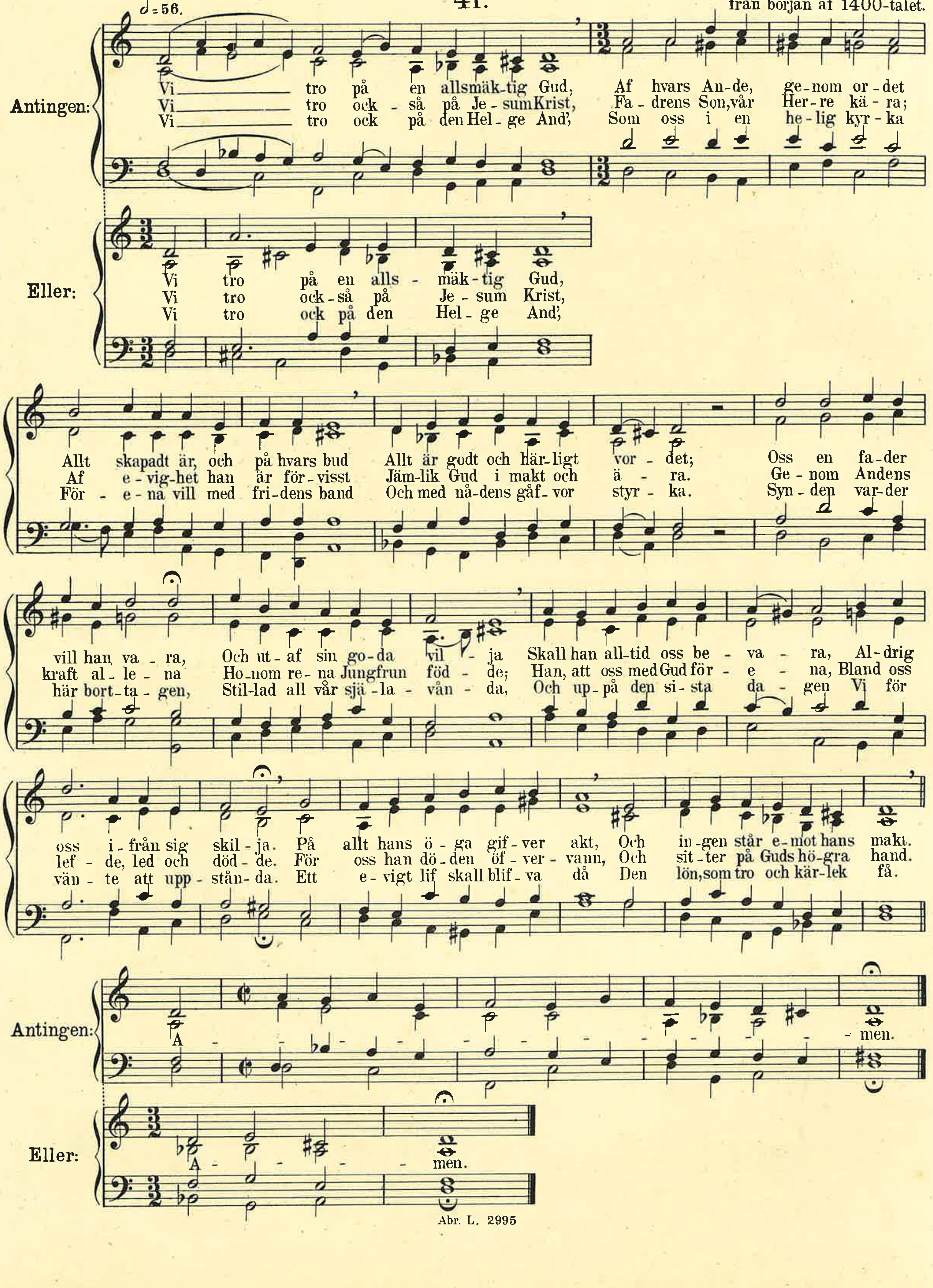

42.

Km.

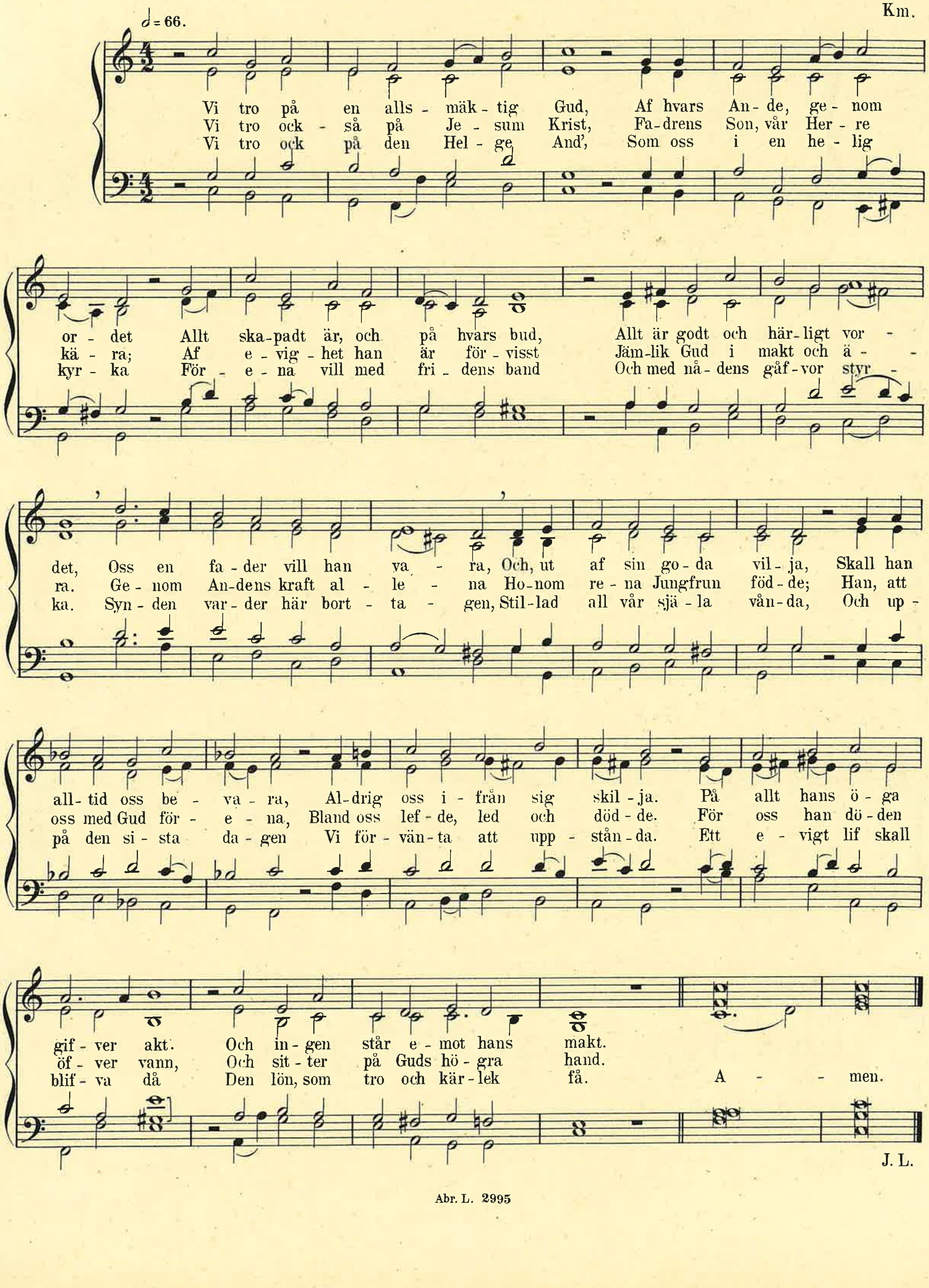
= 66.
Vi tro på en alls - mäk - tig Gud, Af hvars An - de, ge - nom
Vi tro ock - så på Je - sum Krist, Fa - drens Son, vår Her - re
Vi tro ock på den Hel - ge And', Som oss i en he - lig
or - det Allt ska - padt är, och på hvars bud, Allt är godt och här - ligt vor -
kä - ra; Af e - vig - het han är för - visst Jäm - lik Gud i makt och ä -
kyr - ka För - e - na vill med fri - dens band Och med nå - dens gåf - vor styr -
det, Oss en fa - der vill han va - ra, Och, ut af sin go - da vil - ja, Skall han
ra. Ge - nom An - dens kraft al - le - na Ho - nom re - na Jungfrun föd - de; Han, att
ka. Syn - den var - der här bort - ta - gen, Stil - lad all vår sjä - la vån - da, Och up -
all - tid oss be - va - ra, Al - drig oss i - från sig skil - ja. På allt hans ö - ga
oss med Gud för - e - na, Bland oss lef - de, led och död - de. För oss han dö - den
på den si - sta da - gen Vi för - vän - ta att upp - stån - da. Ett e - vigt lif skall
gif - ver akt. Och in - gen står e - mot hans makt.
öf - ver vann, Och sit - ter på Guds hö - gra hand.
blif - va då Den lön, som tro och kär - lek få. A - - men.

J. L.

43.

Km.

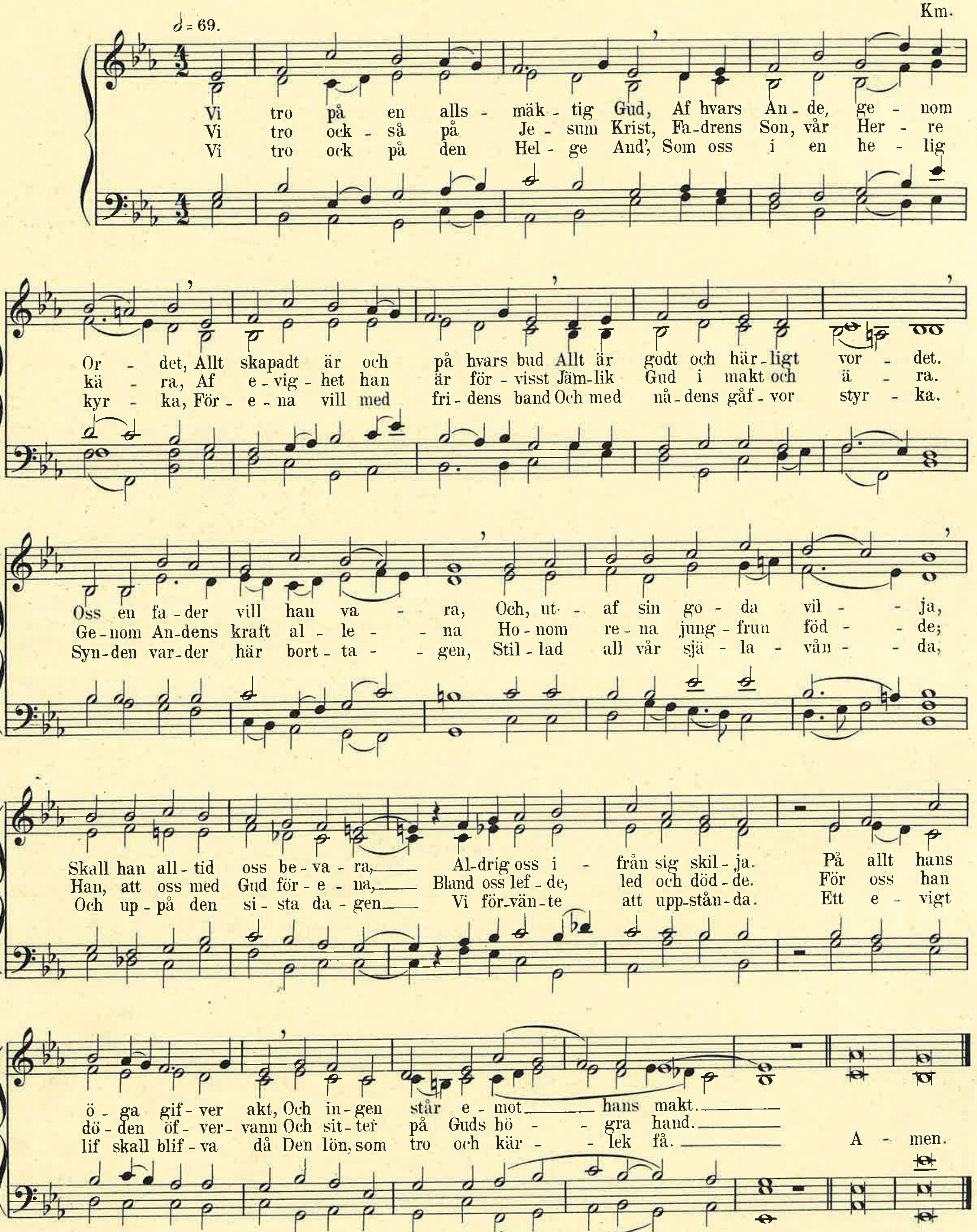
𝅗𝅥 = 69.
Vi tro på en alls - mäk - tig Gud, Af hvars An - de, ge - nom
Vi tro ock - så på Je - sum Krist, Fa - drens Son, vår Her - re
Vi tro ock på den Hel - ge And', Som oss i en he - lig
Or - det, Allt skapadt är och på hvars bud Allt är godt och här - ligt vor - det.
kä - ra, Af e - vig - het han är för - visst Jäm - lik Gud i makt och ä - ra.
kyr - ka, För - e - na vill med fri - dens band Och med nå - dens gåf - vor styr - ka.
Oss en fa - der vill han va - ra, Och, ut - af sin go - da vil - ja,
Ge - nom An - dens kraft al - le - na Ho - nom re - na jung - frun föd - de;
Syn - den var - der här bort - ta - gen, Stil - lad all vår sjä - la - vån - da,
Skall han all - tid oss be - va - ra, Al - drig oss i - från sig skil - ja. På allt hans
Han, att oss med Gud för - e - na, Bland oss lef - de, led och död - de. För oss han
Och up - på den si - sta da - gen Vi för - vän - te att upp - stån - da. Ett e - vigt
ö - ga gif - ver akt, Och in - gen står e - mot hans makt.
dö - den öf - ver - vann Och sit - ter på Guds hö - gra hand.
lif skall blif - va då Den lön, som tro och kär - lek få.
A - men.

J. L.

Nattvardsmässa.

44.

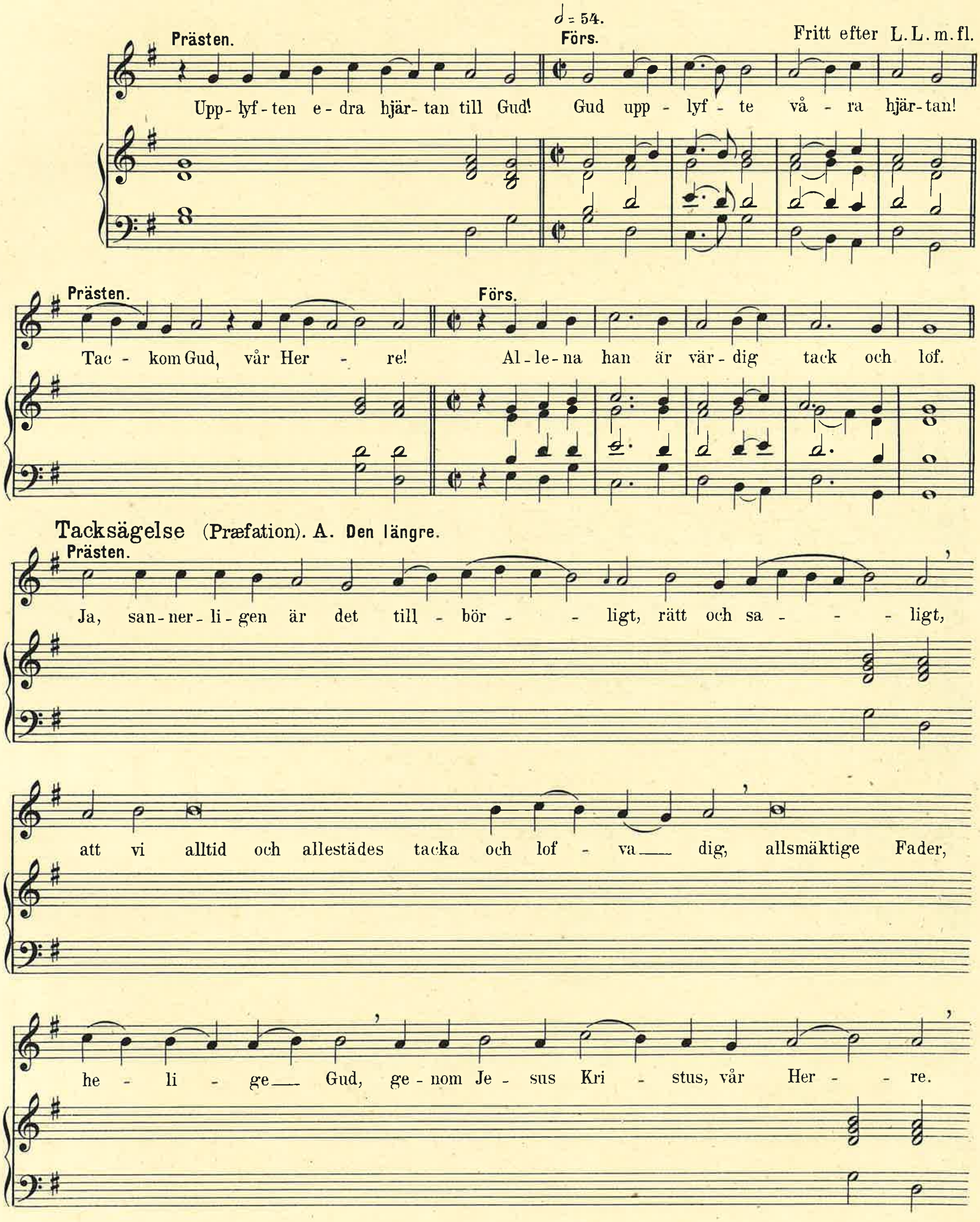

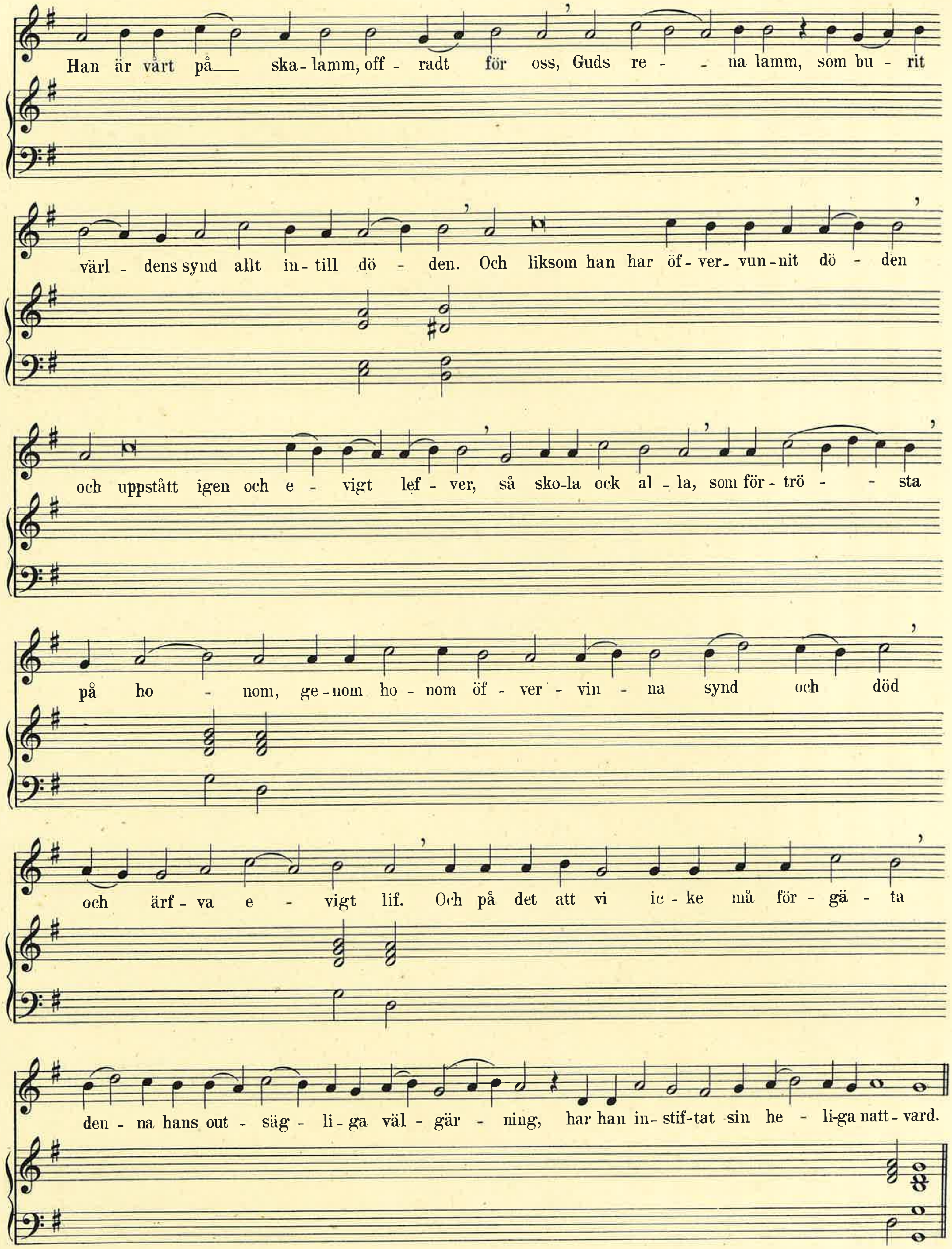
Han är vårt på___ ska-lamm, off - radt för oss, Guds re - - na lamm, som bu - rit
värl - dens synd allt in-till dö - den. Och liksom han har öf-ver-vun-nit dö - den
och uppstått igen och e - vigt lef - ver, så sko-la ock al - la, som för-trö - - sta
på ho - nom, ge-nom ho - nom öf - ver - vin - na synd och död
och ärf - va e - vigt lif. Och på det att vi ic - ke må för - gä - ta
den - na hans out - säg - li-ga väl - gär - ning, har han in-stif-tat sin he - li-ga natt-vard.

Tacksägelse (Præfation). B. Den kortare.

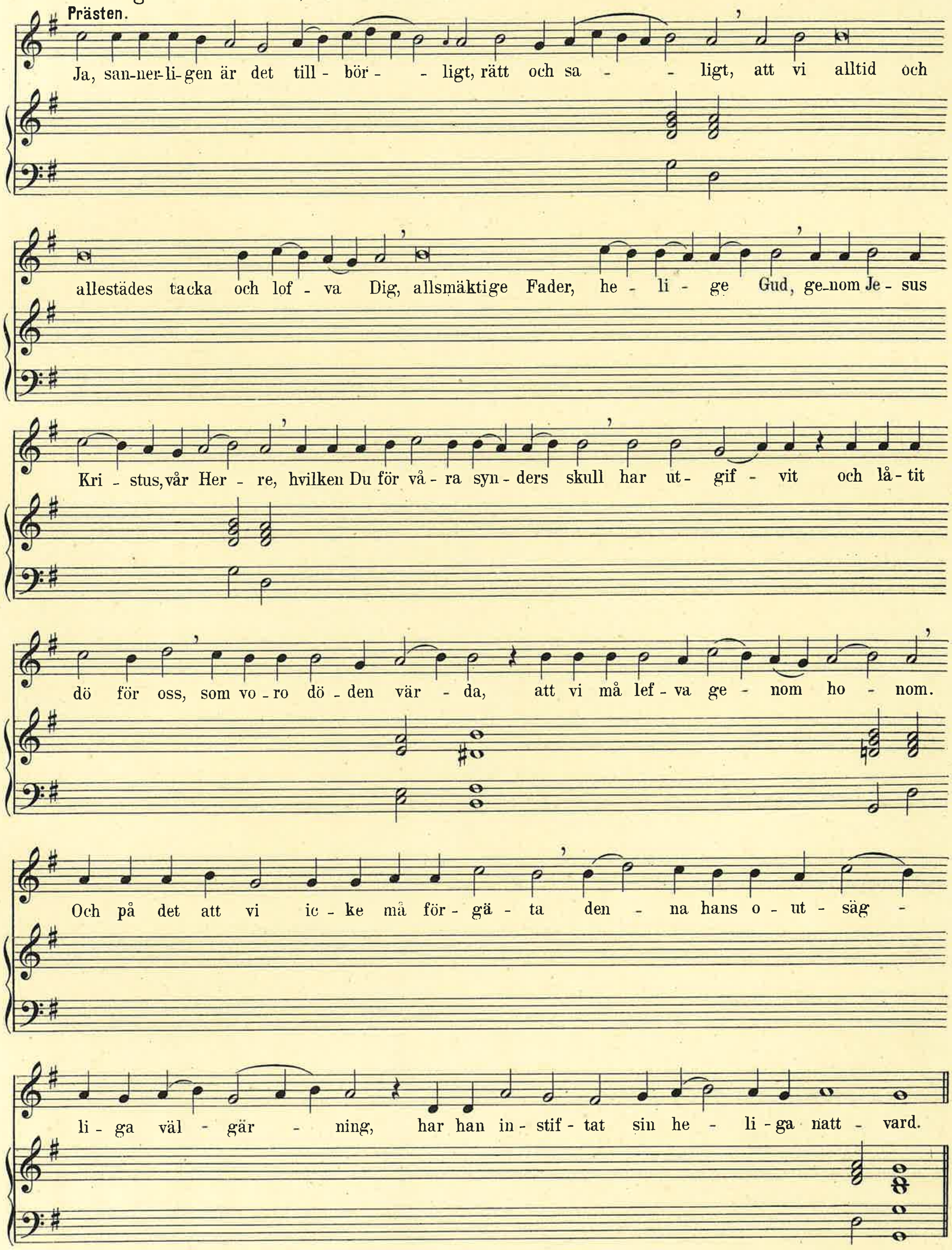

Instiftelseorden.

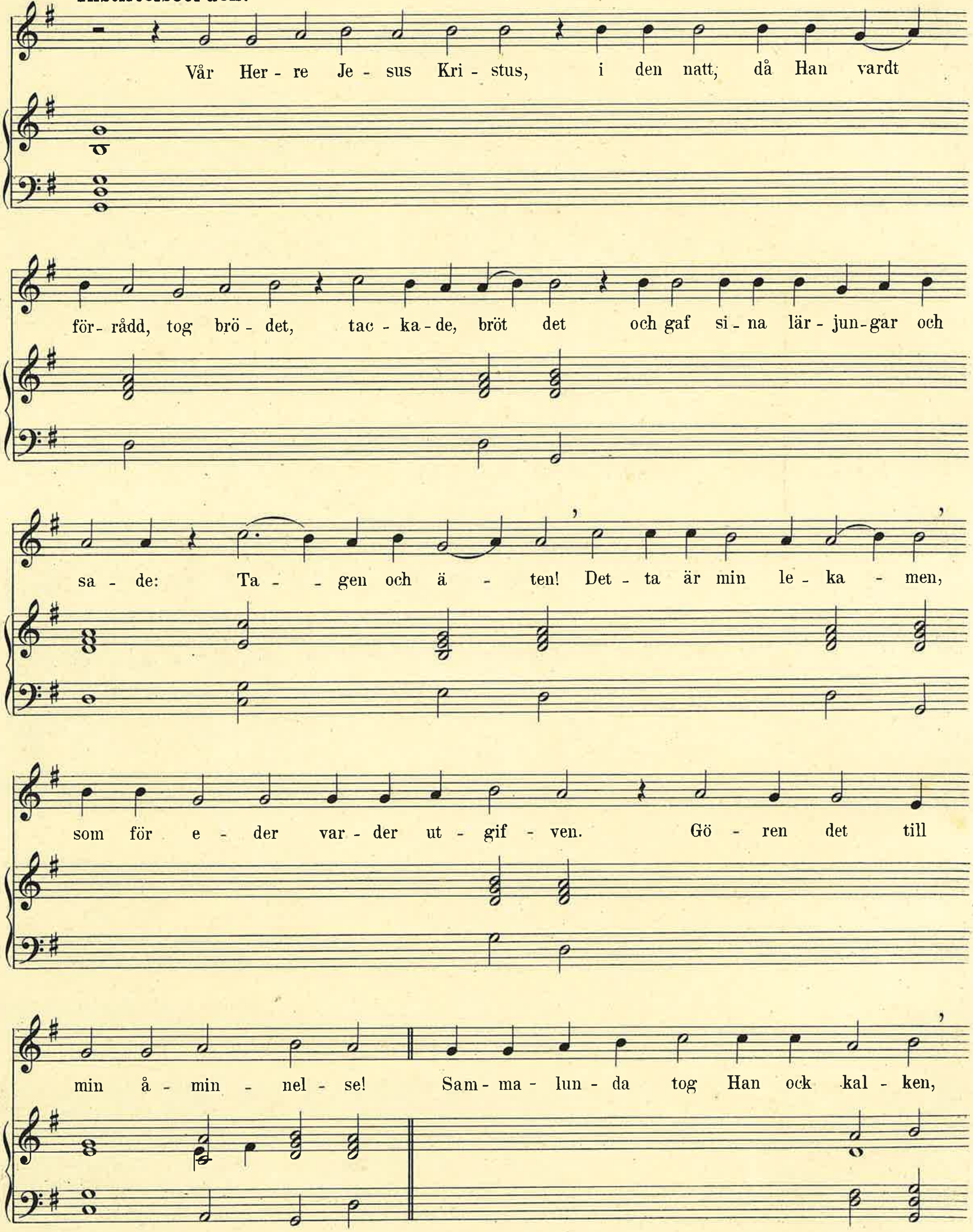

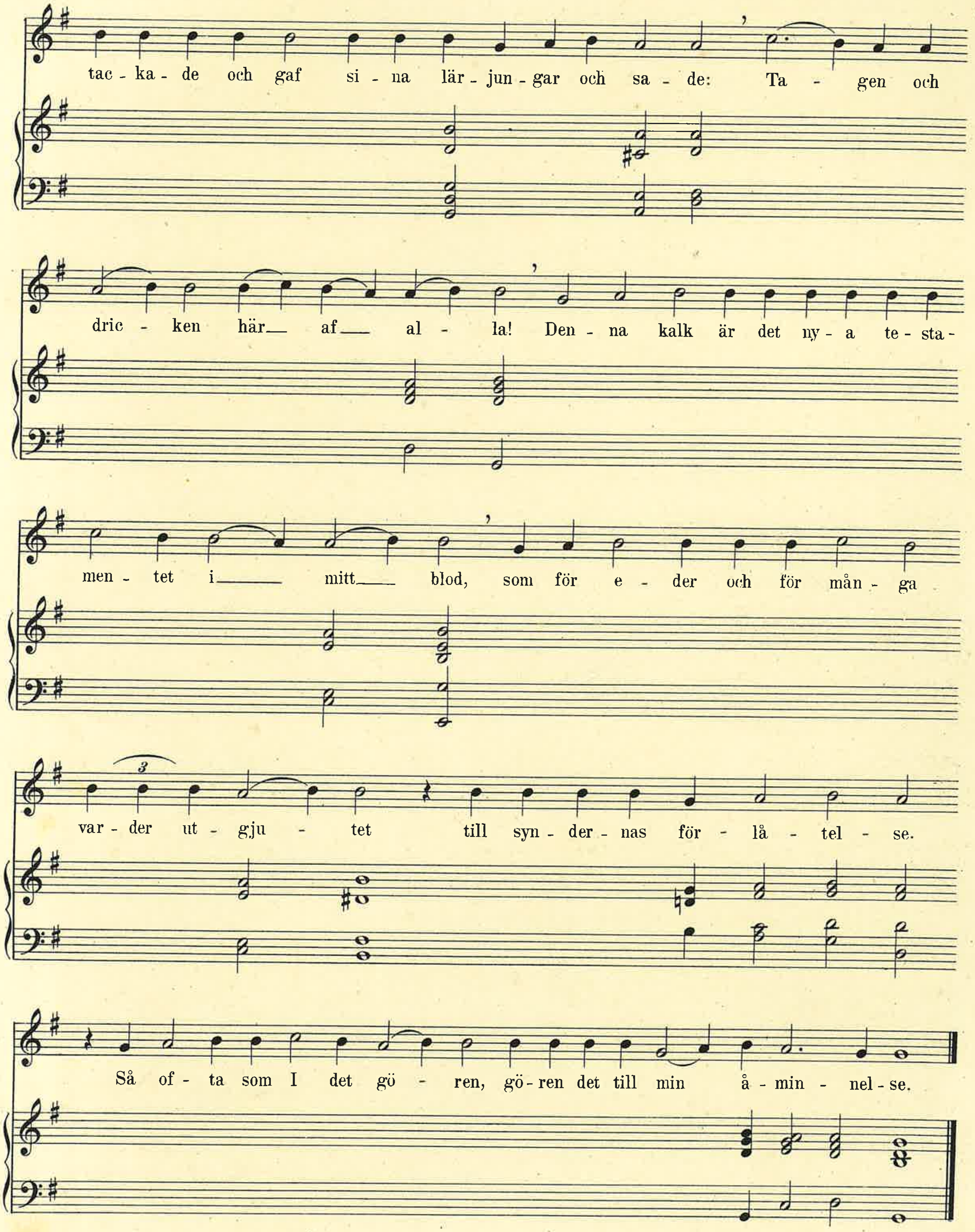
tac - ka - de och gaf si - na lär - jun - gar och sa - de: Ta - gen och
dric - ken här af al - la! Den - na kalk är det ny - a te - sta -
men - tet i mitt blod, som för e - der och för mån - ga
var - der ut - gju - tet till syn - der - nas för - lå - tel - se.
Så of - ta som I det gö - ren, gö - ren det till min å - min - nel - se.

Nattvardsmässa.

45.

Efter Åhlström, 1818.

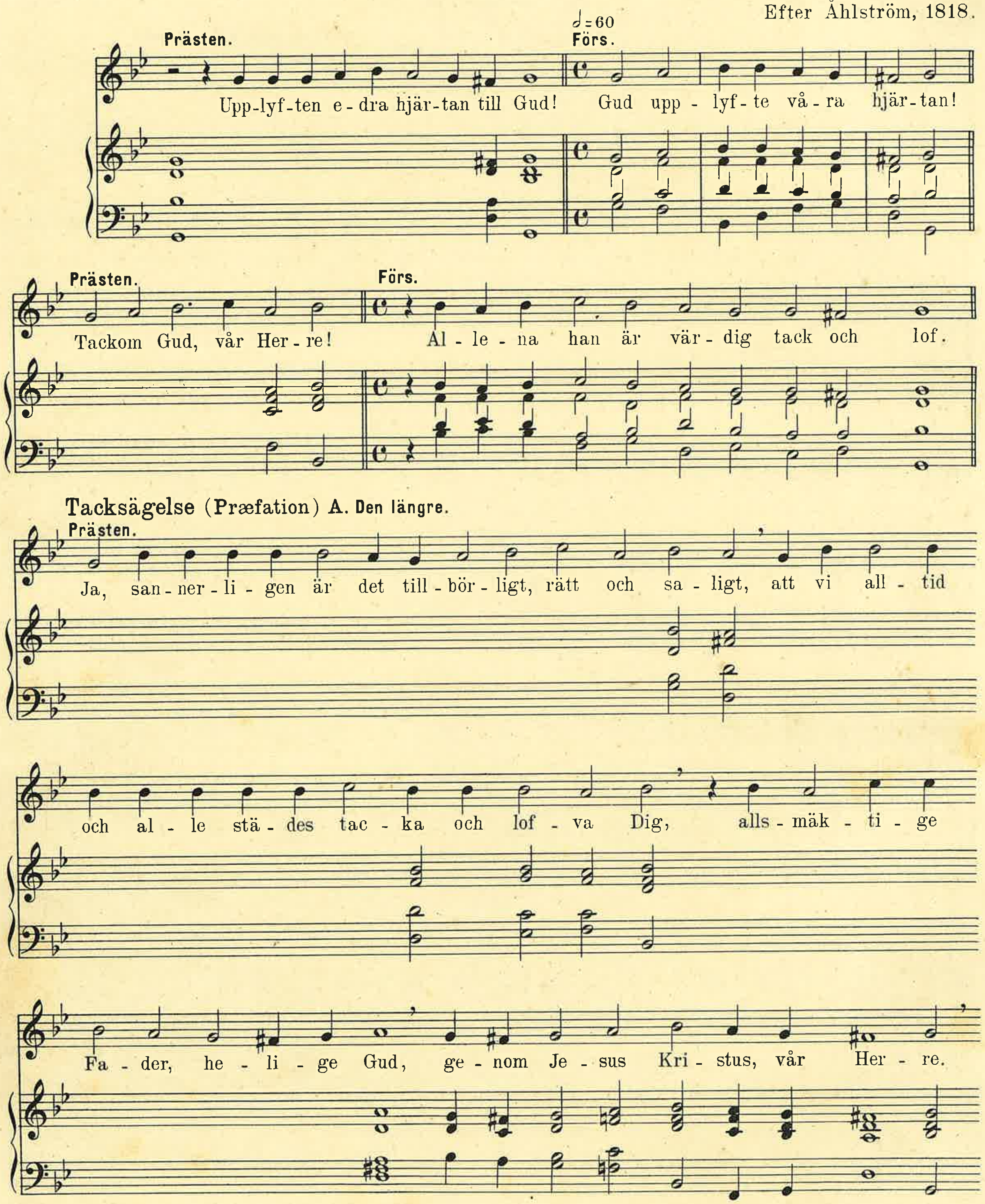

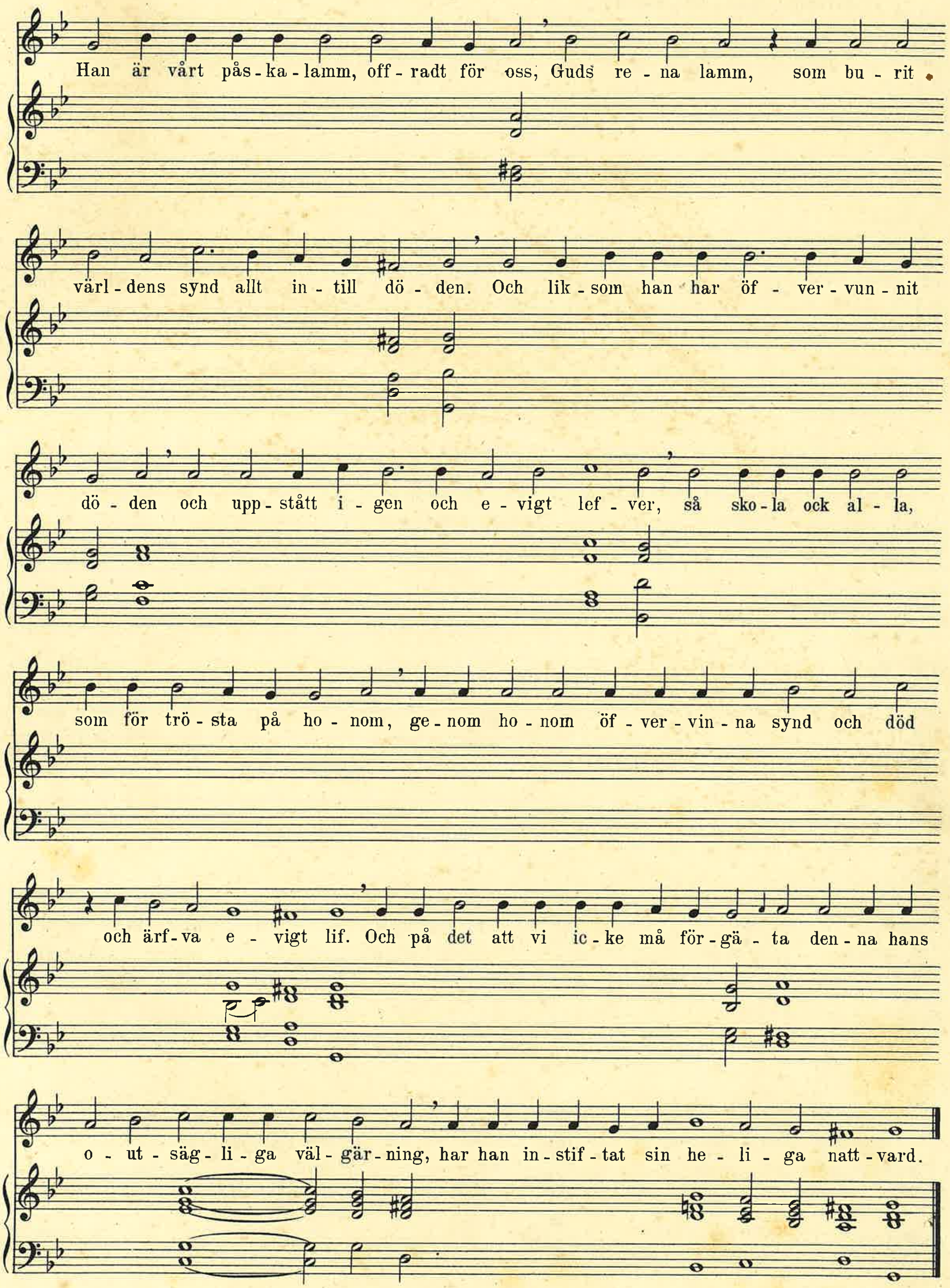
Han är vårt pås - ka - lamm, off - radt för oss, Guds re - na lamm, som bu - rit
värl - dens synd allt in - till dö - den. Och lik - som han har öf - ver - vun - nit
dö - den och upp - stått i - gen och e - vigt lef - ver, så sko - la ock al - la,
som för trö - sta på ho - nom, ge - nom ho - nom öf - ver - vin - na synd och död
och ärf - va e - vigt lif. Och på det att vi ic - ke må för - gä - ta den - na hans
o - ut - säg - li - ga väl - gär - ning, har han in - stif - tat sin he - li - ga natt - vard.

Instiftelseorden (1sta melodien.)

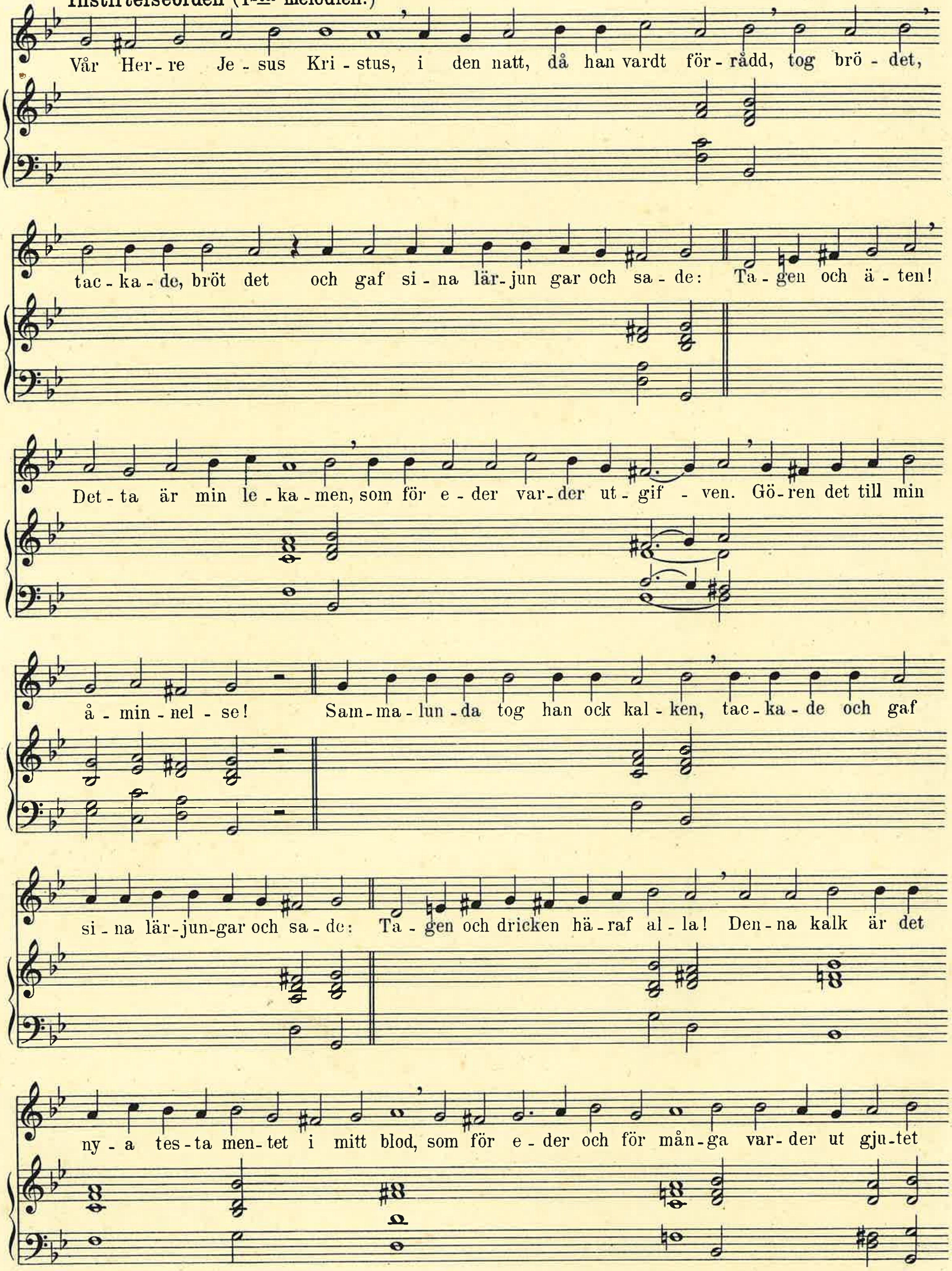

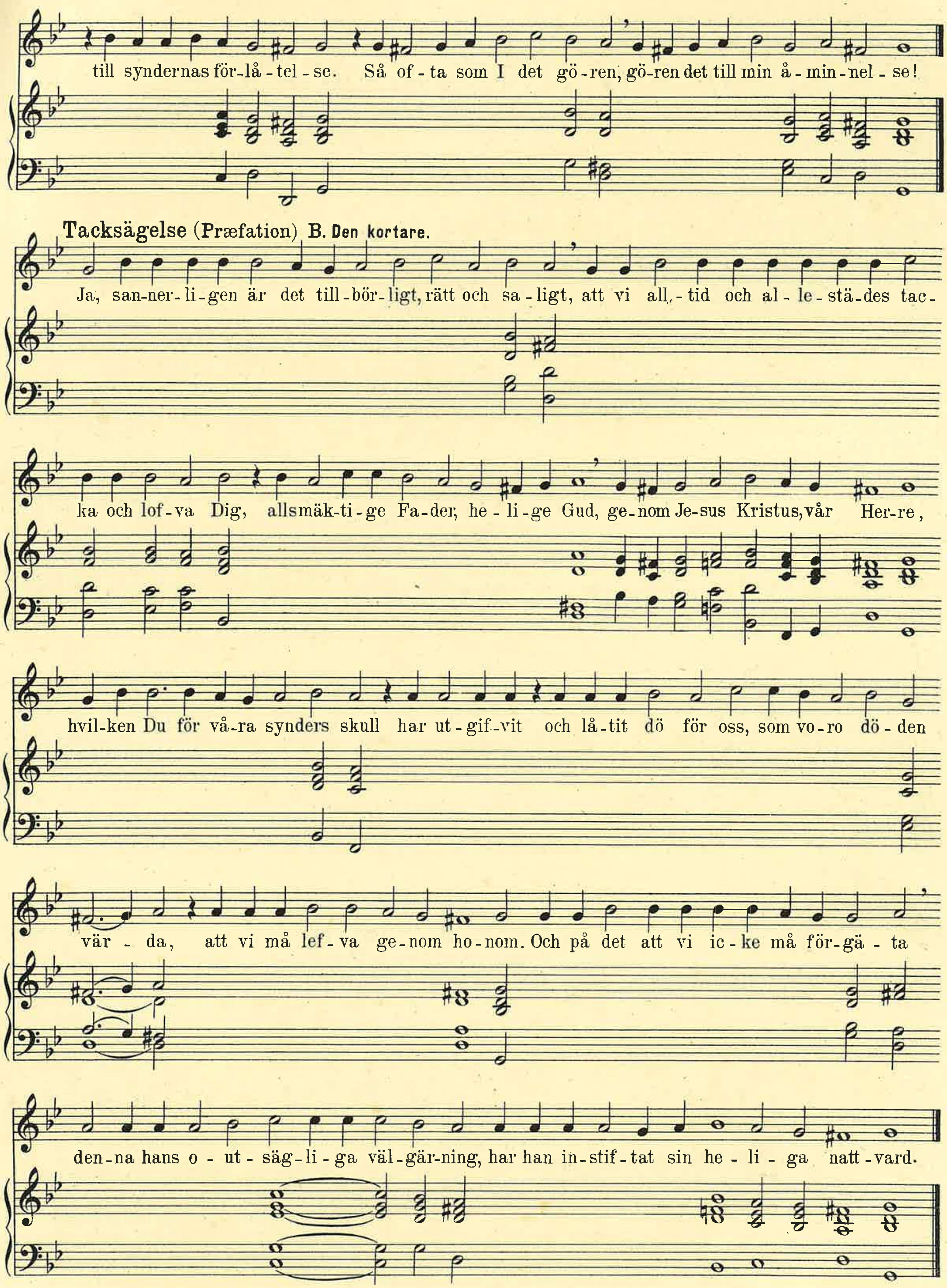
till syndernas för-lå-tel-se. Så of-ta som I det gö-ren, gö-ren det till min å-min-nel-se!
Tacksägelse (Præfation) B. Den kortare.
Ja, san-ner-li-gen är det till-bör-ligt, rätt och sa-ligt, att vi all-tid och al-le-stä-des tac-
ka och lof-va Dig, allsmäk-ti-ge Fa-der, he-li-ge Gud, ge-nom Je-sus Kristus, vår Her-re,
hvil-ken Du för vå-ra synders skull har ut-gif-vit och lå-tit dö för oss, som vo-ro dö-den
vär-da, att vi må lef-va ge-nom ho-nom. Och på det att vi ic-ke må för-gä-ta
den-na hans o-ut-säg-li-ga väl-gär-ning, har han in-stif-tat sin he-li-ga natt-vard.

Instiftelseorden. (2dra melodien.) Brd. Nb.

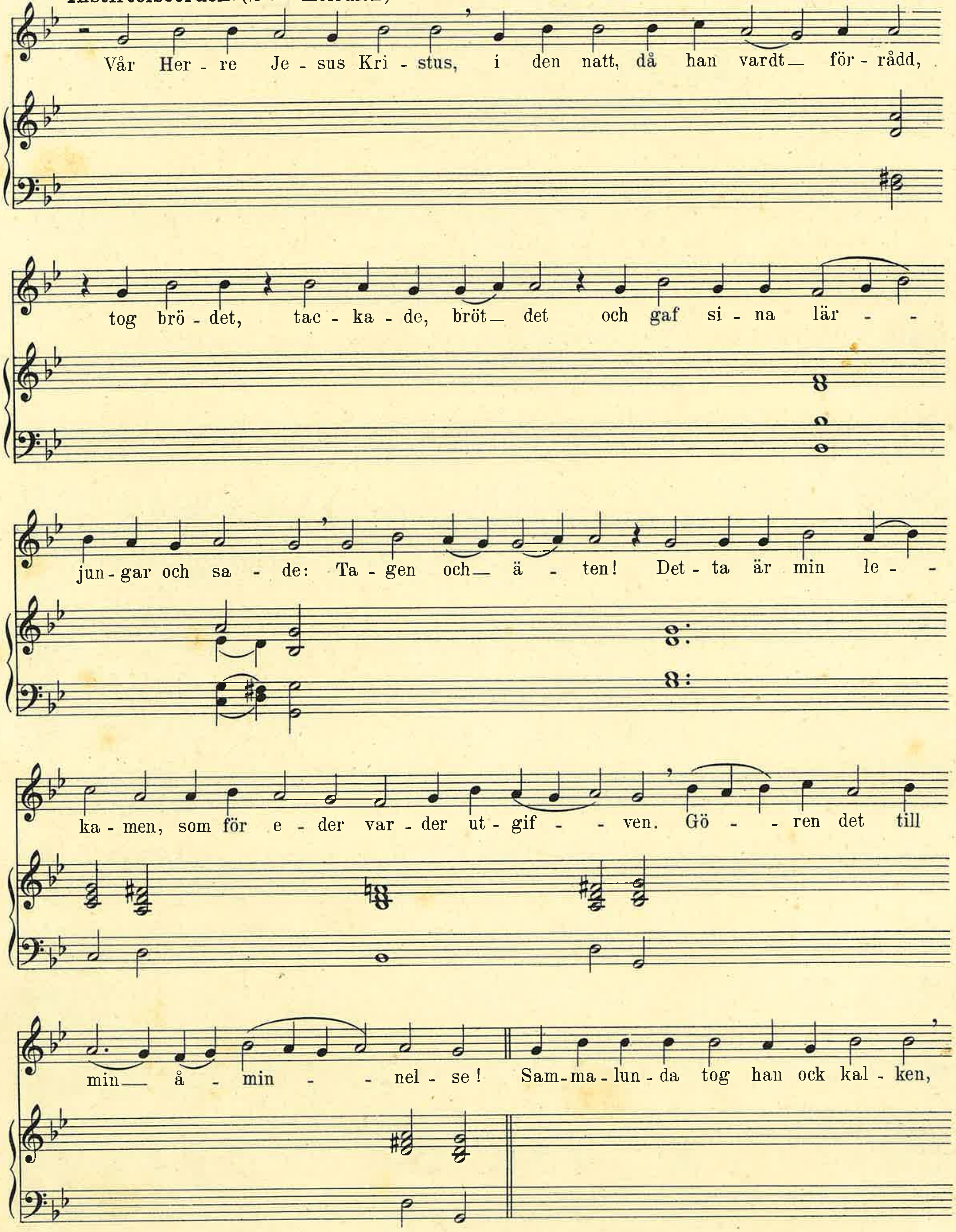

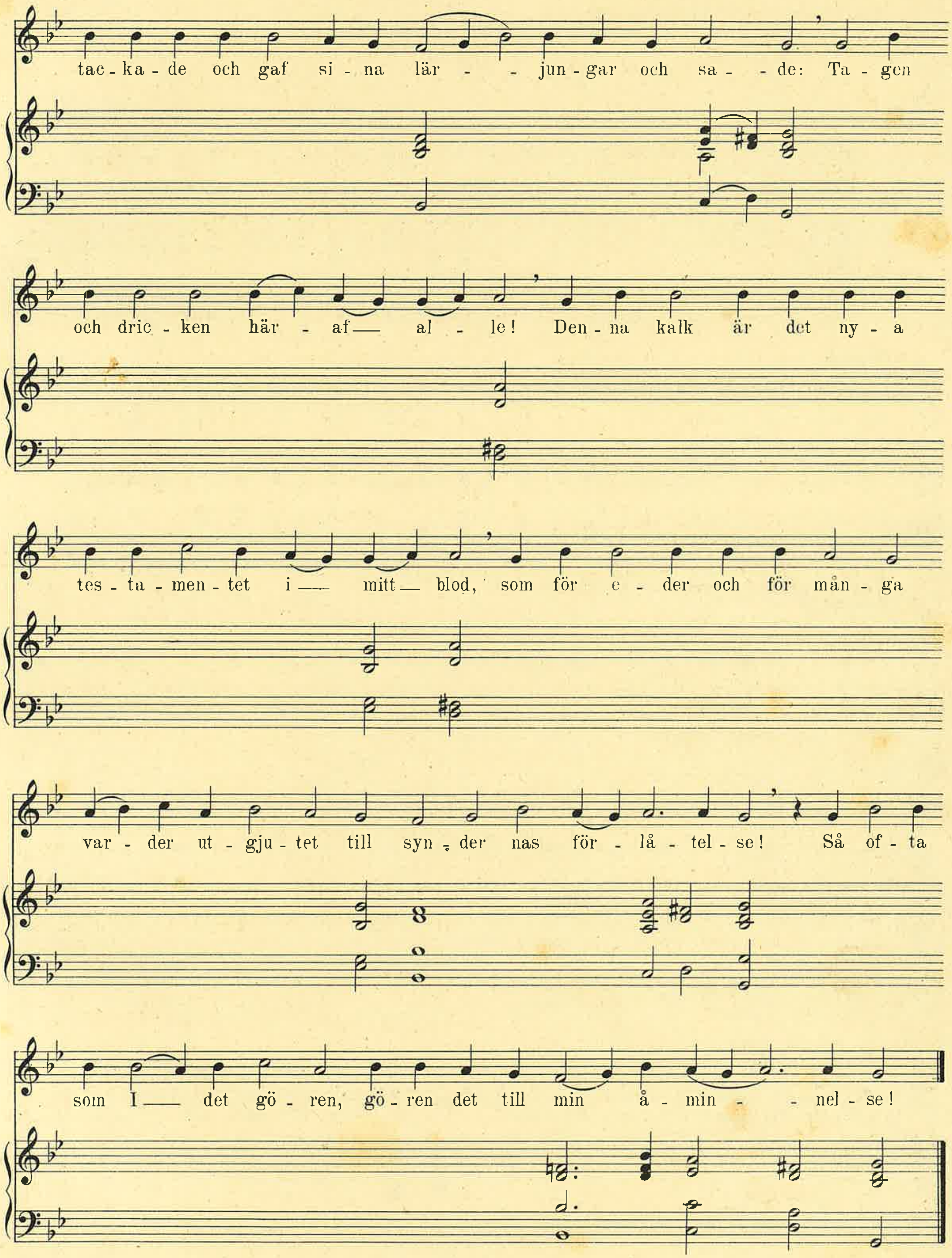
tac-ka-de och gaf si-na lär - - jun-gar och sa - - de: Ta-gen
och dric-ken här - af — al - le! Den-na kalk är det ny-a
tes-ta-men-tet i — mitt — blod, som för e-der och för mån-ga
var-der ut-gju-tet till syn-der nas för-lå-tel-se! Så of-ta
som I — det gö-ren, gö-ren det till min å-min - - nel-se!

Nattvardsmässa.

46.

Km. 5te Psalmtonen.

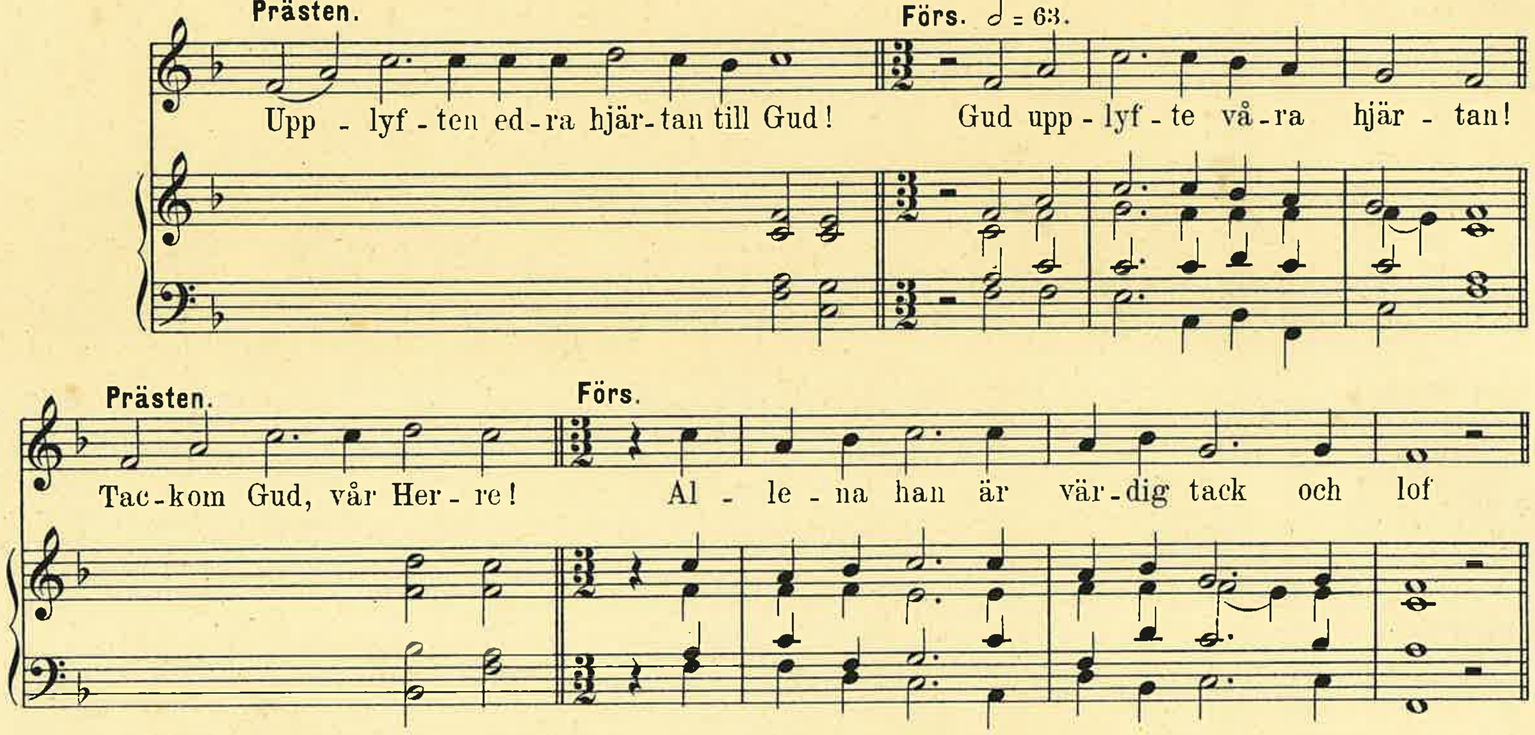

Tacksägelse. (Præfation) **A. Den längre.**

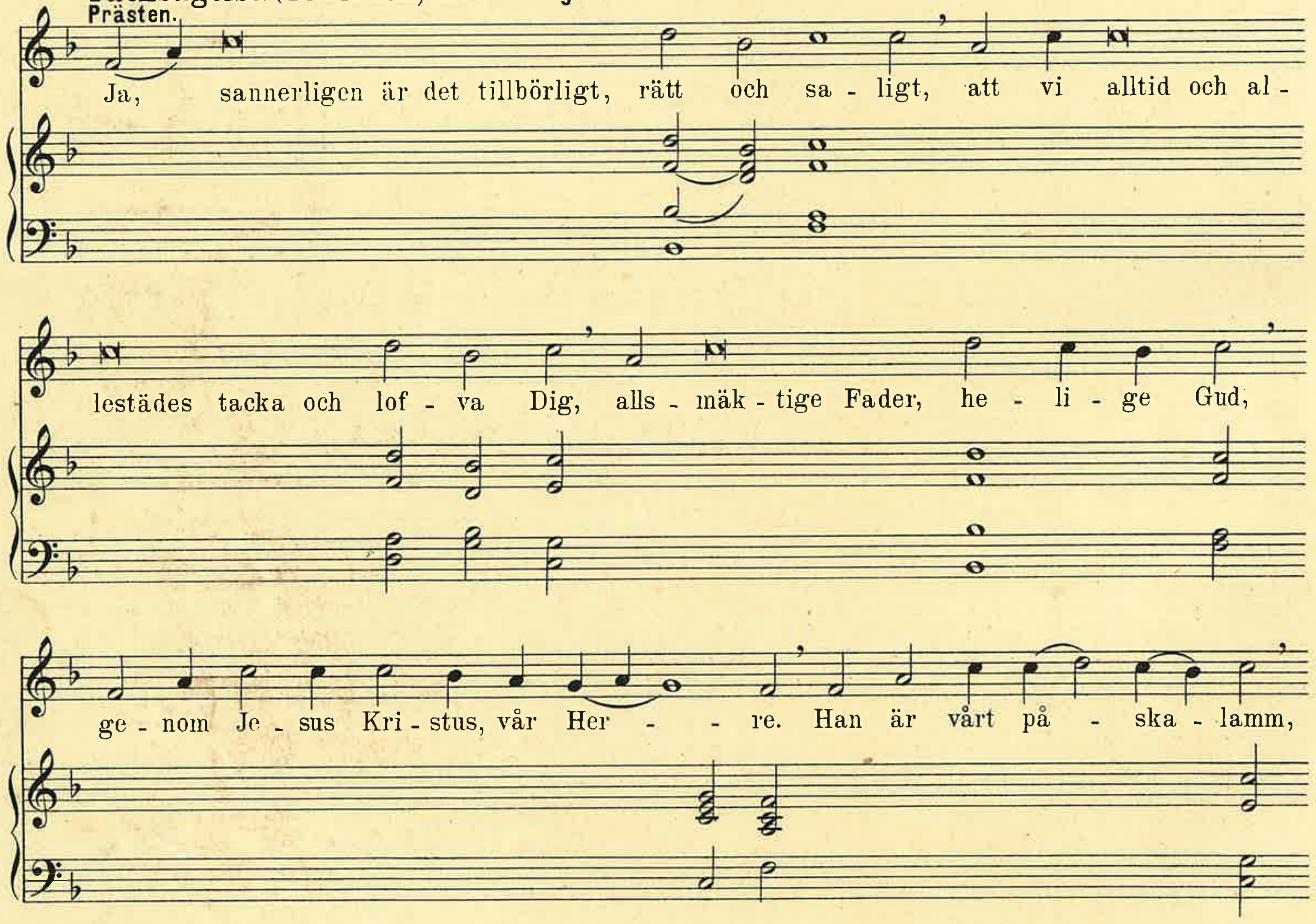

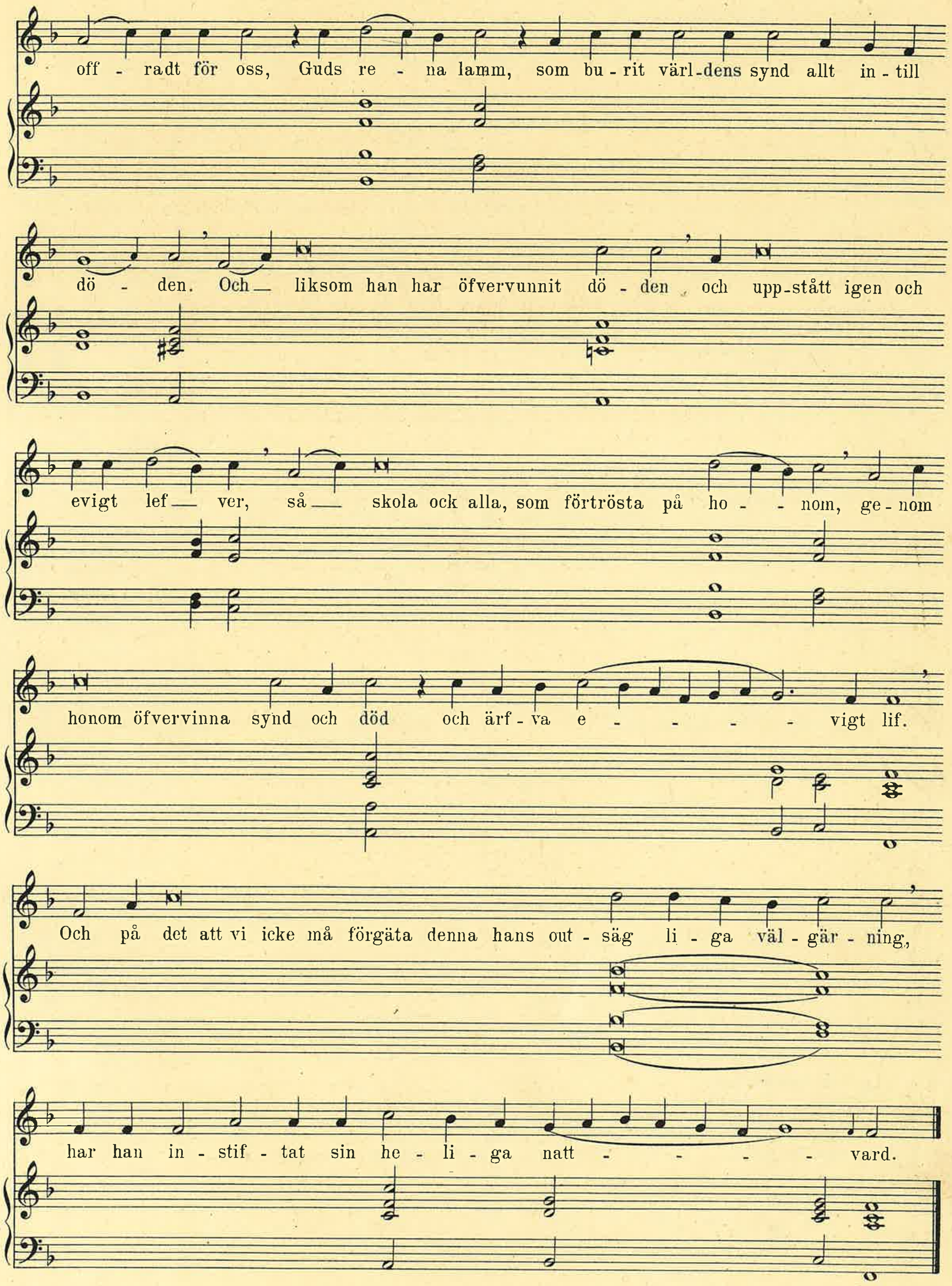
off - radt för oss, Guds re - na lamm, som bu - rit värl-dens synd allt in - till
dö - den. Och liksom han har öfvervunnit dö - den och upp-stått igen och
evigt lef ver, så skola ock alla, som förtrösta på ho - - nom, ge - nom
honom öfvervinna synd och död och ärf - va e - - - - vigt lif.
Och på det att vi icke må förgäta denna hans out - säg li - ga väl - gär - ning,
har han in - stif - tat sin he - li - ga natt - - - - vard.

Tacksägelse (Præfation) B. Den kortare.

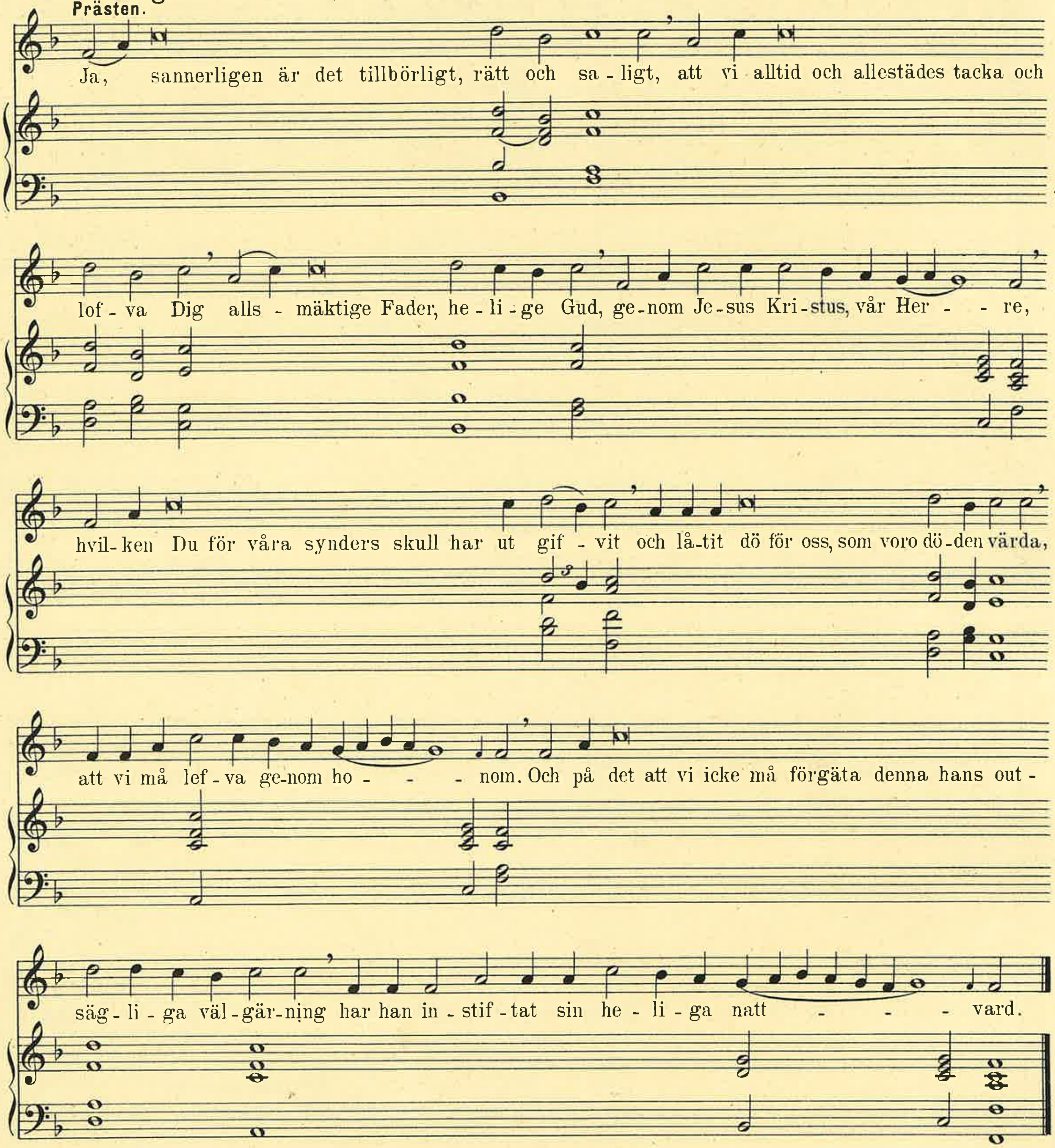

Instiftelseorden.

D. M; Spb.

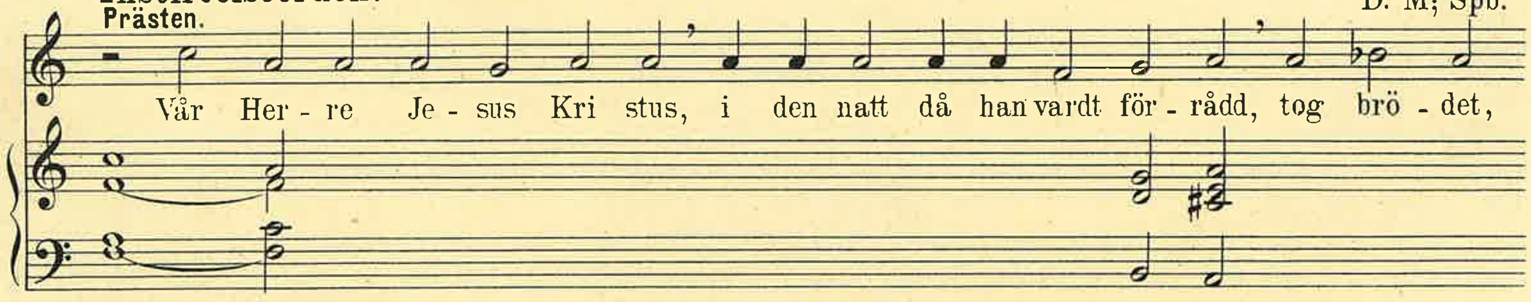

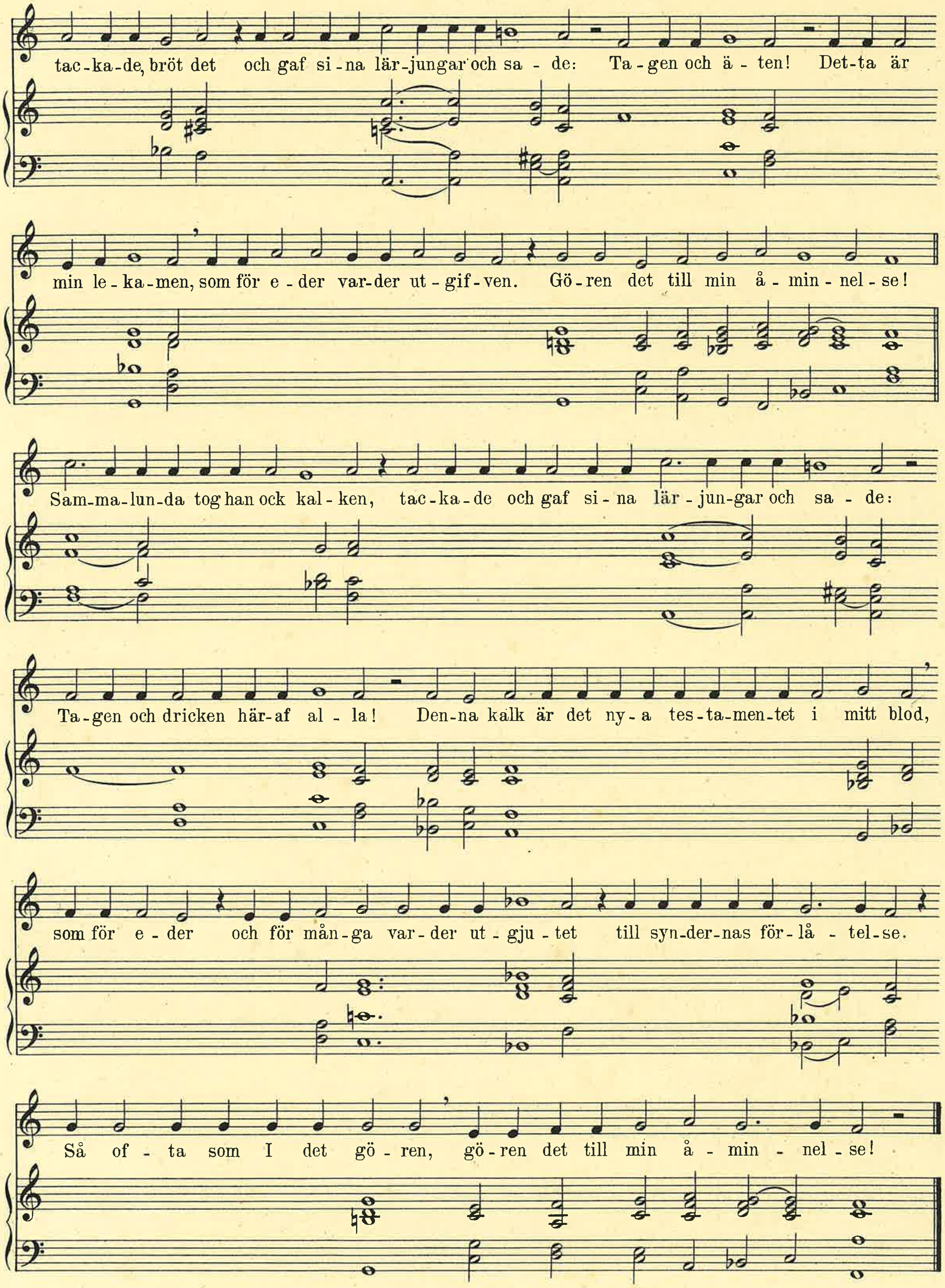
tac-ka-de, bröt det och gaf si-na lär-jungar och sa - de: Ta-gen och ä - ten! Det-ta är
min le-ka-men, som för e-der var-der ut-gif-ven. Gö-ren det till min å-min-nel-se!
Sam-ma-lun-da tog han ock kal-ken, tac-ka-de och gaf si-na lär-jun-gar och sa - de:
Ta-gen och dricken här-af al - la! Den-na kalk är det ny-a tes-ta-men-tet i mitt blod,
som för e-der och för mån-ga var-der ut-gju-tet till syn-der-nas för-lå - tel-se.
Så of - ta som I det gö - ren, gö-ren det till min å - min - nel-se!

Helig. (Sanctus.)

47.

B. B.

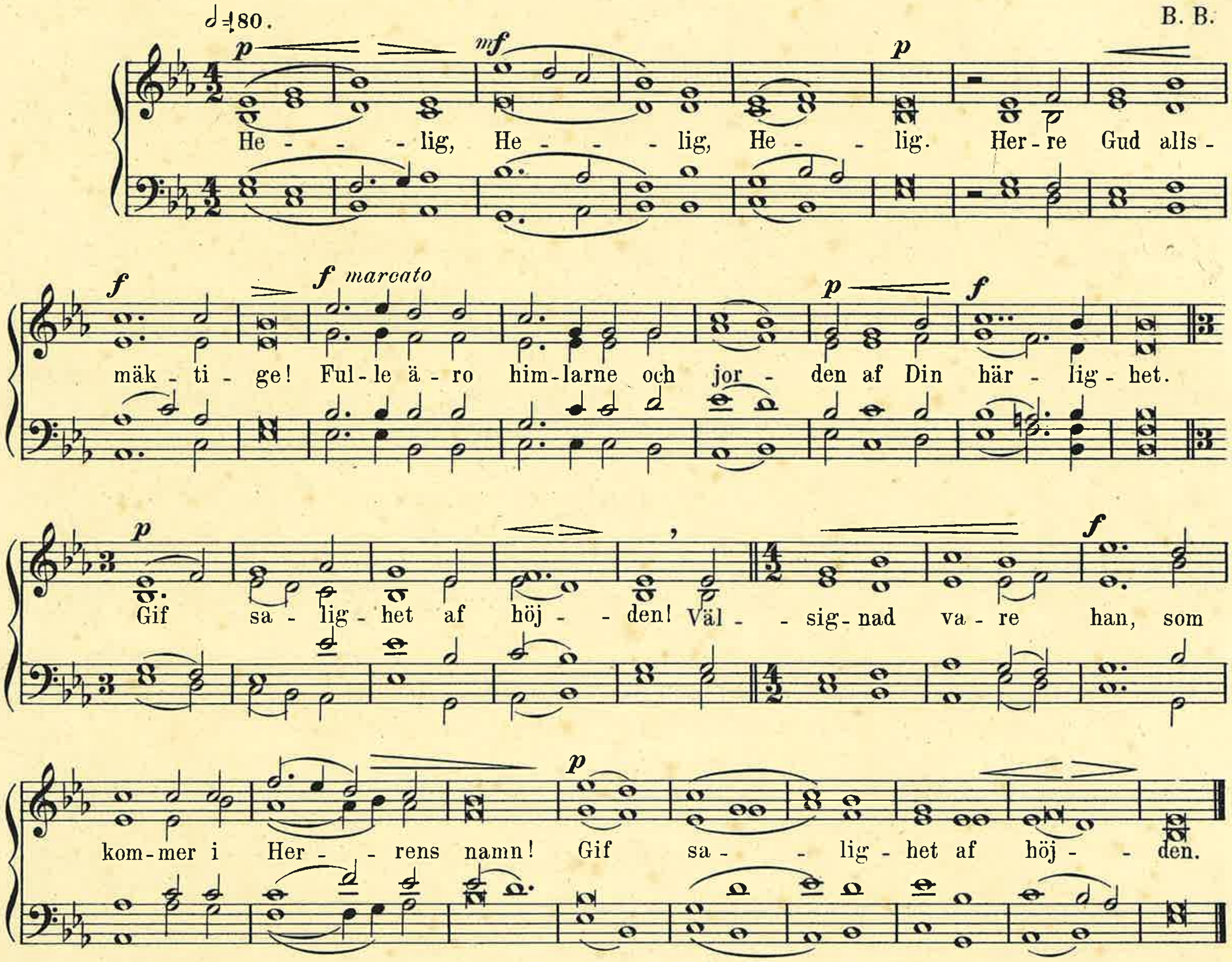

48.

Bj. hds.; L. L.;

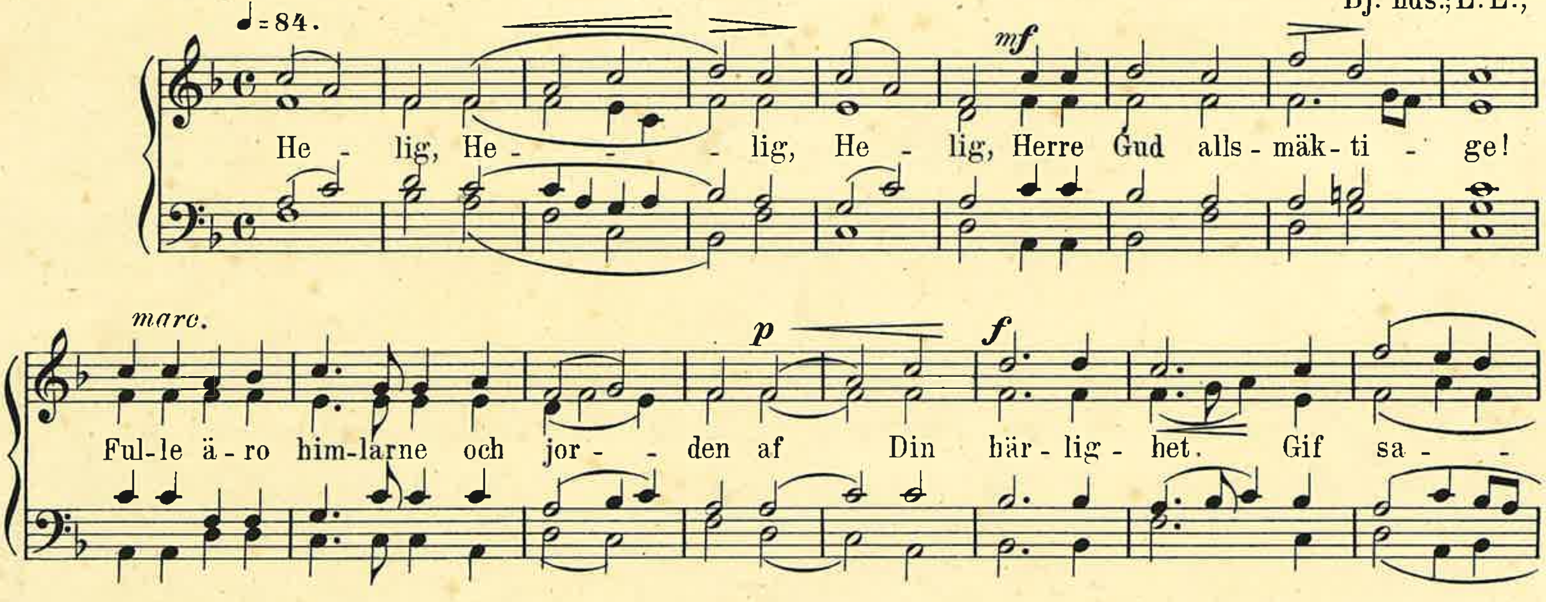

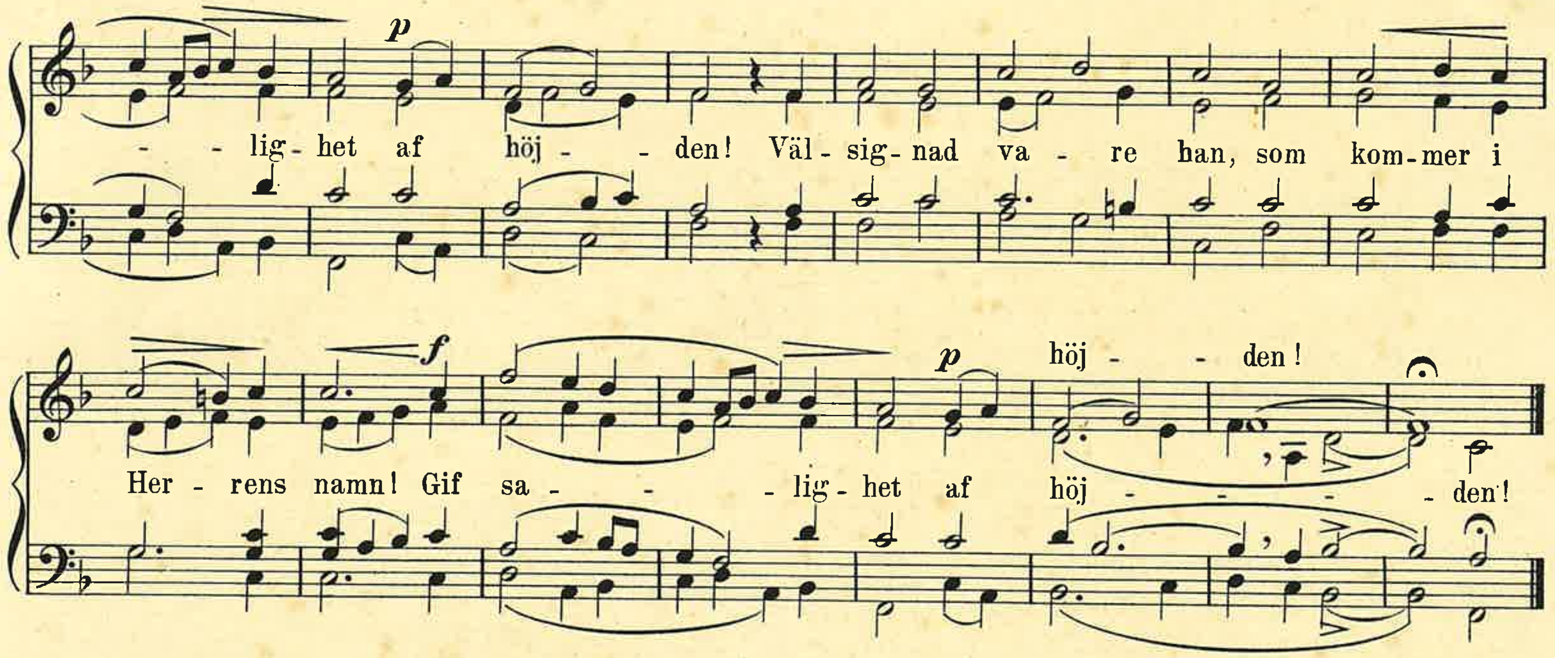
- - lig - het af höj - - den! Väl - sig - nad va - re han, som kom - mer i
Her - rens namn! Gif sa - - - lig - het af höj - - - - den!
höj - - den!

49.

B. A.

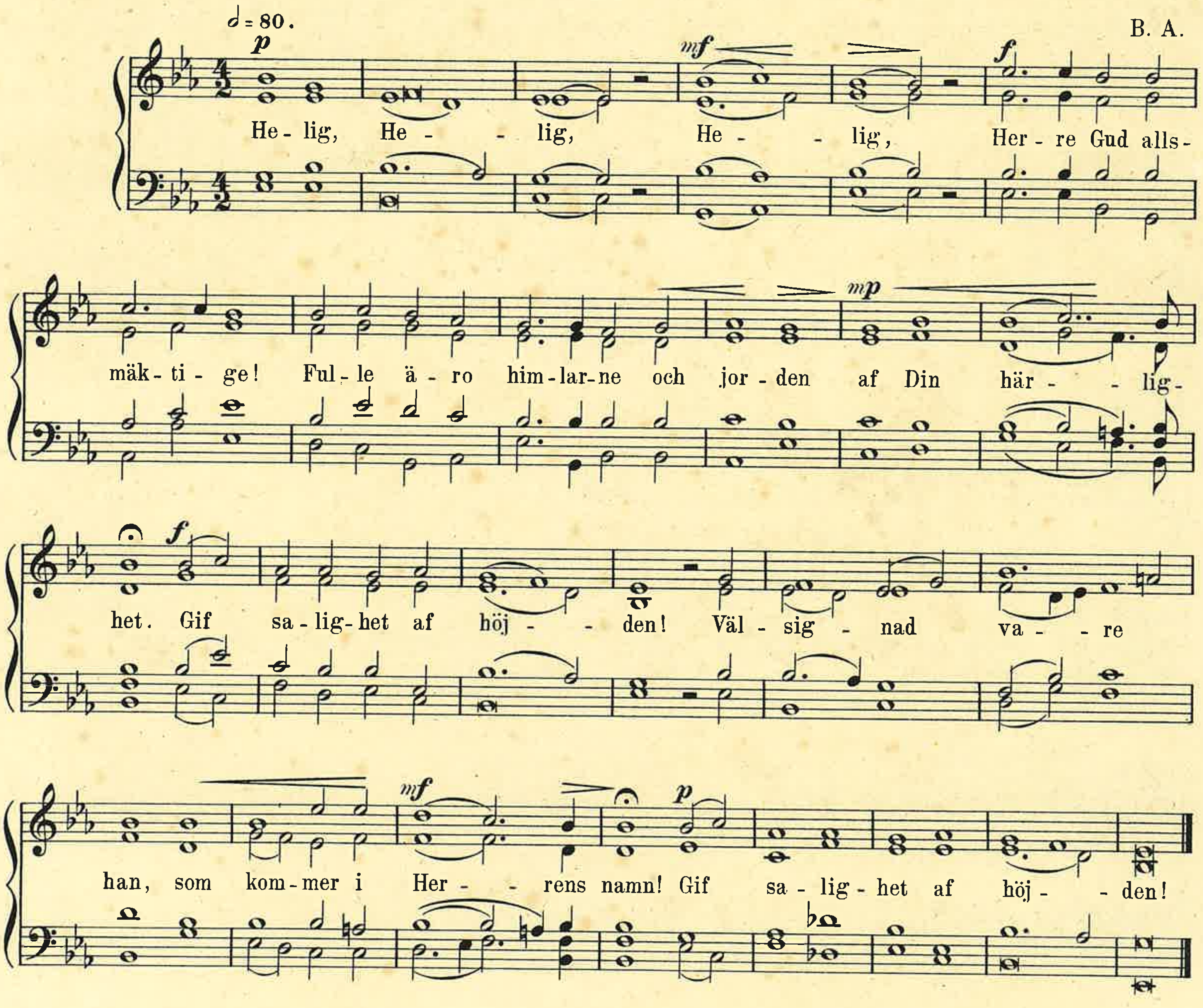
𝅗𝅥 = 80.
He - lig, He - - lig, He - - lig, Her - re Gud alls -
mäk - ti - ge! Ful - le ä - ro him - lar - ne och jor - den af Din här - - lig -
het. Gif sa - lig - het af höj - - den! Väl - sig - nad va - - re
han, som kom - mer i Her - - rens namn! Gif sa - lig - het af höj - - den!

50.

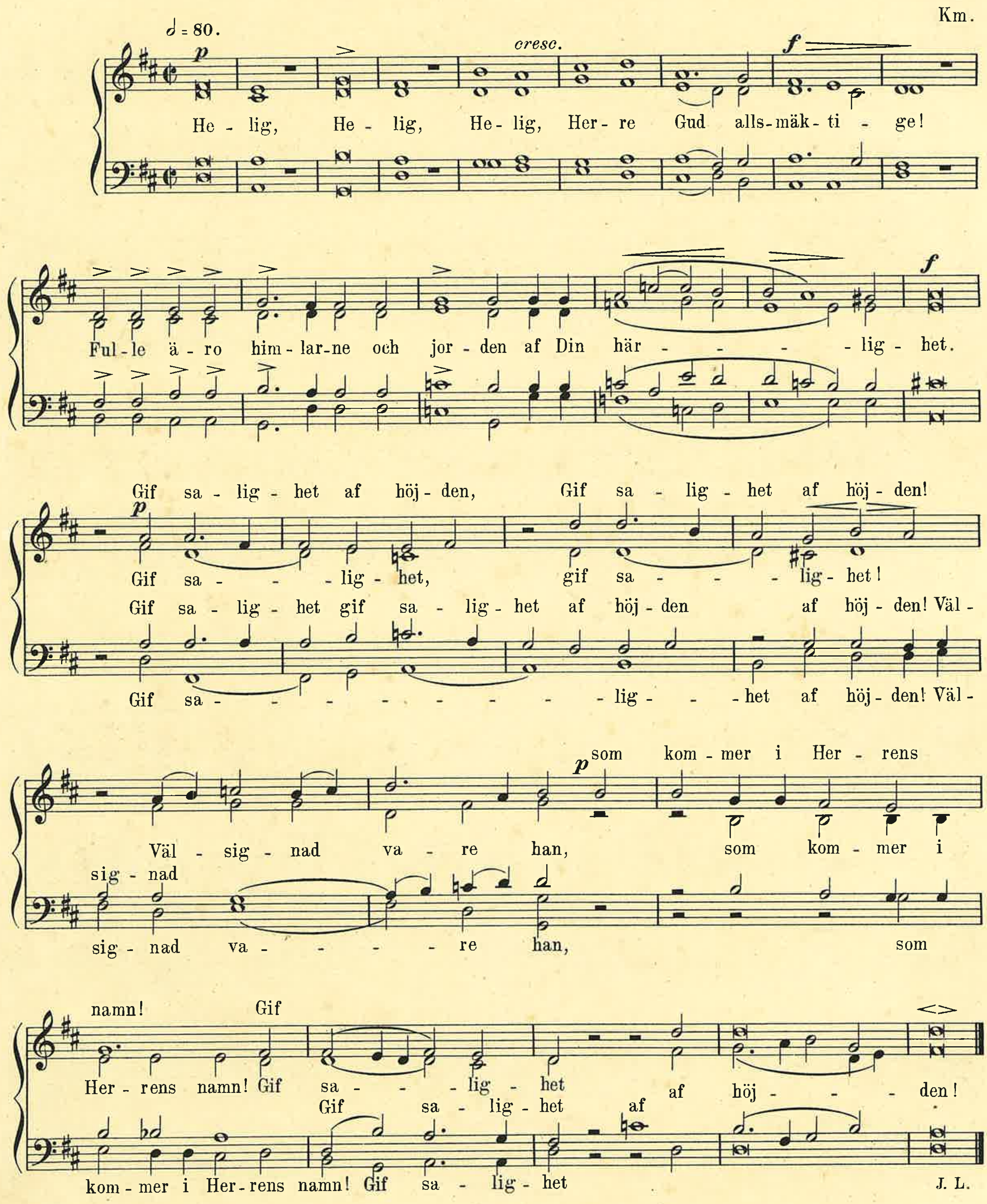

= 80.
Km.
p
cresc.
f
He - lig, He - lig, He - lig, Her - re Gud alls - mäk - ti - ge!
Ful - le ä - ro him - lar - ne och jor - den af Din här - - - - lig - het.
f
Gif sa - lig - het af höj - den, Gif sa - lig - het af höj - den!
p
Gif sa - - - lig - het, gif sa - - - lig - het!
Gif sa - lig - het gif sa - lig - het af höj - den af höj - den! Väl -
Gif sa - - - - - - - - - lig - - - het af höj - den! Väl -
p
som kom - mer i Her - rens
Väl - sig - nad va - re han, som kom - mer i
sig - nad
sig - nad va - - - - - re han, som
namn! Gif
Her - rens namn! Gif sa - - - lig - het af höj - - - den!
Gif sa - lig - het af
kom - mer i Her - rens namn! Gif sa - lig - het
J. L.

51a.

L.L.; L.S.; Ldc.; L.C.; S.M.

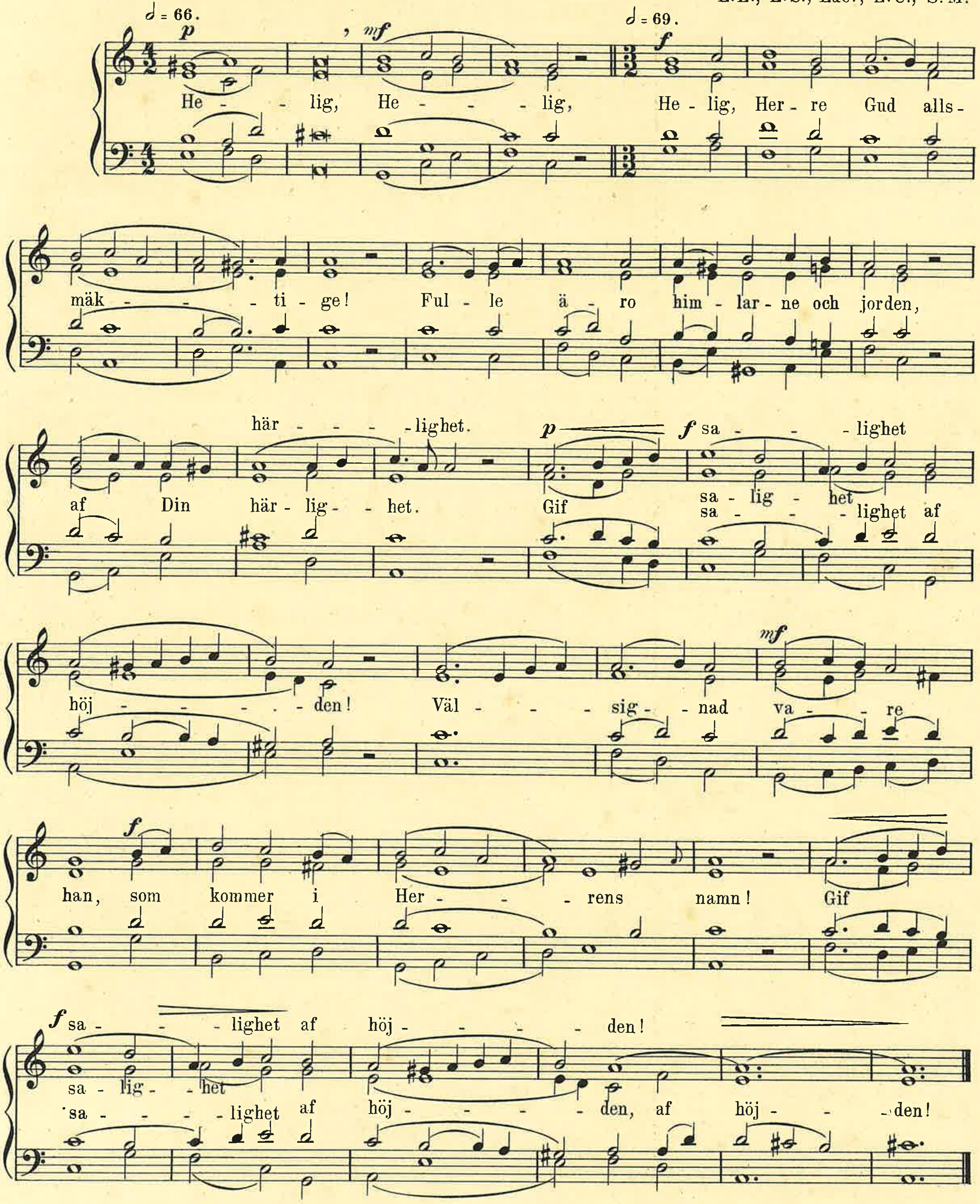

51b.

Hr. (förenkling af föregående.)

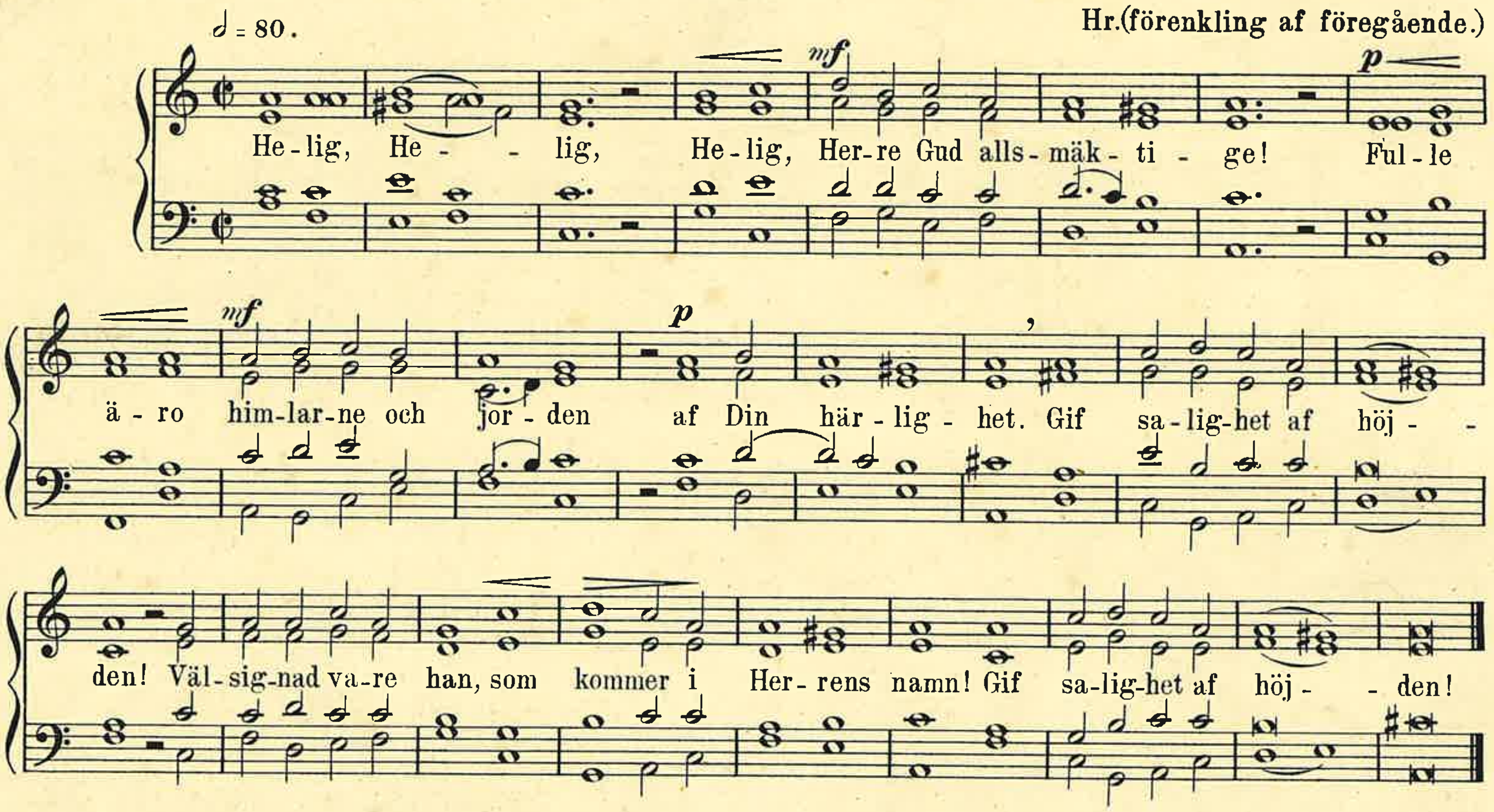

51c.

Åm.

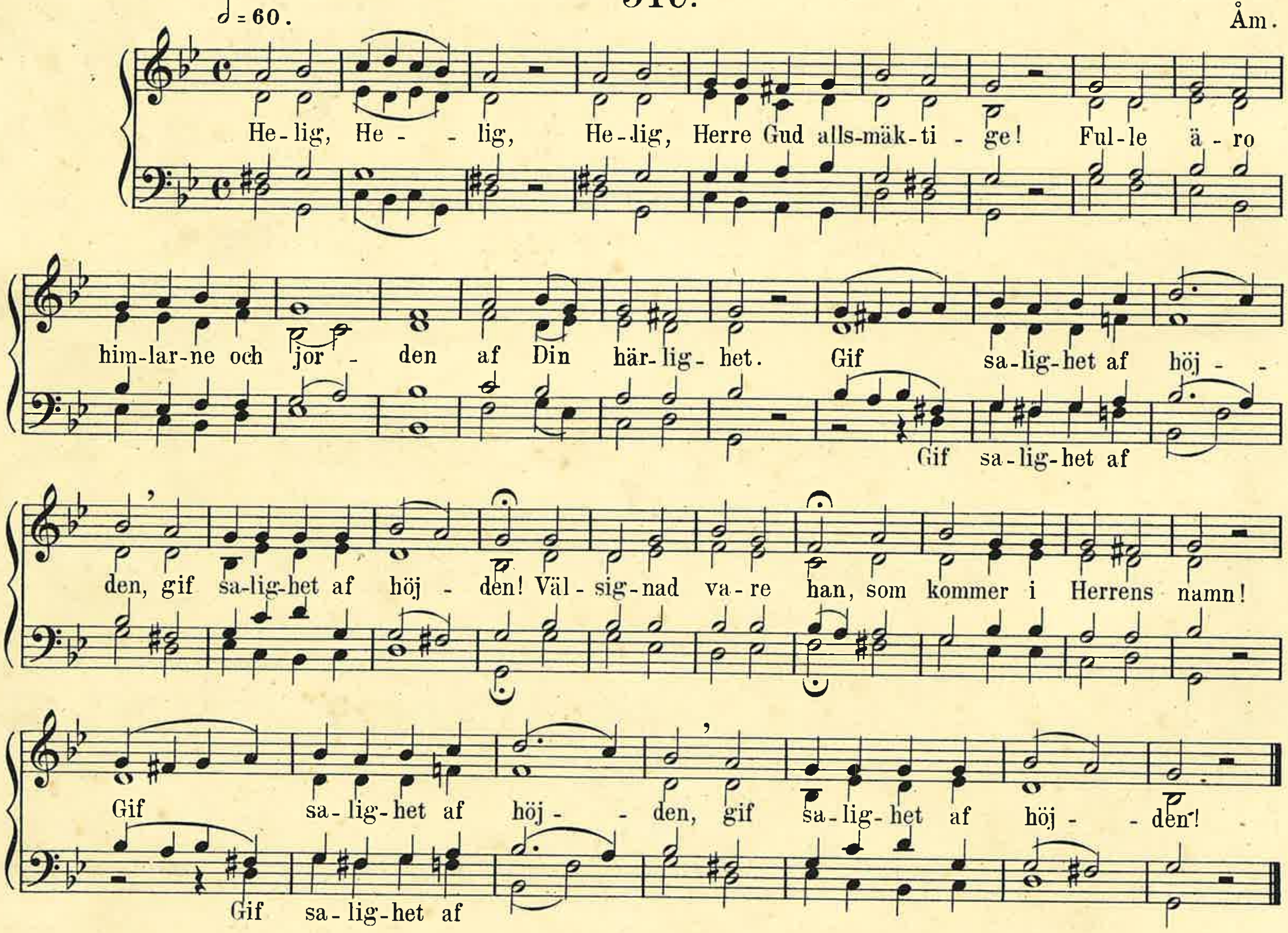

52.

𝅗𝅥 = 66. H. Leo Hasler.

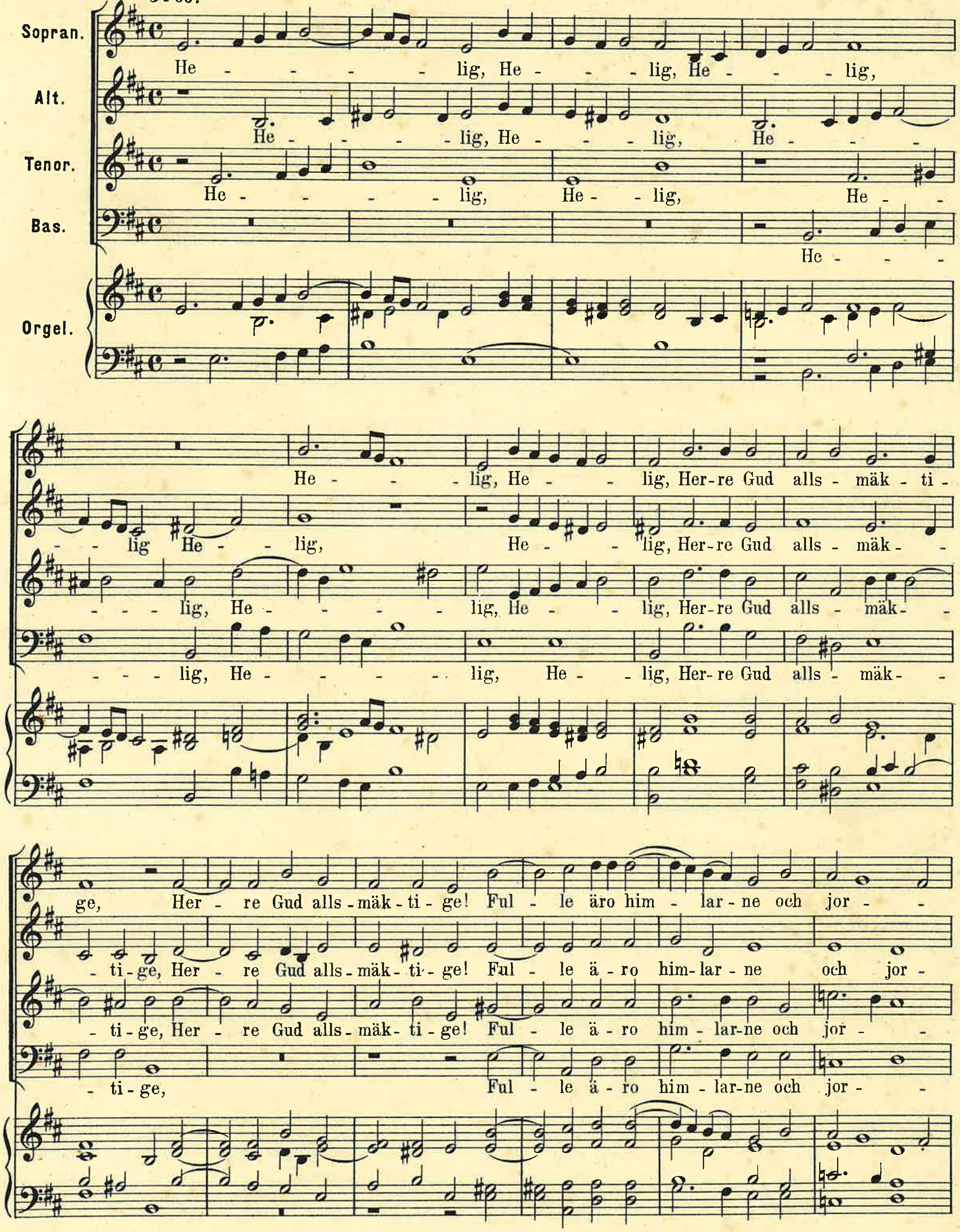

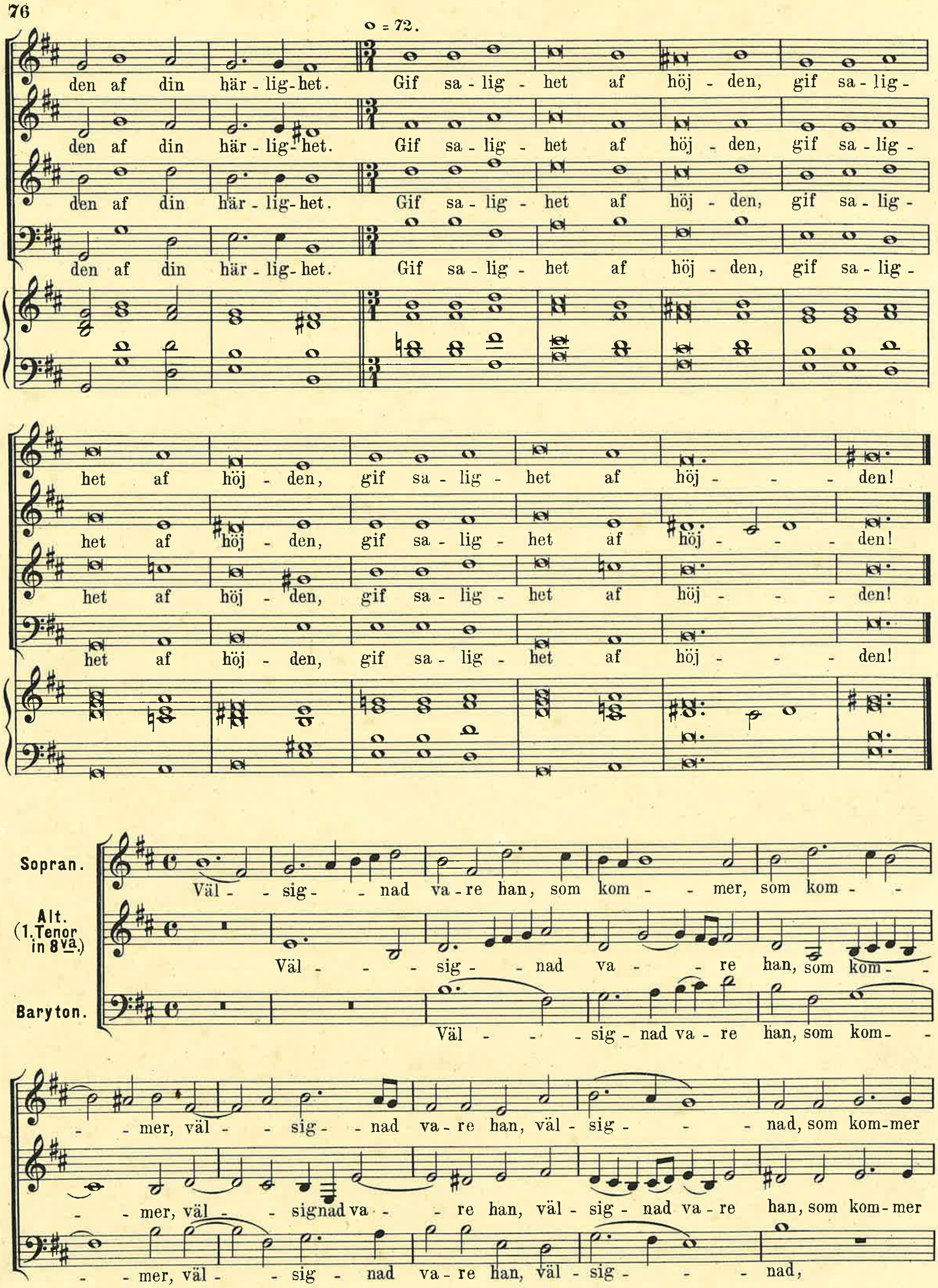

o = 72.
den af din här - lig - het. Gif sa - lig - het af höj - den, gif sa - lig -
het af höj - den, gif sa - lig - het af höj - - - den!
Sopran.
Alt. (1.Tenor in 8va.)
Baryton.
Väl - sig - nad va - re han, som kom - - mer, som kom - - - mer, väl - - sig - - nad va - re han, väl - sig - - - nad, som kom-mer
Väl - - - sig - - nad va - - re han, som kom - - - mer, väl - - signad va - - re han, väl - sig - nad va - re han, som kom-mer
Väl - - - sig - nad va - re han, som kom - - - mer, väl - - sig - nad va - re han, väl - sig - - - nad,

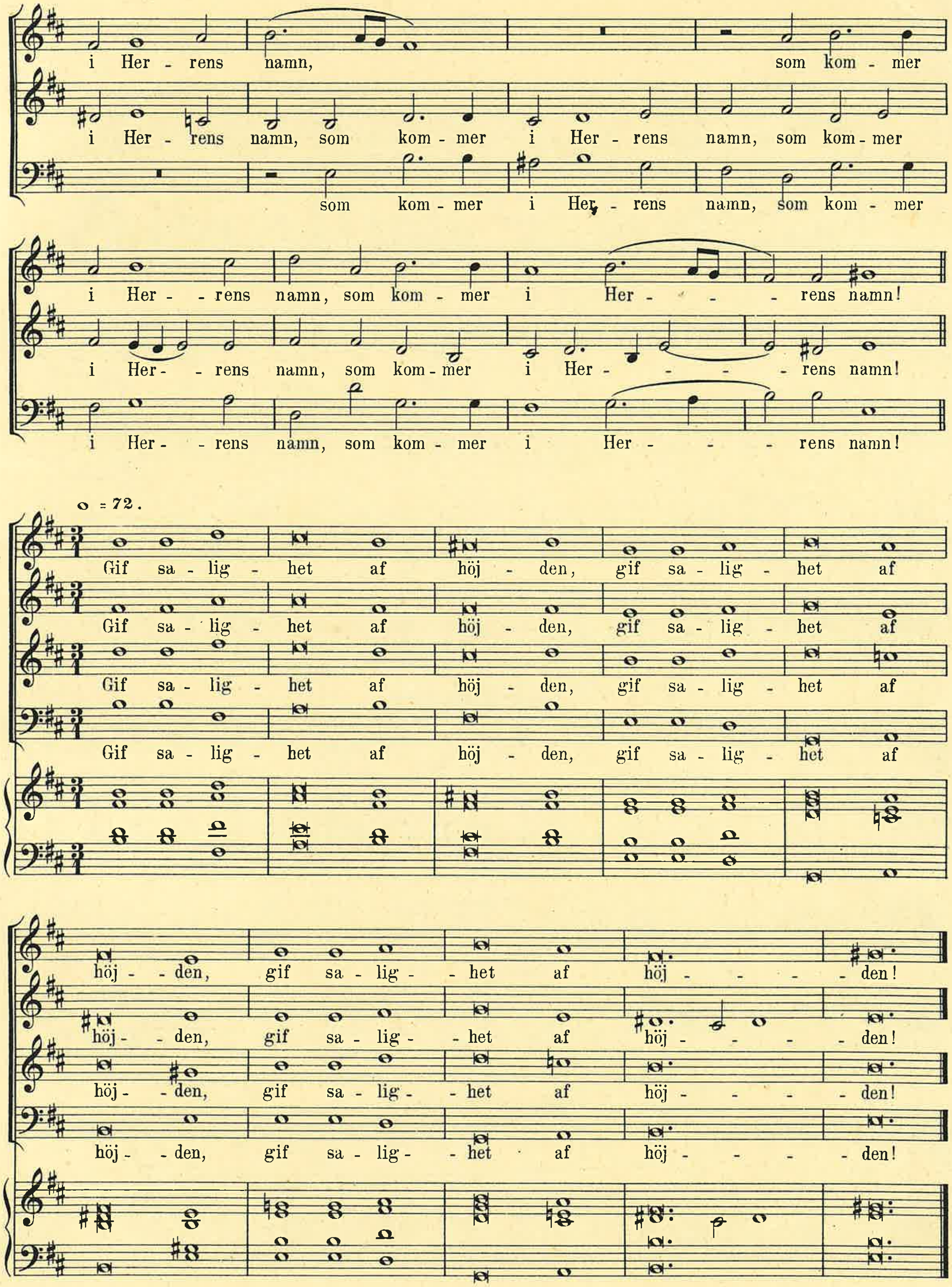
i Her - rens namn, som kom - mer
i Her - rens namn, som kom - mer i Her - rens namn, som kom - mer
som kom - mer i Her - rens namn, som kom - mer
i Her - - rens namn, som kom - mer i Her - - - rens namn!
i Her - - rens namn, som kom - mer i Her - - - - rens namn!
i Her - - rens namn, som kom - mer i Her - - - rens namn!
o = 72.
Gif sa - lig - het af höj - den, gif sa - lig - het af
Gif sa - lig - het af höj - den, gif sa - lig - het af
Gif sa - lig - het af höj - den, gif sa - lig - het af
Gif sa - lig - het af höj - den, gif sa - lig - het af
höj - - den, gif sa - lig - - het af höj - - - - den!
höj - - den, gif sa - lig - - het af höj - - - - den!
höj - - den, gif sa - lig - - het af höj - - - - den!
höj - - den, gif sa - lig - - het af höj - - - - den!

53.

O. M.

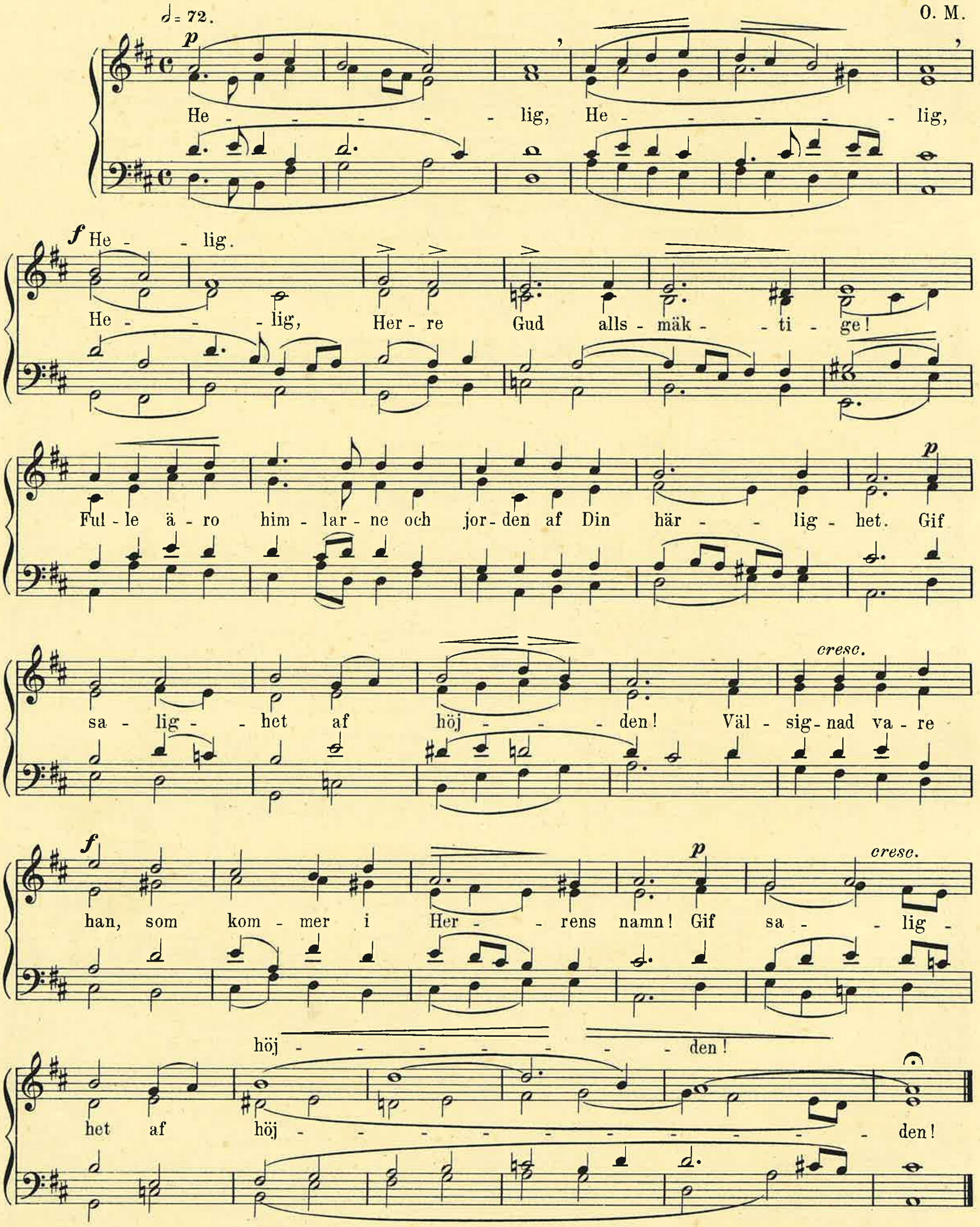
= 72.
p
He - - - - - - lig, He - - - - - - lig,
f He - - lig.
He - - - lig, Her - re Gud alls - mäk - - ti - ge!
Ful - le ä - ro him - lar - ne och jor - den af Din här - - lig - het. Gif
p
sa - lig - - het af höj - - - - den! Väl - sig - nad va - re
cresc.
f
han, som kom - mer i Her - - rens namn! Gif sa - - lig -
p
cresc.
höj - - - - - - - - den!
het af höj - - - - - - - - - - - - den!

54.

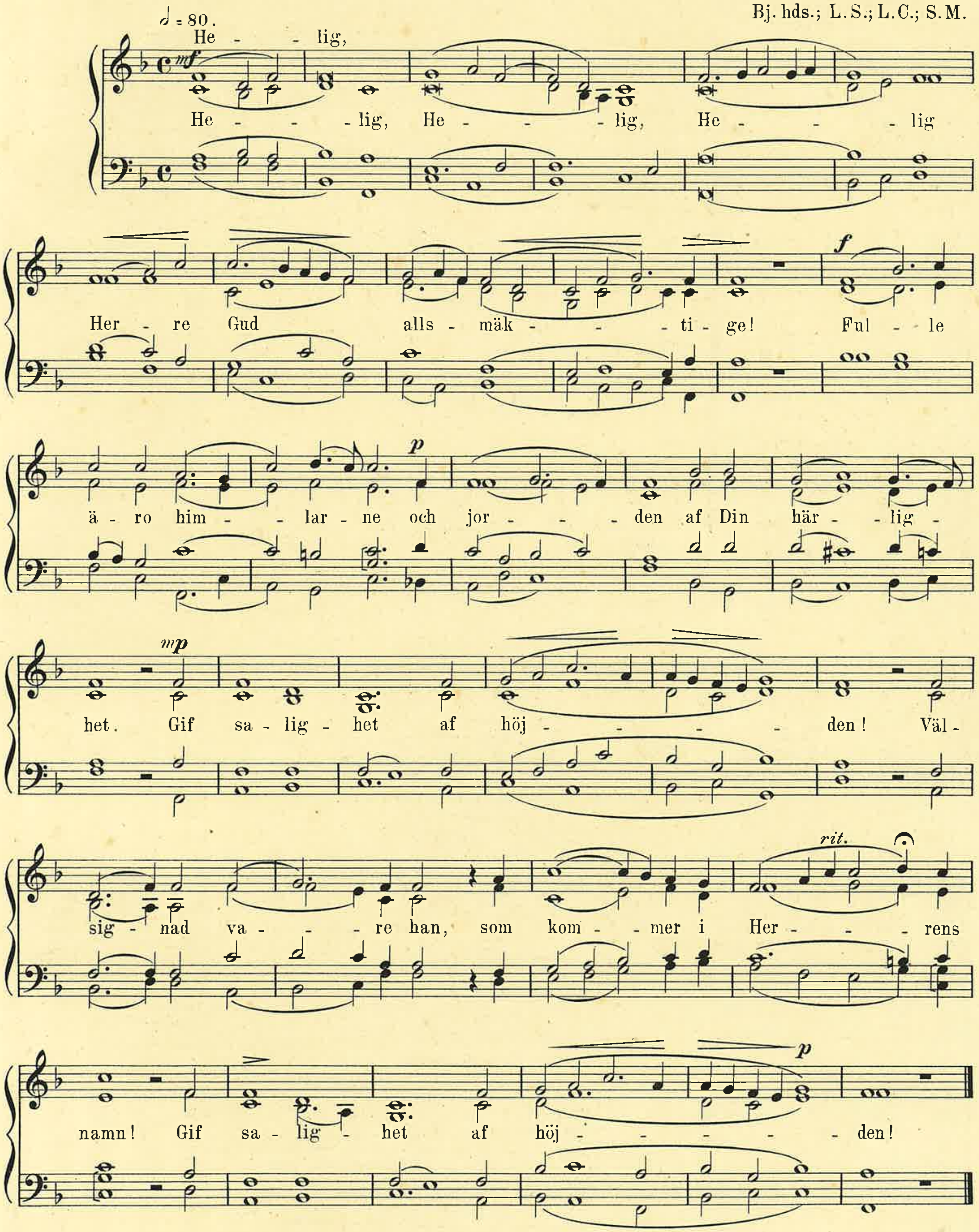
𝅗𝅥 = 80.
Bj. hds.; L. S.; L. C.; S. M.
mf
He - lig,
He - lig, He - lig, He - lig
Her - re Gud alls - mäk - ti - ge! Ful - le
f
ä - ro him - lar - ne och jor - den af Din här - lig -
p
het. Gif sa - lig - het af höj - den! Väl -
mp
sig - nad va - re han, som kom - mer i Her - rens
rit.
namn! Gif sa - lig - het af höj - den!
p

55.

𝅗𝅥 = 66. L.L.; Pf. K. O.; Ldc.; O. M.

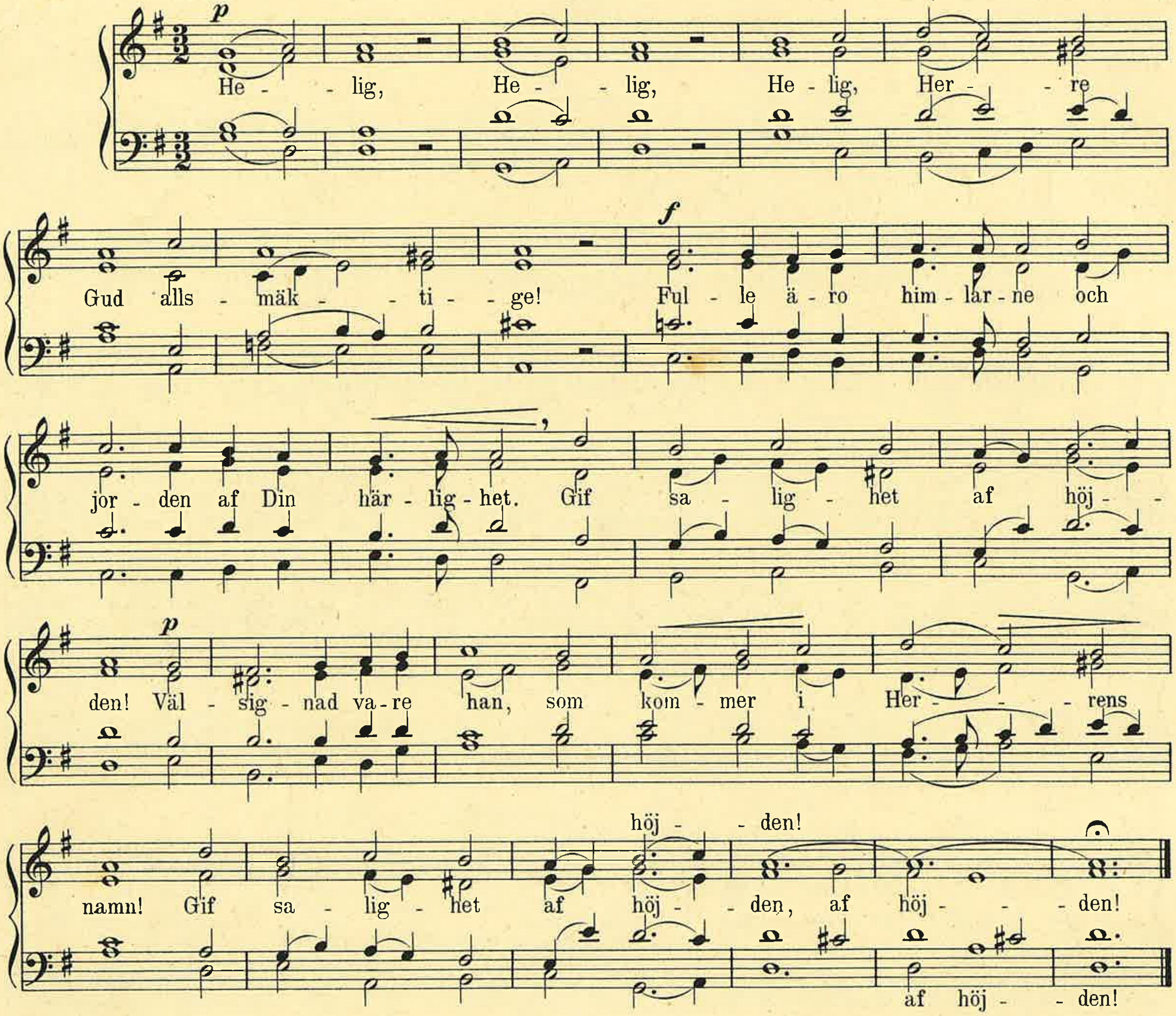

Herrens frid. (Pax.)

56.

Prästen. Brd. Nb.

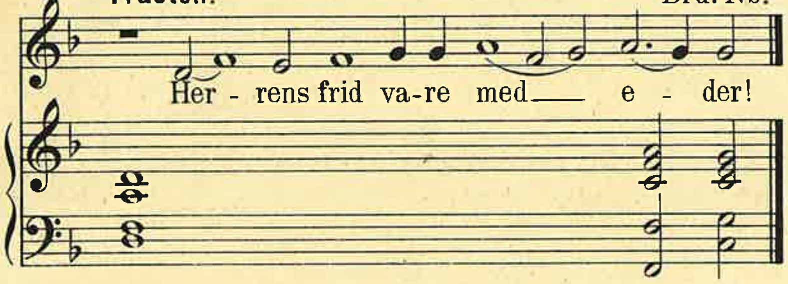

57.

Prästen. Lrz.

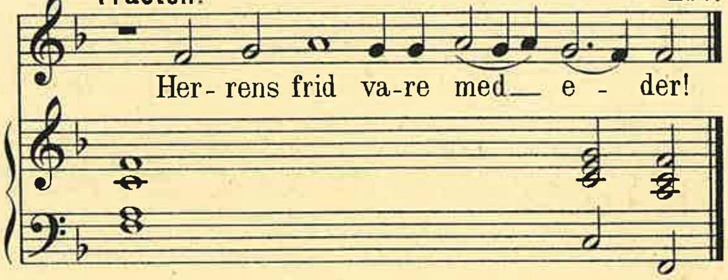

58.

Prästen. Mrk.

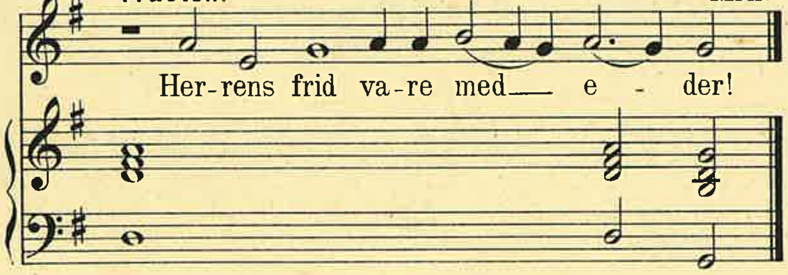

59.

Prästen. Hr.

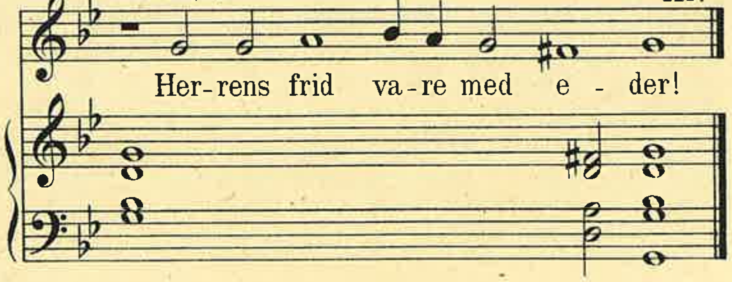

O Guds Lamm. (Agnus Dei.)

60 a.

Bj. hds.; Spb.; L.L.; Pf. K. O.; Ldc.

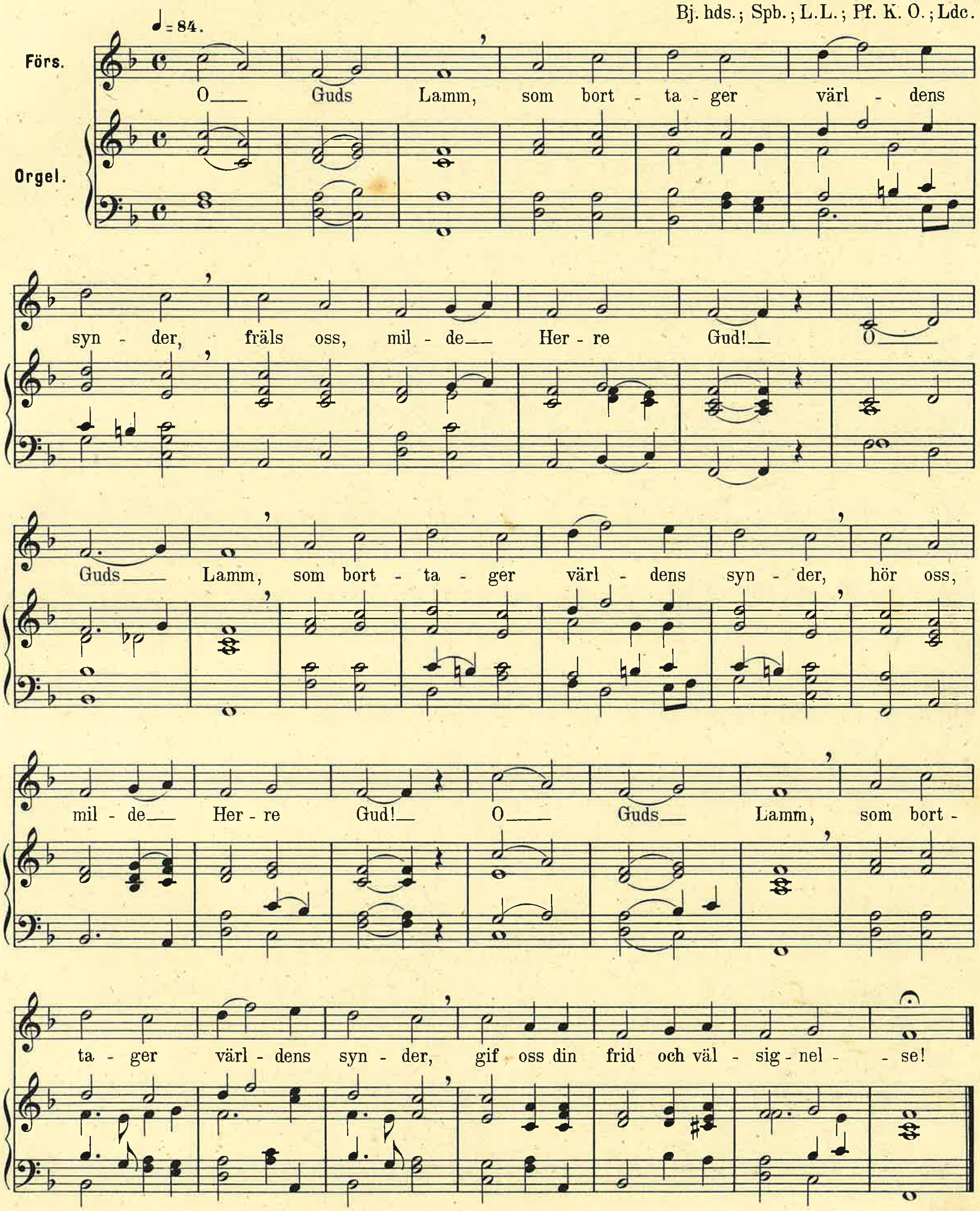

60 b.

♩ = 84. Bj. hds.; Spb; L.L.; Pf. K.O.; Ldc.

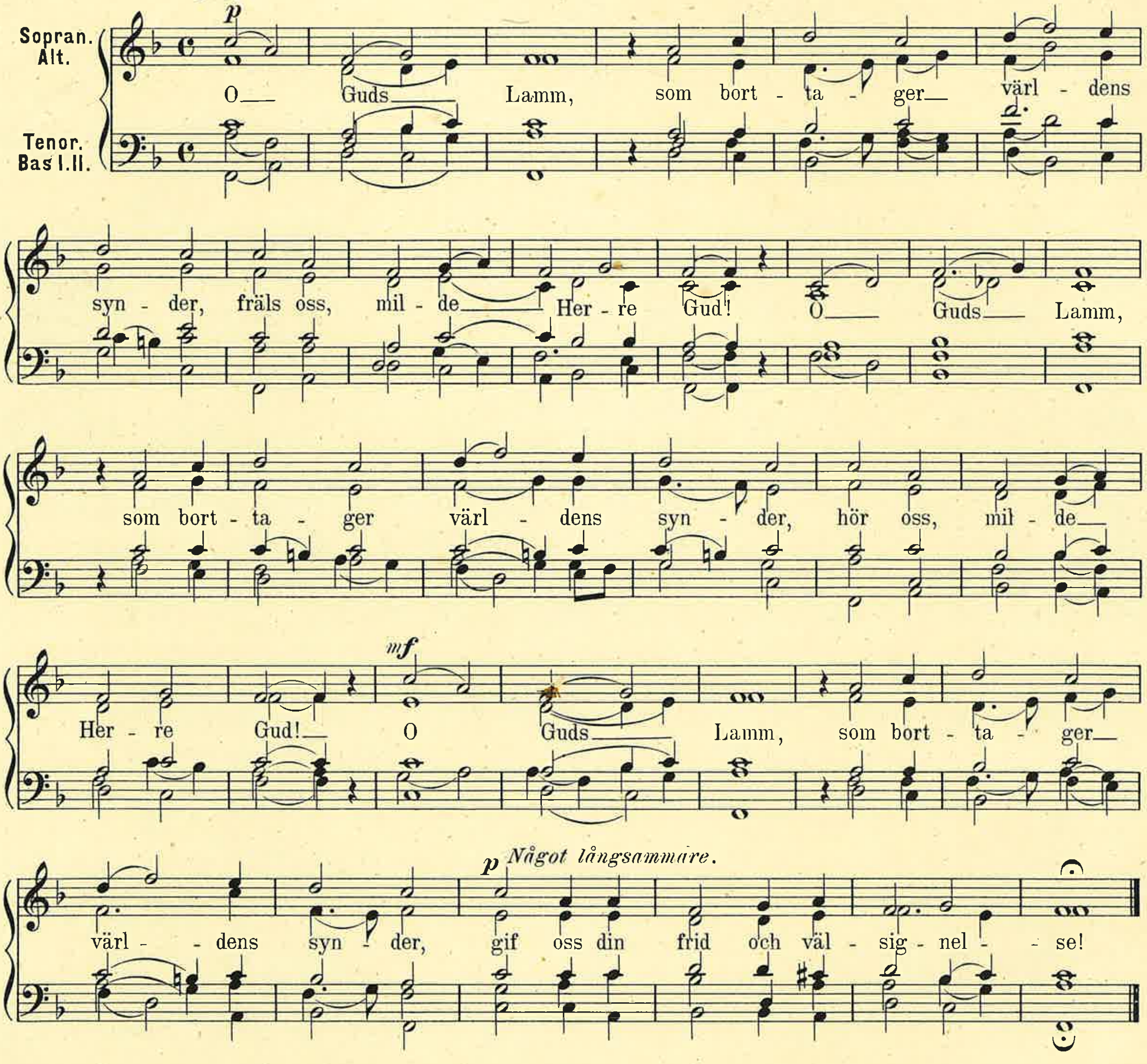

61.

♩ = 80. Km.

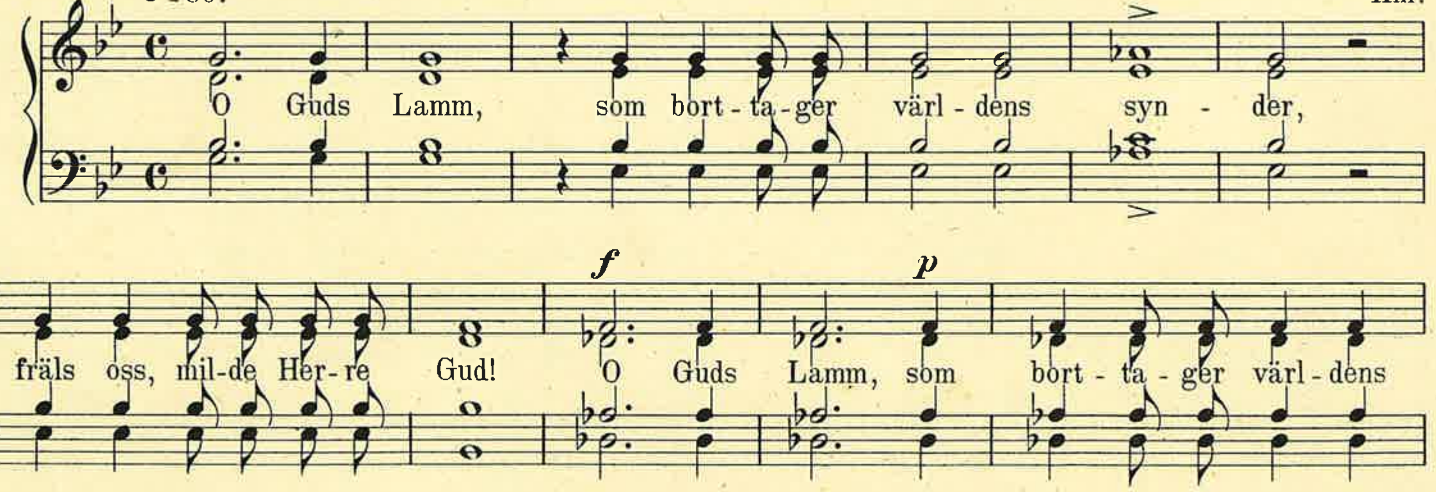

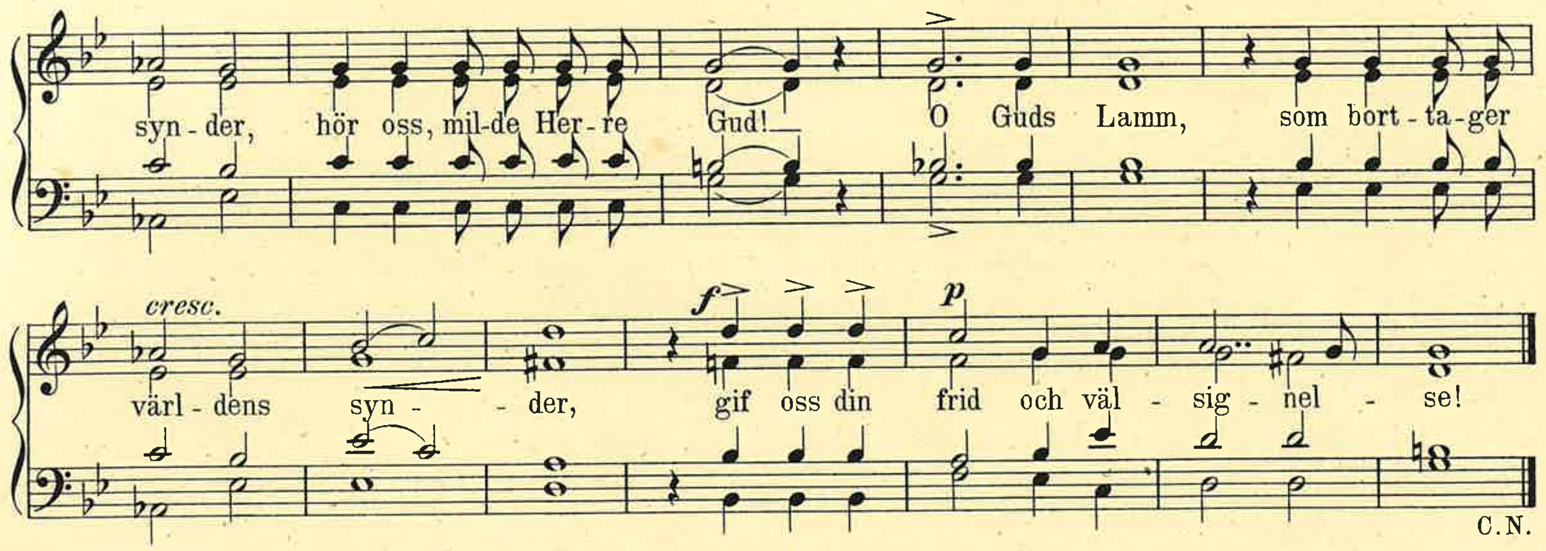
syn - der, hör oss, mil-de Her - re Gud! O Guds Lamm, som bort - ta - ger
cresc.
värl - dens syn - - der, gif oss din frid och väl - sig - nel - se!
f
p

C.N.

62.

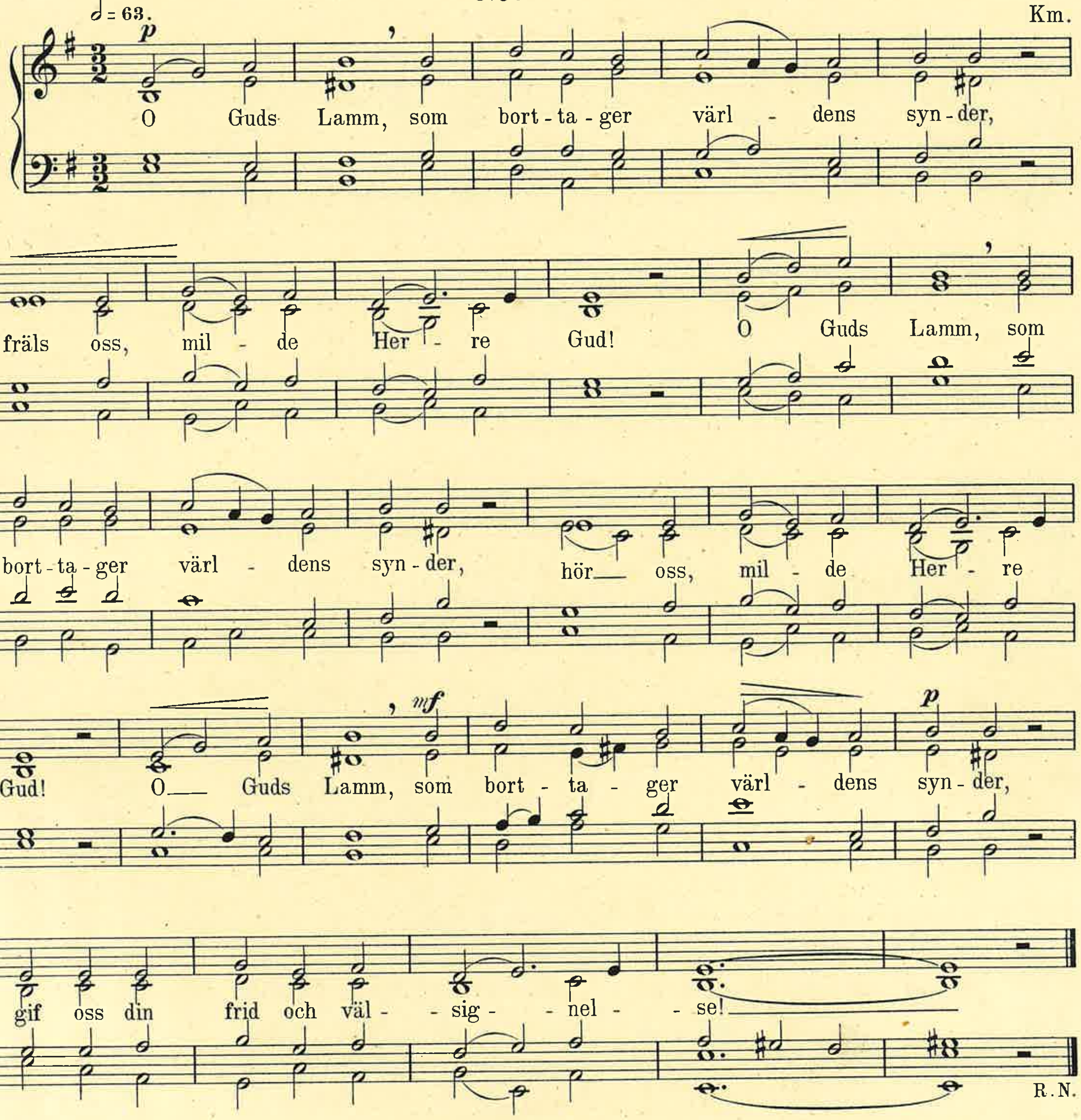
𝅗𝅥 = 63.
p
O Guds Lamm, som bort - ta - ger värl - dens syn - der,
fräls oss, mil - de Her - re Gud! O Guds Lamm, som
bort - ta - ger värl - dens syn - der, hör oss, mil - de Her - re
Gud! O Guds Lamm, som bort - ta - ger värl - dens syn - der,
mf
p
gif oss din frid och väl - sig - nel - se!

Km.

R.N.

63.

Svensk tradition (jemfr. Litan. Sv. psb. 1701.)

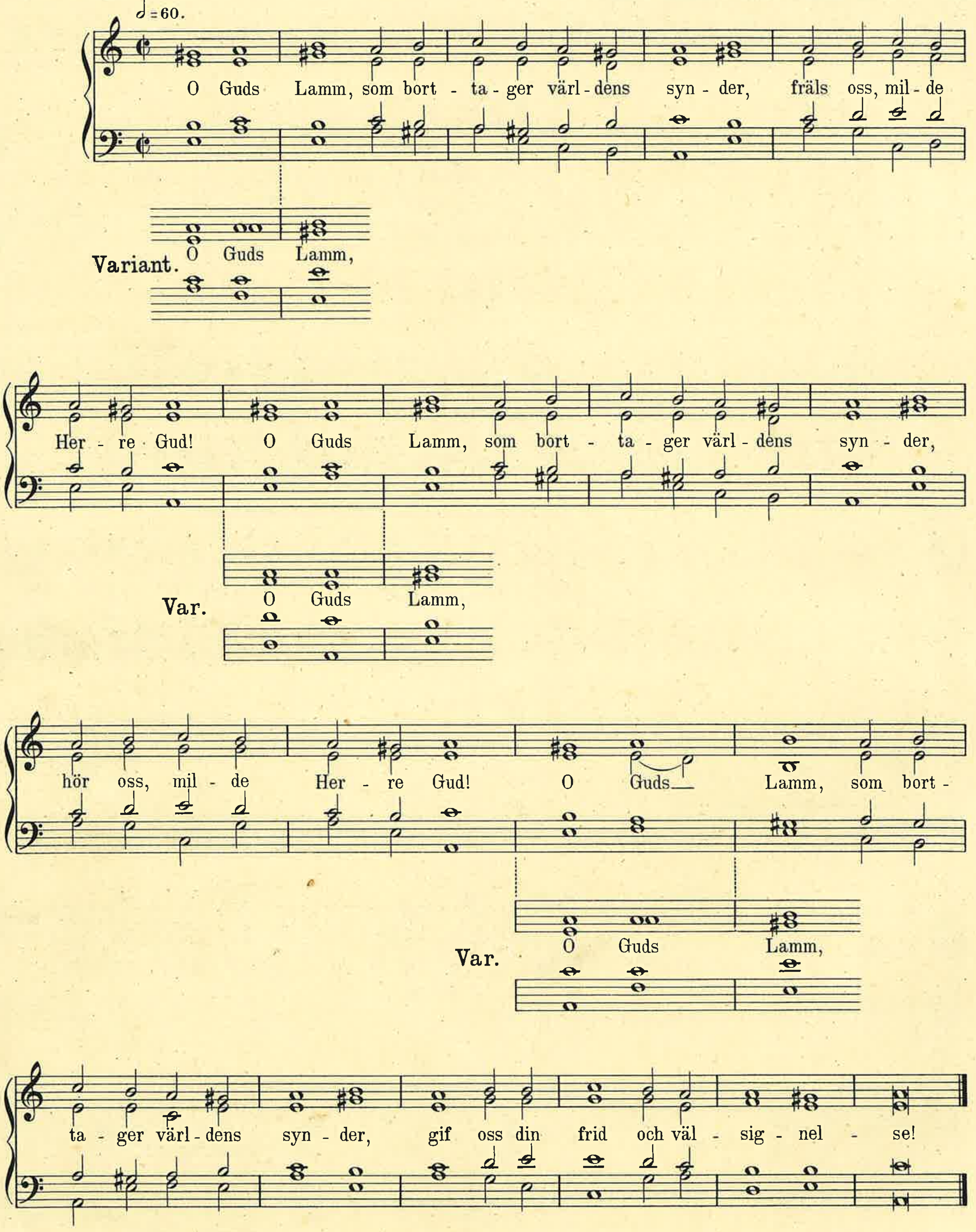

64 a.

L. S.; L. C.; S. M.

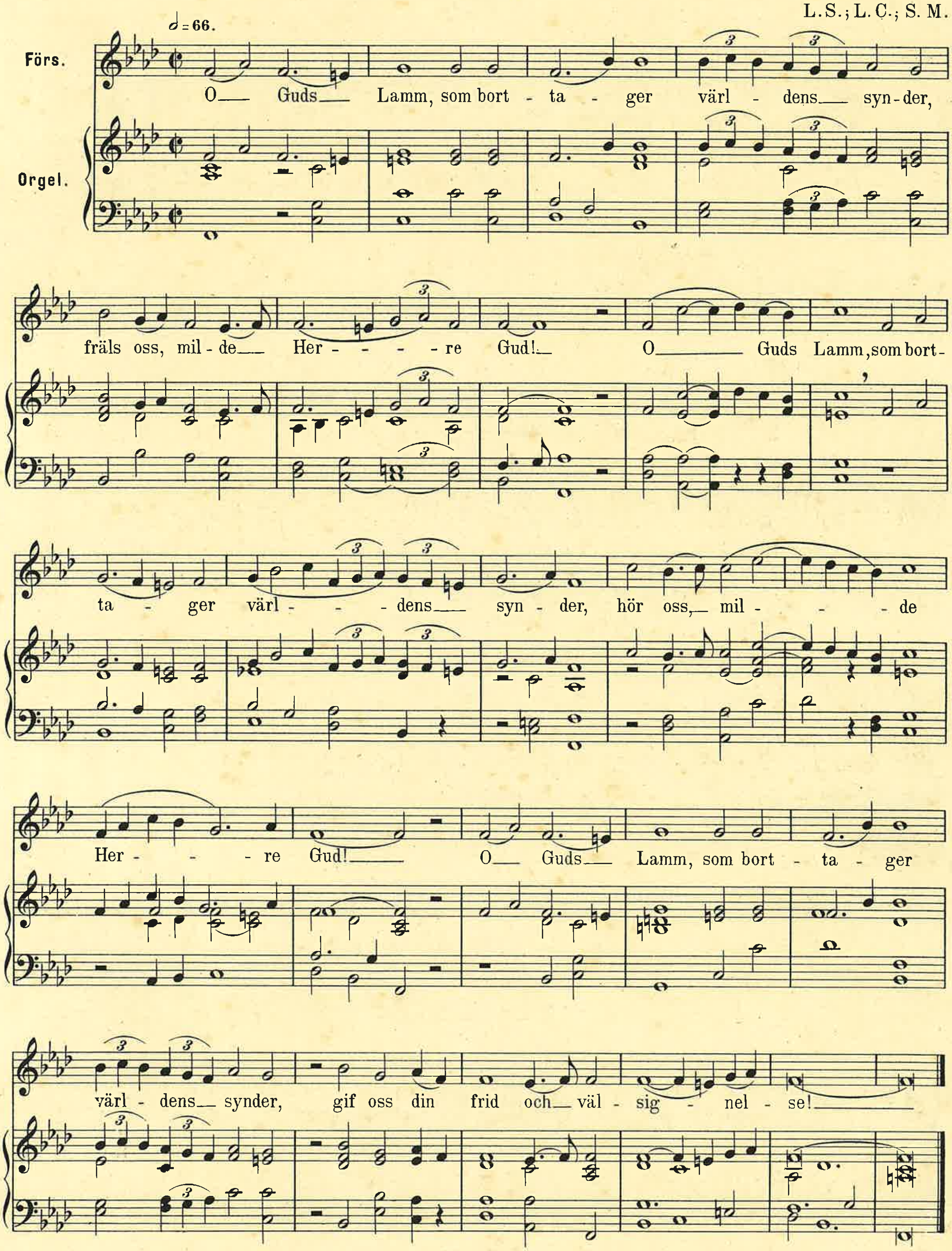

𝅗𝅥 = 66.
Förs.
Orgel.
O Guds Lamm, som bort - ta - ger värl - dens syn - der,
fräls oss, mil - de Her - - - - re Gud! O Guds Lamm, som bort -
ta - ger värl - - dens syn - der, hör oss, mil - - - de
Her - - - re Gud! O Guds Lamm, som bort - ta - ger
värl - dens synder, gif oss din frid och väl - sig - nel - se!

64 b.

L. S.; L. C.; S. M.

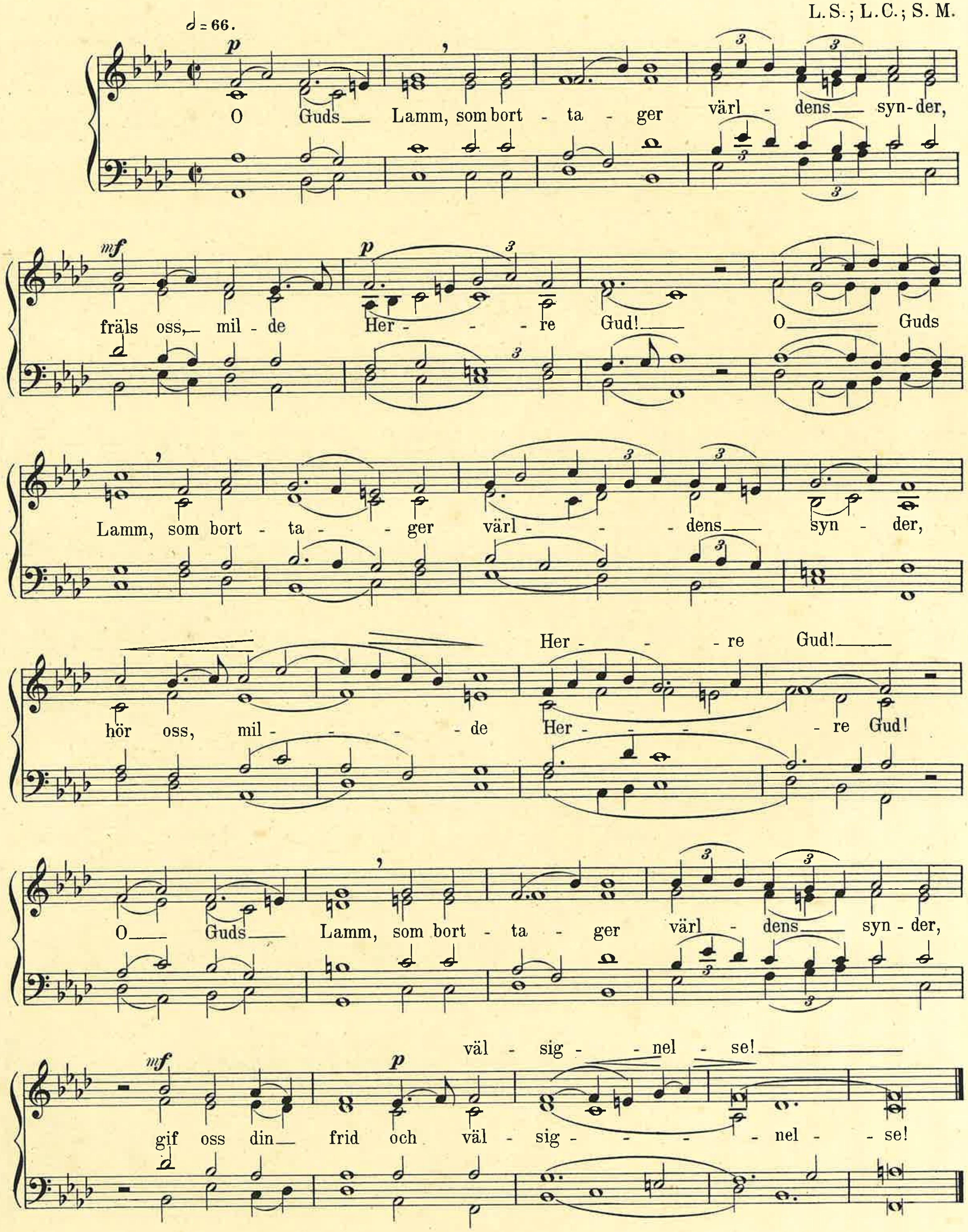
= 66.
p
O Guds Lamm, som bort - ta - ger värl - dens syn - der,
mf
p
fräls oss, mil - de Her - - - re Gud! O Guds
Lamm, som bort - ta - - ger värl - - - dens syn - der,
Her - - re Gud!
hör oss, mil - - - - de Her - - - - - re Gud!
O Guds Lamm, som bort - ta - ger värl - dens syn - der,
väl - sig - - nel - se!
mf
p
gif oss din frid och väl - sig - - - - nel - - se!

65.

𝅗𝅥 = 72. Km.

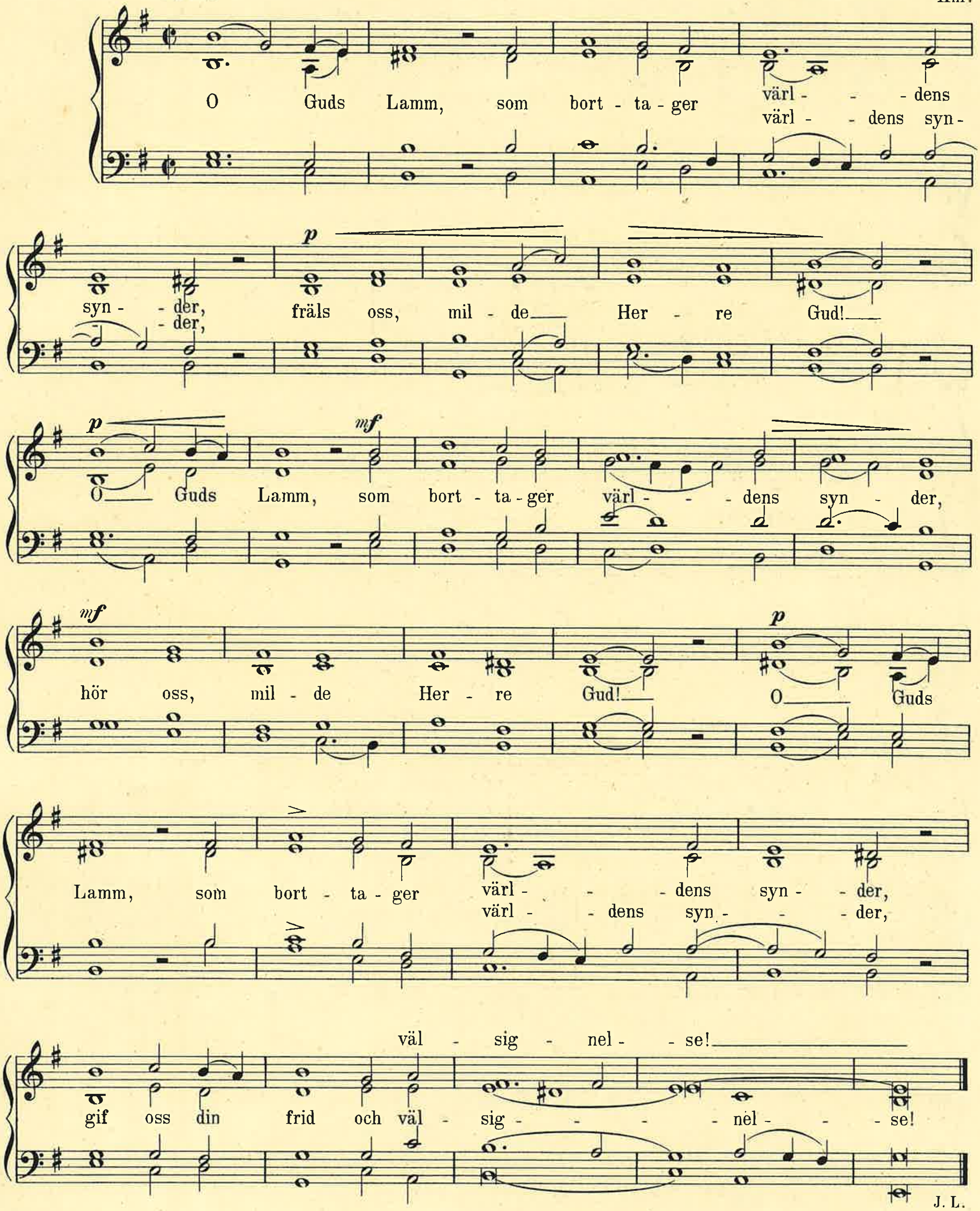
O Guds Lamm, som bort - ta - ger värl - - dens
värl - - dens syn -
syn - - der, fräls oss, mil - de Her - re Gud!
- der,
O Guds Lamm, som bort - ta - ger värl - - dens syn - der,
hör oss, mil - de Her - re Gud! O Guds
Lamm, som bort - ta - ger värl - - dens syn - - der,
värl - - dens syn - - der,
väl - sig - nel - - se!
gif oss din frid och väl - sig - - - - nel - - - se!

J. L.

66.

𝅗𝅥 = 76. Km.

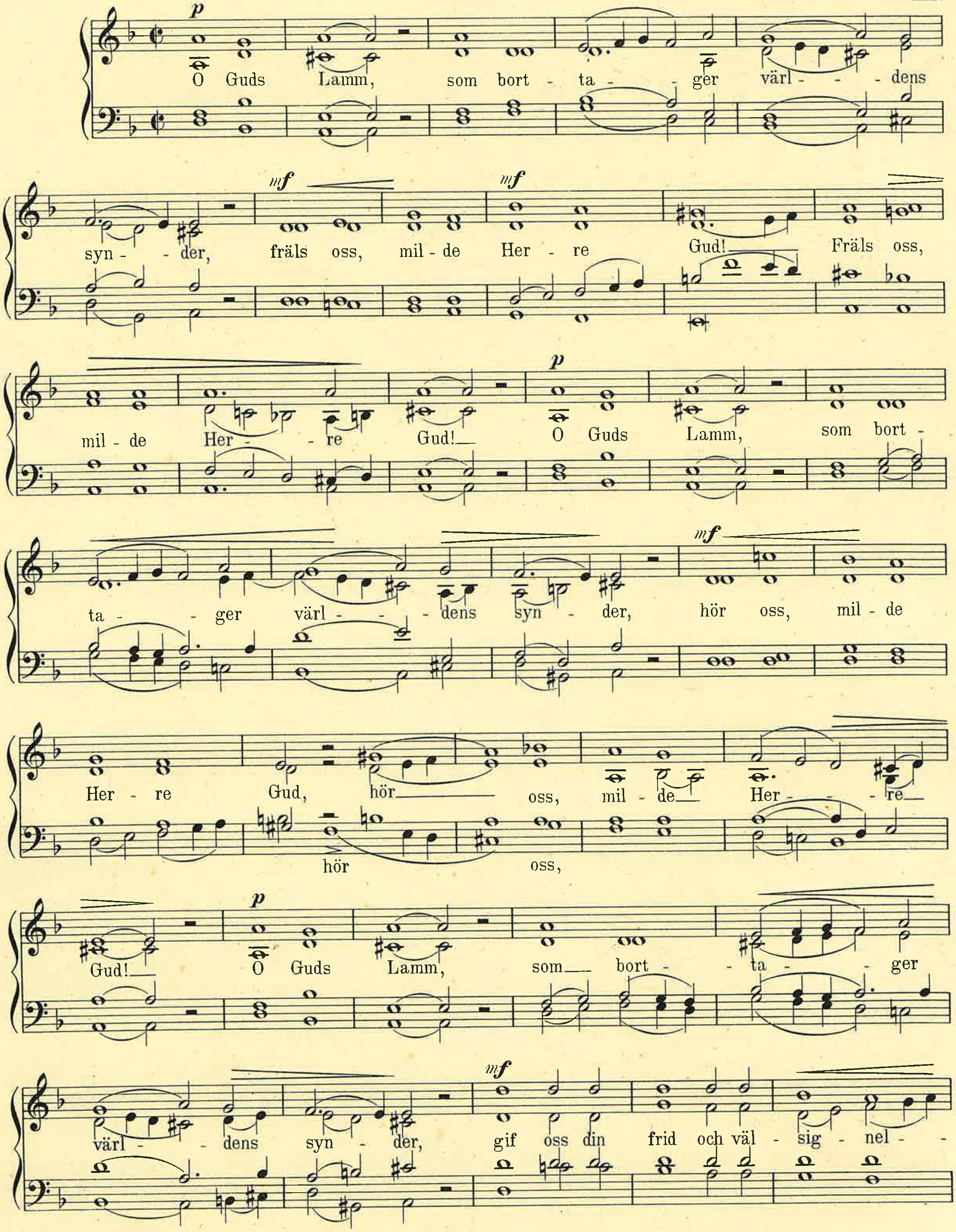
p
O Guds Lamm, som bort - ta - - ger värl - - - dens
syn - - der, fräls oss, mil - de Her - re Gud! Fräls oss,
mil - de Her - - re Gud! O Guds Lamm, som bort -
ta - - ger värl - - dens syn - der, hör oss, mil - de
Her - re Gud, hör oss, mil - de Her - - re
hör oss,
Gud! O Guds Lamm, som bort - - ta - - ger
värl - - dens syn - der, gif oss din frid och väl - sig - nel -

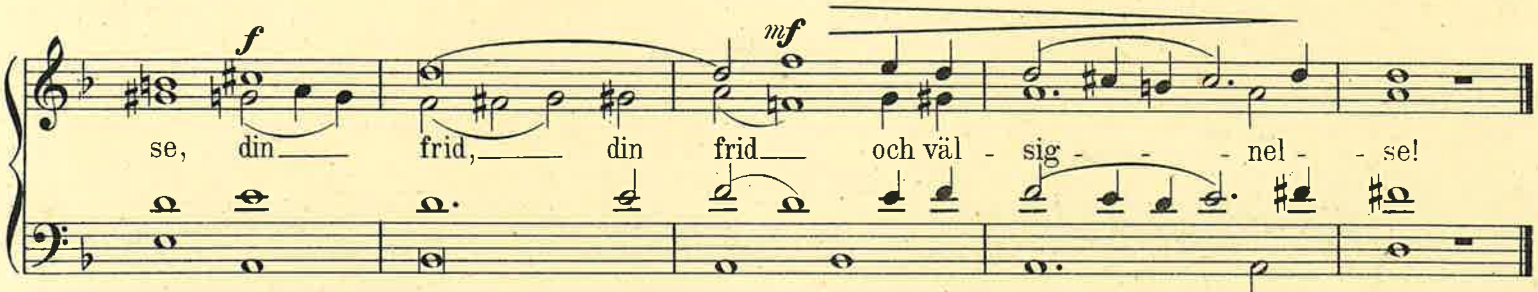

Något långsammare.

G. W.

67.

Palestrina.

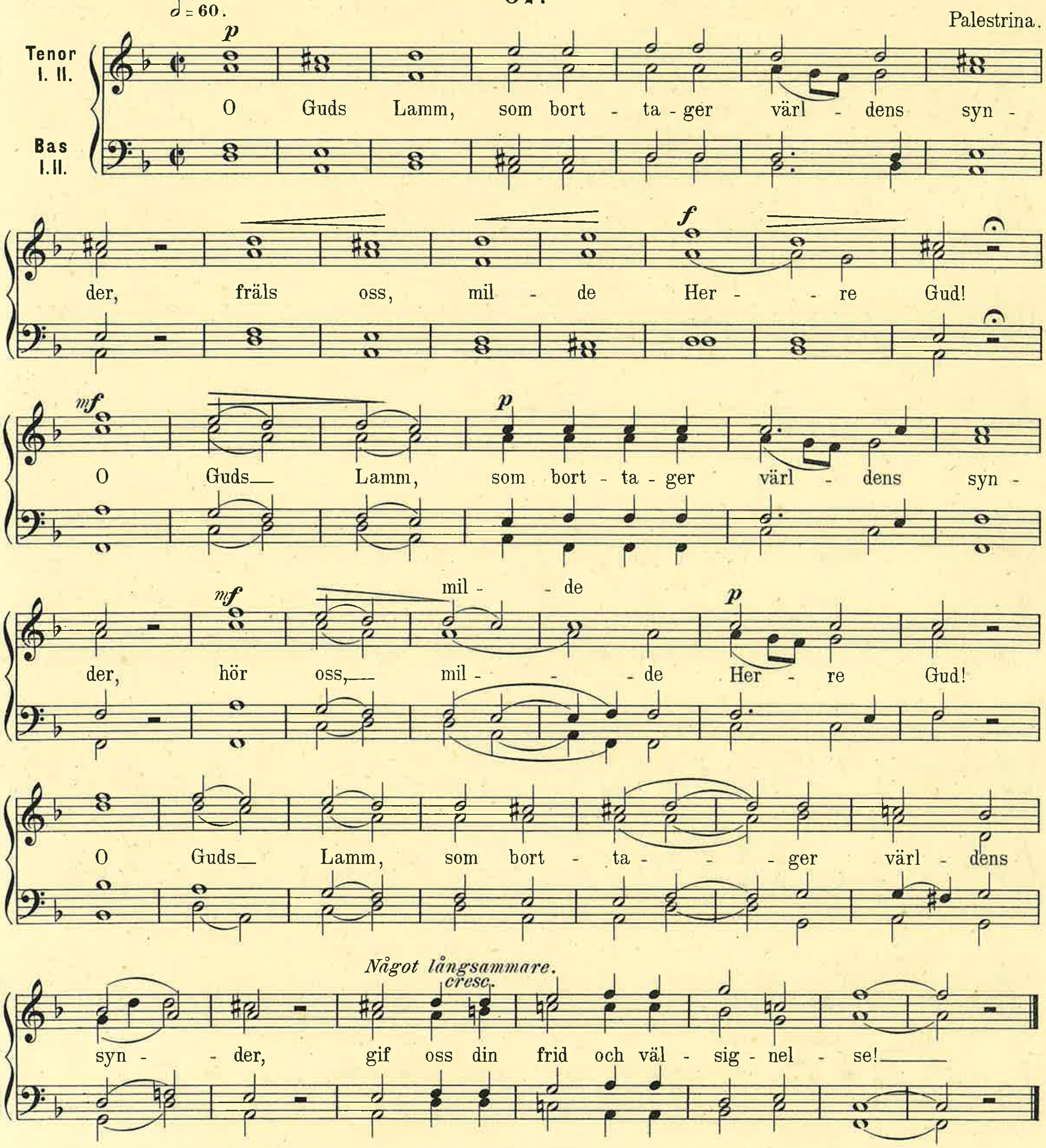

68.

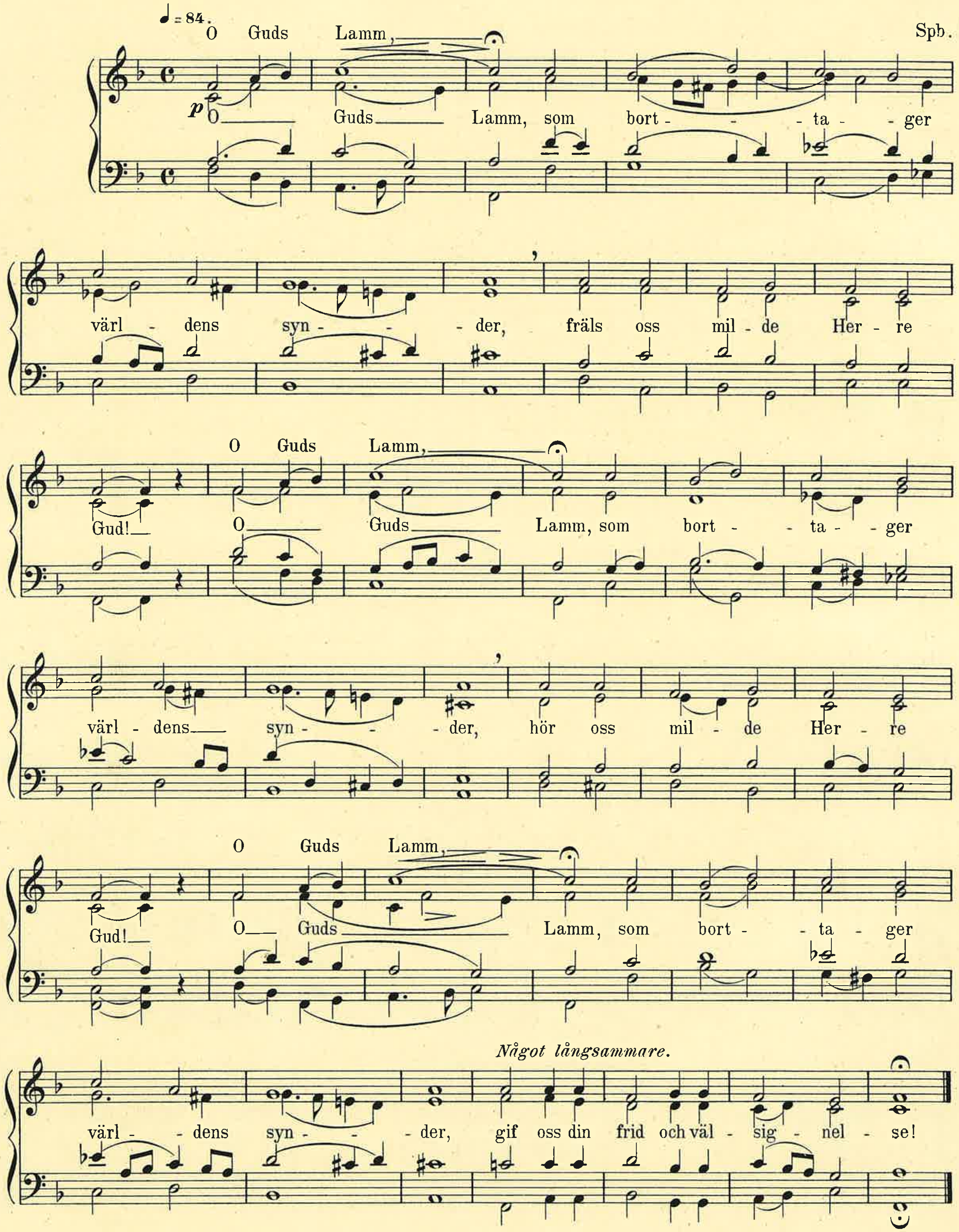
♩= 84.
O Guds Lamm,
Spb.
p
O Guds Lamm, som bort - ta - ger
värl - dens syn - der, fräls oss mil - de Her - re
O Guds Lamm,
Gud! O Guds Lamm, som bort - ta - ger
värl - dens syn - der, hör oss mil - de Her - re
O Guds Lamm,
Gud! O Guds Lamm, som bort - ta - ger
Något långsammare.
värl - dens syn - der, gif oss din frid och väl - sig - nel - se!

69.

𝅗𝅥 = 60. Bj. hds.

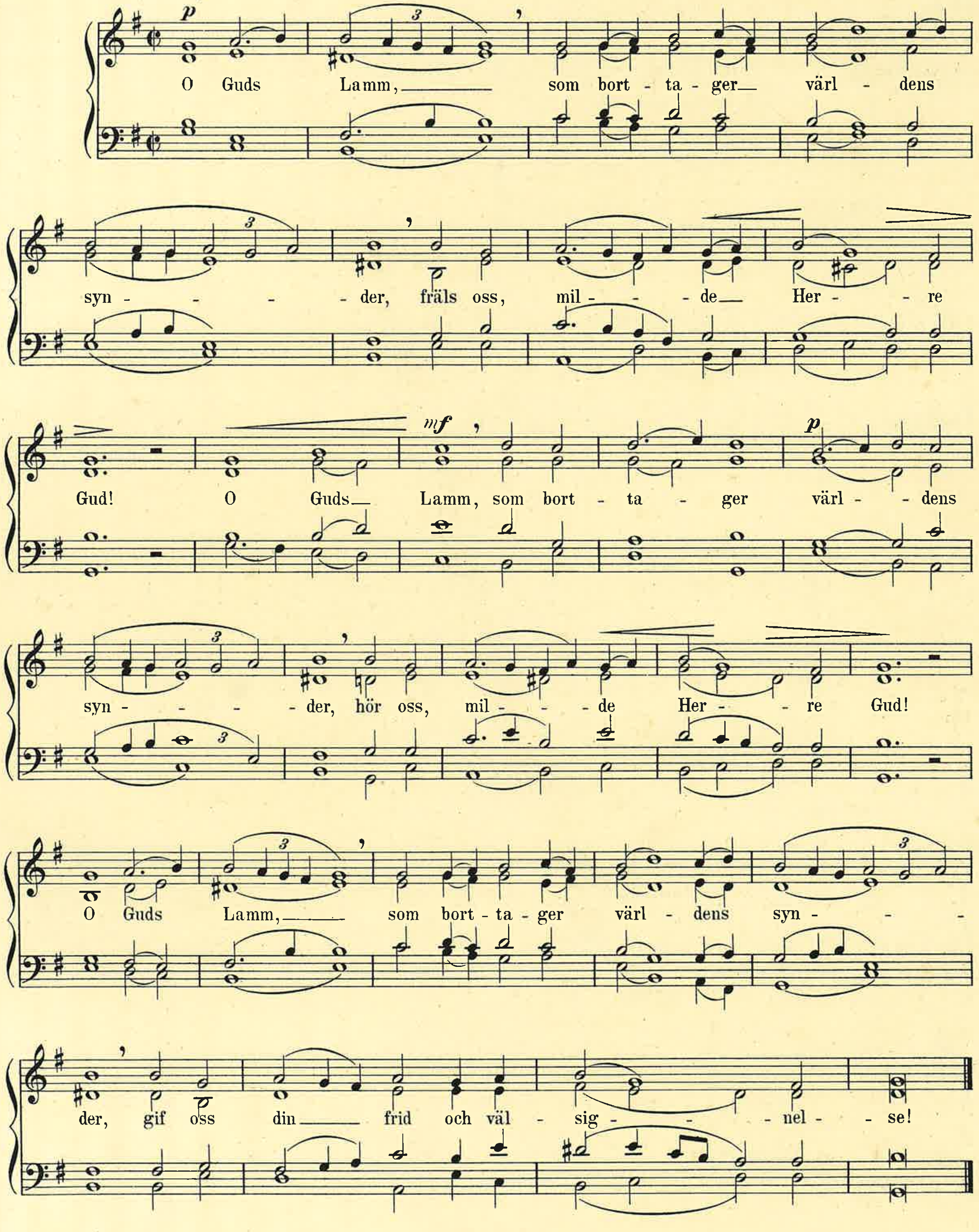
p
O Guds Lamm, som bort - ta - ger värl - dens
syn - - - - der, fräls oss, mil - - - de Her - - re
mf
p
Gud! O Guds Lamm, som bort - ta - ger värl - - dens
syn - - - - der, hör oss, mil - - - de Her - - re Gud!
O Guds Lamm, som bort - ta - ger värl - dens syn - - -
der, gif oss din frid och väl - sig - - - nel - - se!

Tackom och lofvom. (Benedicamus.)

70.

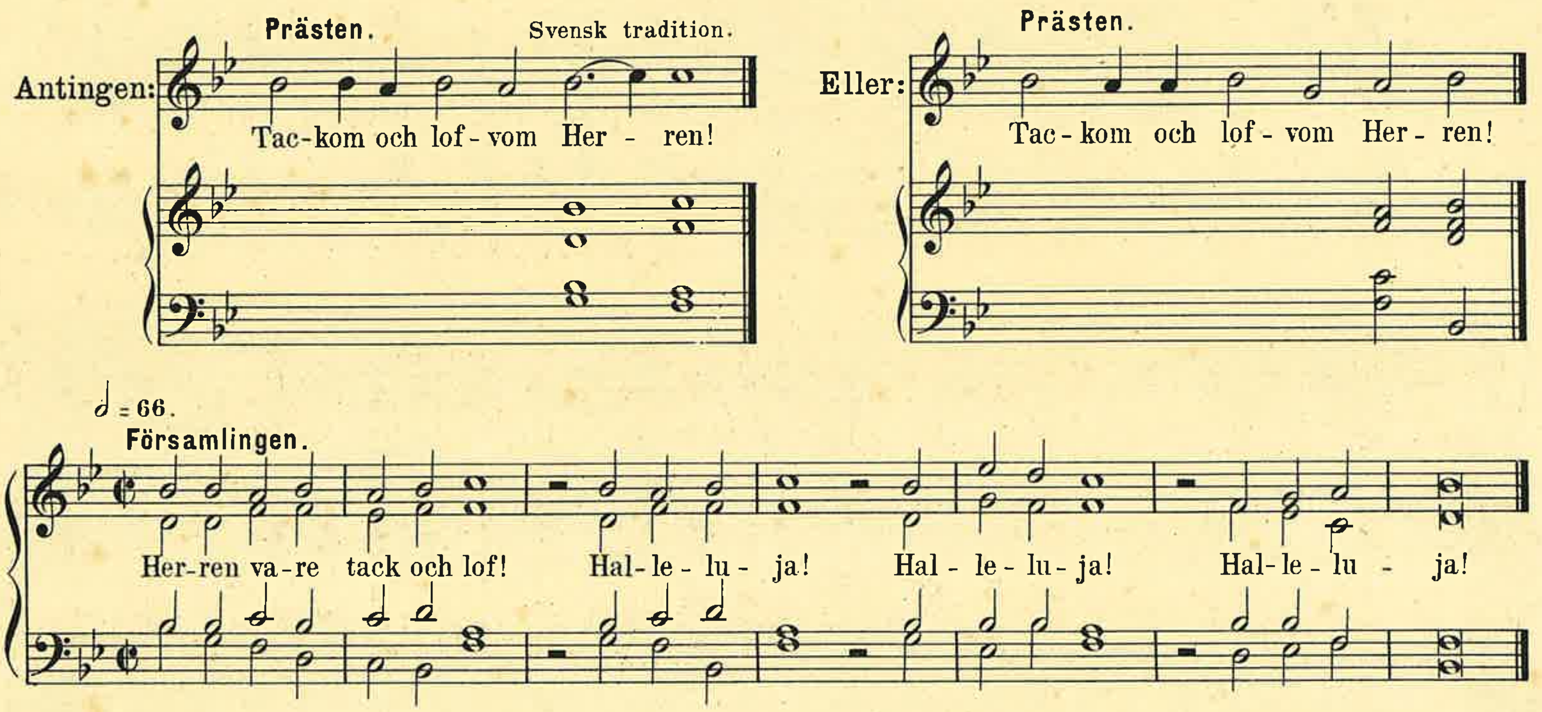

71.

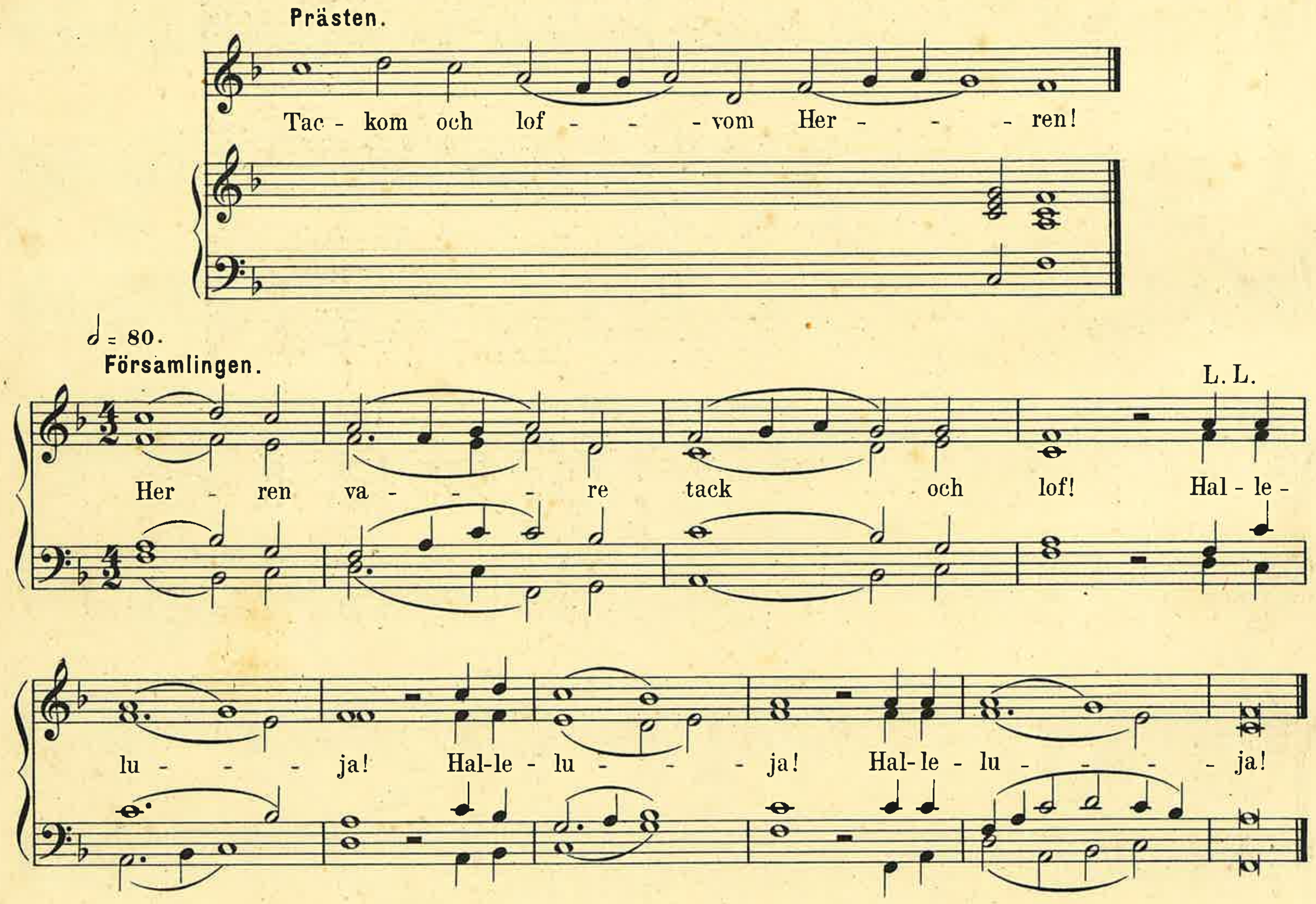

72.

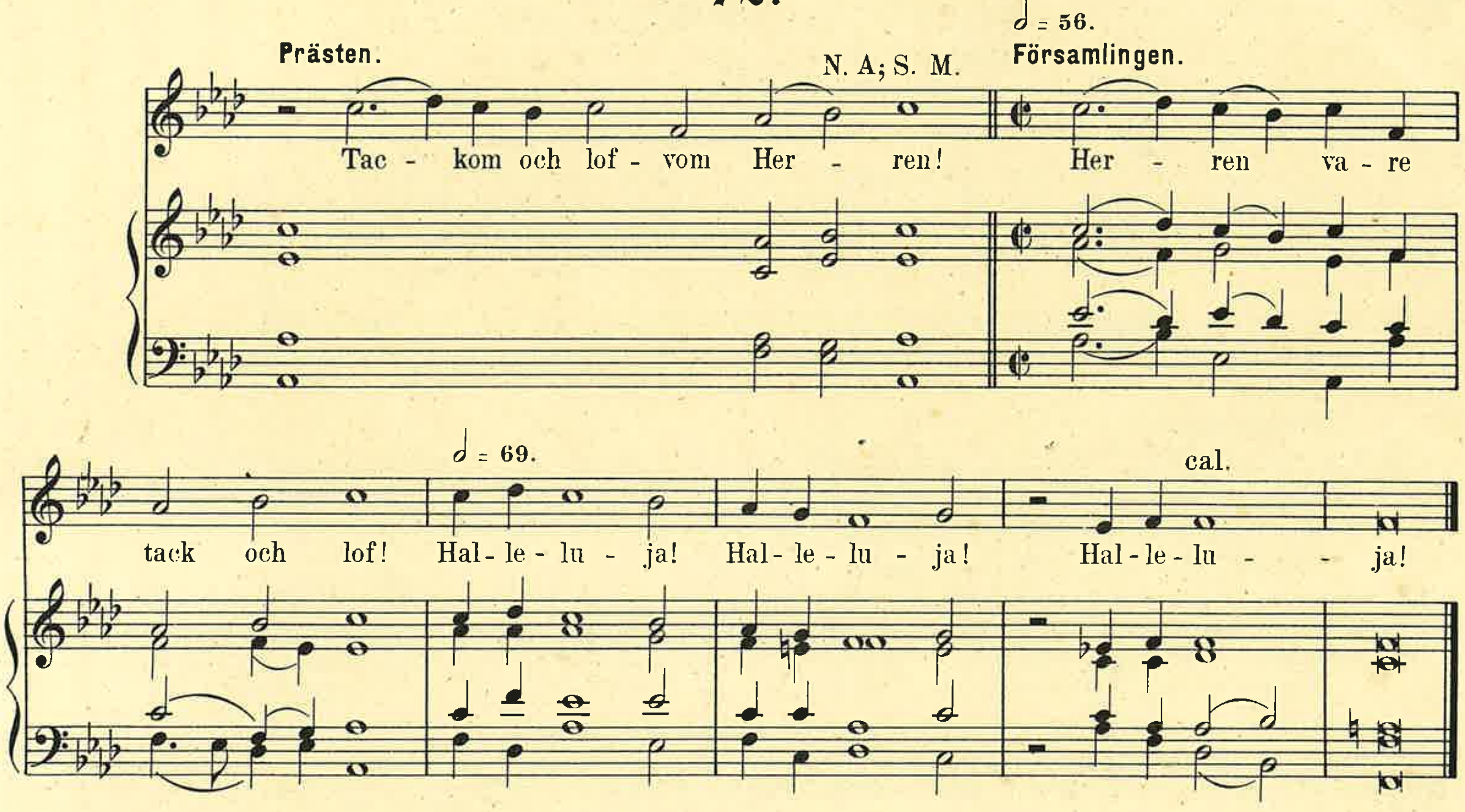
𝅗𝅥 = 56.
Prästen.
N. A; S. M.
Församlingen.
Tac - kom och lof - vom Her - ren!
Her - ren va - re
𝅗𝅥 = 69.
cal.
tack och lof! Hal - le - lu - ja! Hal - le - lu - ja! Hal - le - lu - - ja!

73.

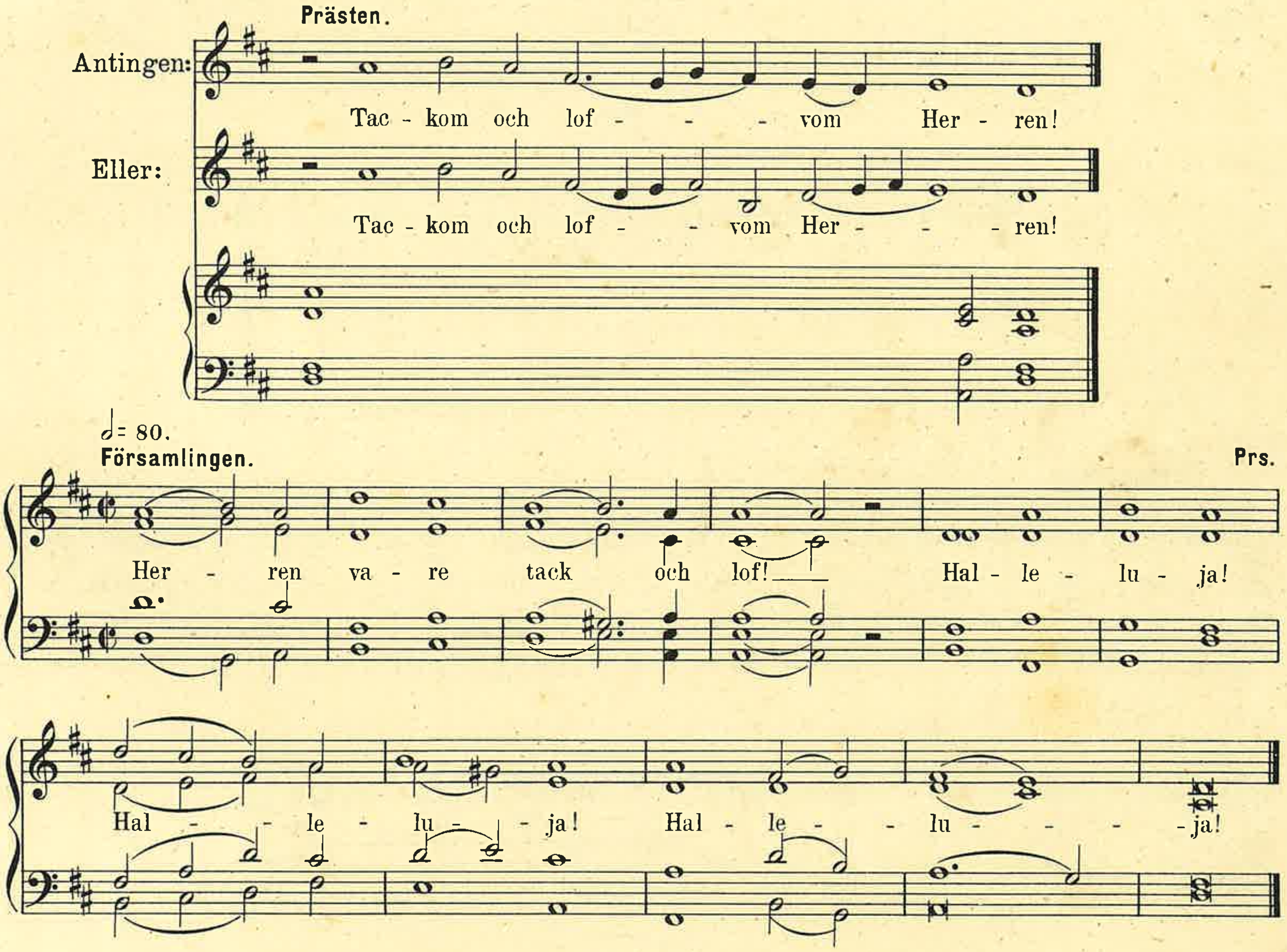
Prästen.
Antingen:
Tac - kom och lof - - - vom Her - ren!
Eller:
Tac - kom och lof - - vom Her - - - ren!
𝅗𝅥 = 80.
Församlingen.
Prs.
Her - ren va - re tack och lof!
Hal - le - lu - ja!
Hal - - le - lu - - ja! Hal - le - - lu - - - - ja!

74

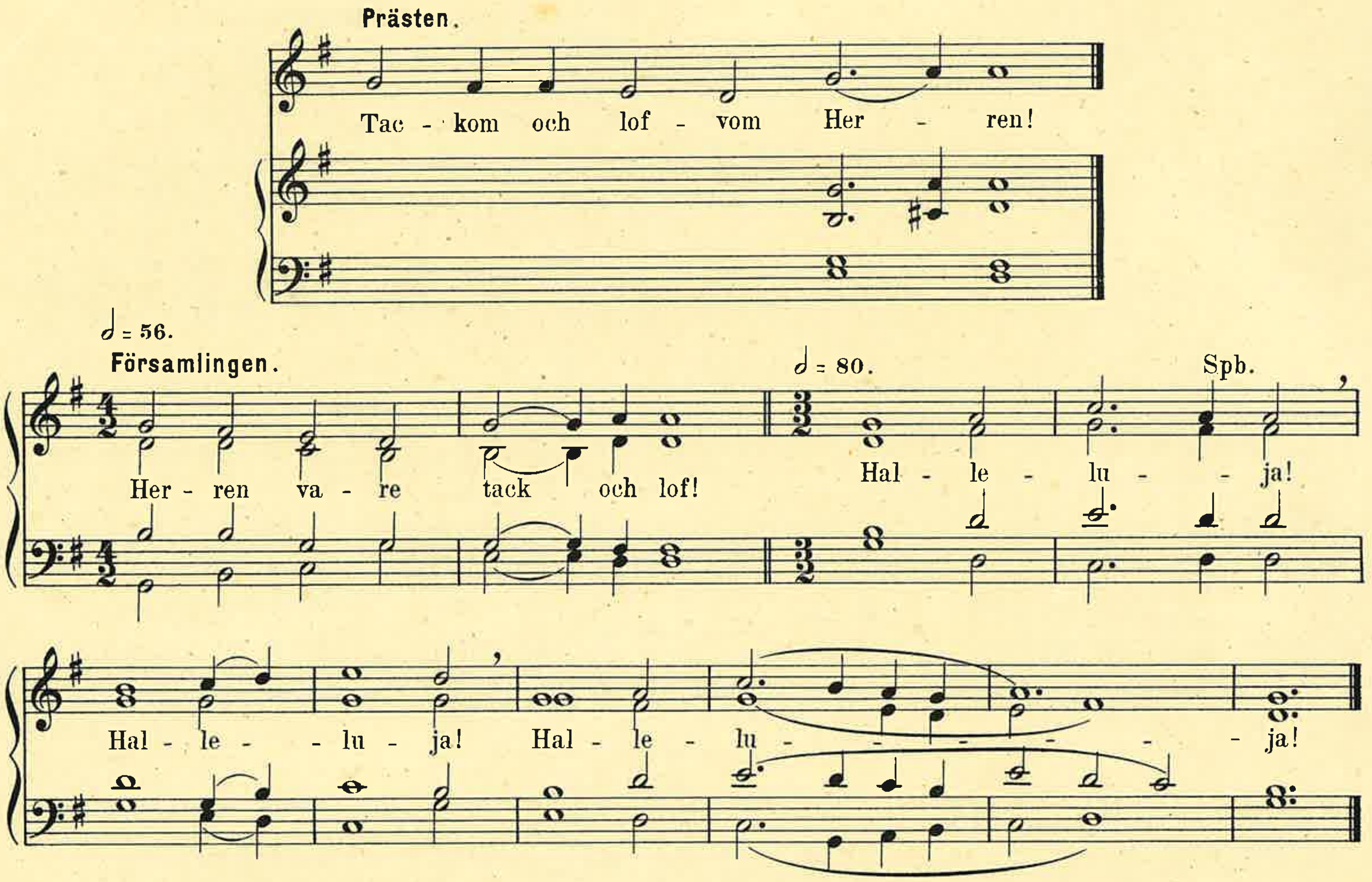
Prästen.
Tac - kom och lof - vom Her - ren!
𝅗𝅥 = 56.
Församlingen.
Her - ren va - re tack och lof!
𝅗𝅥 = 80.
Spb.
Hal - le - lu - ja!
Hal - le - lu - ja! Hal - le - lu - ja!

75.

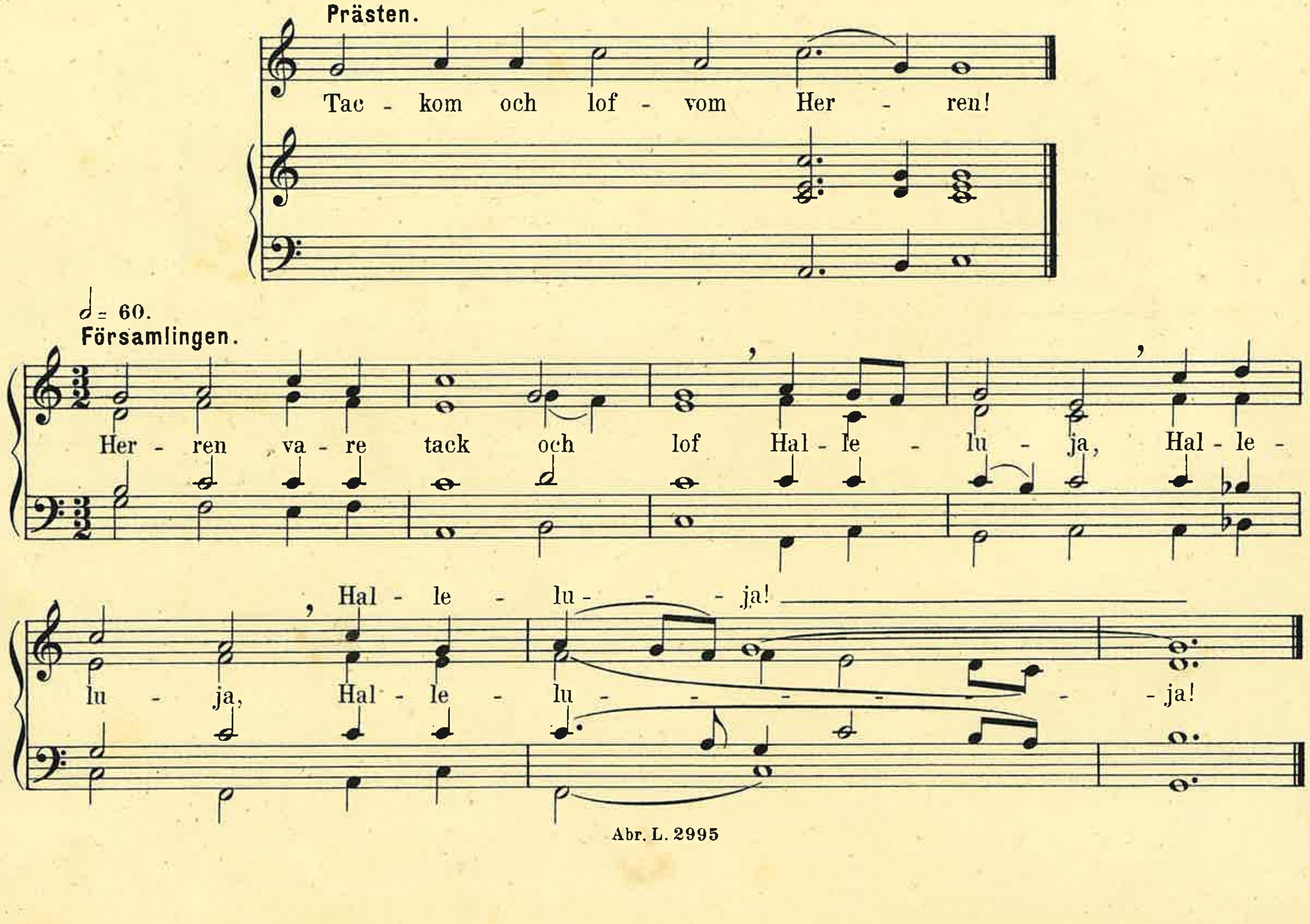
Prästen.
Tac - kom och lof - vom Her - ren!
𝅗𝅥 = 60.
Församlingen.
Her - ren va - re tack och lof Hal - le - lu - ja, Hal - le -
Hal - le - lu - ja!
lu - ja, Hal - le - lu - ja!

Det trefaldiga Amen.

76.

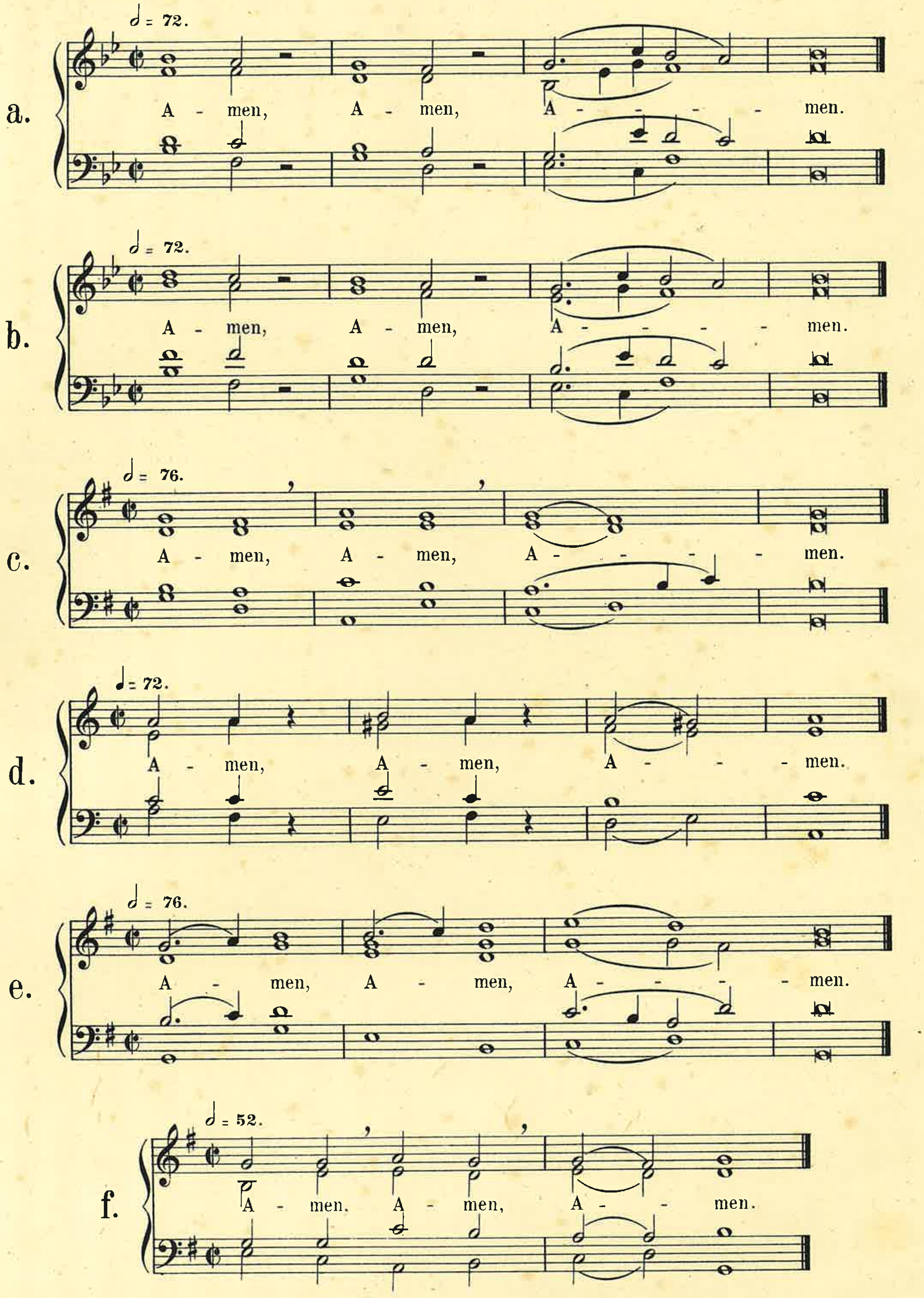

Litania.*)

77.

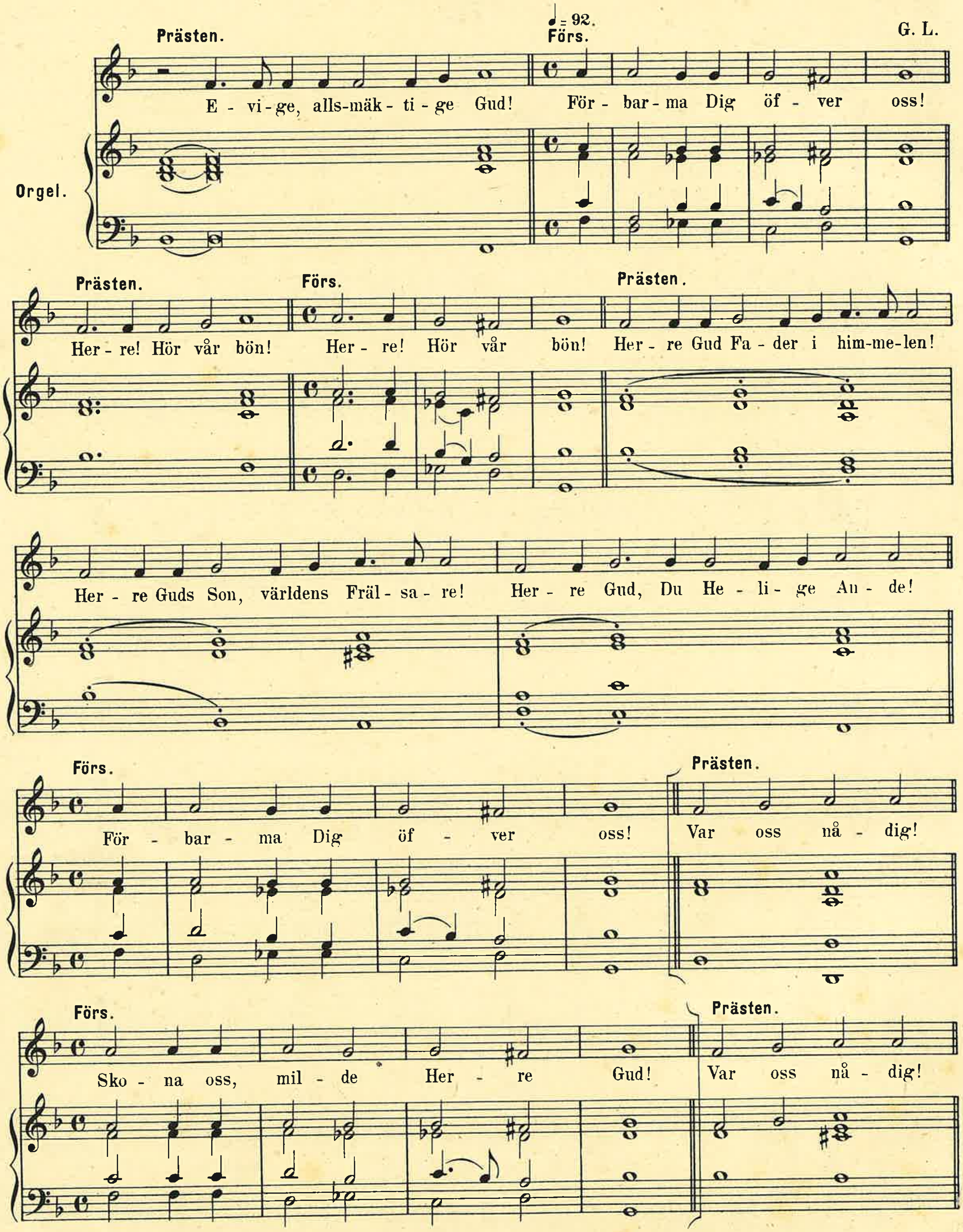

*) I Nris 77 och 78 är musiken lämpad till texten i gamla litanian; men för att äfven nya litanian må kunna användas vid dessa nummer, är nya texten, der den skiljer sig från den gamla, upptagen ofvan denna med nödiga ändringar i sångstämman. Takterna inom parentes tillhöra endast gamla litanian.

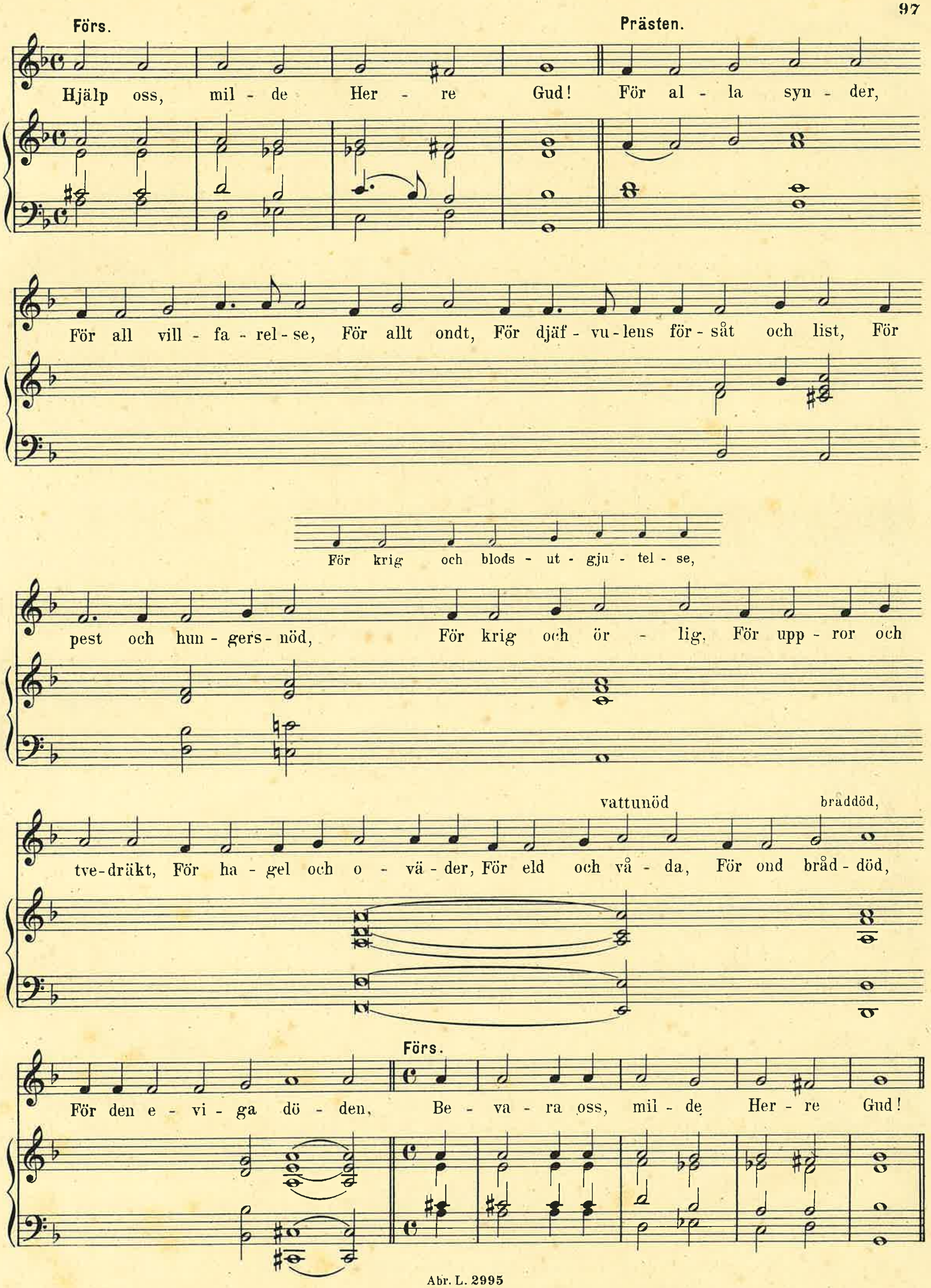
Förs.
Prästen.
Hjälp oss, mil - de Her - re Gud! För al - la syn - der,
För all vill - fa - rel - se, För allt ondt, För djäf - vu - lens för - såt och list, För
För krig och blods - ut - gju - tel - se,
pest och hun - gers - nöd, För krig och ör - lig, För upp - ror och
vattunöd
braddöd,
tve-dräkt, För ha - gel och o - vä - der, För eld och vå - da, För ond bråd - död,
Förs.
För den e - vi - ga dö - den, Be - va - ra oss, mil - de Her - re Gud!

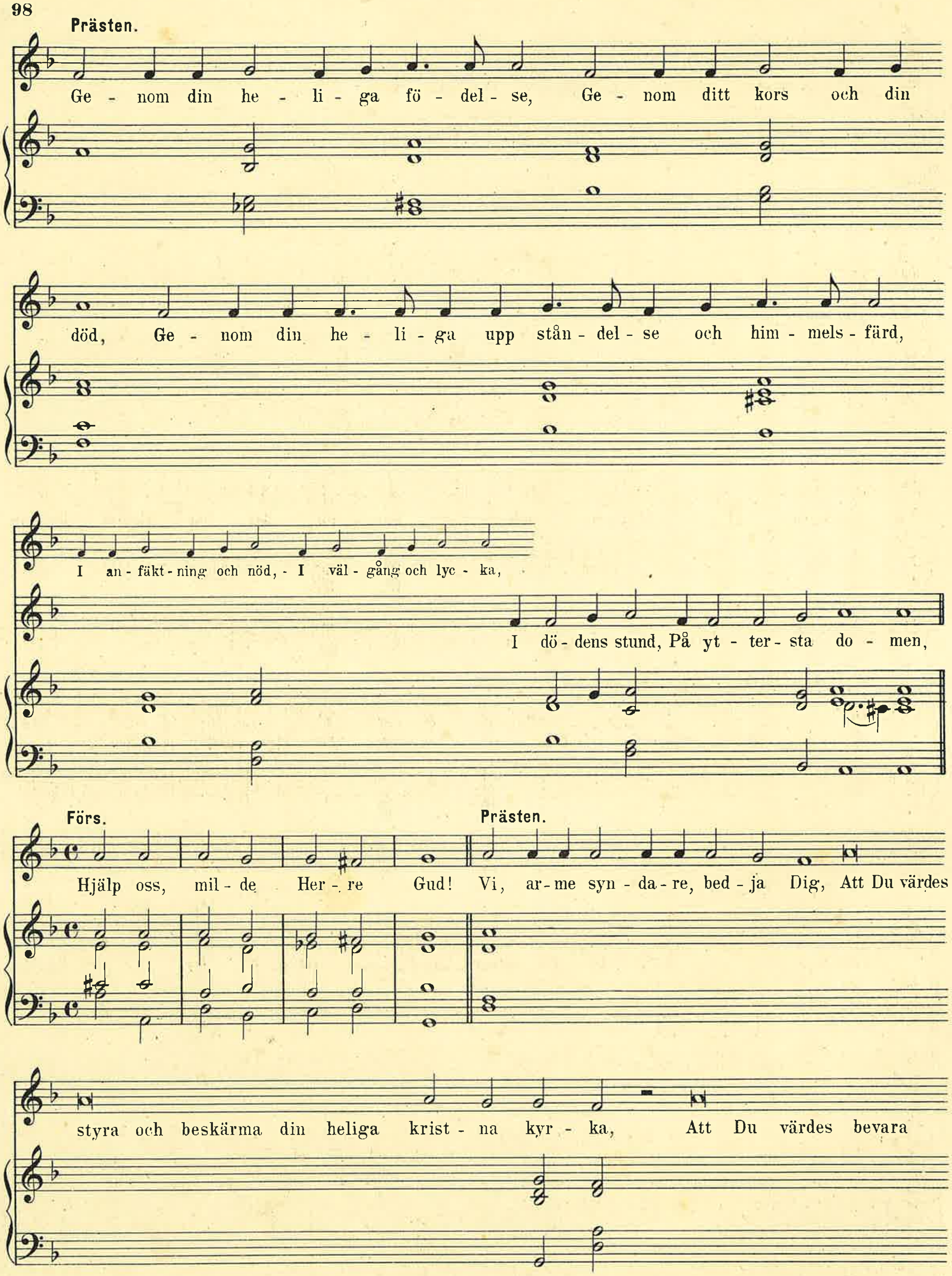
Prästen.
Ge - nom din he - li - ga fö - del - se, Ge - nom ditt kors och din
död, Ge - nom din he - li - ga upp stån - del - se och him - mels - färd,
I an - fäkt - ning och nöd, - I väl - gång och lyc - ka,
I dö - dens stund, På yt - ter - sta do - men,
Förs.
Hjälp oss, mil - de Her - re Gud!
Prästen.
Vi, ar - me syn - da - re, bed - ja Dig, Att Du värdes
styra och beskärma din heliga krist - na kyr - ka, Att Du värdes bevara

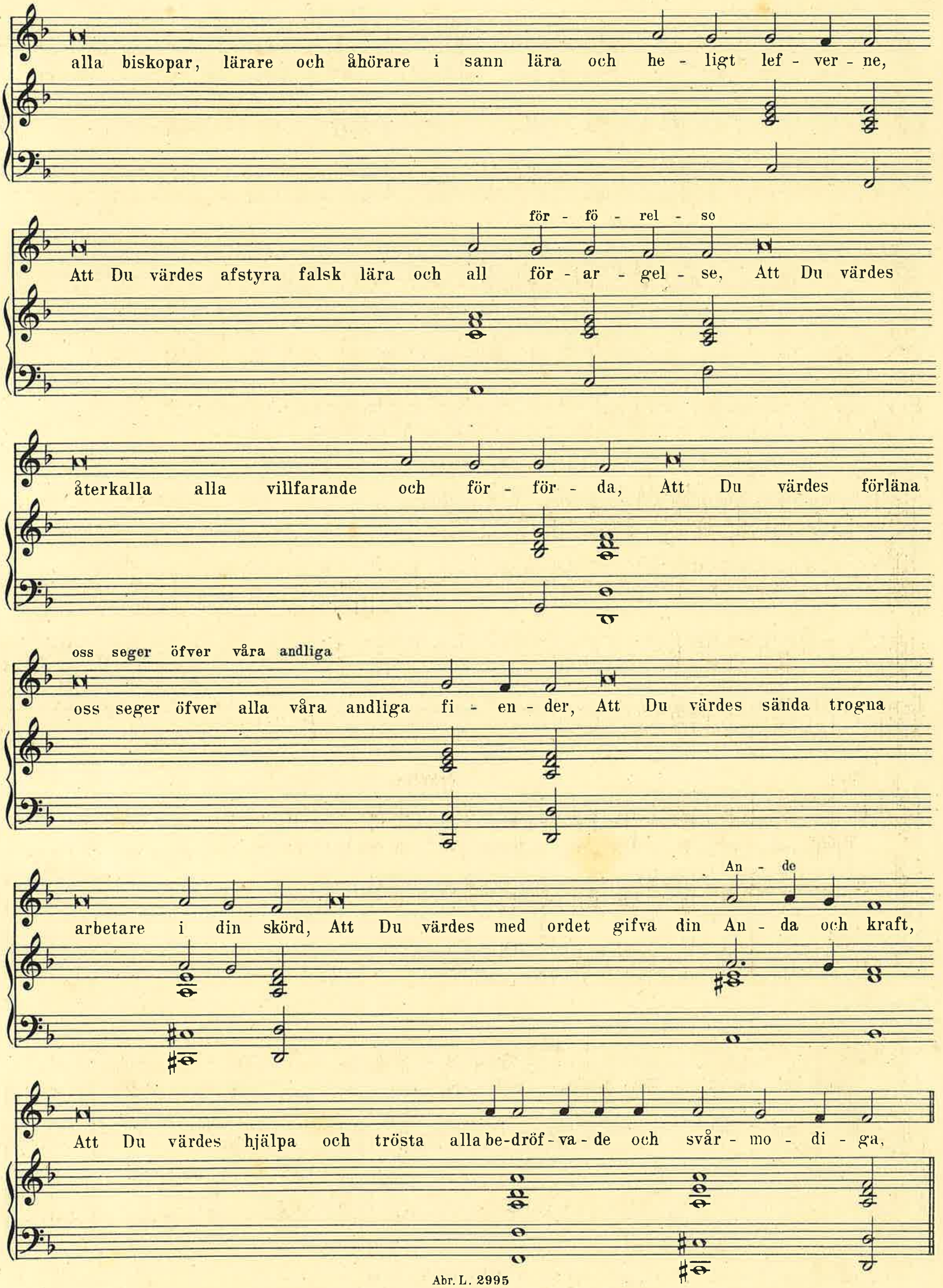
alla biskopar, lärare och åhörare i sann lära och he - ligt lef - ver - ne,
för - fö - rel - so
Att Du värdes afstyra falsk lära och all för - ar - gel - se, Att Du värdes
återkalla alla villfarande och för - för - da, Att Du värdes förläna
oss seger öfver våra andliga
oss seger öfver alla våra andliga fi - en - der, Att Du värdes sända trogna
An - de
arbetare i din skörd, Att Du värdes med ordet gifva din An - da och kraft,
Att Du värdes hjälpa och trösta alla be-dröf - va - de och svår - mo - di - ga,

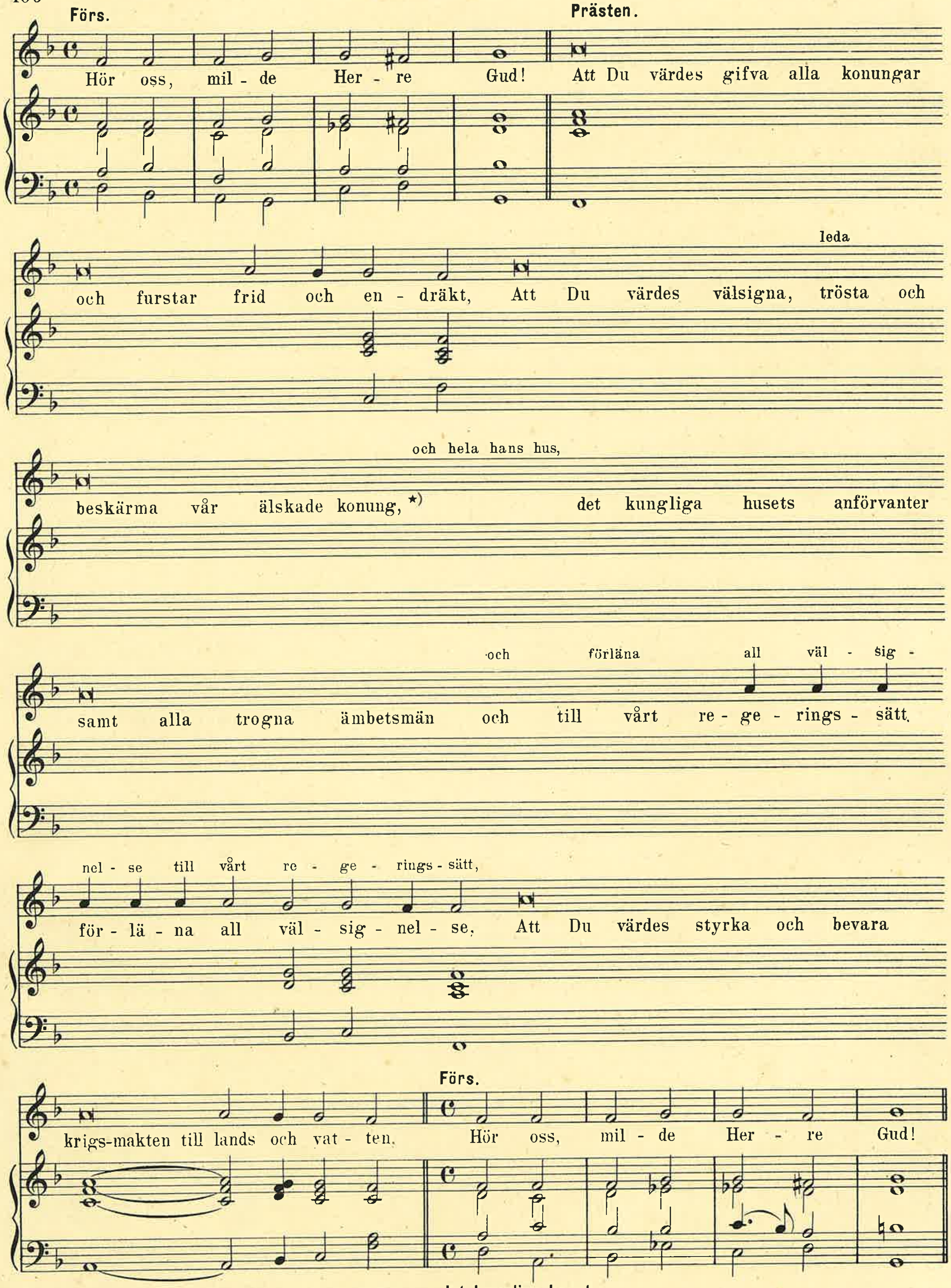

*) Enligt gamla litanian införes här efter omständigheterna **det kungliga huset.**

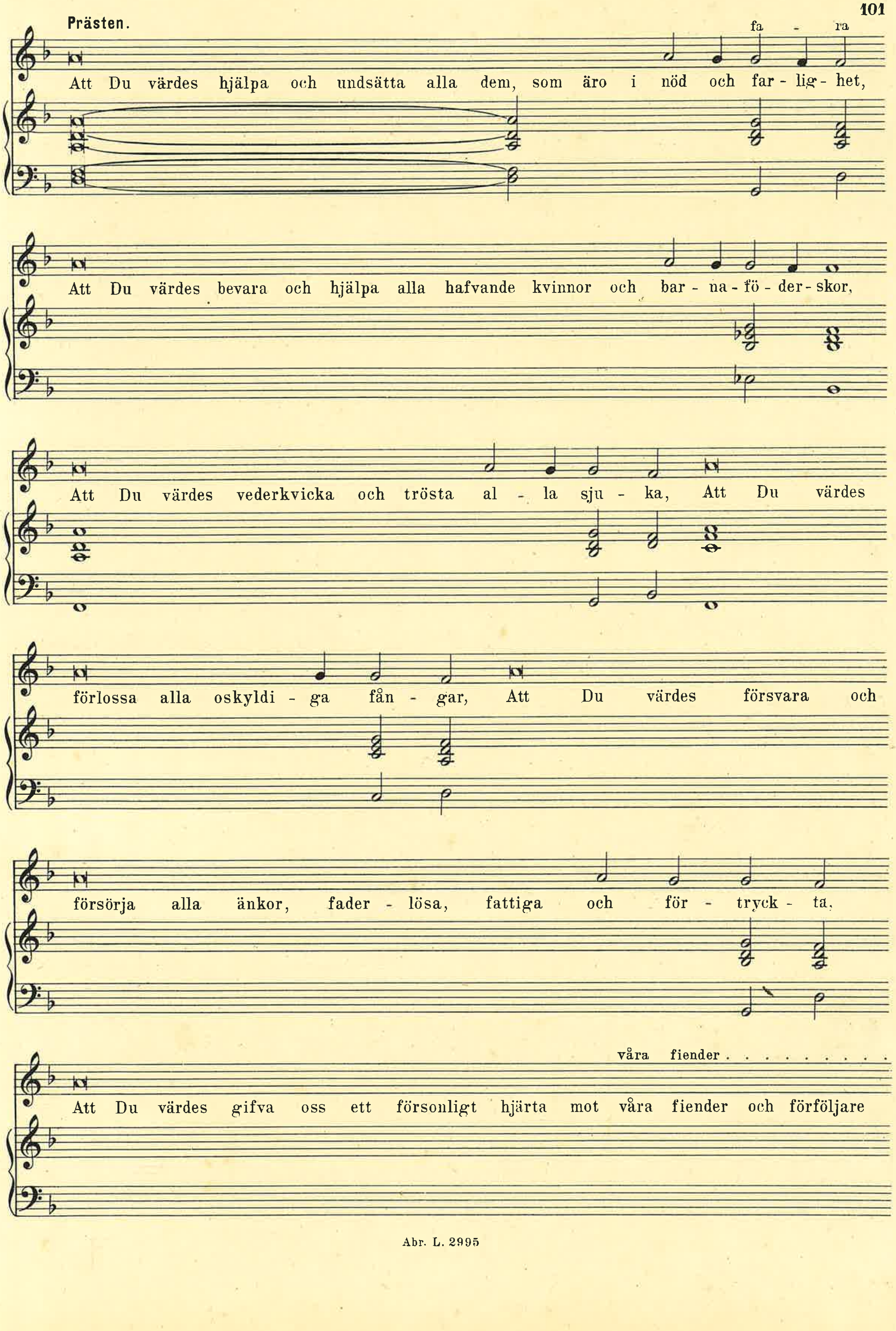
Prästen.
fa - ra
Att Du värdes hjälpa och undsätta alla dem, som äro i nöd och far - lig - het,
Att Du värdes bevara och hjälpa alla hafvande kvinnor och bar - na - fö - der - skor,
Att Du värdes vederkvicka och trösta al - la sju - ka, Att Du värdes
förlossa alla oskyldi - ga fån - gar, Att Du värdes försvara och
försörja alla änkor, fader - lösa, fattiga och för - tryck - ta.
våra fiender . . . .
Att Du värdes gifva oss ett försonligt hjärta mot våra fiender och förföljare

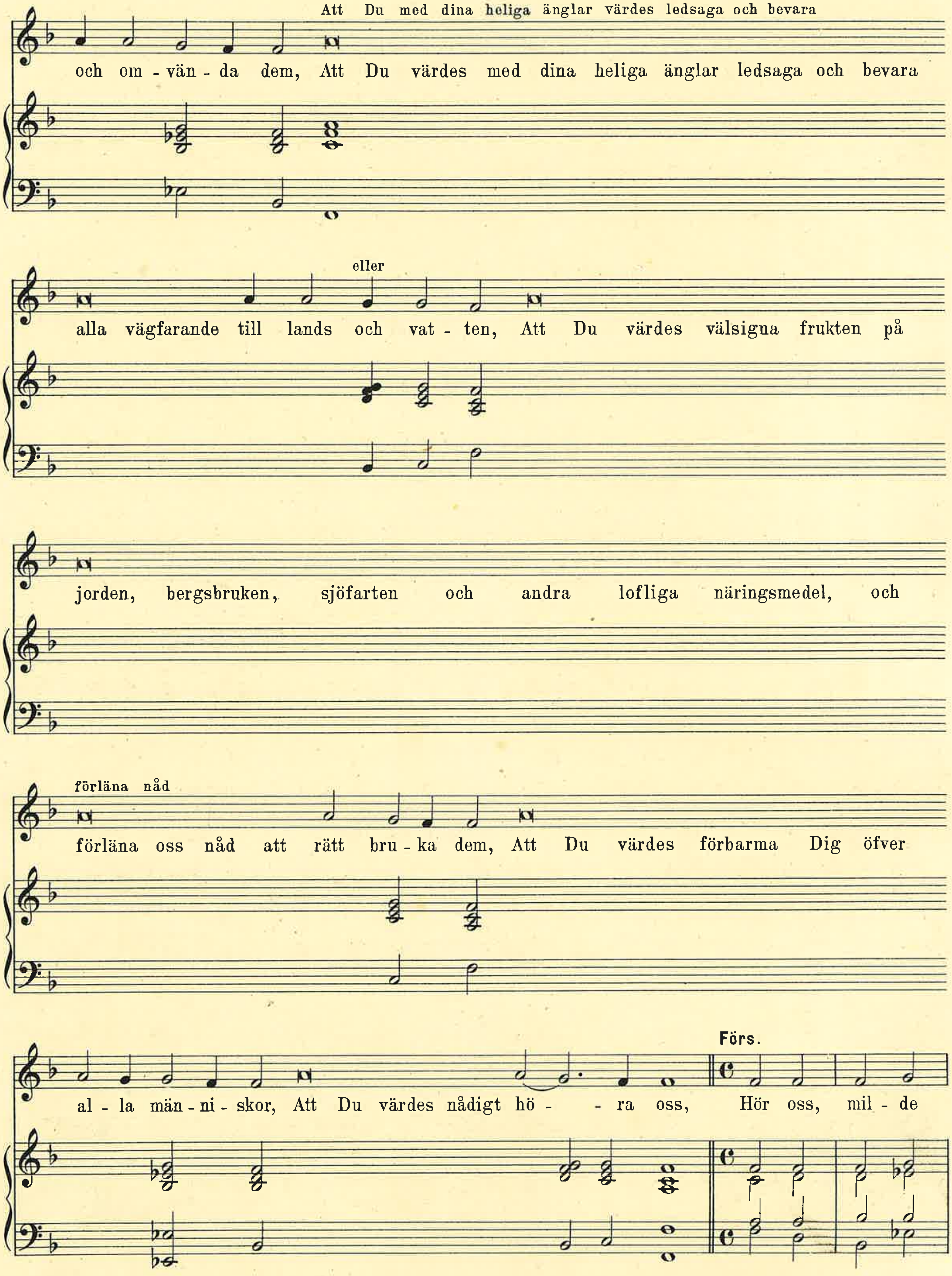
Att Du med dina heliga änglar värdes ledsaga och bevara
och om - vän - da dem, Att Du värdes med dina heliga änglar ledsaga och bevara
eller
alla vägfarande till lands och vat - ten, Att Du värdes välsigna frukten på
jorden, bergsbruken, sjöfarten och andra lofliga näringsmedel, och
förläna nåd
förläna oss nåd att rätt bru - ka dem, Att Du värdes förbarma Dig öfver
Förs.
al - la män - ni - skor, Att Du värdes nådigt hö - - ra oss, Hör oss, mil - de

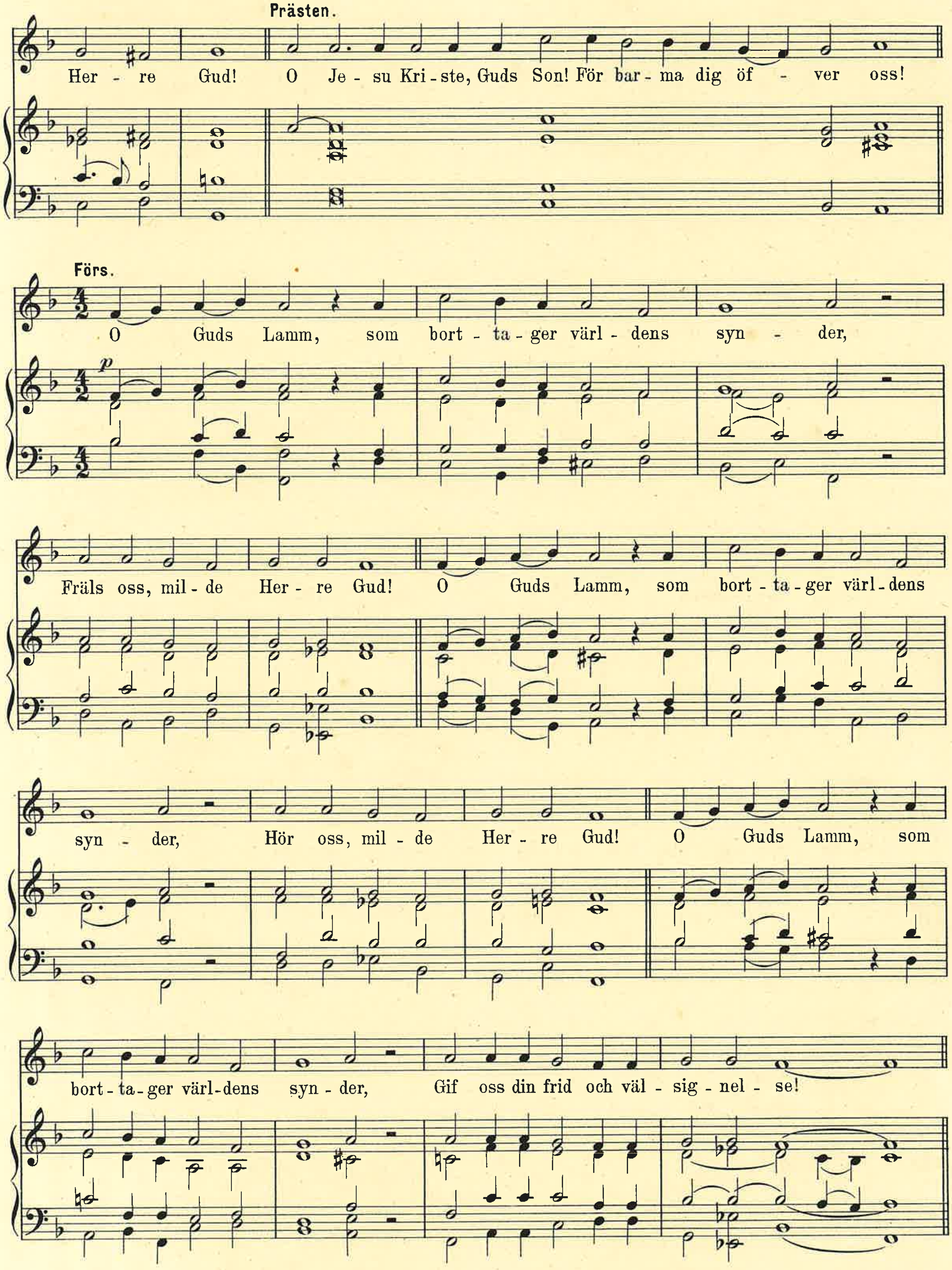
Prästen.
Her - re Gud! O Je - su Kri - ste, Guds Son! För bar - ma dig öf - ver oss!
Förs.
O Guds Lamm, som bort - ta - ger värl - dens syn - der,
Fräls oss, mil - de Her - re Gud! O Guds Lamm, som bort - ta - ger värl - dens
syn - der, Hör oss, mil - de Her - re Gud! O Guds Lamm, som
bort - ta - ger värl - dens syn - der, Gif oss din frid och väl - sig - nel - se!

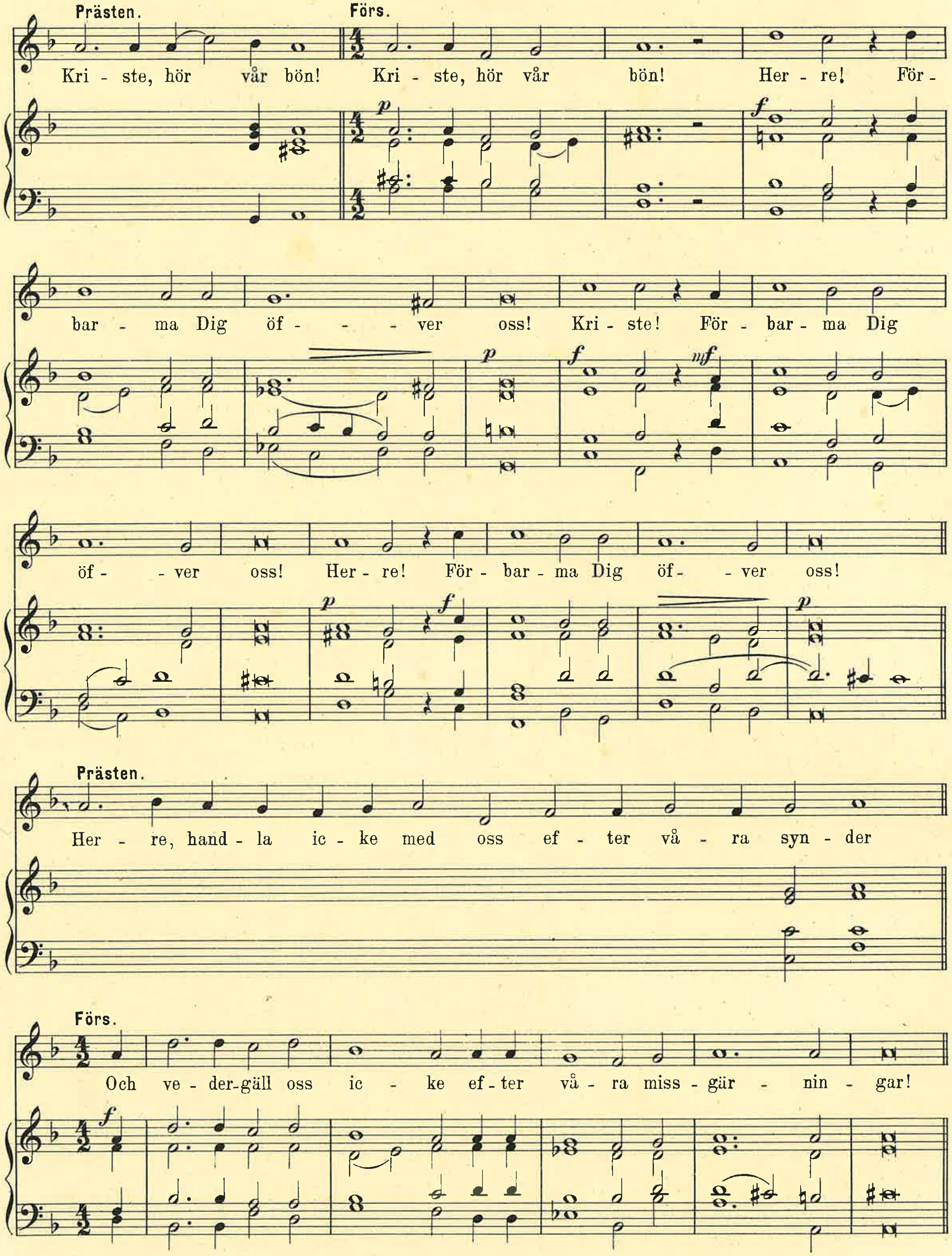
Prästen.
Förs.
Kri - ste, hör vår bön! Kri - ste, hör vår bön! Her - re! För -
bar - ma Dig öf - - - ver oss! Kri - ste! För - bar - ma Dig
öf - - ver oss! Her - re! För - bar - ma Dig öf - - ver oss!
Prästen.
Her - re, hand - la ic - ke med oss ef - ter vå - ra syn - der
Förs.
Och ve - der-gäll oss ic - ke ef - ter vå - ra miss - gär - nin - gar!

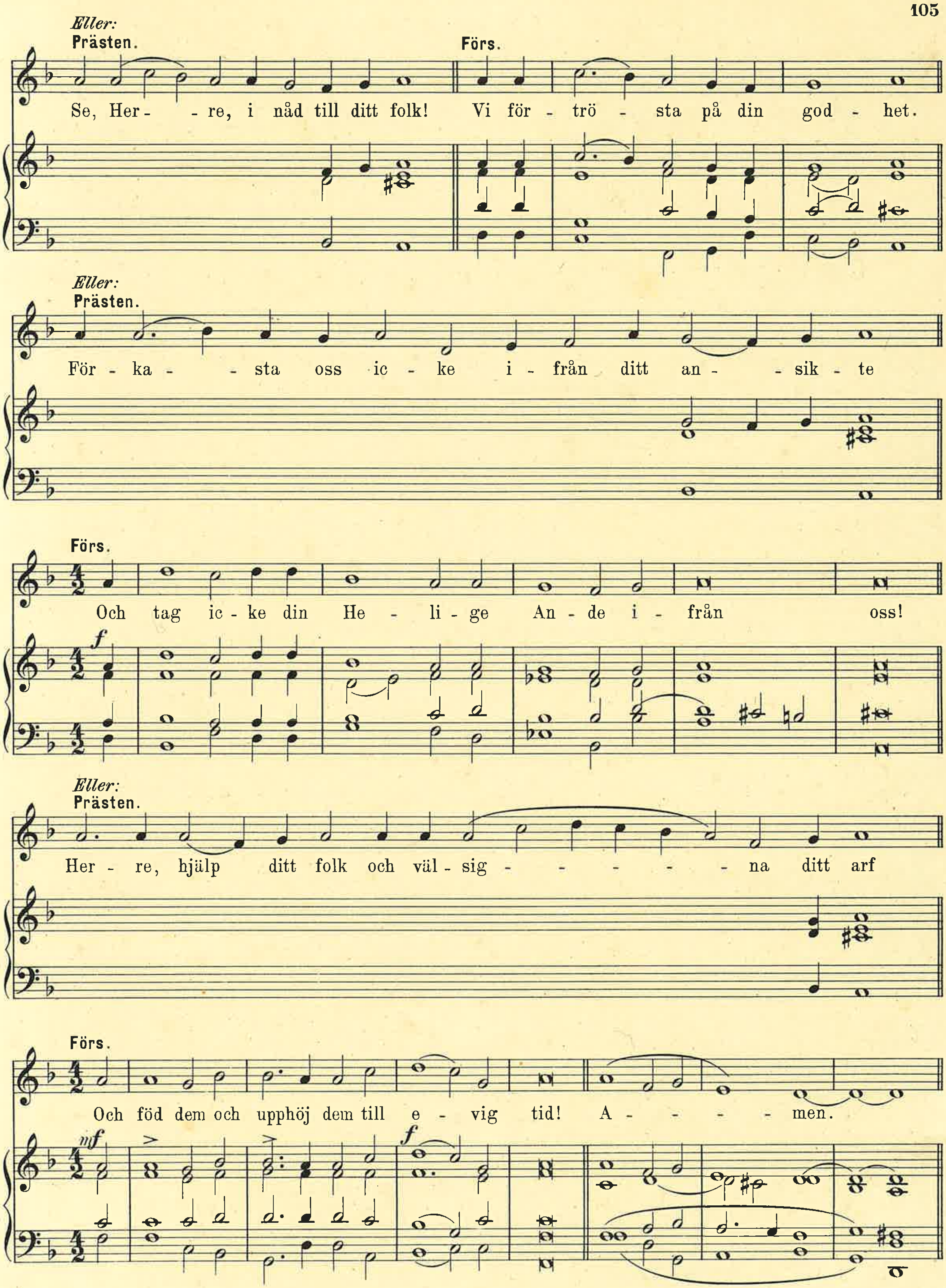
Eller:
Prästen.
Se, Her - re, i nåd till ditt folk!
Förs.
Vi för - trö - sta på din god - het.
Eller:
Prästen.
För - ka - sta oss ic - ke i - från ditt an - sik - te
Förs.
Och tag ic - ke din He - li - ge An - de i - från oss!
f
Eller:
Prästen.
Her - re, hjälp ditt folk och väl - sig - na ditt arf
Förs.
Och föd dem och upphöj dem till e - vig tid! A - men.
mf
f

Litania.*)

78.

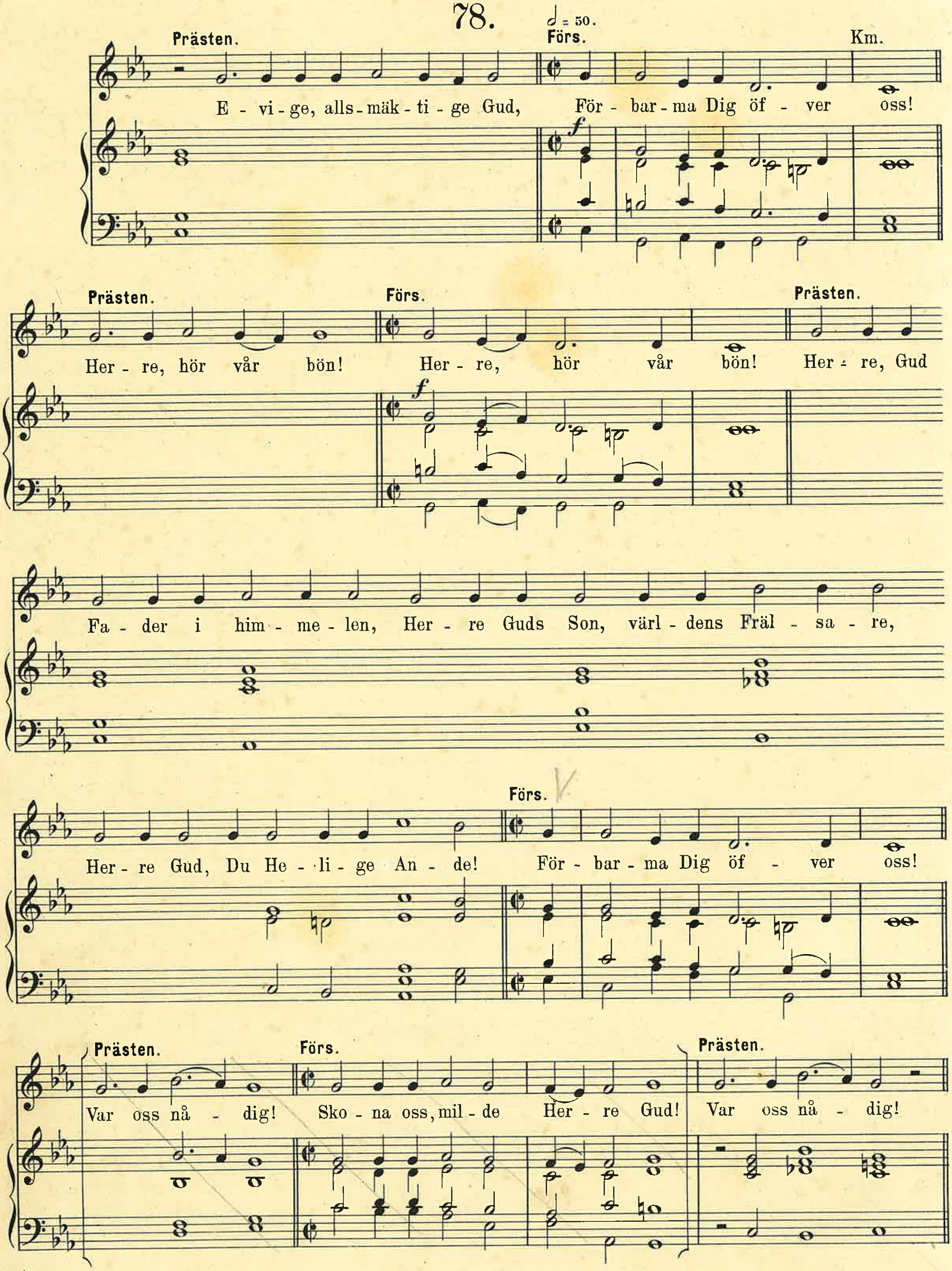

*) Se noten sid. 96.

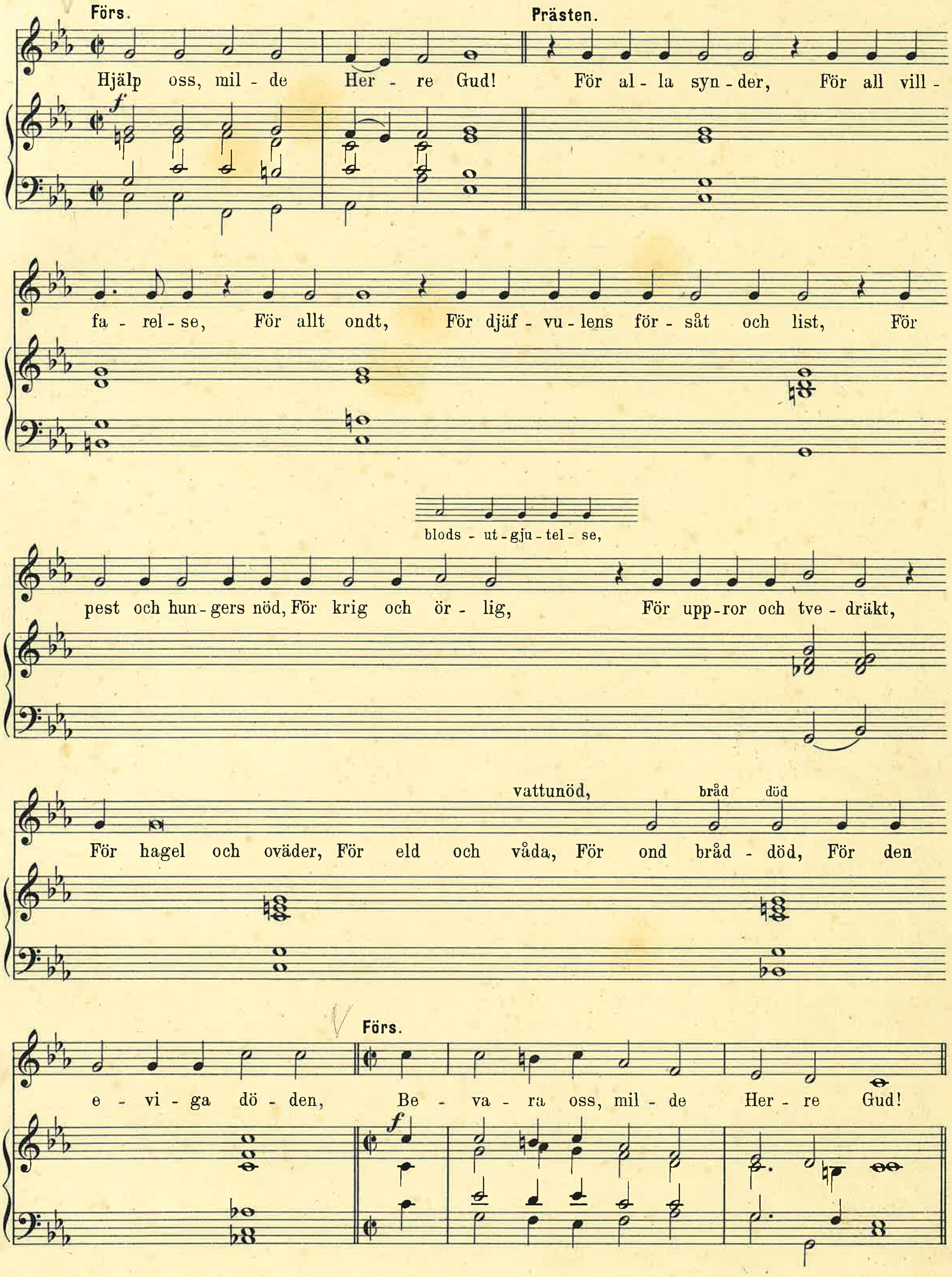
Förs.
Hjälp oss, mil - de Her - re Gud!
Prästen.
För al - la syn - der, För all vill - fa - rel - se, För allt ondt, För djäf - vu - lens för - såt och list, För pest och hun - gers nöd, För krig och ör - lig,
blods - ut - gju - tel - se,
För upp - ror och tve - dräkt, För hagel och oväder, För eld och våda, För ond bråd - död, För den e - vi - ga dö - den,
vattunöd,
bråd död
Förs.
Be - va - ra oss, mil - de Her - re Gud!

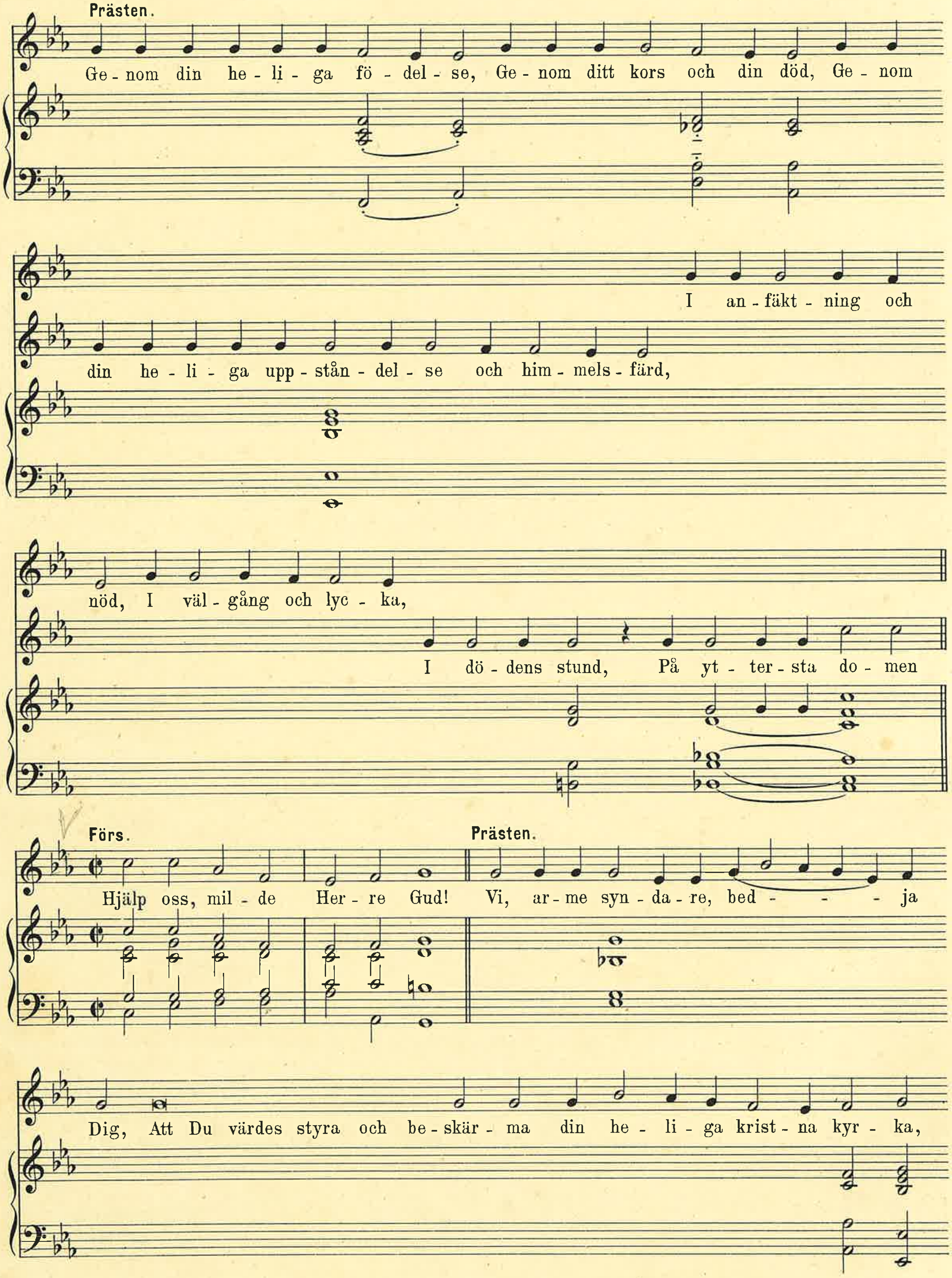
Prästen.
Ge - nom din he - li - ga fö - del - se, Ge - nom ditt kors och din död, Ge - nom
din he - li - ga upp - stån - del - se och him - mels - färd,
I an - fäkt - ning och
nöd, I väl - gång och lyc - ka,
I dö - dens stund, På yt - ter - sta do - men
Förs.
Hjälp oss, mil - de Her - re Gud!
Prästen.
Vi, ar - me syn - da - re, bed - - - ja
Dig, Att Du värdes styra och be - skär - ma din he - li - ga krist - na kyr - ka,

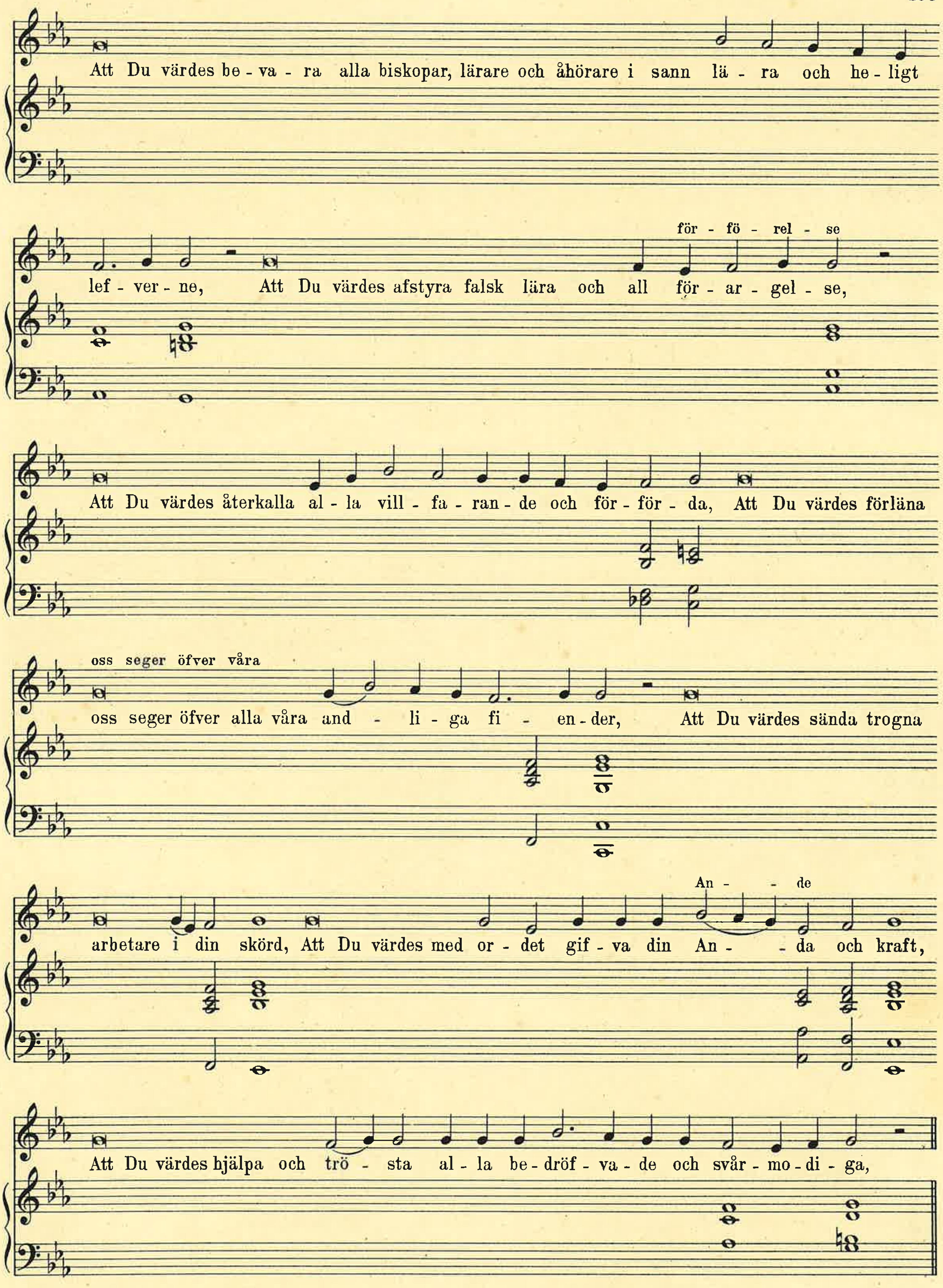
Att Du värdes be - va - ra alla biskopar, lärare och åhörare i sann lä - ra och he - ligt
för - fö - rel - se
lef - ver - ne, Att Du värdes afstyra falsk lära och all för - ar - gel - se,
Att Du värdes återkalla al - la vill - fa - ran - de och för - för - da, Att Du värdes förläna
oss seger öfver våra
oss seger öfver alla våra and - li - ga fi - en - der, Att Du värdes sända trogna
An - - de
arbetare i din skörd, Att Du värdes med or - det gif - va din An - - da och kraft,
Att Du värdes hjälpa och trö - sta al - la be - dröf - va - de och svår - mo - di - ga,

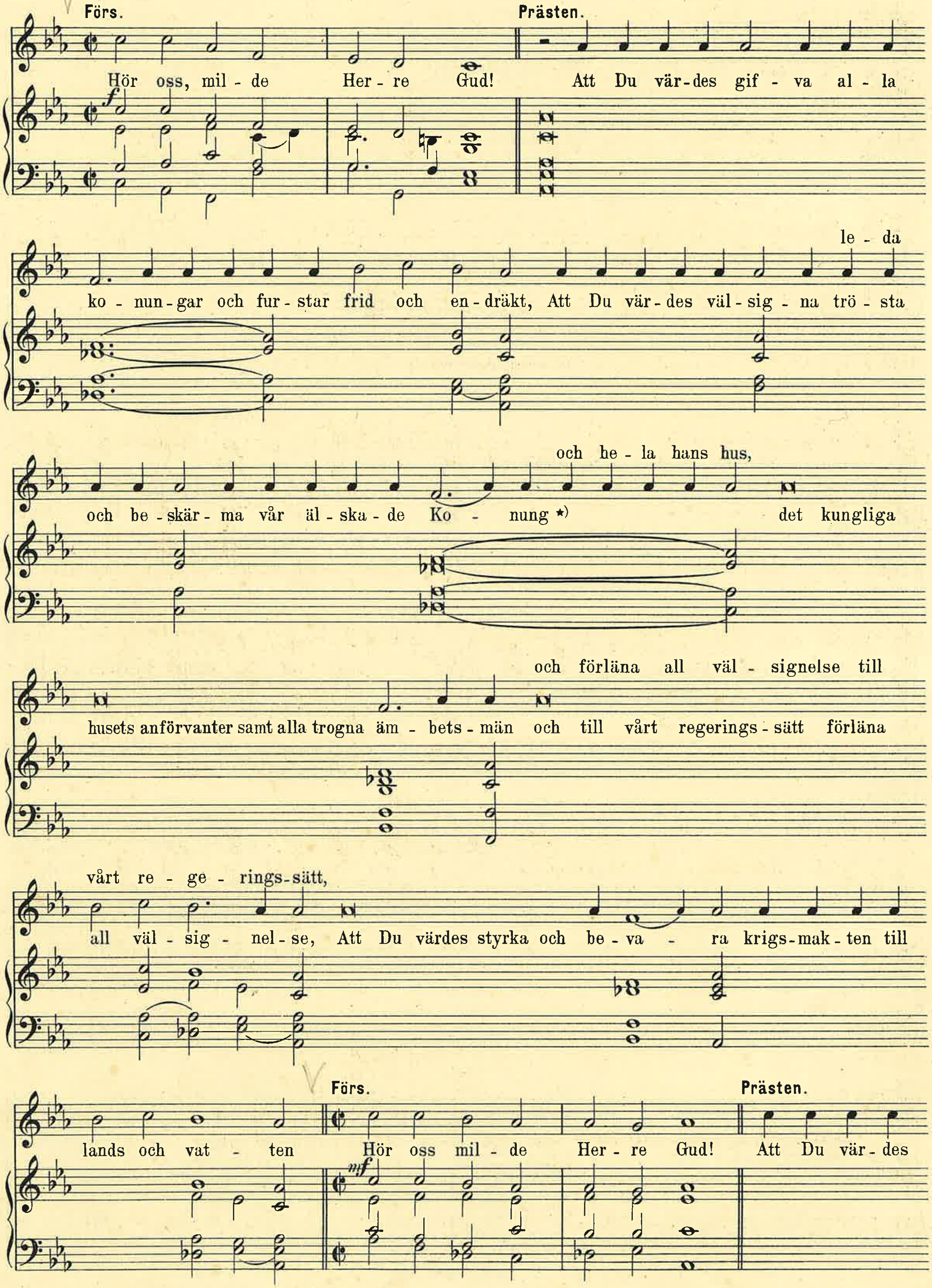

*) Enligt gamla litanian införes här efter omständigheterna **det kungliga huset.**

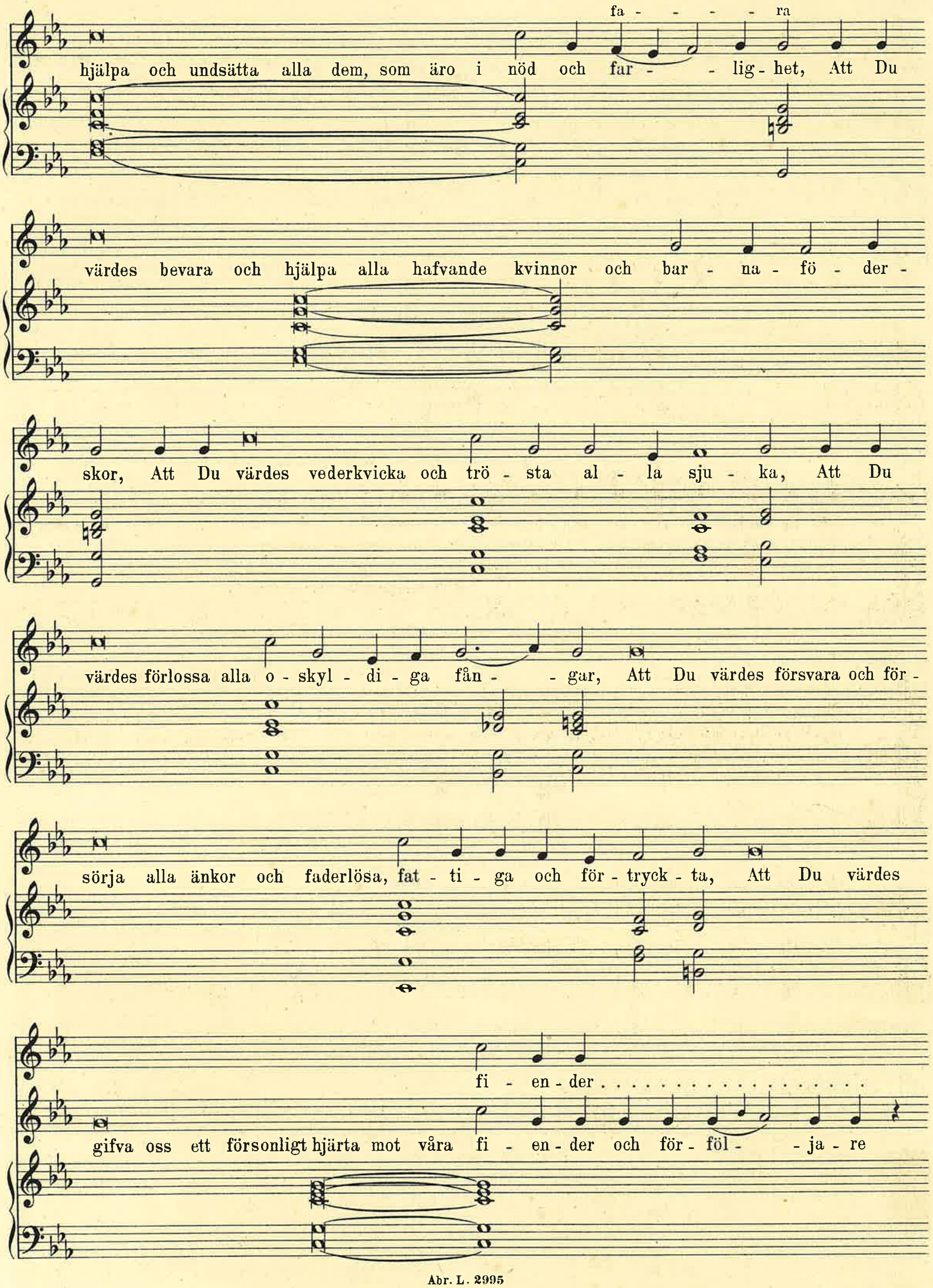
fa - - - - ra
hjälpa och undsätta alla dem, som äro i nöd och far - - lig - het, Att Du
värdes bevara och hjälpa alla hafvande kvinnor och bar - na - fö - der -
skor, Att Du värdes vederkvicka och trö - sta al - la sju - ka, Att Du
värdes förlossa alla o - skyl - di - ga fån - - gar, Att Du värdes försvara och för -
sörja alla änkor och faderlösa, fat - ti - ga och för - tryck - ta, Att Du värdes
fi - en - der . . . .
gifva oss ett försonligt hjärta mot våra fi - en - der och för - föl - - ja - re

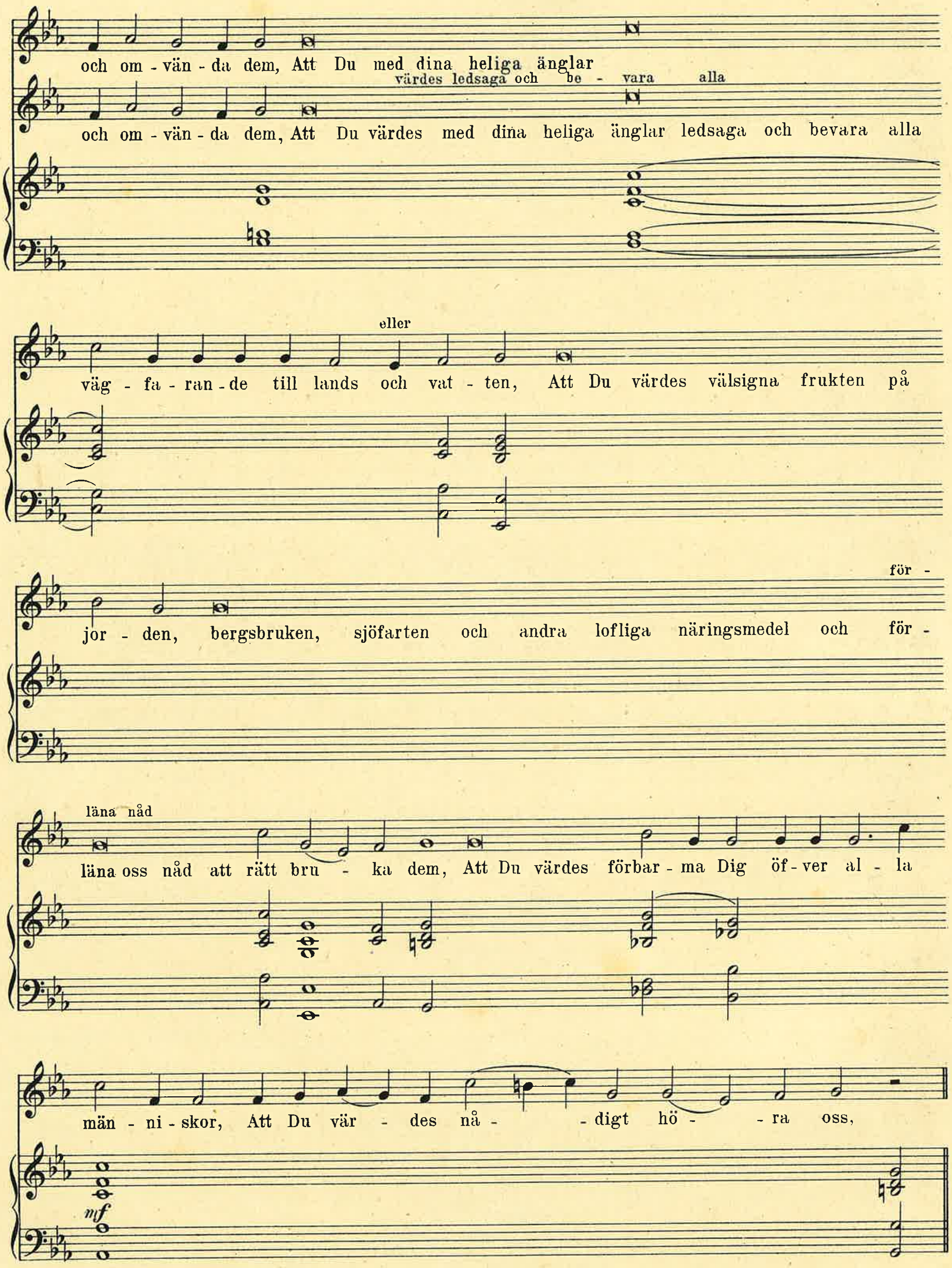
och om - vän - da dem, Att Du med dina heliga änglar
värdes ledsaga och be - vara alla
och om - vän - da dem, Att Du värdes med dina heliga änglar ledsaga och bevara alla
eller
väg - fa - ran - de till lands och vat - ten, Att Du värdes välsigna frukten på
för -
jor - den, bergsbruken, sjöfarten och andra lofliga näringsmedel och för -
läna nåd
läna oss nåd att rätt bru - ka dem, Att Du värdes förbar - ma Dig öf - ver al - la
män - ni - skor, Att Du vär - des nå - - digt hö - - ra oss,
mf

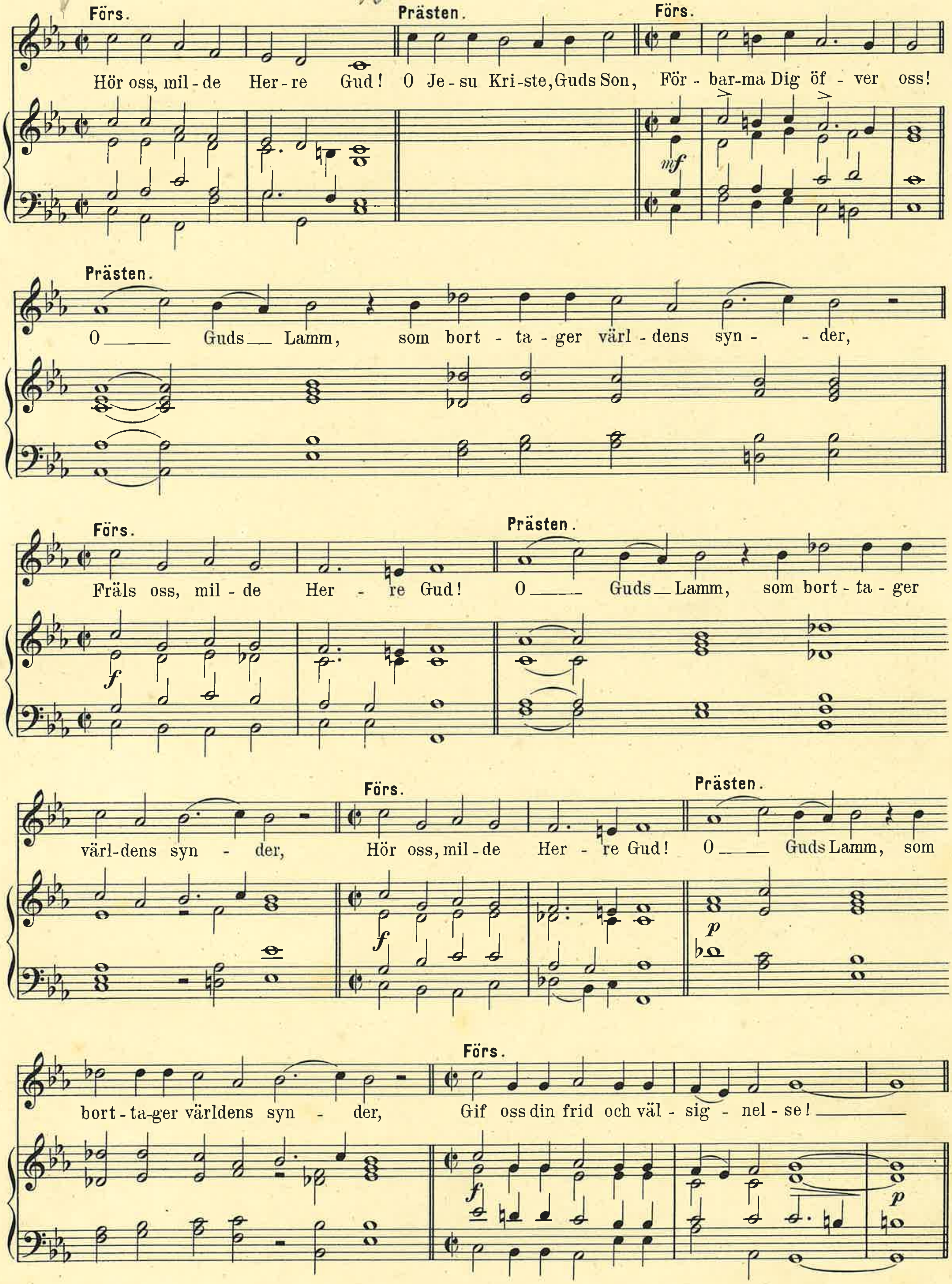
Förs.
Hör oss, mil - de Her - re Gud!
Prästen.
O Je - su Kri - ste, Guds Son,
Förs.
För - bar - ma Dig öf - ver oss!
mf
Prästen.
O Guds Lamm, som bort - ta - ger värl - dens syn - der,
Förs.
Fräls oss, mil - de Her - re Gud!
f
Prästen.
O Guds Lamm, som bort - ta - ger värl - dens syn - der,
Förs.
Hör oss, mil - de Her - re Gud!
f
Prästen.
O Guds Lamm, som bort - ta - ger världens syn - der,
p
Förs.
Gif oss din frid och väl - sig - nel - se!
f
p

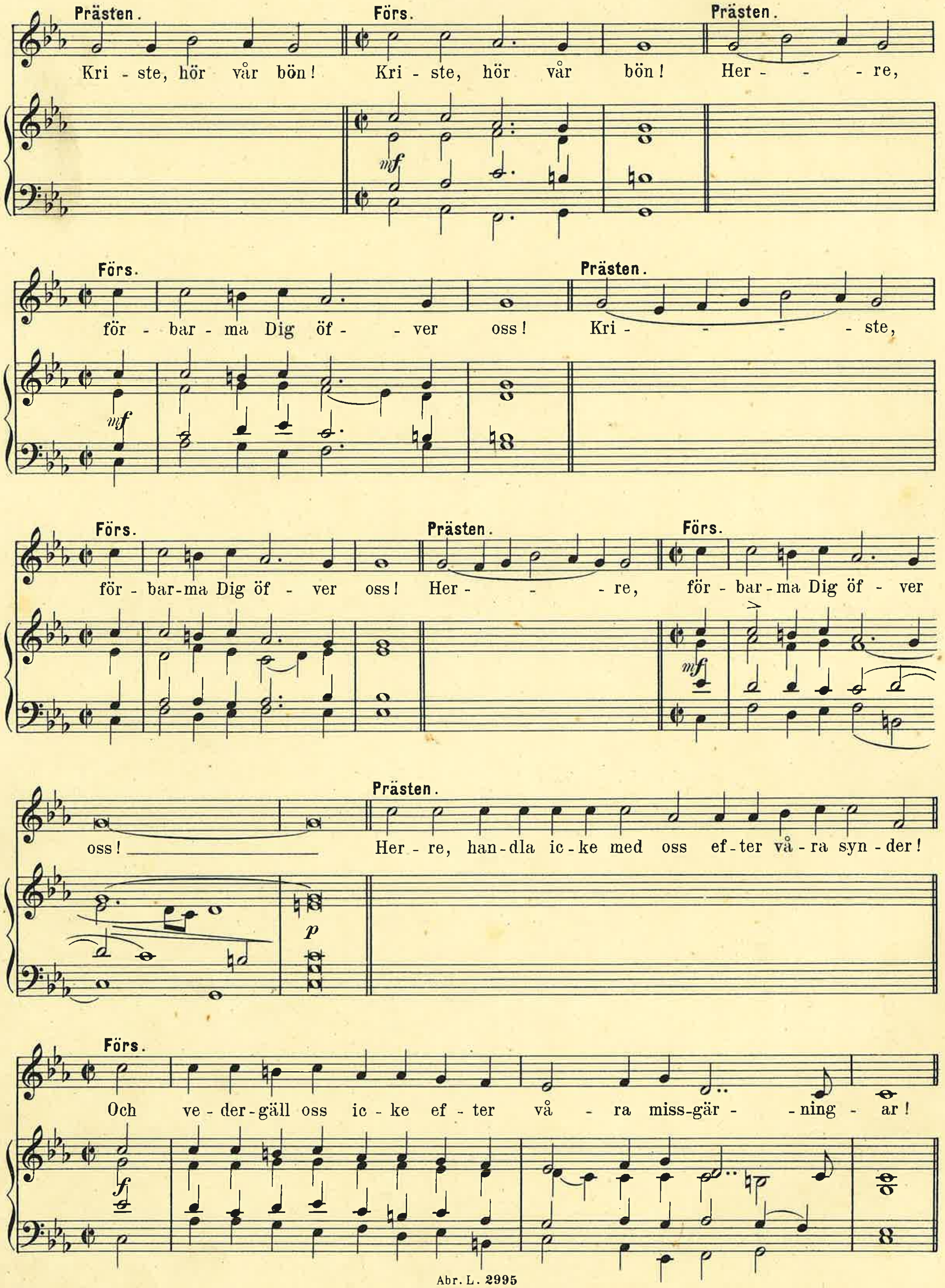
Prästen.
Kri - ste, hör vår bön!
Förs.
Kri - ste, hör vår bön!
Prästen.
Her - - - re,
mf
Förs.
för - bar - ma Dig öf - - ver oss!
Prästen.
Kri - - - - ste,
mf
Förs.
för - bar-ma Dig öf - ver oss!
Prästen.
Her - - - re,
Förs.
för - bar - ma Dig öf - ver
mf
oss!
Prästen.
Her - re, han-dla ic-ke med oss ef-ter vå-ra syn-der!
p
Förs.
Och ve-der-gäll oss ic-ke ef - ter vå - ra miss-gär - - ning - ar!
f

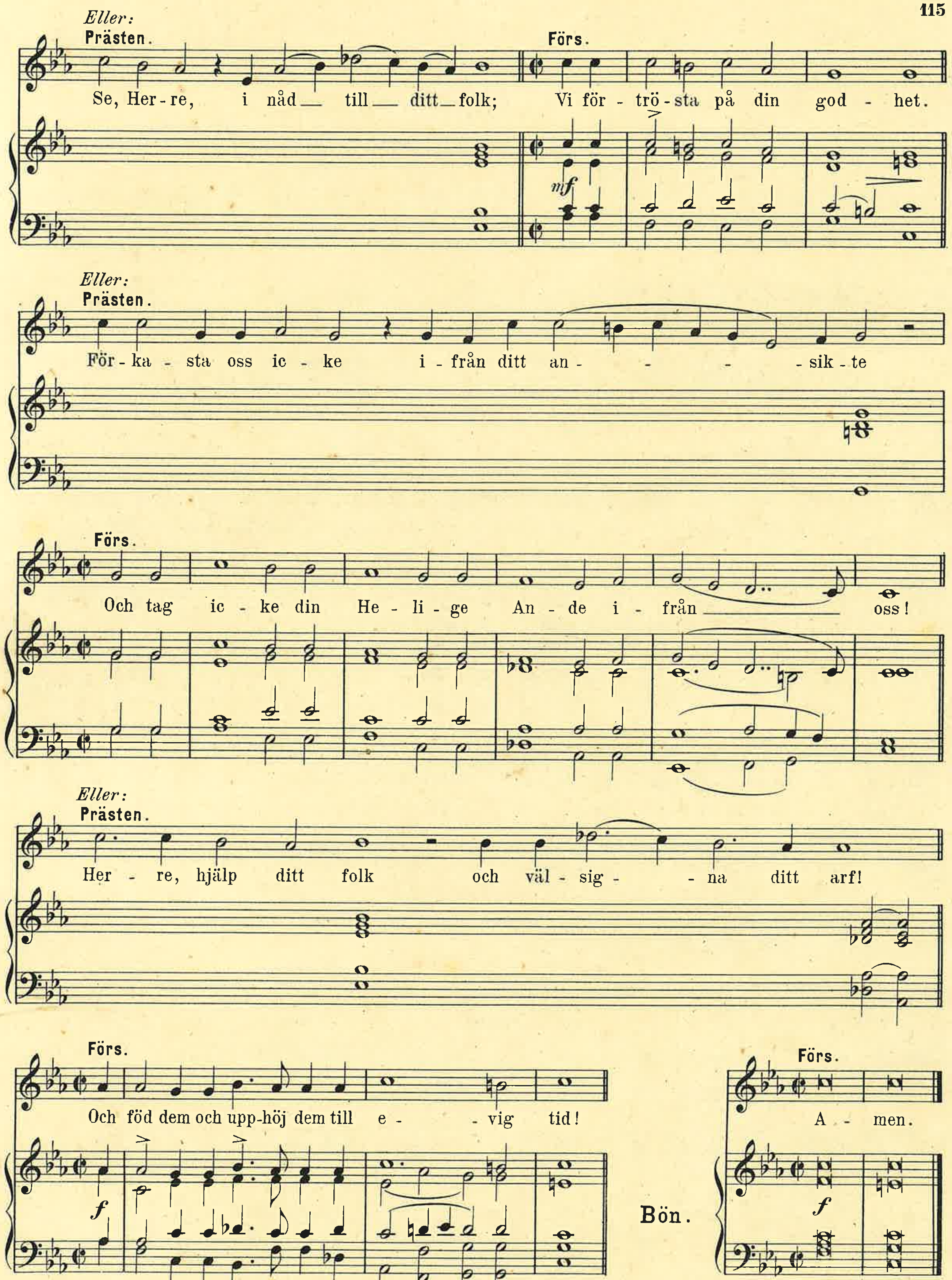
Eller:
Prästen.
Se, Her-re, i nåd till ditt folk;
Förs.
Vi för-trö-sta på din god-het.
mf
Eller:
Prästen.
För-ka-sta oss ic-ke i-från ditt an- - -sik-te
Förs.
Och tag ic-ke din He-li-ge An-de i-från oss!
Eller:
Prästen.
Her-re, hjälp ditt folk och väl-sig- -na ditt arf!
Förs.
Och föd dem och upp-höj dem till e- -vig tid!
f
Bön.
Förs.
A-men.
f

Litania.

79.

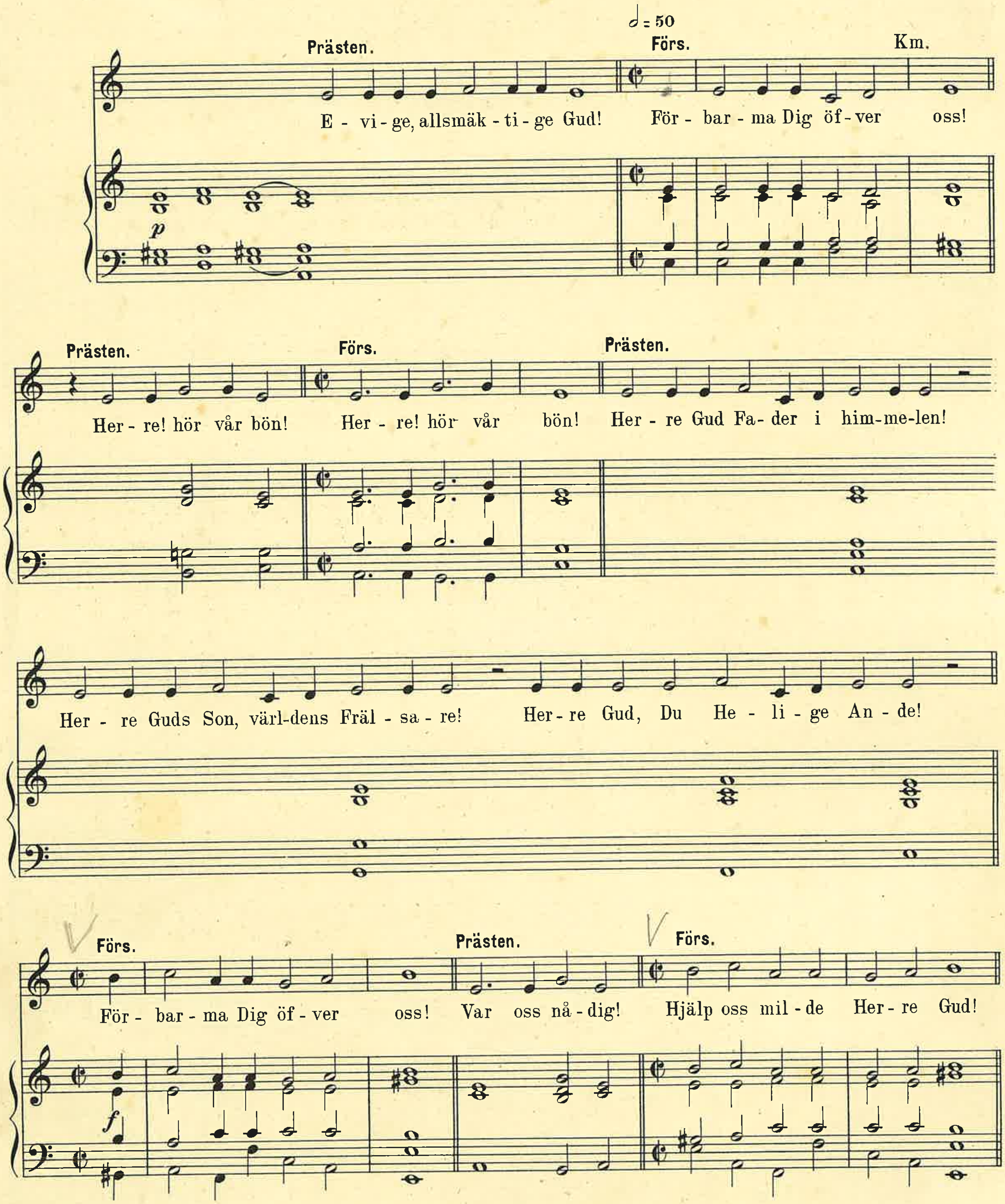
𝅗𝅥 = 50
Prästen.
E - vi - ge, allsmäk - ti - ge Gud!
Förs.
För - bar - ma Dig öf - ver
Km.
oss!
p
Prästen.
Her - re! hör vår bön!
Förs.
Her - re! hör vår bön!
Prästen.
Her - re Gud Fa - der i him-me-len!
Her - re Guds Son, värl-dens Fräl - sa - re!
Her - re Gud, Du He - li - ge An - de!
Förs.
För - bar - ma Dig öf - ver oss!
f
Prästen.
Var oss nå - dig!
Förs.
Hjälp oss mil - de Her - re Gud!

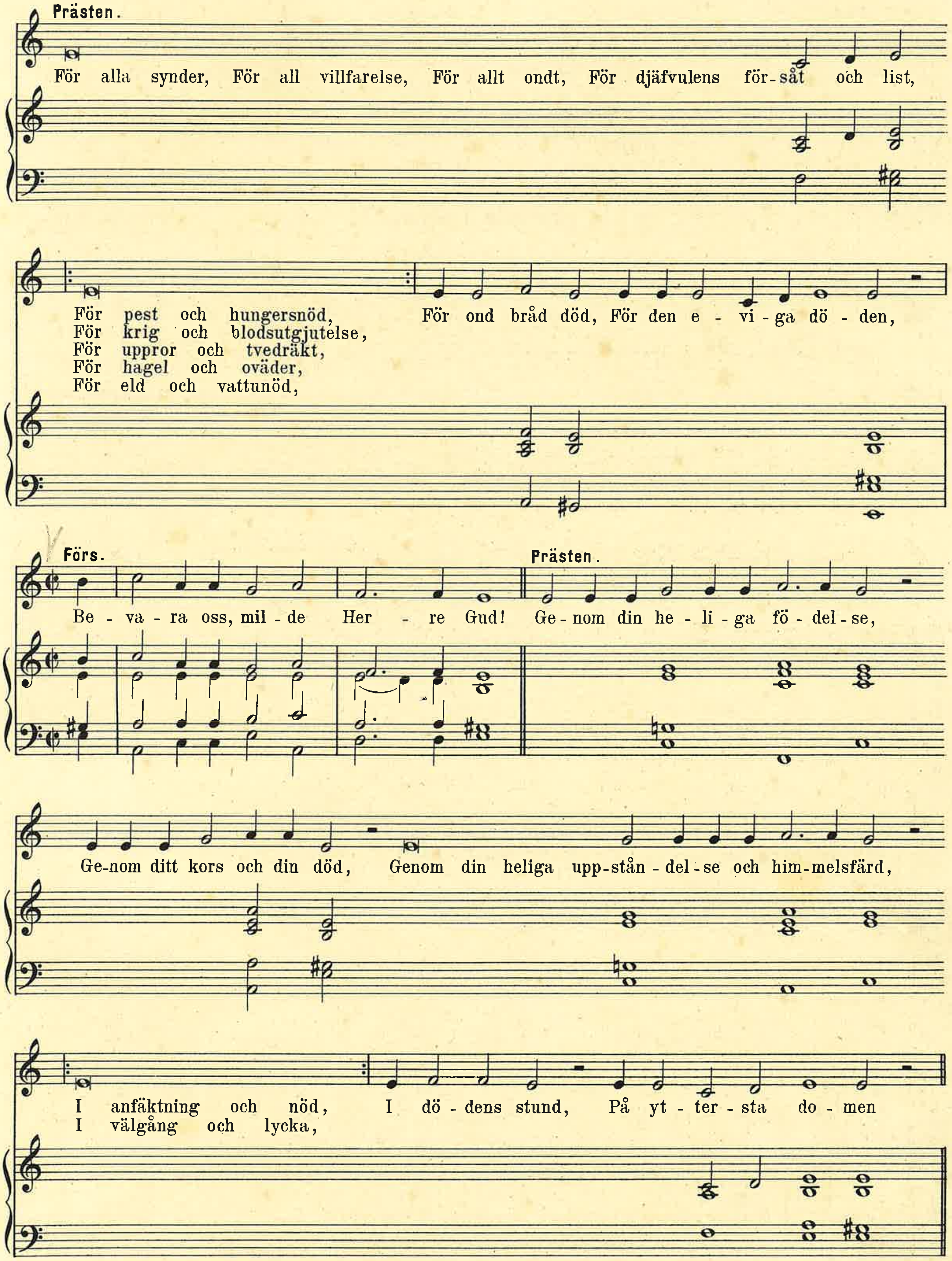
Prästen.
För alla synder, För all villfarelse, För allt ondt, För djäfvulens för-såt och list,
För pest och hungersnöd, För ond bråd död, För den e - vi - ga dö - den,
För krig och blodsutgjutelse,
För uppror och tvedräkt,
För hagel och oväder,
För eld och vattunöd,
Förs.
Be - va - ra oss, mil - de Her - re Gud!
Prästen.
Ge - nom din he - li - ga fö - del - se,
Ge-nom ditt kors och din död, Genom din heliga upp-stån - del - se och him-melsfärd,
I anfäktning och nöd, I dö - dens stund, På yt - ter - sta do - men
I välgång och lycka,

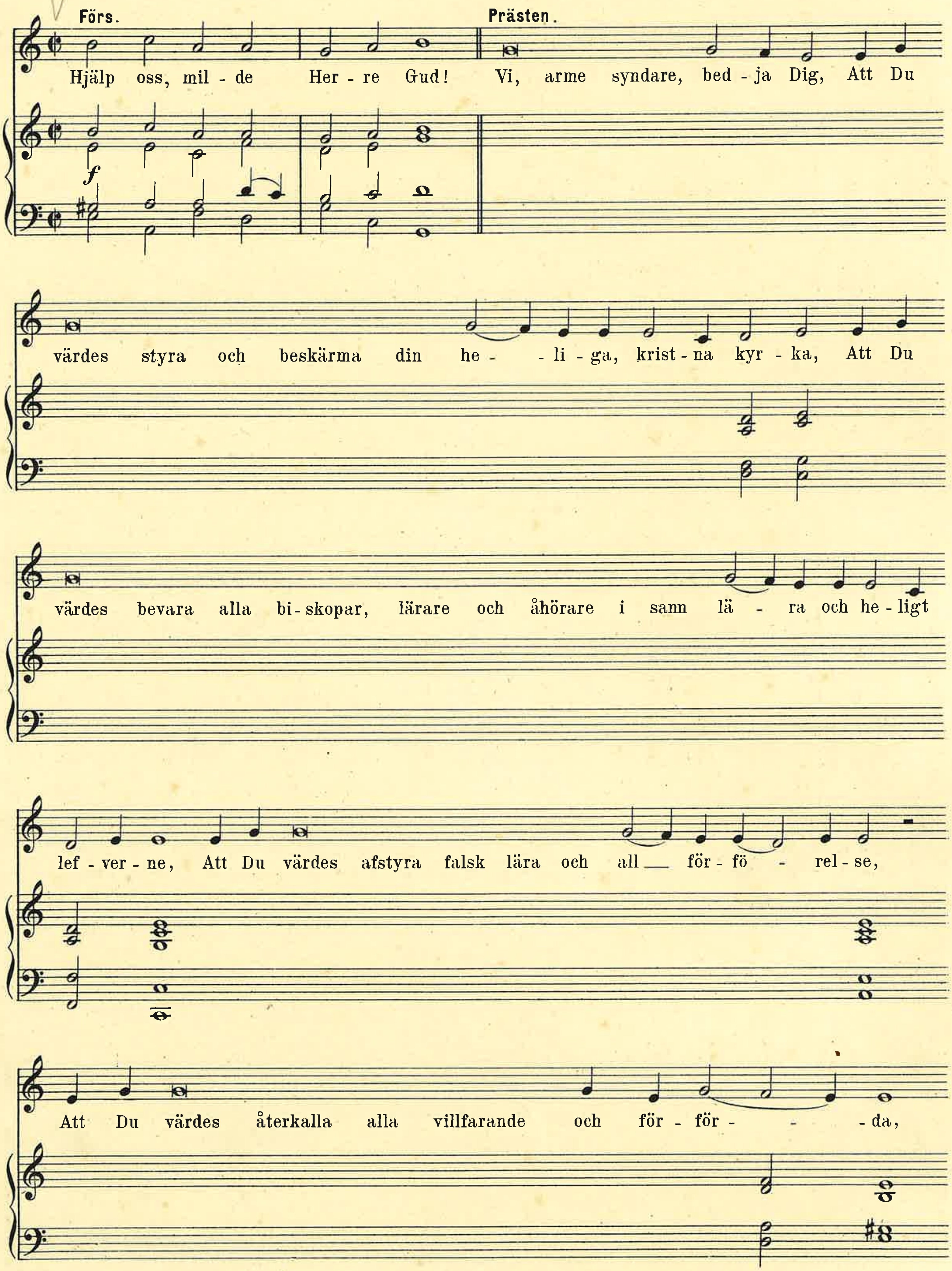
Förs.
Prästen.
Hjälp oss, mil - de Her - re Gud! Vi, arme syndare, bed - ja Dig, Att Du
f
värdes styra och beskärma din he - - li - ga, krist - na kyr - ka, Att Du
värdes bevara alla bi - skopar, lärare och åhörare i sann lä - ra och he - ligt
lef - ver - ne, Att Du värdes afstyra falsk lära och all — för - fö - rel - se,
Att Du värdes återkalla alla villfarande och för - för - - da,

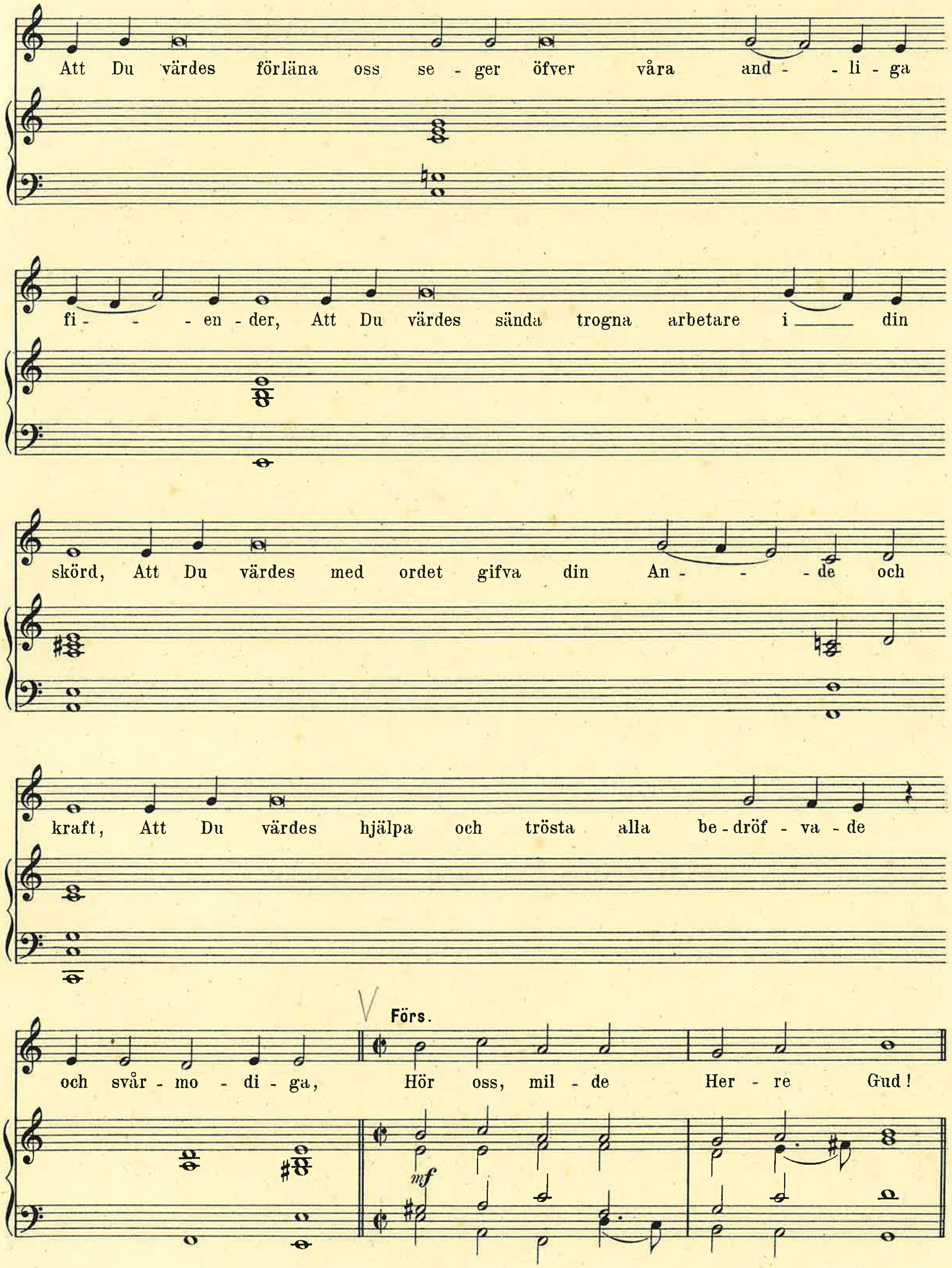
Att Du värdes förläna oss se - ger öfver våra and - - li - ga
fi - - - en - der, Att Du värdes sända trogna arbetare i din
skörd, Att Du värdes med ordet gifva din An - - - de och
kraft, Att Du värdes hjälpa och trösta alla be - dröf - va - de
och svår - mo - di - ga,
Förs.
Hör oss, mil - de Her - re Gud!
mf

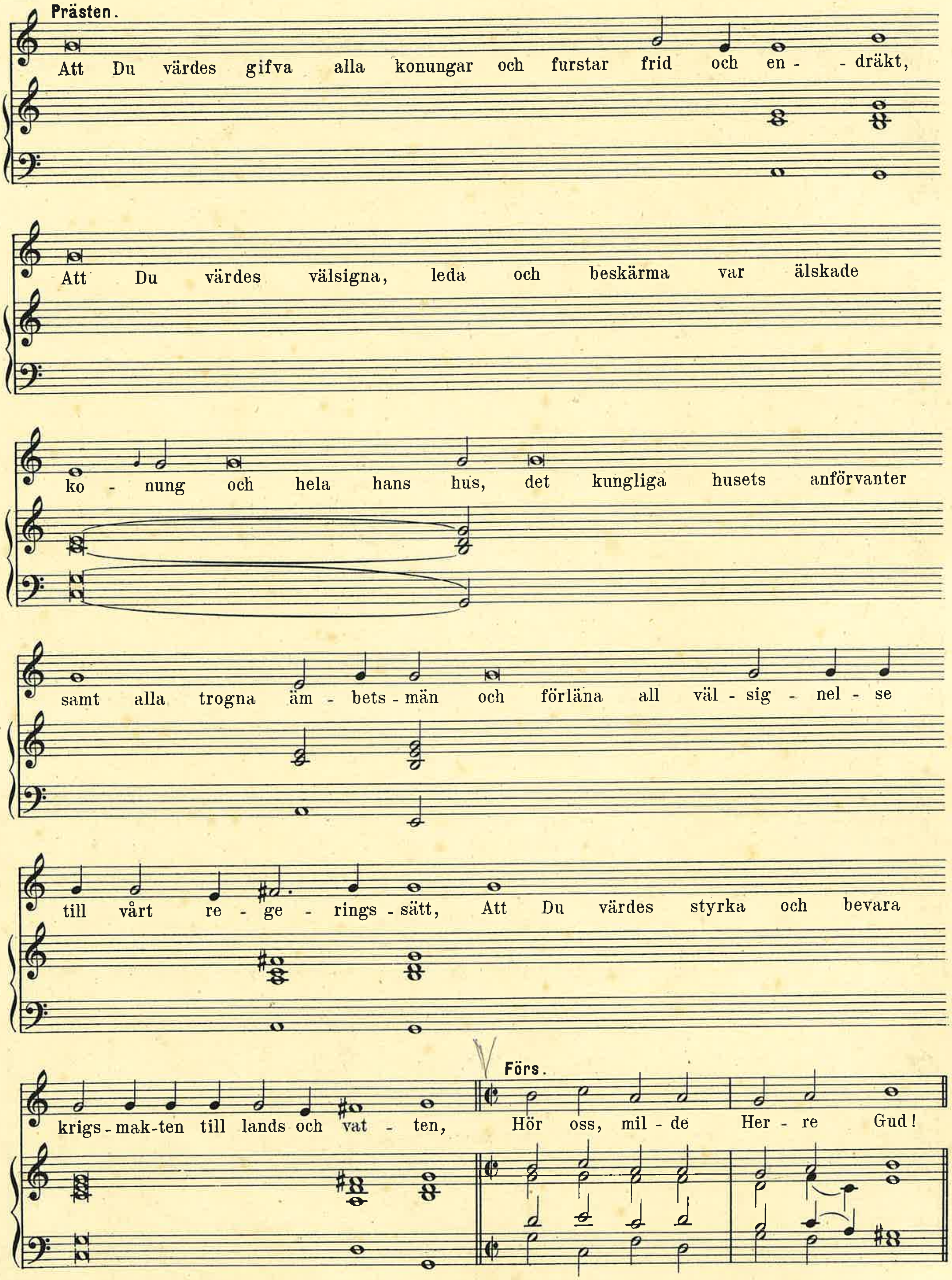
Prästen.
Att Du värdes gifva alla konungar och furstar frid och en - - dräkt,
Att Du värdes välsigna, leda och beskärma var älskade
ko - nung och hela hans hus, det kungliga husets anförvanter
samt alla trogna äm - bets - män och förläna all väl - sig - nel - se
till vårt re - ge - rings - sätt, Att Du värdes styrka och bevara
krigs - mak-ten till lands och vat - ten,
Förs.
Hör oss, mil - de Her - re Gud!

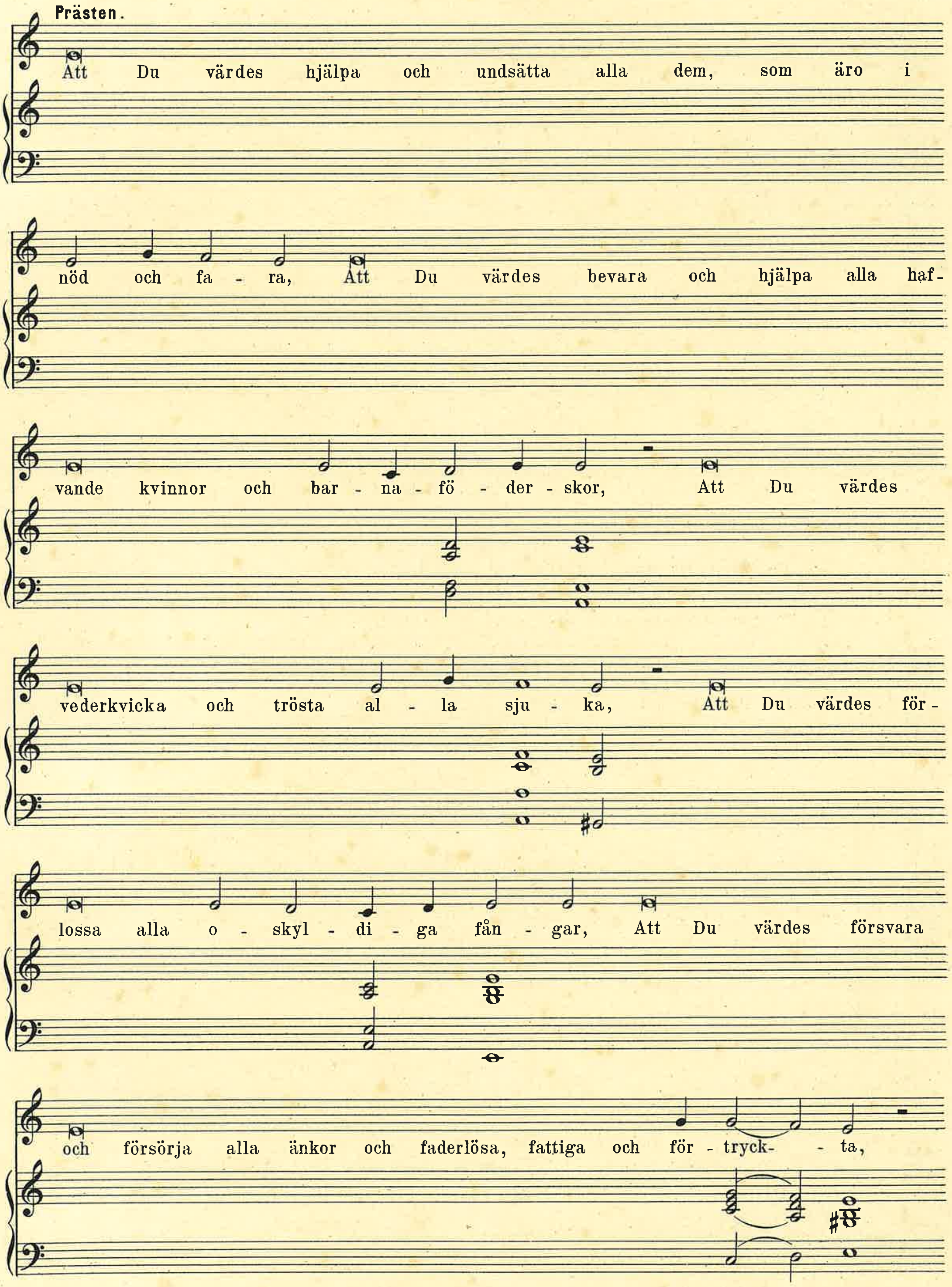
Prästen.
Att Du värdes hjälpa och undsätta alla dem, som äro i
nöd och fa - ra, Att Du värdes bevara och hjälpa alla haf-
vande kvinnor och bar - na - fö - der - skor, Att Du värdes
vederkvicka och trösta al - la sju - ka, Att Du värdes för-
lossa alla o - skyl - di - ga fån - gar, Att Du värdes försvara
och försörja alla änkor och faderlösa, fattiga och för - tryck- - ta,

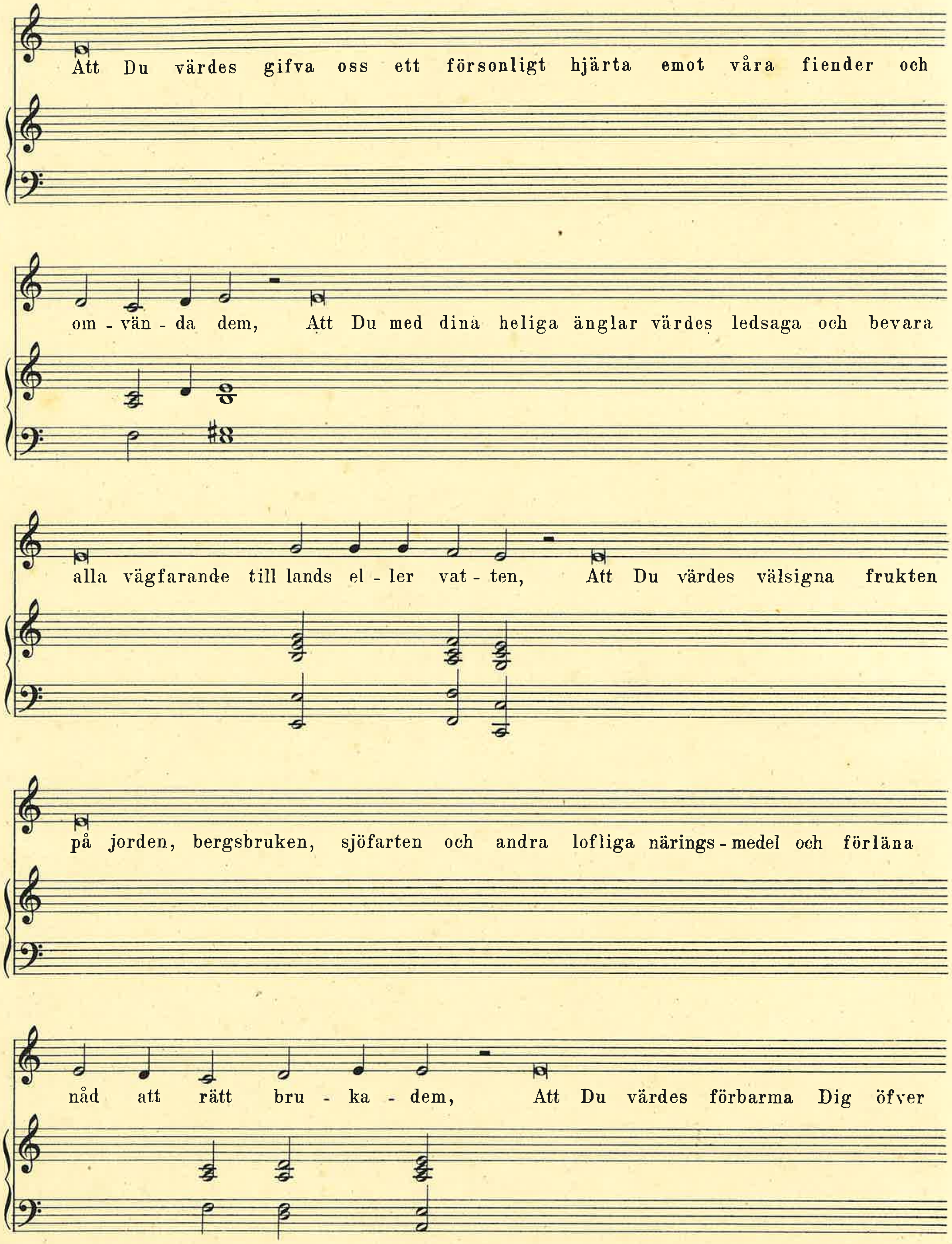
Att Du värdes gifva oss ett försonligt hjärta emot våra fiender och
om - vän - da dem, Att Du med dina heliga änglar värdes ledsaga och bevara
alla vägfarande till lands el - ler vat - ten, Att Du värdes välsigna frukten
på jorden, bergsbruken, sjöfarten och andra lofliga närings - medel och förläna
nåd att rätt bru - ka - dem, Att Du värdes förbarma Dig öfver

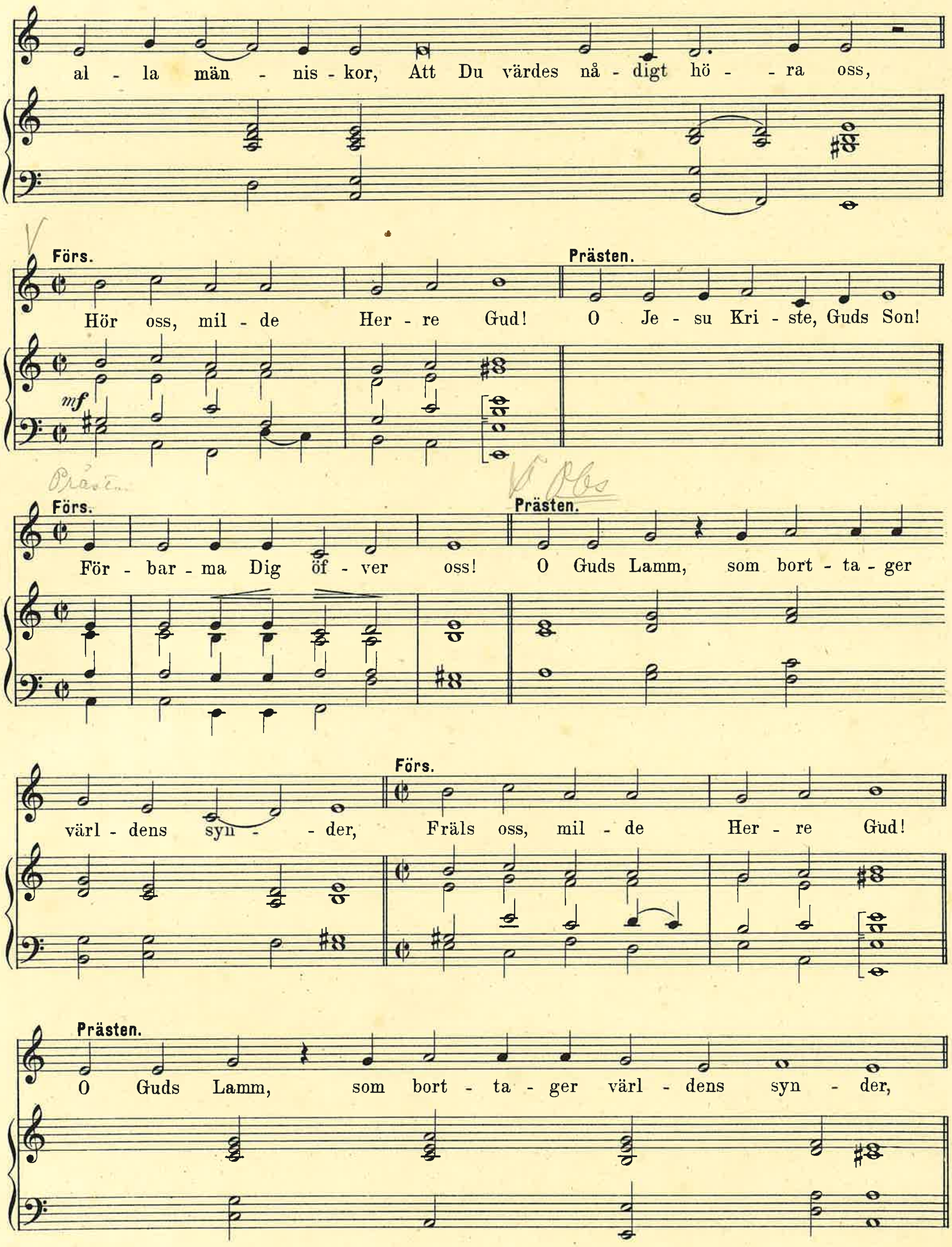
al - la män - nis - kor, Att Du värdes nå - digt hö - - ra oss,
Förs.
Hör oss, mil - de Her - re Gud!
Prästen.
O Je - su Kri - ste, Guds Son!
mf
Förs.
För - bar - ma Dig öf - ver oss!
Prästen.
O Guds Lamm, som bort - ta - ger
värl - dens syn - - der,
Förs.
Fräls oss, mil - de Her - re Gud!
Prästen.
O Guds Lamm, som bort - ta - ger värl - dens syn - der,

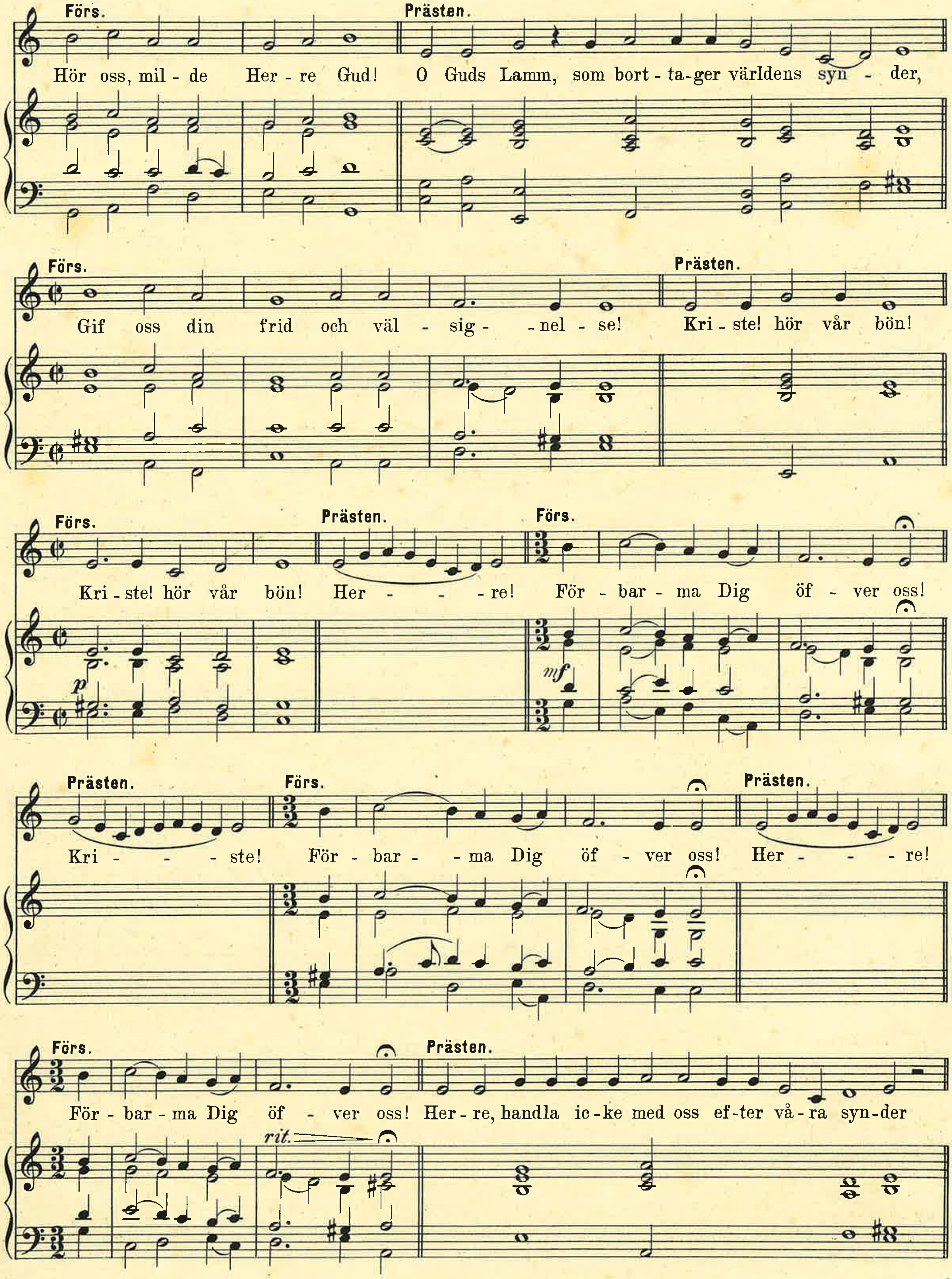
Förs.
Hör oss, mil - de Her - re Gud!
Prästen.
O Guds Lamm, som bort - ta - ger världens syn - der,
Förs.
Gif oss din frid och väl - sig - - nel - se!
Prästen.
Kri - ste! hör vår bön!
Förs.
Kri - ste! hör vår bön!
Prästen.
Her - - - re!
Förs.
För - bar - ma Dig öf - ver oss!
mf
p
Prästen.
Kri - - - ste!
Förs.
För - bar - - ma Dig öf - ver oss!
Prästen.
Her - - - re!
Förs.
För - bar - ma Dig öf - ver oss!
rit.
Prästen.
Her - re, handla ic - ke med oss ef - ter vå - ra syn - der

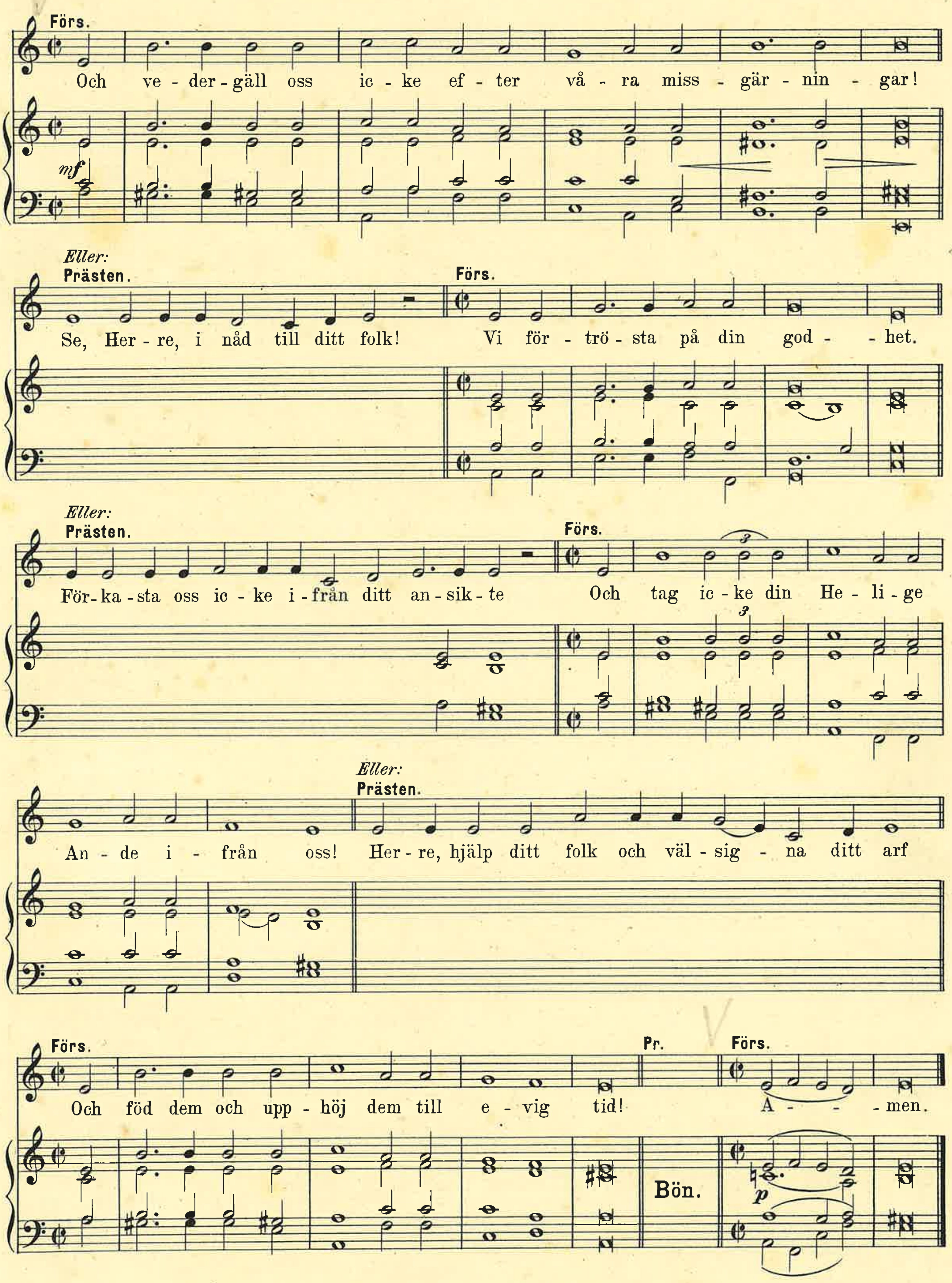
Förs.
Och ve - der - gäll oss ic - ke ef - ter vå - ra miss - gär - nin - gar!
mf
Eller:
Prästen.
Se, Her - re, i nåd till ditt folk!
Förs.
Vi för - trö - sta på din god - - het.
Eller:
Prästen.
För - ka - sta oss ic - ke i - från ditt an - sik - te
Förs.
Och tag ic - ke din He - li - ge An - de i - från oss!
Eller:
Prästen.
Her - re, hjälp ditt folk och väl - sig - na ditt arf
Förs.
Och föd dem och upp - höj dem till e - vig tid!
Pr.
Bön.
Förs.
A - - - men.
p

Brudmässa.

80.

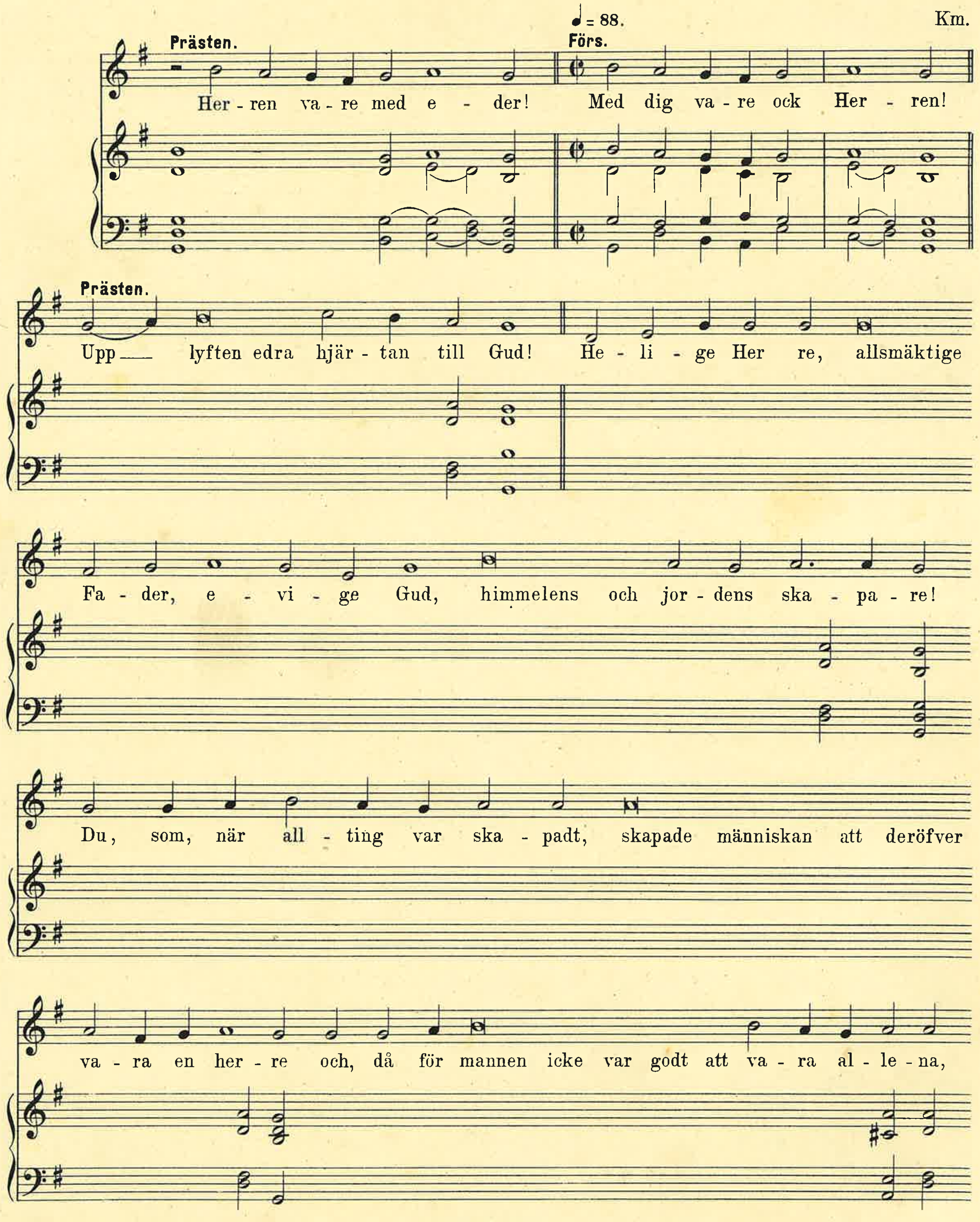

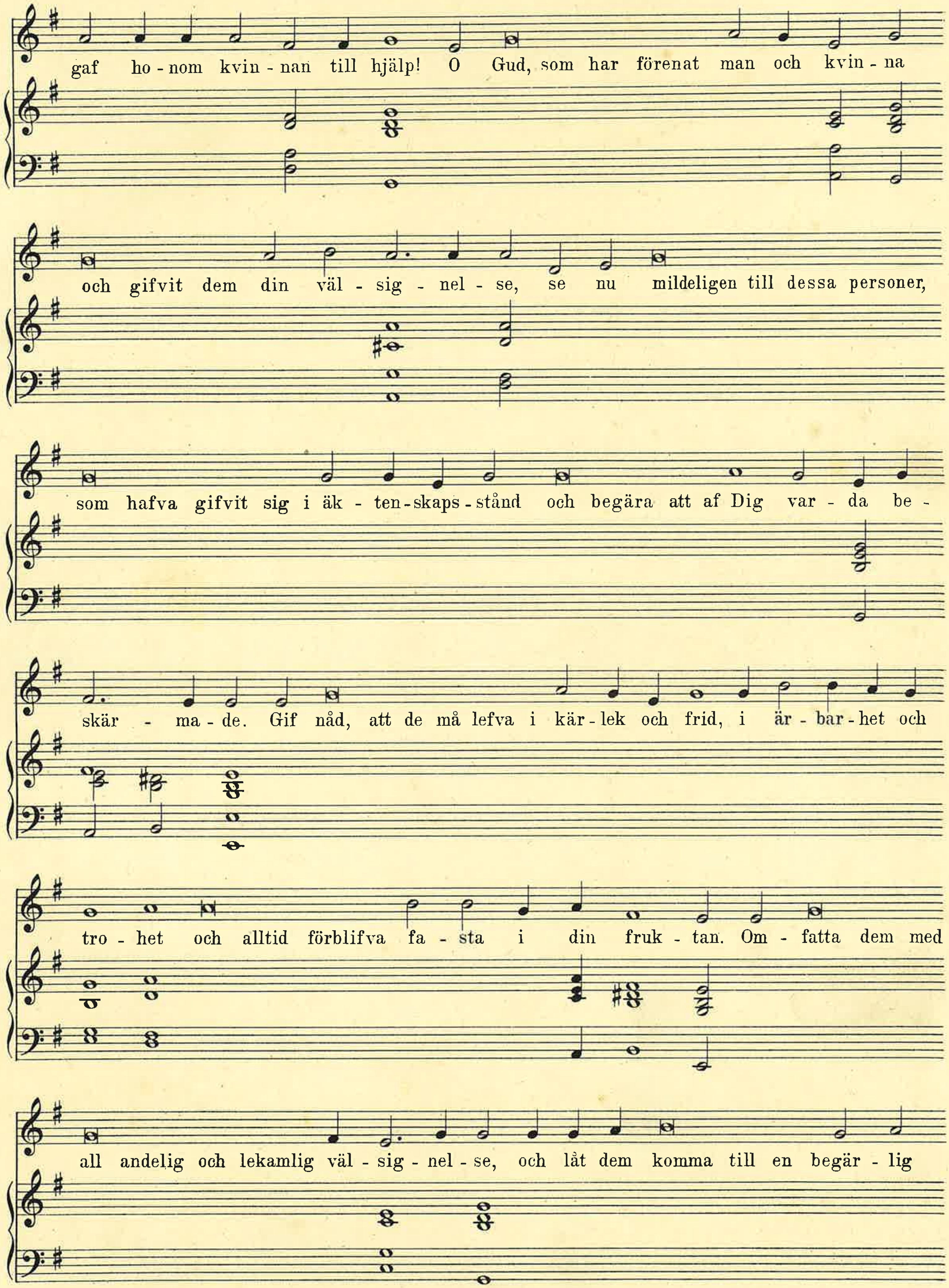
gaf ho - nom kvin - nan till hjälp! O Gud, som har förenat man och kvin - na
och gifvit dem din väl - sig - nel - se, se nu mildeligen till dessa personer,
som hafva gifvit sig i äk - ten - skaps - stånd och begära att af Dig var - da be -
skär - ma - de. Gif nåd, att de må lefva i kär - lek och frid, i är - bar - het och
tro - het och alltid förblifva fa - sta i din fruk - tan. Om - fatta dem med
all andelig och lekamlig väl - sig - nel - se, och låt dem komma till en begär - lig

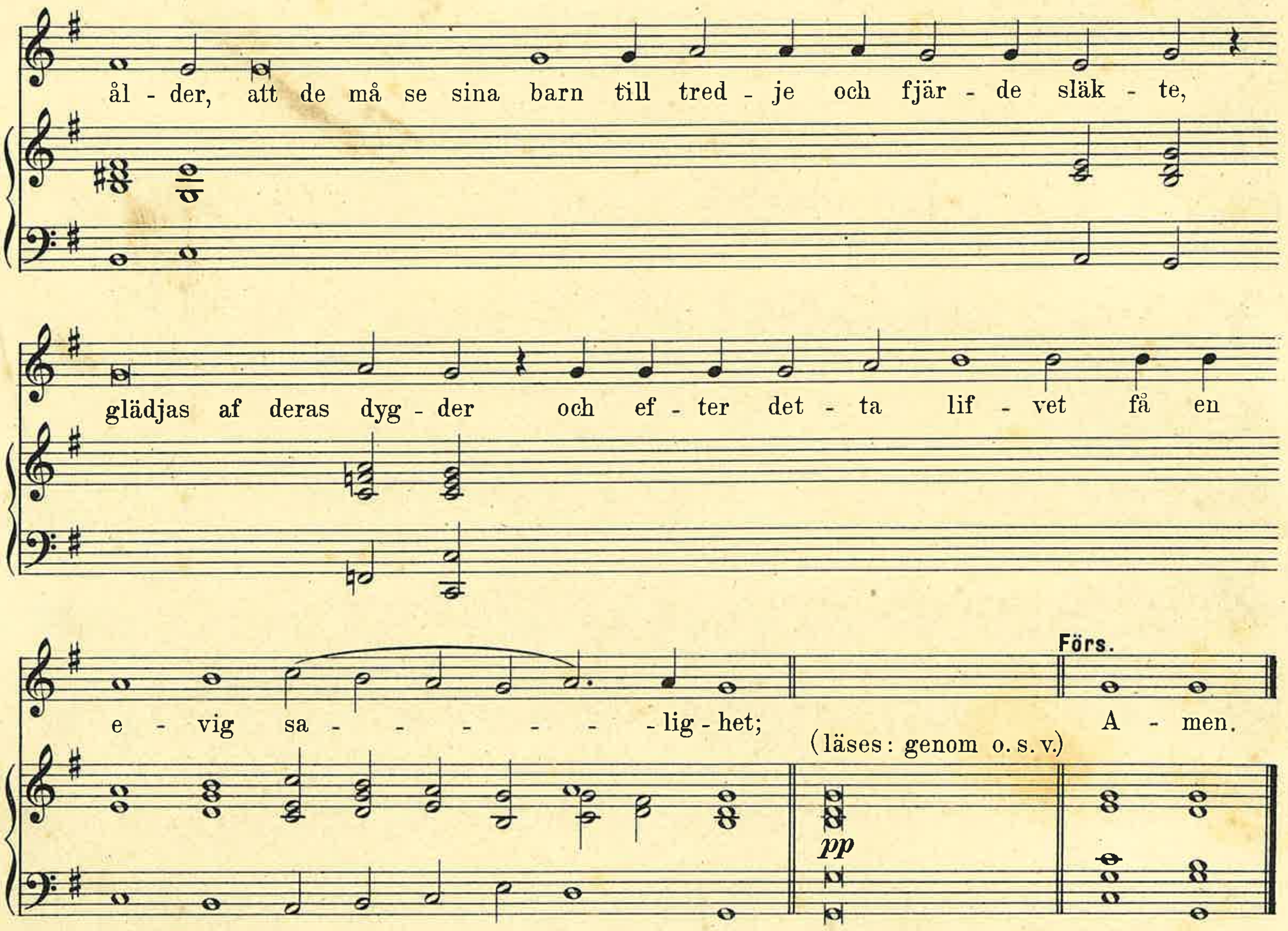

Brudmässa.

81.

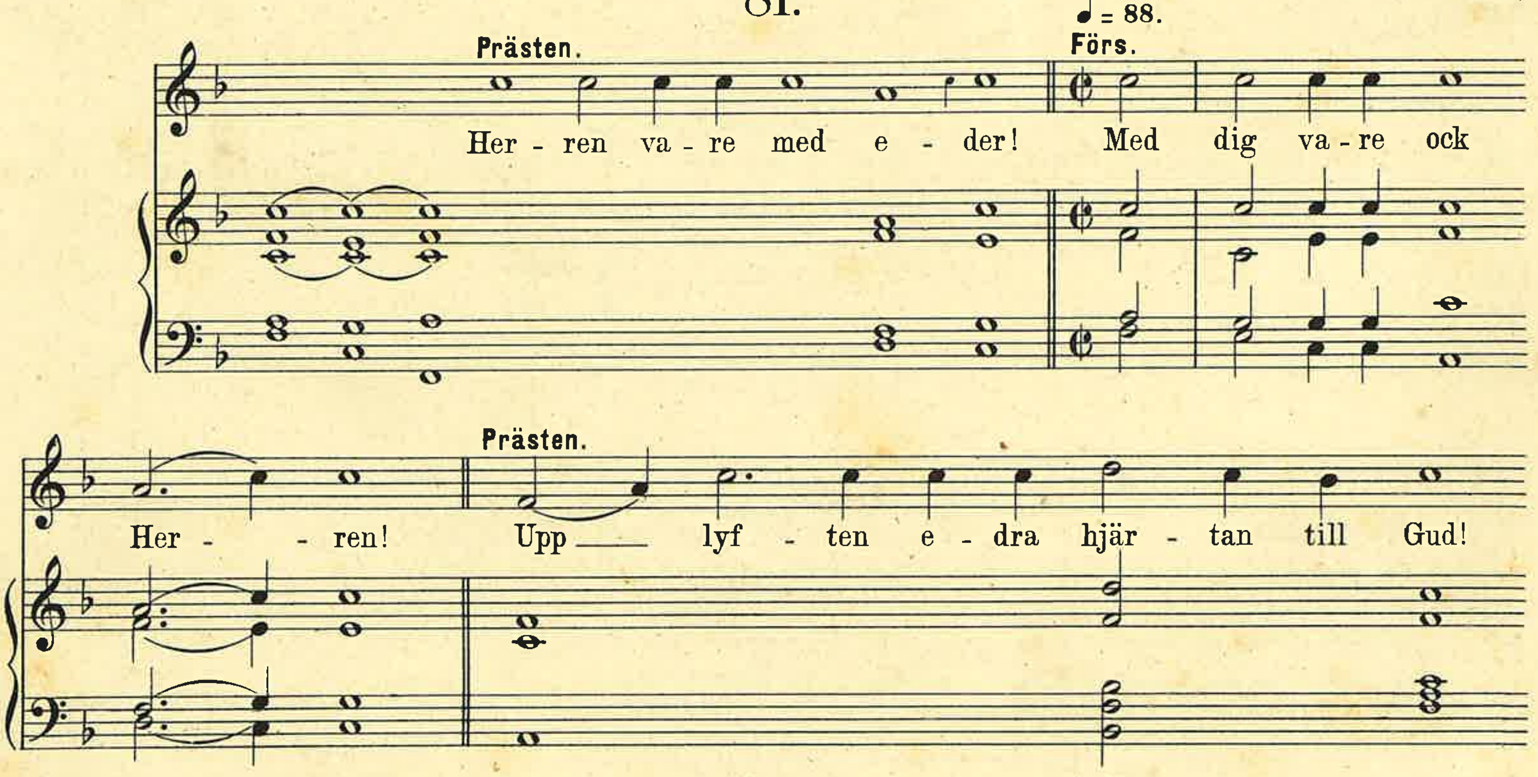

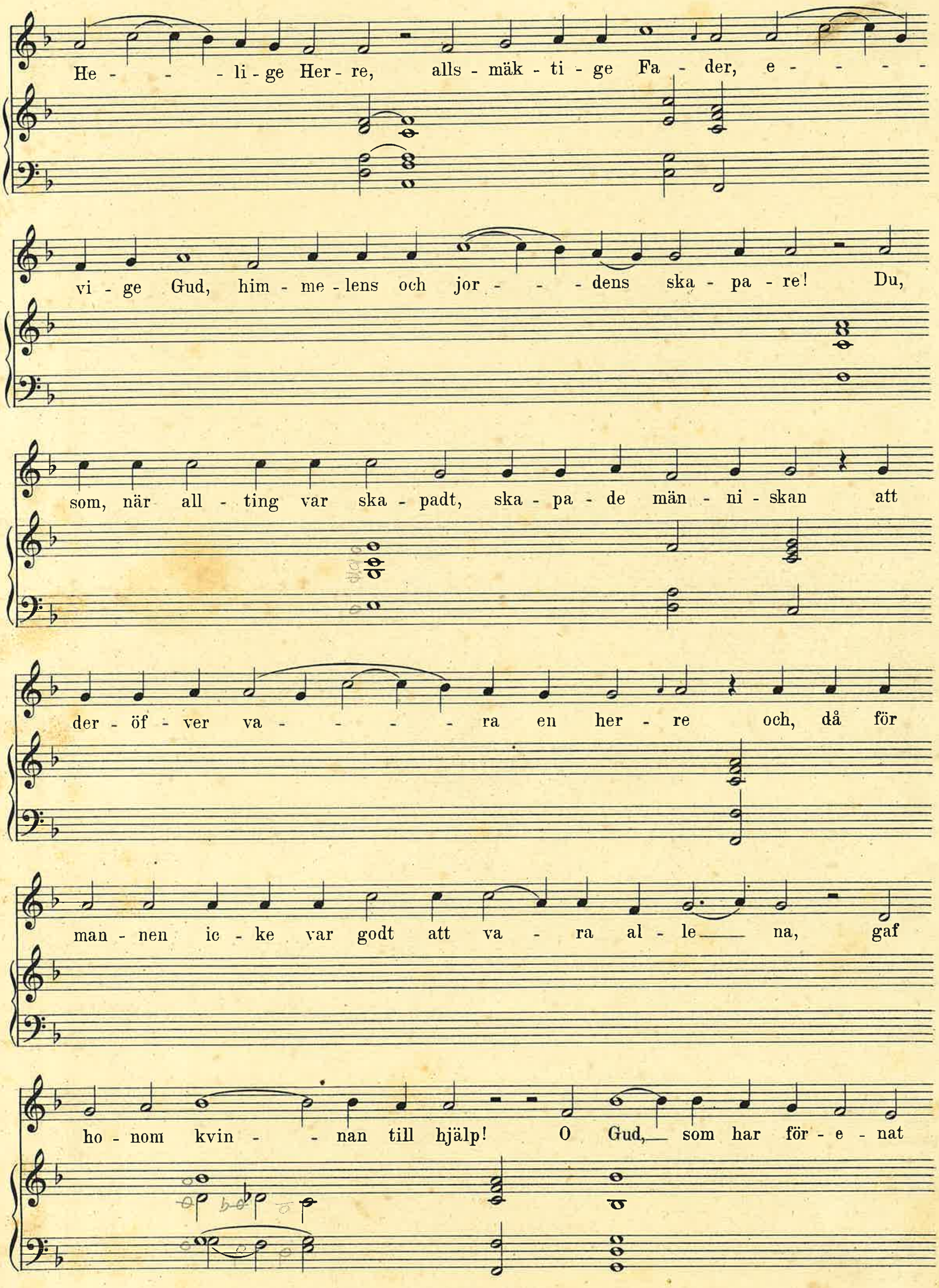
He - - - li - ge Her - re, alls - mäk - ti - ge Fa - der, e - - - -
vi - ge Gud, him - me - lens och jor - - - dens ska - pa - re! Du,
som, när all - ting var ska - padt, ska - pa - de män - ni - skan att
der - öf - ver va - - - - ra en her - re och, då för
man - nen ic - ke var godt att va - ra al - le na, gaf
ho - nom kvin - - nan till hjälp! O Gud, som har för - e - nat

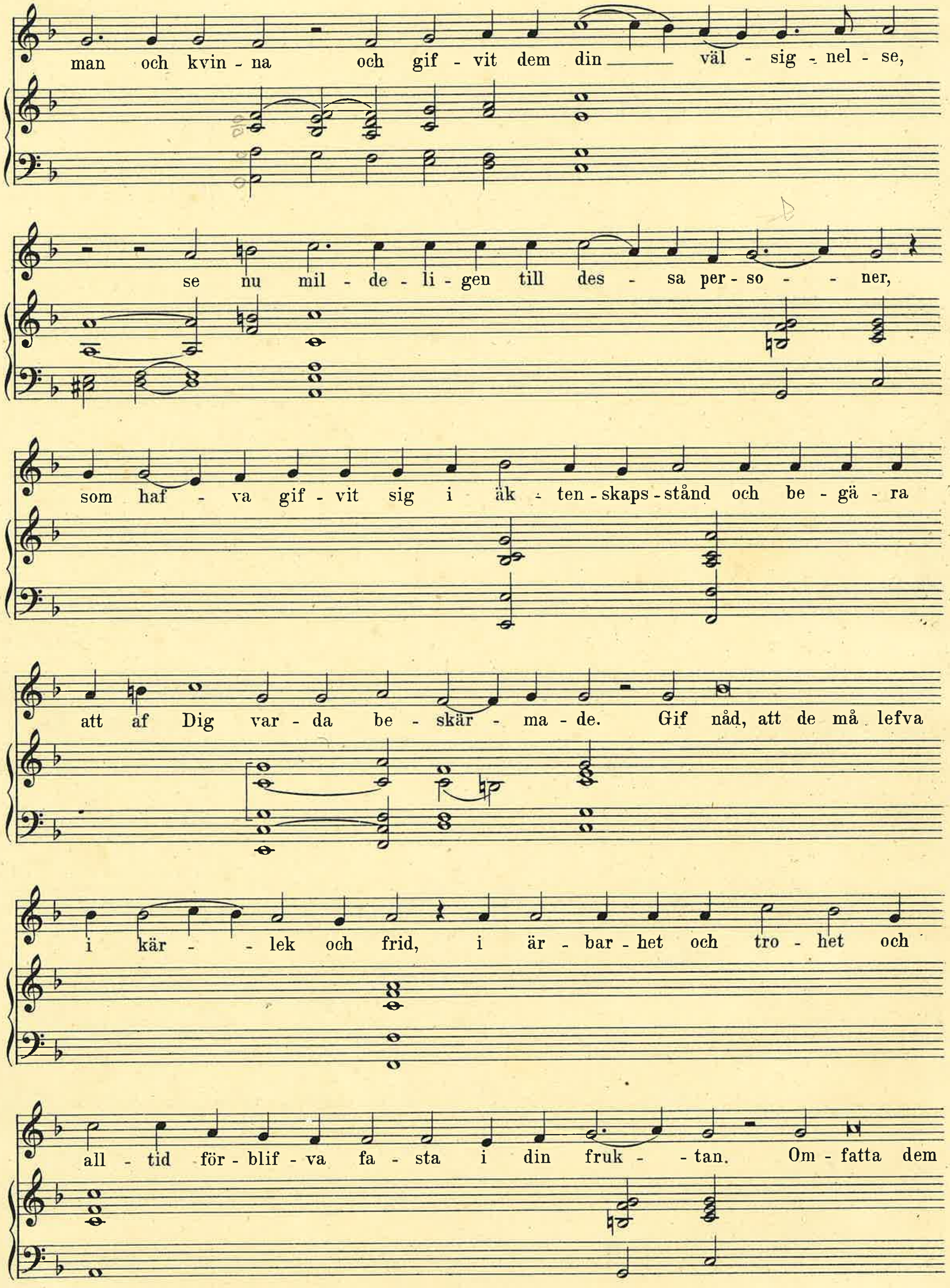
man och kvin - na och gif - vit dem din ___ väl - sig - nel - se,
se nu mil - de - li - gen till des - sa per - so - - ner,
som haf - va gif - vit sig i äk - ten - skaps - stånd och be - gä - ra
att af Dig var - da be - skär - ma - de. Gif nåd, att de må lefva
i kär - - lek och frid, i är - bar - het och tro - het och
all - tid för - blif - va fa - sta i din fruk - - tan. Om - fatta dem

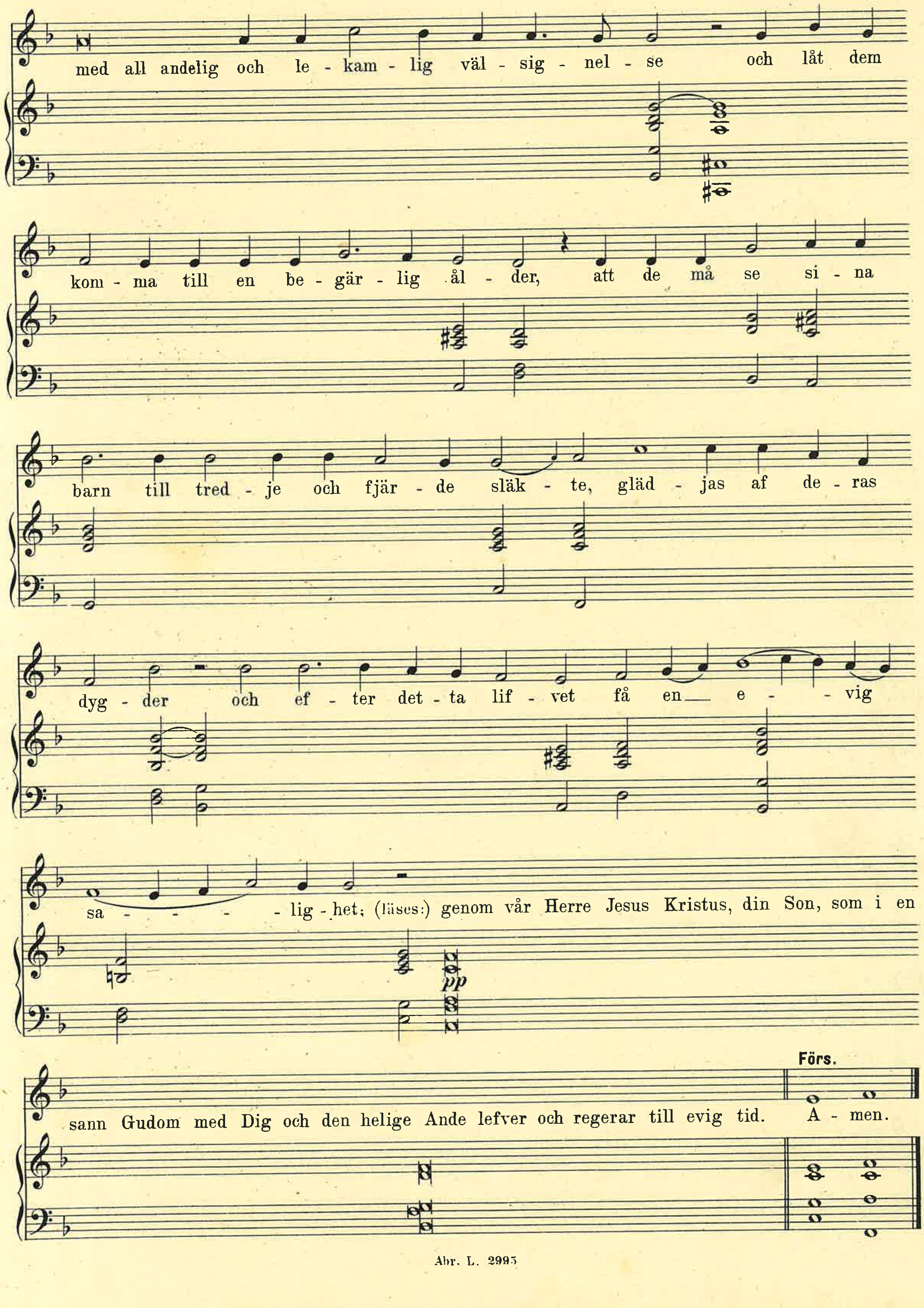
med all andelig och le - kam - lig väl - sig - nel - se och låt dem
kom - ma till en be - gär - lig ål - der, att de må se si - na
barn till tred - je och fjär - de släk - te, gläd - jas af de - ras
dyg - der och ef - ter det - ta lif - vet få en e - - vig
sa - - - - lig - het; (läses:) genom vår Herre Jesus Kristus, din Son, som i en
sann Gudom med Dig och den helige Ande lefver och regerar till evig tid.
Förs.
A - men.
pp

Begrafningsmässa.

82.

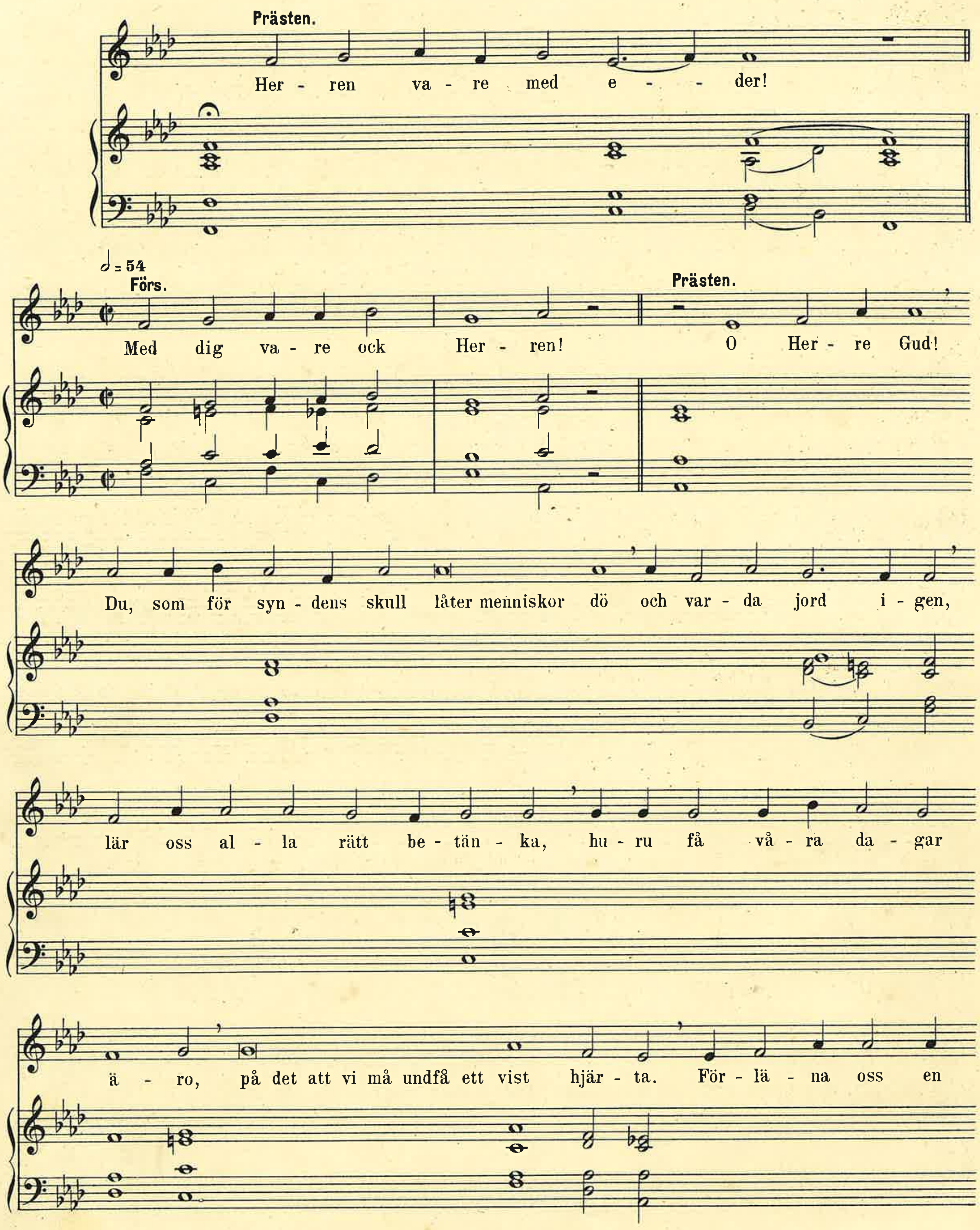

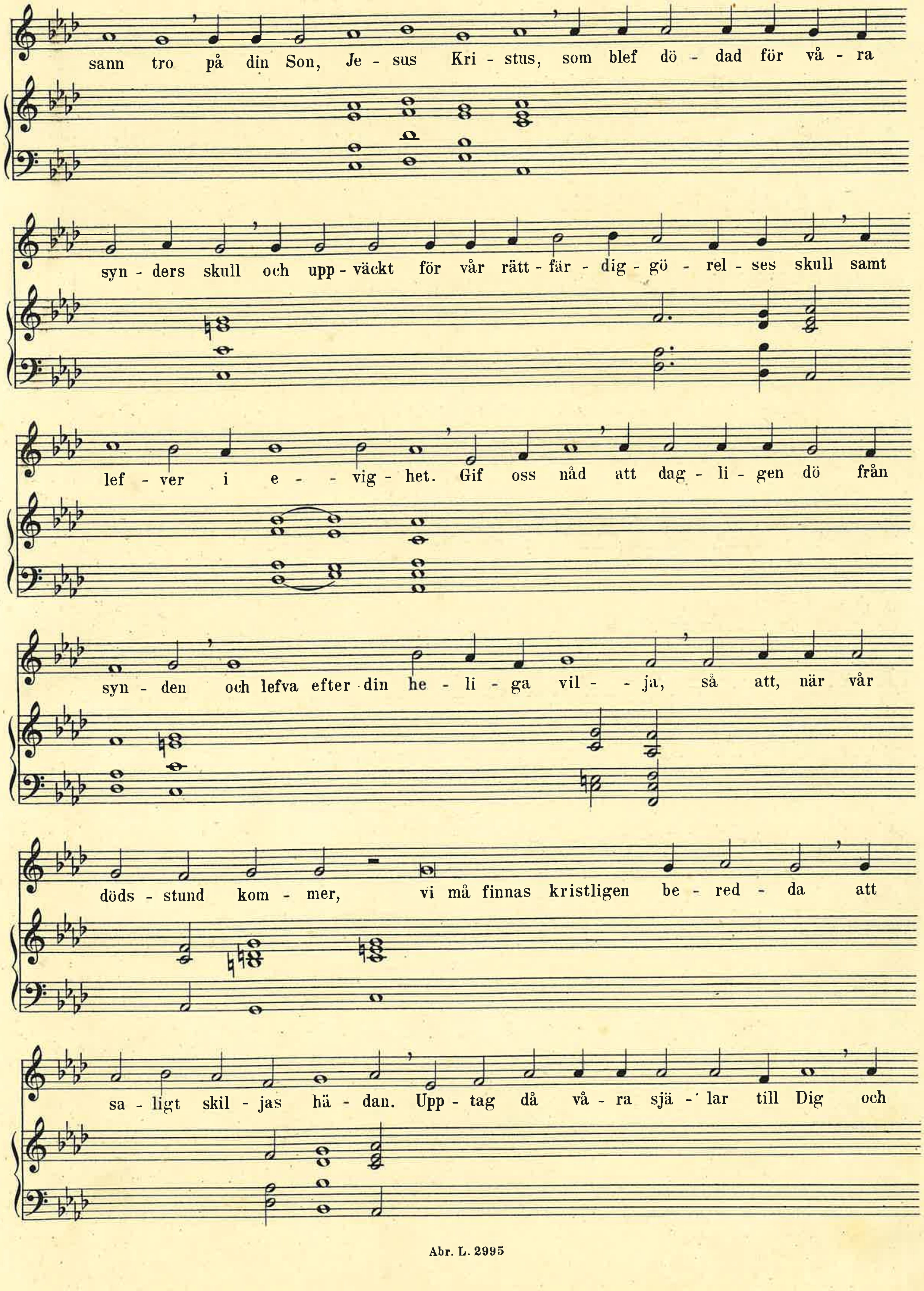
sann tro på din Son, Je - sus Kri - stus, som blef dö - dad för vå - ra
syn - ders skull och upp - väckt för vår rätt - fär - dig - gö - rel - ses skull samt
lef - ver i e - - vig - het. Gif oss nåd att dag - li - gen dö från
syn - den och lefva efter din he - li - ga vil - - ja, så att, när vår
döds - stund kom - mer, vi må finnas kristligen be - red - da att
sa - ligt skil - jas hä - dan. Upp - tag då vå - ra sjä - lar till Dig och

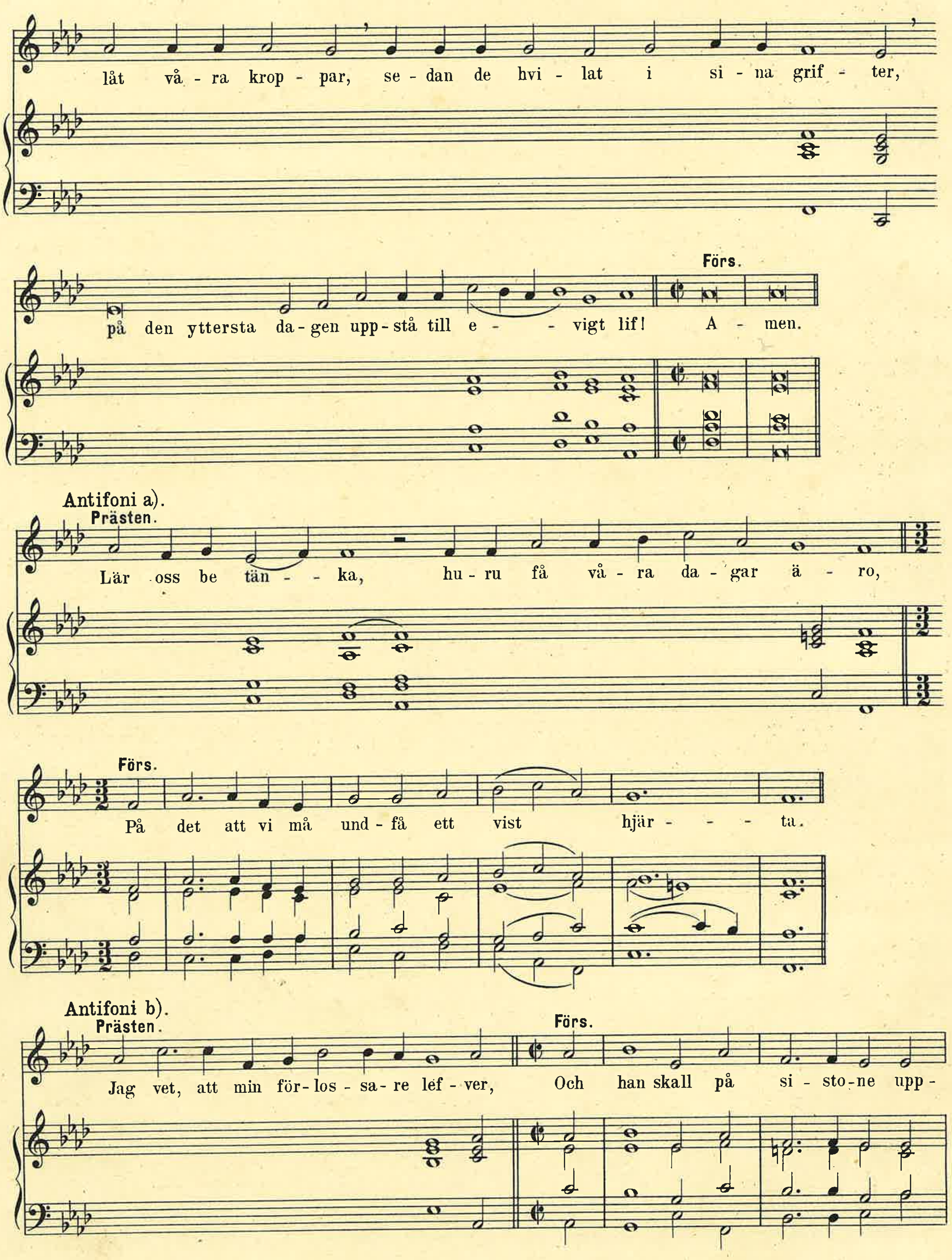
låt vå - ra krop - par, se - dan de hvi - lat i si - na grif - ter,
Förs.
på den yttersta da - gen upp - stå till e - - vigt lif! A - men.
Antifoni a).
Prästen.
Lär oss be tän - - ka, hu - ru få vå - ra da - gar ä - ro,
Förs.
På det att vi må und - få ett vist hjär - - - ta.
Antifoni b).
Prästen.
Jag vet, att min för - los - sa - re lef - ver,
Förs.
Och han skall på si - sto - ne upp -

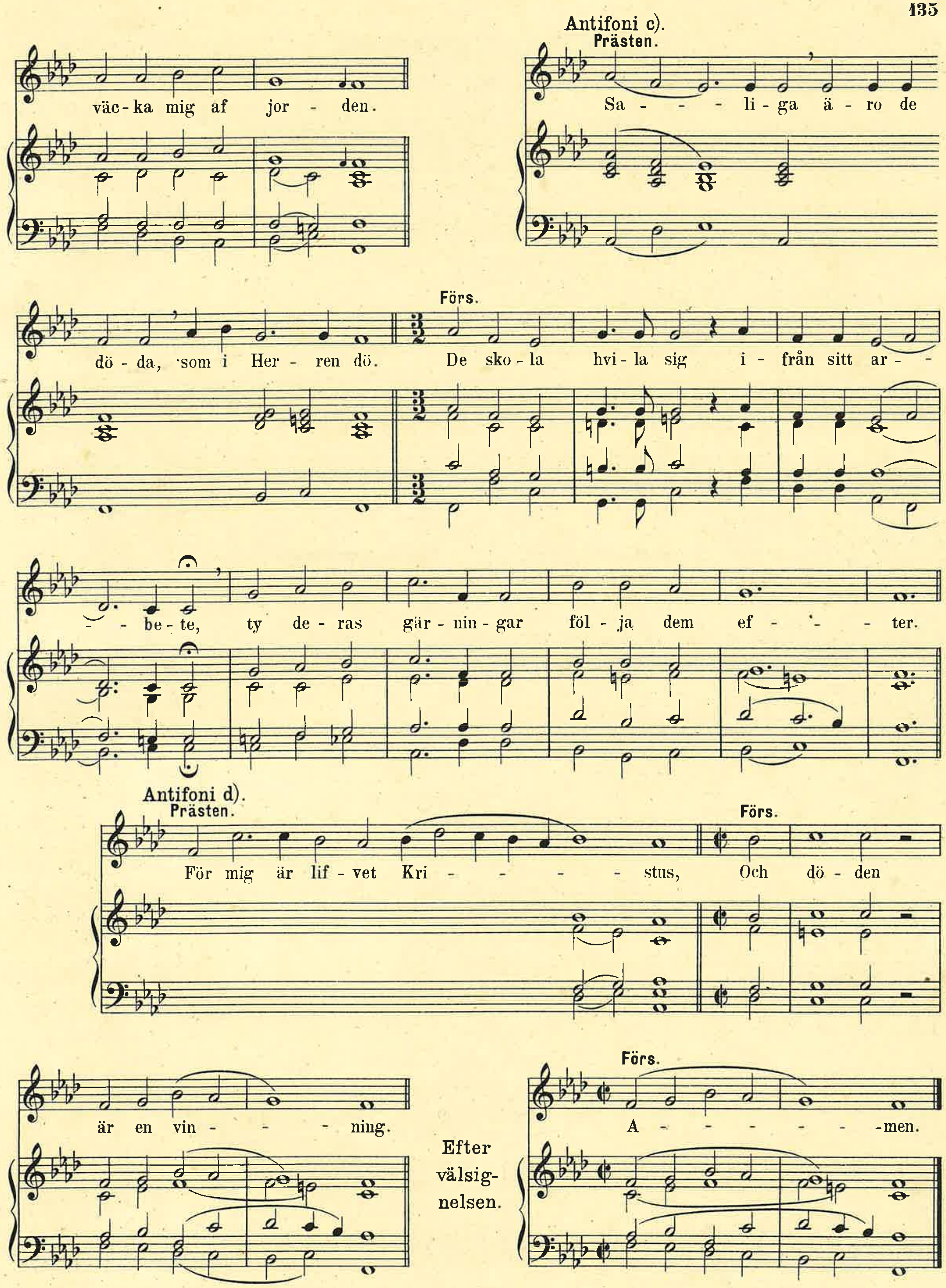
väc-ka mig af jor-den.
Antifoni c).
Prästen.
Sa- - -li-ga ä-ro de
dö-da, som i Her-ren dö.
Förs.
De sko-la hvi-la sig i-från sitt ar- - -be-te, ty de-ras gär-nin-gar föl-ja dem ef- - - -ter.
Antifoni d).
Prästen.
För mig är lif-vet Kri- - - - -stus,
Förs.
Och dö-den är en vin- - - -ning.
Efter välsig-nelsen.
Förs.
A- - - - - - -men.

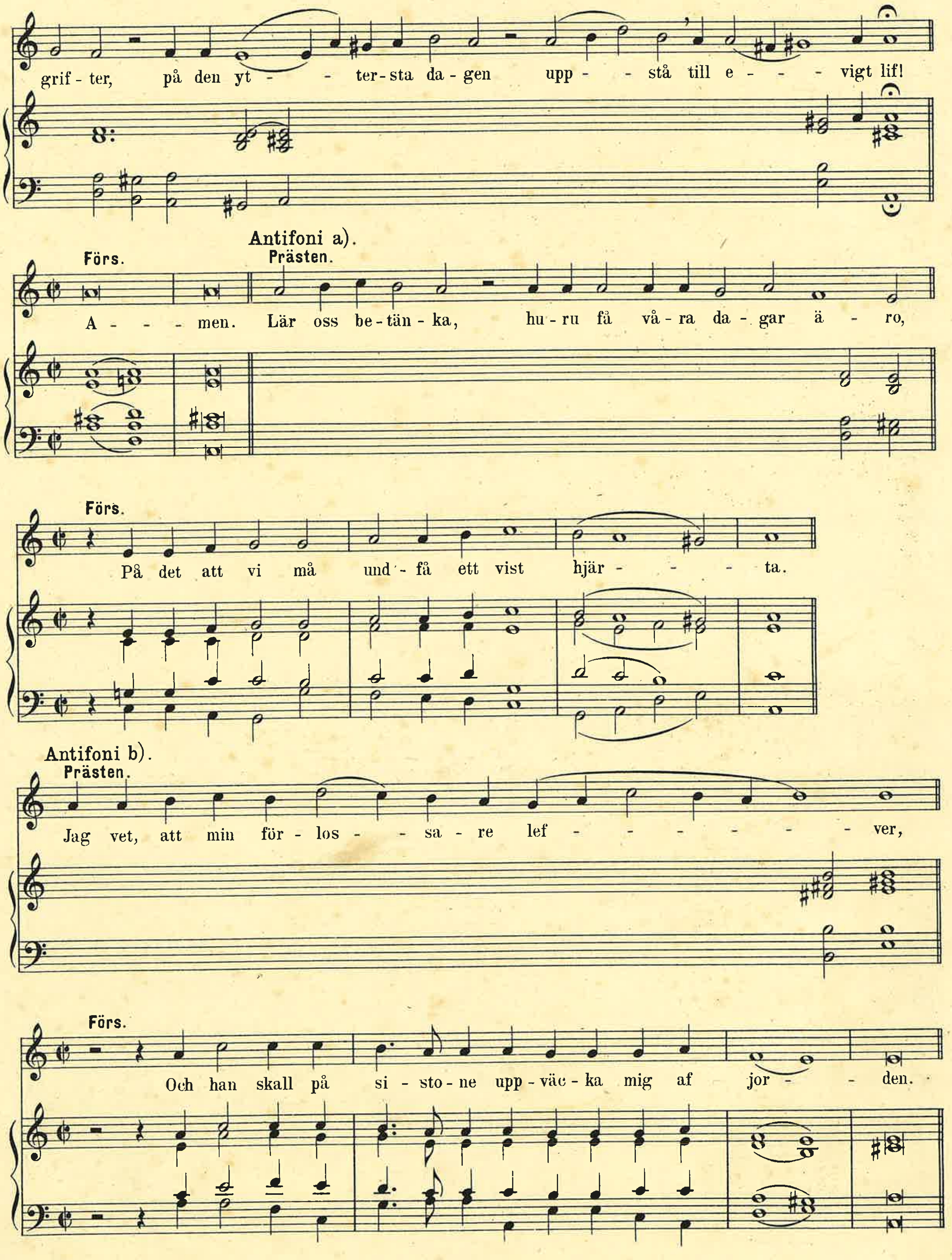
grif - ter, på den yt - - ter - sta da - gen upp - - stå till e - - - vigt lif!
Antifoni a).
Förs.
Prästen.
A - - - men. Lär oss be - tän - ka, hu - ru få vå - ra da - gar ä - ro,
Förs.
På det att vi må und - få ett vist hjär - - - - ta.
Antifoni b).
Prästen.
Jag vet, att min för - los - - sa - re lef - - - - - - - ver,
Förs.
Och han skall på si - sto - ne upp - väc - ka mig af jor - - den.

Antifoni c).

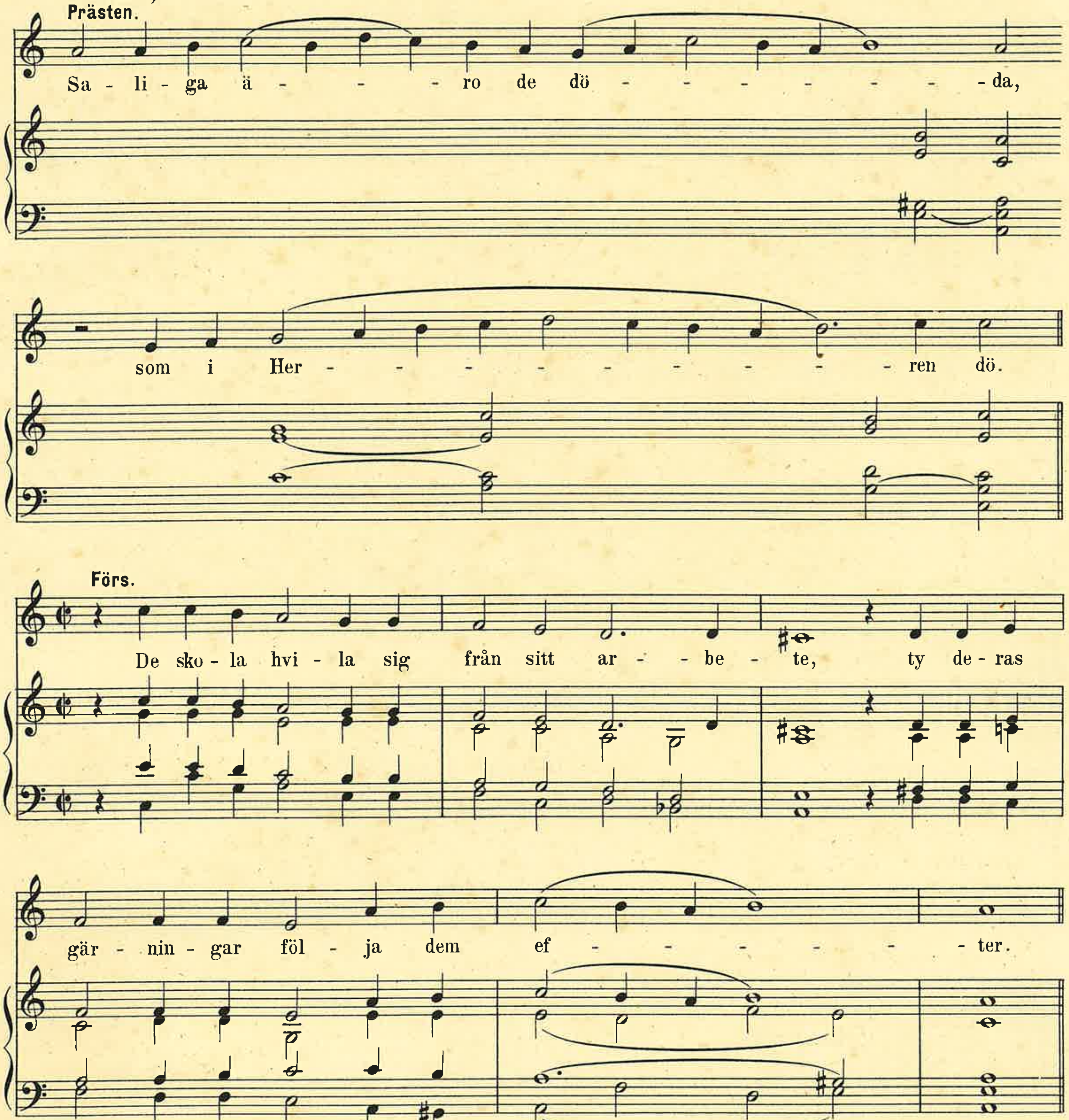

Antifoni d).

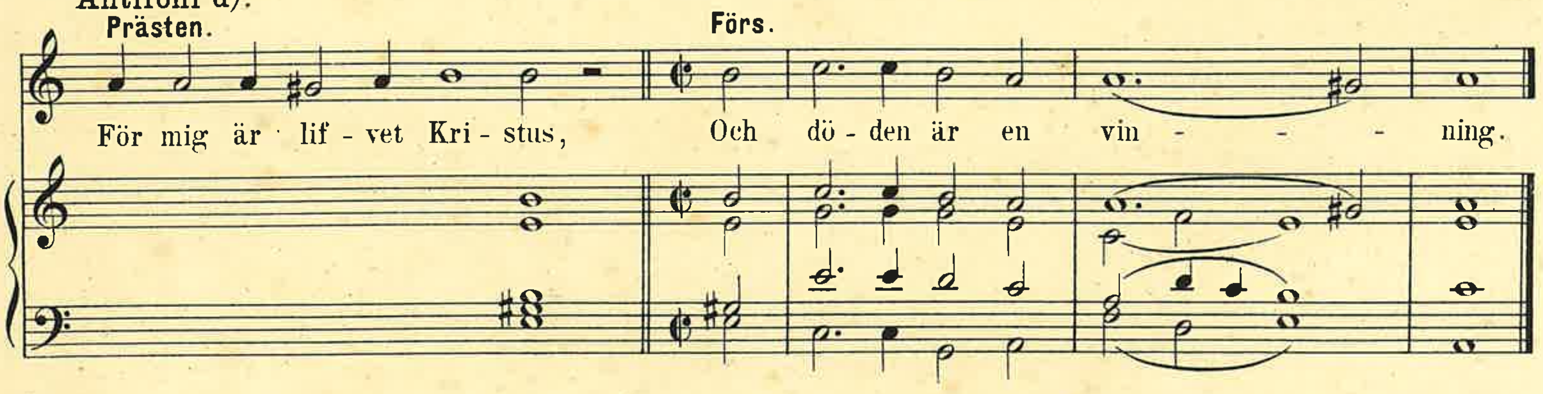

O du Helge Ande, kom.

84.
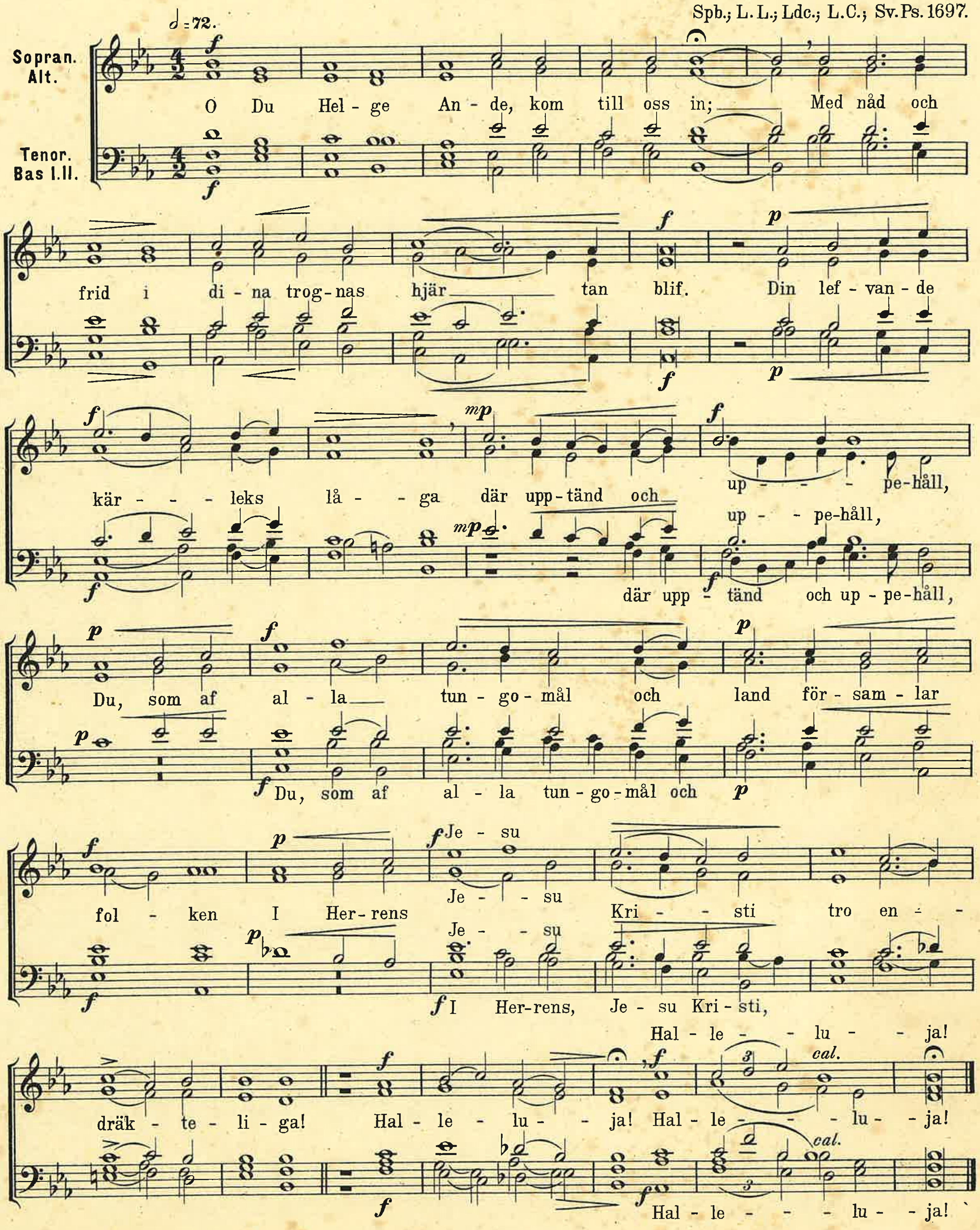
Spb.; L. L.; Ldc.; L.C.; Sv.Ps.1697.